

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

Düşünen Tohum Konuşan Toprak

Cumhuriyet'in Köy Enstitüleri
1940 – 1954

*Mindful Seed
Speaking Soil
Village Institutes of
the Republic
1940 – 1954*

2

Düşünen Tohum Konuşan Toprak
Mindful Seed Speaking Soil

2

Düşünen Tohum Konuşan Toprak

Cumhuriyet'in Köy Enstitüleri

1940-1954

Mindful Seed

Speaking Soil

Village Institutes of the Republic

1940-1954

2

**Düşünen Tohum
Konuşan Toprak
Cumhuriyet'in Köy Enstitüleri
1940–1954**

**Mindful Seed
Speaking Soil
Village Institutes of the Republic
1940–1954**

İstanbul Araştırmaları Enstitüsü Yayınları
İstanbul Research Institute Publications 18

Sergi Katalogları Exhibition Catalogues 10
İstanbul, Nisan April 2012

ISBN 978-975-9123-99-4
978-605-4642-02-1

KATALOG CATALOGUE

Yayına Hazırlayan Editor
Ekrem Işın

Koordinatörler Coordinators
Zeynep Ögel, Gülrü Tanman

Proje Asistanı Project Assistant
Erkan Bora

Tasarım Design
TUT Ajans

Çeviri Translation
Melis Şeyhun Çalışlar

Fotoğraflar Photographs
Uğur Ataç

Renk Ayırımı ve Baskı Color Separation and Printing
Boyut Matbaacılık A.Ş.
Matbaacılar Sitesi 1. Cadde, No: 115 Bağcılar-İstanbul

Bu katalog, 18 Nisan 2012 tarihinde Suna ve İnan Kırac Vakfı
İstanbul Araştırmaları Enstitüsü'nde açılan *Düşünen Tohum
Konuşan Toprak: Cumhuriyet'in Köy Enstitüleri 1940–1954* sergisi
için hazırlanmıştır.

This catalogue has been prepared for the exhibition *Mindful
Seed Speaking Soil: Village Institutes of the Republic 1940–1954*
opened on April 18, 2012 at the Suna and İnan Kırac Foundation
İstanbul Research Institute

© Suna ve İnan Kırac Vakfı İstanbul Araştırmaları Enstitüsü
© Suna and İnan Kırac Foundation İstanbul Research Institute

SERGİ EXHIBITION

Küratör Curator
Ekrem Işın

Danışmanlar Advisors
Engin Tonguç
Pakize Türkoğlu
K. Fügen Çetiner
Haldun Cezayirlioğlu
Turan Tanyer
Güler Yalçın

Proje Koordinatörleri Project Coordinators
Zeynep Ögel, Gülrü Tanman

Proje Asistanı Project Assistant
Erkan Bora

Çeviri Translation
Melis Şeyhun Çalışlar

Grafik Tasarım Graphic Design
TUT Ajans

Teşekkürler Acknowledgements
İsmail Hakkı Tonguç Belgeliği Vakfı, Köy Enstitülerini Araştırma ve
Geliştirme Derneği (KAVEG), Yeni Kuşak Köy Enstitüleri Derneği

Halise Apaydın, Talip Apaydın, Mehmet Başaran, Erden Bilgen,
Mine (Keskin) Deniz, Emre Dölen, Melih Duygulu, Rahmi
Eyyüboğlu, Mehmet Gülbağ, Duru Güneri, Güven Ailesi, Mehmet
Kadem, Işık Kansu, Recep Karadeniz, Vahit Kaya, Sevim (Önel)
Kethüdaoğlu, Gürkan Kethüdaoğlu, Kemal Kocabaş, Halime
(Aksoy) Kocataş, Naciye Makal, Mahmut Makal, Deniz Mazlum,
Günnur Ormanlar, Ekin Ormanlar, Abdullah Özkucur, Varlık
Özmenek, Ahmet Soner, Hamza Soydaş, İbrahim Şimşek, Pakize
Türkoğlu, Suna (Keskin) Uysal, Huriye Üçgül, Fatma (Dicle) Yalçın.

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - <https://ranteoy.org>

İşbirliği ve Ortak Yayıncılık

Düşünen Tohum Konuşan Toprak

Cumhuriyet'in Köy Enstitüleri
1940-1954

*Mindful Seed
Speaking Soil
Village Institutes of the Republic
1940-1954*

2

İÇİNDEKİLER

CONTENTS

Çifteler Köy Enstitüsü		Aksu Köy Enstitüsü	
Çifteler Village Institute		Aksu Village Institute	
Kemal Yakut	6	Mualla Aksu	104
“Şartlar Müsaittir”:		Tanıklıklarla Ortaklar Köy Enstitüsü	
İzmir Kızılçullu Köy Enstitüsü		Ortaklar Village Institute through Witness	
“The Conditions are Favorable”		Accounts	
İzmir Kızılçullu Village Institute		Kemal Kocabaş	118
Onur Kınılı	28		
Trabzon Beşikdüzü Köy Enstitüsü		Yüksek Köy Enstitüsü	
Trabzon Beşikdüzü Village Institute		Village Institute of Higher Learning	
Güler Yalçın	48	Ali Kınacı	138
		Katalog	163
Kars Cılavuz Köy Enstitüsü		Catalogue	
Kars Cılavuz Village Institute			
Firdevs Gümüşoğlu	70	Ek 1: Harita	318
		Appendix 1: Map	
Göl Köy Enstitüsü Tarihine Kısa Bir Bakış			
A Brief Overview of the History of			
Göl Village Institute			
Gülşah Eser	94		

ÇİFTELER KÖY ENSTİTÜSÜ
ÇİFTELER VILLAGE INSTITUTE

Kemal Yakut

Cumhuriyet'in kurucu kadrosu, nüfusunun % 80'i kırsal kesimde yaşayan bir toplumun kalkınmasının köylü nüfusunun eğitilmesine bağlı olduğunu erken bir tarihte teşhis etmişti. Genç ve devrimci Milli Eğitim Bakanı Mustafa Necati Bey, 1926–1927 ders yılında Denizli ve Kayseri'de iki köy öğretmen okulunu açarak, köylünün eğitilmesine yönelik ciddi bir adım atmıştı. İlkokul mezunu köy ve şehir çocukları yapılacak giriş sınavıyla bu okullara alınacak ve üç yıl süreyle eğitilecekti. Öğretmen adayları genel kültür ve uygulamalı tarım dersleri görecektlerdi.¹ Ne var ki bu deneyim başarılı olamadı ve bu okullar 1933'te kapatıldı.

Cumhuriyet ideolojisinin köye ulaştırılması ve bu yolla toplumsal değişimin sağlanması politikasına ara verilmedi. Dr. Reşit Galip, kısa süren bakanlığı döneminde çeşitli girişimlerde bulundu. Bunlardan biri 1933'te bizzat Cumhurbaşkanı Mustafa Kemal Atatürk'ün önerisiyle, Milli Eğitim Bakanlığı'ndan kişilerin de katıldığı bir Köy İşleri Komisyonu kurulmasıdır. Komisyon, Cumhuriyet ideolojisinin köye aktarımını sağlayacak köy öğretmenlerinin yetiştirilmesine yönelik bir rapor hazırladı. Bu rapor Cumhuriyet seçkinlerinin köy için düşüncükleri öğretmen tipini çizmişti:

“Cumhuriyet devri, köy maârifisahasında, bir bünye değişikliğinin, yani temelde bir istihalelin cereyan ettiği devirdir. Şimdi bütün davamız, bu bünye ve görev istihalesine muvâzî olarak, köye, sarıklı okur-yazardan daha idealist ve daha kalabalık, münevver bir genç nesil, münevver köy muallimi atayabilmektir. Öyle bir köy muallimi tipi yaratmalıyız ki, o, köylünün itikatlarını işlemek ve içtimai muamelelerine müessir olmakla kalmasın; köyün maddî simasını, iktisadî hayatını değiştirsin. Çünkü içinde yaşadığımız Türk Cemiyeti de artık durgun bir cemiyet olamaz.”²

Yukarıdaki pasajın öngördüğü öğretmeni yetiştirmek için Ankara, İzmir, Bursa ve Adana'da kırk günlük

The founding cadre of the Republic had recognized early on that the development of a society, 80% of which lived in rural areas, was contingent upon the education of the village population. By opening the first two village teacher training schools in Denizli and Kayseri in the 1926–1927 academic year, the young and revolutionary Minister of Education Mustafa Necati Bey took an important step towards the education of villagers. Having graduated from primary schools in villages and cities, children would be admitted to these schools by examination and be trained for three years. Prospective teachers were to take classes on culture and applied agriculture.¹ However, the pilot program failed and the schools were closed down in 1933.

Nevertheless, this did not interrupt the policy of introducing the Republican ideology to villages and facilitating social transformation in this manner. During his short term as the Minister, Dr. Reşit Galip undertook several endeavors. One of these was the establishment of a Rural Affairs Commission in 1933 upon the suggestion of President Mustafa Kemal Atatürk. The Commission, which included Ministry of Education officials, prepared a report on the training of village teachers to carry the Republican ideology into rural areas. The report in question outlined a teacher profile that Republican elite had envisaged for the villages:

“The era of the Republic is a period that entails a fundamental structural change in the field of village education. Now, paralleling this change in structure and mission, our objective is to appoint a new and young generation of enlightened and more idealistic village teachers outnumbering the turbaned literates. We must create such a village teacher that not only will s/he be effective in the social conduct of villagers and cater to their beliefs, but s/he will change the economic life and welfare of the village. For, the Turkish Society

1 İlhan Başgöz, *Türkiye'nin Eğitim Çıkması ve Atatürk, Kültür Bakanlığı Yayınları*, Ankara, 1995, s. 153–154.

2 Ferit Öğüz Bayır, *Köyün Gücü*, Ulusal Basımevi, Ankara, 1971, s. 81.

1 İlhan Başgöz, *Türkiye'nin Eğitim Çıkması ve Atatürk, Kültür Bakanlığı Yayınları*, Ankara, 1995, pp. 153–154

kurslar açıldı. Öğretmen adaylarına “köylü[nün] ekonomik, ziraî, sıhhi, toplumsal ve bedii bilgilerini yükseltmek için neler yapabilecekleri”³ gösterildi.

Bütün bu deneyimler, Milli Eğitim Bakanı Saffet Arıkan’ın döneminde İlköğretim Genel Müdürlüğü’ne getirilen (3 Ağustos 1935) İsmail Hakkı Tonguç’la imve kazandı. Tonguç inanmış bir cumhuriyetçi’ydi. Yönetici seçkinlerin “medenileştirme” projesine gönülden bağlıydı. Köyün kalkınmasına yönelik büyük bir heyecan duyuyordu: “Köy meselesi, bazılarının zannettikleri gibi mihaniki bir surette köy kalkınması değil, malı ve şuurlu bir şekilde köyün içten canlandırılmasıdır. Köylü insanı öylesine canlandırılmalı ve şuurlandırılmalı ki, onu hiçbir kuvvet kendi hesabına insafsızca istismar edemesin. Köyün sakinlerine köle ve uşak muamelesi yapamamış.”⁴

Tonguç’un köyün canlandırılmasına, köylünün bilinçlendirilmesine yönelik projesinin ilk adımını eğitim kurslarının açılması oluşturdu. Okulu olan ve olmayan köylere yaptığı gezilerde elde ettiği birikime dayanarak işe başlayan Tonguç, ilköğretim müfettişleri ve ilkokul öğretmenlerinden oluşturulan kurulla Mayıs-Haziran 1936’da bu projenin genel çerçevesini çizdi.⁵ Buna göre, askerliğini onbaşı ve çavuş olarak yapmış okuma yazma bilen köy gençleri sekiz aylık eğitimden geçirilecek ve kursu başarıyla tamamlayanlar küçük köylere öğretmen olarak atanacaklardı. Kurul, bu öğretmenlerin üç yıl boyunca uygulayacakları müfredatı belirleyerek, bunlara ilişkin kitaplar hazırlayacaktı.⁶ Köy eğitmenleri kanunu, ilk eğitim kursunu Çifteler

we live in can no longer be stagnant.”²

In order to train the envisaged teacher model, forty-day courses were opened in Ankara, İzmir, Bursa, and Adana. Prospective teachers were shown “what to do in order to augment the villagers’ knowledge of economics, agriculture, healthcare, social life, and aesthetics.”³

All these endeavors gained momentum with İsmail Hakkı Tonguç, who was appointed (on 3 August 1935) as the General Director of Primary Education during the term of Minister of National Education Saffet Arıkan. Tonguç was a firm believer in Republican ideals. He was thrilled with the idea of developing villages: “Contrary to what some people assume, the village issue does not merely entail the mechanical development of the village, but rather a meaningful and conscious resurgence of the village from within. The villagers must be revived and informed to the extent that no power can be able to exploit them ruthlessly for its own account and treat village dwellers as slaves or servants.”⁴

The opening of the first training courses constituted the first step towards Tonguç’s project to revive villages and the educate villagers. Starting with the data he acquired from his visits to villages with and without schools, Tonguç drew the outlines of this project in May-June of 1936 with a board comprised of primary education inspectors and primary school teachers.⁵ Accordingly, village youngster who knew how to read and write and served their mandatory military service as sergeants and noncoms, would be trained for eight months and those who success-

3 Başgöz, *Türkiye’nin Eğitim Çıkması*, s. 192.

4 İsmail Hakkı Tonguç, *Eğitim Yoluyla Canlandırılacak Köy*, Köy Enstitüleri ve Çağdaş Eğitim Vakfı Yayınları, Ankara, 1988, s. 112; Pakize Türkoğlu, *Tonguç ve Enstitüleri*, İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul, 2000, s. 146–151.

5 A.g.e., s. 126–127. Bu kurula İzmir İlköğretim Müfettişi M. Rauf İnan, Ferit Oğuz Bayır, İstanbul müfettişi Süleyman Edip Balırcı, Ankara müfettişi Emin Soysal gibi eğitimciler yer almıştı.

6 M. Rauf İnan, *Bir Ömrün Öyküsü: Mesrutiyet’ten Çifteler Köy Enstitüsü Müdürlüğü’ne*, 1. Öğretmen Yayınları, Ankara, 1986, s. 165–167. Kanununda askerliğini onbaşı ve çavuş olarak yapmış ibaresi yer almamakla beraber, uygulamada bu yönde bir tercihte bulunuldu.

2 Ferit Oğuz Bayır, *Köyün Gücü*, Ulusal Basımevi, Ankara, 1971, p. 81.

3 Başgöz, *Türkiye’nin Eğitim Çıkması*, p. 192.

4 İsmail Hakkı Tonguç, *Eğitim Yoluyla Canlandırılacak Köy*, Köy Enstitüleri ve Çağdaş Eğitim Vakfı Yayınları, Ankara, 1988, p. 112; Pakize Türkoğlu, *Tonguç ve Enstitüleri*, İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul, 2000, pp. 146–151.

5 *Ibid.*, pp. 126–127. The following instructors were members of this board. İzmir Primary Education Inspector M. Rauf İnan, Ferit Oğuz Bayır, İstanbul Inspector Süleyman Edip Balırcı, and Ankara Inspector Emin Soysal.

Bucağın Mahdudiye Köyünde açılmasından bir yıl sonra çıkartıldı. TBMM tarafından 11 Haziran 1937'de kabul edilen kanunun gerekçesi ve maddeleri bu deneyimi tüm çıplaklığıyla ortaya koymuştu. Kanunun gerekçesinde; Türkiye'deki köy çocuklarının öğrenim durumunun tespiti yapılmış, buna göre zorunlu öğrenim çağındaki 1.800.000 çocukta 1 milyonu bu haktan mahrum kalmıştı. Bina, öğretmen, ders araçlarının yokluğu ve ödenek azlığı gibi etkenler öğretmen okullarının sayılarını artırmaya engeldi. Köy eğitimi sorunu şu strateji izlenerek çözülebilirdi:

"Köy eğitimi ve öğretimi işi kendi reel şartları ile birlikte düşünülünce, bilhassa az nüfuslu, işlek yollardan, pazarlardan uzak köylerde büsbütün ayrı bir tablo göstermektedir. Bu tip köylerde her şeyden önce; köylünün istihsalini fazlaştırmaya, köyde sıhhati tehdit eden amilleri gidermeye, köylüyü her bakımdan bugünkünden daha yüksek bir hayat seviyesine çıkarmaya gibi çetin ve hayatî işler köy eğitimi probleminde ön plana alınması gereken meseleleri teşkil etmekte ve okuma, yazma, hesap, yurt ve yaşama bilgisi gibi klasik bilgilerin bu hayatî kıymeti taşıyan gayeleri tahakkuk için birer vasıta olmaları iktiza etmektedir."⁷

Bu eğitim politikası izlenmeden kalkınmış bir köy hedefine ulaşamazdı. Köy öğretmenleri adayları ise, köy kökenli, köy hayatına ve çalışmasına aşina, öğretmene yeteneğine sahip ve devleti temsil edebilecek özelliklere sahip olmalıydı.⁸ Yaşa açıkça, "nüfusları öğretmen göndermeye elverişli olmayan köylerin öğretim ve eğitim işlerini görmek, ziraat işlerinin fenni bir şekilde yapılması için köylülere rehberlik etmek üzere köy öğretmenleri[nin] istihdamı" edileceğini öngör-müştü.⁹ Köy öğretmenlerinin Eğitim ve Ziraat Bakanlıkları tarafından, ziraat işlerinin yaptırılmasına uygun okul ve çiftliklerde açılan kurslarda yetiştirileceği hükme bağlanmıştı. Ücretleri Milli Eğitim Bakanlığı, to-

fully completed the course would be appointed to small villages as teachers. The Board would prepare the three-year curriculum of prospective teachers and write the necessary schoolbooks.⁶ The law on village instructors was enacted a year after the first instructor course was opened in Mahmudiye Village of Çifteler township. The preamble and articles of the Law passed by the Turkish Grand National Assembly (TBMM) on 11 June 1937 clearly portrayed the situation. The preamble of the Law explained that the educational level of the village children in Turkey had been identified; accordingly, 1 million of the 1.8 million school-age children had been deprived of the right to compulsory education. The shortage of school buildings, teachers, and classroom equipment, as well as the shortage of funds impeded the increase of teacher training schools. Village education could be resolved by pursuing the following strategy:

"When village education and training is considered as part of the prevalent conditions, less populated villages away from busy roads and markets portray an entirely different image. In such villages, difficult and vital tasks such as increasing the production of villagers, overcoming health-threatening factors, and carrying villagers to a better level of living than the present one, constitute the issues that need to be prioritized in the village education problem. In addition, basic knowledge of literacy, accounting, civics, and social studies are required as means to realize these vital objectives."⁷

The goal of attaining a developed village could not be achieved without pursuing this education policy. Prospective village instructors, on the other hand, needed to have a village background, be familiar with

7 Köy Enstitüleri ile İlgili Yasalar, 1, haz. Mustafa Aydoğan, Köy Enstitüleri ve Çağdaş Eğitim Vakfı Yayınları, Ankara, 2000, s. 7-8.

8 A.g.e., s. 11.

9 Köy Öğretmenleri Kanunu'nun 1. maddesi.

6 M. Rauf İnan, *Bir Ömrün Öyküsü: Meşrutiyet'ten Çifteler Köy Enstitüsü Müdürlüğü'ne*, 1, Öğretmen Yayınları, Ankara, 1986, pp. 165-167. Although the Law did not dictate that the prospective teachers were required to have served as noncoms or sergeants in the military, this was opted in practice.

7 Köy Enstitüleri ile İlgili Yasalar, 1, ed. Mustafa Aydoğan, Köy Enstitüleri ve Çağdaş Eğitim Vakfı Yayınları, Ankara, 2000, pp. 7-8.

humluk, fidan, damızlık hayvan, ziraat aletleri ise Ziraat Bakanlığı tarafından karşılanacaktı.¹⁰

Bu yasa, köy öğretmenlerinin yetiştirilmesinin stratejisini vermekle kalmadı, Köy Enstitülerine giden sürecin de basamaklarından birini oluşturdu.

Mahmudiye Eğitim Kursu

İlk eğitim kursu, 1936 yılının Temmuz ayı başında Eskişehir'in Çifteler bucağının¹¹ Mahmudiye köyündeki¹² ilkokulda açıldı.¹³ Bu bölgede köylünün eğitilmesine ve kalkınmasına öncülük yapacak ilk kurumların açılmasında, Sultan II. Mahmud döneminde orduya hayvan yetiştirmek üzere kurulan haranın sağladığı altyapının büyük payı vardı.¹⁴ Ayrıca, yörenin geniş topraklara, çayırliklara sahip olması, akarsuların bulunması,¹⁵ 19. yüzyılın ikinci yarısından itibaren Kafkasya, Kırım ve Balkanlardan gelen göçmenlerin iskân edilmesi ve bu unsurların yörede ileri tarım teknikleri kullanması, Çifteleri cazip kılmıştı.¹⁶ Çifteler Harası'nın birikiminden, araçlarından ve tarım elemanlarından yararlanılacaktı. Nitekim Eğitim Kursu müdürlüğüne, çiftliğin müdürü olan Tarım Mühendisi Numan Kırac getirilmişti. Milli Eğitim Bakanlığı, çeşitli branşlardan on iki öğretmeni ve Müfettiş Mehmet Emin Soysal ile Bayram Karatan'ı eğitim şefleri olarak görevlendirdi. İlk yıl, çoğunluğu Ankara, birazı da Tunceli köylerinden seçilmiş seksen yedi aday, eğitim ve öğretim gördü.¹⁷

village life and work, and be equipped with skills to teach and represent the state.⁸ The Law clearly stipulated that village instructors would be “employed to undertake the education and training in villages without enough population to appoint teachers and guide villagers to carry out agricultural affairs in a scientific manner.”⁹ The Ministries of National Education and Agriculture had decided that village instructors would be trained in courses opened at schools and farms suited for the execution of agricultural affairs. Their wages would be paid by the Ministry of National Education, whereas seeds, saplings, breeding animals, and agricultural equipment would be provided by the Ministry of Agriculture.¹⁰

The Law in question not only designated the strategy for training village instructors, but it also constituted one of the steps leading to Village Institutes.

Mahmudiye Training Course

The first instructor course was opened in early July of 1936 within the primary school in the Mahmudiye Village¹¹ of Çifteler Township¹² in Eskişehir.¹³ The infrastructure provided by the stud farm opened during the reign of Sultan Mahmud II to breed animals for the military played an important role in the opening of the first institutions that would pioneer the education and development of the villagers in this region.¹⁴ In addition, the sprawling lands and meadows of the area, the presence of rivers,¹⁵ the inhabitation of im-

10 *Köy Enstitüleri İle İlgili Yasalar*, s. 7–8.

11 Günümüzde ilçe olan Çifteler, Eskişehir merkeze 68 kilometredir.

12 Günümüzde ilçe olan Mahmudiye, Eskişehir merkeze 54 kilometredir.

13 Türkoğlu, *Tonguç ve Enstitüleri*, s. 127; Murat Burgaç, *Çifteler Köy Enstitüsü*, yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bursa, 2004, s. 29–20.

14 Sultan II. Mahmud, 1813'te Kumarcı Abdullah adında bir derebeyini tasfiye ederek, onun çiftliğini 1815/16'da haraya dönüştürdü.

15 Sakarya Nehri'nin kaynağı, Çifteler'e yakın bir yerdedir. Öte yandan Kütahya Dağları'ndan çıkan Seydi Suyu, Hamidiye ve Mahmudiye'yi geçerek Sakarya'ya karışmaktadır.

16 İhsan Güneş ve Kemal Yakut, *Osmanlı'dan Cumhuriyet'e Eskişehir (1840–1923)*, Anadolu Üniversitesi Yayınları, Eskişehir, 2007, s. 80.

17 İlyas Küçükcan, *Köy Enstitüleri ve “Çifteler (ÇKE) Örneği”*

8 *Ibid.*, p. 11.

9 Article 1 of the Law on Village Instructors.

10 *Köy Enstitüleri İle İlgili Yasalar*, pp. 7–8.

11 Currently a township, Mahmudiye is 54 km from the city center of Eskişehir.

12 Currently a township, Çifteler is 68 km from the city center of Eskişehir.

13 Türkoğlu, *Tonguç ve Enstitüleri*, p. 127; Murat Burgaç, *Çifteler Köy Enstitüsü*, unpublished Master's thesis, Uludağ University Institute of Social Sciences, Bursa, 2004, pp. 29–20.

14 In 1813, Sultan Mahmud II discharged a feudal lord named Kumarcı Abdullah and transformed his farm into a stud farm in 1815/16.

15 The source of Sakarya River is near Çifteler. Emerging from the Kütahya Mountains, Seydi Spring crosses Hamidiye and

Mahmudiye Eğitimci Kursu öğrencileri. İ.H. Tonguç Belgeliği
Students of Mahmudiye Instructor Course. İ.H. Tonguç Archives

Eğitmen olan Veli Çalışlar, Eğitimci Kursu'na girişini yapılan bir görüşmede şöyle anlatmıştı:

"1935 yılında askerden döndüm. Yılıni hatırlamıyorum, ama Köroğlu gazetesinden, Atatürk'ün Eğitimci alacağını öğrendim. Muhtara haber ettim. Bu iş için birileri gelirse bana haber et dedim. Seyitgazi'nin Akseker Köyü öğretmeni gelmiş bizim köye. Muhtara 'köyde askerliği onbaşı veya çavuş olarak yapmış gençler varsa topla getir bana' demiş. Muhtar bana bekçi ile haber etti. Ben akşam üzeri muhtarlık binasına vardım. Orda muhtarın oğluyla damadı vardı. Oğlu onbaşı idi, onu biliyorum, ama damadı nefer idi. Öğretmen bir zarf çıkardı. Zarfı açtı, içinden kağıt çıkardı, bize verdi. Bunları okuyun,

migrants arriving from Caucasia, Crimea, and the Balkans as of the second half of the 19th century, and the use of advanced agricultural techniques by these settlers also made Çifteler attractive.¹⁶ The expertise, tools, and employees of Çifteler Stud Farm could be utilized. Indeed, the farm's director Agricultural Engineer Numan Kırac was appointed as the Director of the Instructor Course. The Ministry of Education appointed Inspectors Mehmet Emin Soysal and Bayram Karatan as chiefs of instruction and hired twelve teachers from various fields. Mostly selected from

Mahmudiye and blends into Sakarya River.

16 İhsan Güneş ve Kemal Yakut, *Osmanlı'dan Cumhuriyet'e Eskişehir (1840-1923)*, Anadolu Üniversitesi Yayınları, Eskişehir 2007, p. 80.

karşılıklarını doldurdu dedi. Ben okudum, yaptım. Diğerleri yapamadı. Hatırladığım kadarıyla Türklerin nereden geldiğini sormuşlardır. Ben yazdım, Ortaasya'dan geldiklerini. Bize bunu askerde öğretmişlerdi. Bir de toplama vardı. Sınavdan sonra öğretmen dedi, 'size jandarma gelecek, haber edecek, kazananlar Eskişehir'e gidecek' dedi. Jandarma geldi gerçekten, ama tarihini hatırlamıyorum. Bana dedi; 'sen sınavı kazanmışsın. Eskişehir'e Merkez Karakolu'na gideceksin' dedi. Bizim köyde benden başka kazanan yoktu. Eskişehir'e gittim, kâğıdı aldım. Sonra Hamidiye'ye gittim teslim oldum."¹⁸

Eğitmen Kursu'nda kültür derslerinin yanında, tarım ve sanat dersleri de yer verilmişti. Genellikle yarım gün ders, yarım gün uygulamalı dersler yapılmıştı. Sabah saat 07.00'de başlayan dersler akşam 18.30'a kadar sürdürülmüştür. Akşam saat 20.00–21.00 arası da mütalaa adı altında tartışmalar gerçekleştirilmişti. Öğrenciler, bir öğretmenin nezaretinde gruplara ayrılmıştı. Her grup 8–10 öğrenciden oluşmuştu. Bu gruplara da Dumlupınar, Çaldağı ve Sakarya gibi isimler verilmişti.¹⁹ Kursiyer öğrenciler, çalışmalarında haranın olanaklarından ve uzmanlarından yararlandılar. Gruplar ayrı ayrı çayır biçme, balya yapma, pulluk kullanma, atılık, koyunculuk dersleri gördüler. Ankara İnşaat Usta Okulu öğretmen ve öğrencilerinden de inşaat işlerini öğrendiler. Çevre köylerde incelemeler yaparak zor durumda olan köylülere özellikle harman işlerinde yardım ettiler. Ağır iş koşullarına, barınma ve beslenme yetersizliklerine rağmen özveriyle öğrenim gördüler. Sık sık deneme dersleri vererek bilgi ve becerilerini artırdılar. İlköğretim Genel Müdürü İsmail Hakkı Tonguç da sık sık Mahmudiye'ye gelerek çalışmalarını yakından denetlemişti.²⁰

Mahmudiye Eğitim Kursu, kısa zamanda dikkatleri üzerine çekti. Cumhuriyet Halk Partisi'nin yayın organı niteliğinde olan *Ulus* gazetesi, bu deneyime ilişkin olarak okulun açılma amacını, yapısını, müfredatı-

Ankara and some from Tunceli, eighty-seven candidates were trained during the first year.¹⁷

In an interview, instructor Veli Çalışlar recounted his admission to the Instruction Course as follows:

"I returned from military service in 1935. I do not recall the year, but I learned from *Köroğlu* newspaper that Atatürk would hire instructors. I informed the *mukhtar*. I asked him to notify me if anyone came for recruitment. Seyitgazi's Aksekler Village teacher came to our village. He told the *mukhtar*, 'if there are any young men who have completed their military service as sergeants or noncoms, bring them to me.' The *mukhtar* sent word with the guard. I arrived at the *mukhtar*'s office in the afternoon. His son and son-in-law were there. His son was a noncom, that I know, but his son-in-law was a private. The teacher took out an envelope. He opened the envelope, pulled out a piece of paper, and gave it to us. He asked us to read it and fill it out. I did what he asked, but the others could not. As far as I can remember, they had asked where the Turks had come from. I wrote that they had migrated from Central Asia. They taught us that in the military. The test also included an arithmetic problem. After the examination, the teacher said, 'the gendarmerie will come and notify you and the ones who passed will go to Eskişehir.' The gendarmerie did come, but I don't remember the date. He told me, 'you passed the examination. You will go to Eskişehir, to the Central Police Station.' I was the only one from our village to pass the examination. I went to Eskişehir and took my papers. Then, I went to Hamidiye and presented myself."¹⁸

Apart from classes on culture, the Instructor Courses also included agriculture and art classes. The schedule often entailed half day of classes and half day of applied courses. The classes ran from 7 in the morning until 6:30 in the evening. Class discussions called "remarks" were held between 8 and 9 PM. Students were divided into groups under the

18 Eskişehir'de 20 Haziran 2003'te yapılan görüşme. Bkz.

Burgaç, *Çifteler Köy Enstitüsü*, s. 31–32.

19 A.g.e., s. 34.

20 Engin Tonguç, *Bir Eğitim Devrimci: İsmail Hakkı Tonguç*, 1,

Güldiken Yayınları, Ankara, 1997, s. 257.

17 İlyas Küçükcan, *Köy Enstitüleri ve "Çifteler (ÇKE) Örneği"*, Eskişehir, 2008, p. 104.

18 This interview took place in Eskişehir on 20 June 2003. See, Burgaç, *Çifteler Köy Enstitüsü*, pp. 31–32.

Mahmudiye Eğitimci Kursu öğrencileri açık havada ders yapıyor. İ.H. Tonguç Belgesi
Students of Mahmudiye Instructor Course at an outdoor lesson. İ.H. Tonguç Archives

nı, kursiyerlerin ilgisi ve başarılarını ele alan uzun bir yazı yayınladı. Dört aylık bilançonun sonuçlarını açıkladı. Buna göre açıldığı tarihten itibaren okulda disiplinsizlik denilebilecek tek olay çıkmamış, uygulamalı derslerden % 80 başarılı olunmuştu.²¹

Kurs öğrencileri, 27 Kasım 1936'da kursun birinci devresini tamamlayarak staj için Ankara'nın köylerine dağıtıldılar. Bir gezici başöğretmen ve ziraat memuru tarafından denetlenerek eksiklikleri giderilecekti. İlk baharda tarımsal faaliyetler başlayınca tekrar Çifteler'deki kursa döneceklerdi.²²

supervision of a teacher. Each group was comprised of 8 to 10 students. The groups were given names such as Dumlupınar, Çaldağı and Sakarya.¹⁹ Course attendants also took advantage of the farm's facilities and specialists in their coursework. The groups had individual classes on mowing, baling, plowing, horse and sheep breeding. They also learned construction from the teachers and students of Ankara Construction Master School. They conducted studies at nearby villages and helped hard-pressed villagers particularly with harvesting. Despite the challenging work conditions, as well as housing and food shortages, they devotedly received their education and training. They

21 "Davamız: Her Köyde Bir Mektep", *Ulus*, 20 Birinci Teşrin 1936.

22 "Yeni Köy Öğretmenleri: Vazifelerinin Başlarına Gittiler"

¹⁹ *Ibid.*, s. 34.

Mahmudiye Eğitim Kursu'na ait araç gereçler.
İ.H. Tonguç Belgeliği
Equipment belonging to the Mahmudiye Instructor Course.
İ.H. Tonguç Archives

Falih Rifki Atay, eğitim kursuna devam edenlere “köy terbiyecileri” adını vererek, Cumhuriyetin bu rehberlerinin eski köy imamının yerini tutacağını, köy öğretmenlerinin partinin ve hükümetin halkası olacağını, çiftçilerin kalkınmasına hizmet edeceğini ve her şeyin onlar vasıtasıyla uygulanacağını belirtti. Açıkça “medenileştirme projesinin” bir halkası olarak tanımlandı.²³

Mahmudiye Eğitim Kursu başarılı sonuçlar verdi. 1937’de eğitim kursundan mezun olan yetmiş beş öğretmen, Eskişehir’in köylerinde yetmiş dört okul aç-

taftan taught pilot classes and advanced their skills and knowledge. General Director of Primary Education İsmail Hakkı Tonguç frequently visited Mahmudiye and closely inspected the ongoing efforts.²⁰

Mahmudiye Instructor Course soon began to draw attention. Serving as the media organ of the Republican People’s Party (CHP), *Ulus* newspaper published a long article on the reasons behind the establishment of this school, its structure, curriculum, and the interest and achievements of course attendants. The article also offered the results of the first four months. Accordingly, not a single disciplinary problem had surfaced since the date of opening and an 80% success rate was attained in applied courses.²¹

The students completed the first term of the Course on 27 November 1936 and were sent to various villages of Ankara for internships. A field headmaster and agriculture officer would supervise them and meet their needs. Once the agriculture season began in the spring, they would return to the Course in Çifteler.²²

Renowned Turkish writer Falih Rifki Atay named the Course attendants “Village Trainers” and indicated that these leaders of the Republic would replace the former village imams, become an integral part of the party and the government, cater to the progress of farmers, and act as the means through which all the innovations would be implemented. He clearly defined them as a connecting link of the “modernization project.”²³

Mahmudiye Instructor Course yielded successful results. After graduating from the Instructor Course in 1937, seventy-five instructors opened seventy-four schools across villages of Eskişehir and taught 1,488 male and 881 female students. Former graduate Veli Çalışır described the work he undertook in the village

20 Engin Tonguç, *Bir Eğitim Devrimcisi: İsmail Hakkı Tonguç*, 1, Güldiken Yayınları, Ankara, 1997, p. 257.

21 “Davamız: Her Köyde Bir Mektep”, *Ulus*, 20 August 1936.

22 “Yeni Köy Öğretmenleri: Vazifelerinin Başlarına Gittiler”, *Ulus*, 20 September 1936.

23 Falih Rifki Atay, “Köy Terbiyecileri”, *Ulus*, 19 September 1936.

rak, 1.488 erkek, 881 kız öğrenciye ders vermişlerdir. Bu mezunlardan biri olan Veli Çalışır, köydeki çalışmalarını şöyle dile getirmişti: “Eğitmen olarak bizi kendi köyüme Eskişehir Türkmentokat Köyü’ne tayin ettiler... Türkmentokat Köyü’nde okulu ben açtım. Çocukları topladım. Hepsini birinci sınıfa kaydettim. Dokuz sene, yani üç devre çalıştım. Bizde tedrisat sabah dokuzdan öğle 12’ye kadardı. Sonra kendi işimize gücümüze bakacaktık... Bazı günlerde de akşamları büyükləri alıp okuttum.”²⁴

Mahmudiye Köy Öğretmen Okulu

Mahmudiye Eğitim Kursu’nda ilk mezunlar verildikten sonra, İzmir, Edirne, Manisa gibi illerde de kurslar açıldı. Ama en önemlisi bu deneyimden sonra yine Mahmudiye’de 30 Ekim 1937’de Köy Öğretmen Okulu’nun açılmasıdır. Okula ilişkin kanun 7 Temmuz 1939’da “Köy Eğitim Kurulları ile Köy Öğretmen Okullarının İdaresine Dair Kanun” adıyla çıkarıldı. Mahmudiye Köy Eğitim Kursu, Köy Öğretmen Okulu’na bağlandı.²⁵ Üretime, yaşama yönelik ve ekonomik değer taşıyan bir eğitim sistemi benimsenecekti. Nüfusun 400’den fazla köyler için öğretmeni yetiştirilmesi hedeflendi. Okul, ilkokul (hazırlık kısmı), ortaokul ve öğretmen bölümü olmak üzere üç kısımdan oluşturulmuştu. İlkokuldan sonra beş yıllık bir öğrenim öngörülmüştü.²⁶ Eskişehir, Konya, Afyon, Ankara ve Kütahya illerinin köylerinden öğrenciler okula kayıt yaptırıldı. Milli Eğitim Bakanlığı’na bağlı memurlar ve gezici başöğretmenler, adayları sınava tabi tutarak, şartları uygun olanları seçmişlerdi. Okula kaydını yaptıran öğrencilere bir taahhütname imzalatılmıştı ve giriş ücreti olarak otuz lira alınmıştı.²⁷

Okul, 1938’de Mahmudiye’ye 11 kilometre uzaklıkta bulunan Hamidiye köyüne Macar usta Sili Layoş’a yeni bir bina yaptırılarak iki kısma ayrıldı. Ortaokul kısmı buraya taşındı.

Mahmudiye Köy Öğretmen Okulu büyük yokluklar-

as follows: “They appointed us as instructors to my own village, the village of Türkmentokat in Eskişehir... I opened the school in Türkmentokat. I gathered the children. I enrolled them in first grade. I worked for nine years, in other words, for three terms. Our school was from nine in the morning until noon. We were supposed to run our chores in the afternoon... On some days, I also taught adults in the evening.”²⁴

Mahmudiye Village Teacher Training School

Once Mahmudiye Instructor Course gave its first graduates, other courses were opened in cities like İzmir, Edirne, and Manisa. Yet, the most important step after this experience was the opening of the Village Teacher Training School on 30 October 1937 in Mahmudiye. The law pertaining to the school was enacted on 7 July 1939 as the “Law on the Administration of Village Instructor Courses and Village Teacher Training Schools.” Mahmudiye Village Instructor Course became affiliated with the Village Teacher Training School.²⁵ An education system based on production and economic value had been envisaged. The objective was to train teachers for villages with a population more than 400. The school comprised of a primary school (preparatory section), a middle school, and a teaching school. After primary school, a five-year schooling was projected.²⁶ Students from villages of Eskişehir, Konya, Afyon, Ankara, and Kütahya registered at the school. Officers and field headmasters from the Ministry of National Education put the candidates through examination and selected the successful ones. The students enrolled in the school were asked to sign a letter of commitment and pay an admission fee of thirty Lira.²⁷

The school was built in 1938 in Hamidiye Village, 11 kilometers from Mahmudiye; Hungarian constructor Sili Layosh was commissioned a new building, which was divided in two sections. The middle school

²⁴ Burgaç, *Çifteler Köy Enstitüsü*, s. 38.

²⁵ *Köy Enstitüleri ile İlgili Yasalar*, s. 16–25.

²⁶ Tonguç, *Eğitim Yoluyla Canlandırılacak Köy*, s. 528.

²⁷ Burgaç, *Çifteler Köy Enstitüsü*, s. 44–47.

²⁴ Burgaç, *Çifteler Köy Enstitüsü*, p. 38.

²⁵ *Köy Enstitüleri ile İlgili Yasalar*, pp. 16–25.

²⁶ Tonguç, *Eğitim Yoluyla Canlandırılacak Köy*, p. 528.

²⁷ Burgaç, *Çifteler Köy Enstitüsü*, pp. 44–47.

İli Sili Layoş'un denetiminde öğrenciler, öğretmenler ve öğretmenler okul binası, öğretmen lojmanları, atölye binaları, ahır, kümes, su kuyusu ve deposu gibi tesisleri yapmışlardı.²⁸ Öğretmenlerin azlığı ve belirlenmiş bir müfredatın bulunmaması en büyük sorunlar olarak kendini göstermişti. Köylünün Cumhuriyet ideolojisi ve tarım ile teknik alanlarda bilgilendirilmesini sağlayacak bir program hazırlanarak yürürlüğe konuldu. Öğrencilerin günlük çalışmalarının yarısı kültür derslerine, diğer kısmı da tarım işleri ile mesleki alanlara ayrıldı. Bu düzenlemenin Köy Enstitülerinin doğuşuna işaret ettiği açıktır.

Çifteler Köy Enstitüsü'nün²⁹ Kurulması

Mahmudiye'deki Köy Eğitim Kursu ve Köy Öğretmen Okulu, köy okullarına öğretmen yetiştirme ve köyün Cumhuriyet ideolojisine uygun canlandırılması konusunda önemli bir birikim sağlamıştı.

Cumhurbaşkanı İsmet İnönü, Saffet Arıkan'ın istifası sonucu Milli Eğitim Bakanlığı'na getirilen Hasan-Âli Yücel'e, 1939 yılının sonlarında Köy Öğretmen Okullarının deneyiminden yararlanarak kırsal kesimin eğitimine yönelik daha kapsamlı atılımlar yapılması için talimat verdi. Hasan-Âli Yücel ve İsmail Hakkı Tonguç köye yönelik yeni bir eğitim modelinin uygulanması için çalışmalar başlattı. TBMM, Köy Enstitüleri adı verilen bu modele ilişkin kanunu 17 Nisan 1940'ta kabul etti.

Kanunun birinci maddesinde "Köy öğretmeni ve köye yarayan diğer meslek erbabını yetiştirmek üzere ziraat işlerine elverişli arazisi bulunan yerlerde Maarif Vekilligince Köy Enstitüleri açılır" denilmişti. Bu düzenlemeye göre on iki yerde Enstitü açılacaktı ve mevcut Köy Öğretmen Okulları da Enstitüye dönüştürüle-

mede moved into this building.

Mahmudiye Village Teacher Training School continued education despite considerable hardships. Under the supervision of Sili Layoş, students, instructors, and teachers constructed facilities such as the school building, teacher lodgings, workshop buildings, stables, poultry houses, a well, and a water reservoir.²⁸ The scarcity of teachers and the lack of an established curriculum were among the biggest problems. A program was designed and implemented to educate villagers on Republican ideology, as well as agricultural and technical fields. Half of the daily schedule of students was dedicated to social studies, whereas the other half was reserved for agricultural and professional areas. It is evident that this arrangement pointed to the birth of Village Institutes.

The Establishment of Çifteler Village Institute²⁹

The Village Instructor Course and Village Teacher Training School in Mahmudiye provided considerable experience for training teachers for village schools and reviving the villages in line with the Republican ideology.

After Saffet Arıkan resigned, Hasan-Âli Yücel was appointed as the new Minister of National Education. In late 1939, President İsmet İnönü instructed Yücel to take advantage of the Village Teacher Training School experience and undertake more comprehensive efforts towards the education of rural areas. Hasan-Âli Yücel and İsmail Hakkı Tonguç initiated works for the implementation of a new, village-oriented education model. The Turkish Grand National Assembly passed the law entitled, "Village Institutes" on 17 April 1940.

The first article of the law read, "Village institutes

28 Küçükcan, *Köy Enstitüleri*, s. 107–108; Burgaç, *Çifteler Köy Enstitüsü*, s. 49.

29 Köy Enstitüsünün hiçbir birimi Çifteler'de bulunmamaktadır. Birimler, Çifteler'e 14 kilometre uzaklıktaki Mahmudiye (günümüzde ilçe merkezi) ve 25 kilometre uzaklıktaki Hamidiye köylerinde yer almaktadır. Ancak bu üç yerleşim tarihsel, idari, sosyal ve iktisadi açıdan iç içedir. Dolayısıyla enstitüye "Çifteler Köy Enstitüsü" adı verilmiştir.

28 Küçükcan, *Köy Enstitüleri*, pp. 107–108; Burgaç, *Çifteler Köy Enstitüsü*, p. 49.

29 None of the units of the Village Institute were in Çifteler. The units were located in the Mahmudiye (current township center) and Hamidiye villages, 14 and 25 km from Çifteler, respectively. However, these three settlements were connected in terms of history, administration, social and economic life. Therefore, the Institute was named "Çifteler Village Institute."

Çifteler Köy Enstitüsü'nde duvar ören bir öğrenci. İ.H. Tonguç Belgeligi
Student bonding a wall at the Çifteler Village Institute. İ.H. Tonguç Archives

cekti. Buradan anlaşılacağı gibi Mahmutiye Köy Öğretmen Okulu da Enstitü olarak yeniden yapılandırılacaktı.³⁰

Çifteler Köy Enstitüsü'nün kurucu müdürlüğüne ünlü eğitimci M. Rauf İnan (1905–1996) getirildi. İnan, Haziran 1940'ta göreve başladıktan kısa bir süre sonra, önce Tarım Bakanlığı'ndan dönümü on liradan olmak üzere Hamidiye için 5.000 dönüm, Mahmutiye için ise 2.000 dönüm arazi satın alınmasını sağladı.³¹ Enstitü, Köy Eğitim Kursu ve Köy Öğretmen Okulu'nun birikimi ve altyapısı üzerine inşa edilmesine rağmen, başta öğrenci ve öğretmenlerin ihtiyaçları olmak üzere yeni modelin öngördüklerini karşılamaktan uzaktı. Enstitü müdürü M. Rauf İnan'ın yaşamının bu

are opened by the Ministry of Education in areas with arable land to train village teachers and other professionals that will be of service to villages." Accordingly, Institutes would be opened at twelve locations and the existing Village Teacher Training Schools would be converted into Institutes. Consequently, Mahmutiye Village Teacher Training School would be restructured as an Institute.³⁰

Renowned educator M. Rauf İnan (1905–1996) was appointed as the founding director of Çifteler Village Institute. Soon after taking office in June 1940, İnan first administered the purchase of 500 hectares and 200 hectares of land for Hamidiye and Mahmutiye, respectively at ten Lira per 1/10 hectare from the Ministry of Agriculture.³¹ Although the Institute had

30 Köy Enstitüleri ile İlgili Yasalar, s. 26–31.

31 M. Rauf İnan, *Bir Ömrün Öyküsü: Köy Enstitüleri ve Sonrası*, 2, Öğretmen Yayınları, Ankara, 1988, s. 88.

30 Köy Enstitüleri ile İlgili Yasalar, pp. 26–31

31 M. Rauf İnan, *Bir Ömrün Öyküsü: Köy Enstitüleri ve Sonrası*, 2,

devresine ait anıları topladığı *Bir Ömrün Öyküsü: Köy Enstitüleri ve Sonrası* adlı eser incelendiğinde, ilk beş yılda yapılanlar şu başlıklar altında toplanabilir:

- Yapılanma ve yerleşim işleri,
- Aydınlanma ve su sağlanması işleri,
- Çevre düzenlenmesi ve ağaçlandırma işleri,
- Tarımsal üretim ve beslenme işleri,
- Sağlıklı ve demokratik eğitim-öğretim ortamının oluşturulması işleri.³²

Öğrenci ve öğretmenler el ele vererek Yüksek Mimar Asım Mutlu'nun birincilik kazanan projesi doğrultusunda Mahmudiye'de ihtiyaçların karşılanması için çeşitli binalar (yemekhane, yatakhane, derslik, lojman vb.) yaptılar. Tuğla ve kerpiçler öğrenciler tarafından dökülüp, kullanıma hazır hale getirilmişlerdi.³³ Hara-nın mevcut binaları da onarılarak çeşitli işlevler için kullanıldılar. Hayvancılık çalışmalarını için de tavla, ahır gibi mekânlar inşa edildi. Ayrıca çeşitli atölyeler mey-dana getirildi. Enstitü'de inşaat işlerinin dışında çevre düzenleme, ağaçlandırma ve tarımsal üretimin çeşitlendirilmesi konusunda da olağanüstü bir çaba gösterilmiştir:

“Köy Enstitüsü kurulmadan önce buralarda Seydisuyu kıyısında söğütlerle sığır kuyruklarından başka bir şey yoktu. Hamidiye ve Mahmudiye köylüleri üzümü bilmezler, çerçilerin getirdikleri üzümü satın alırlardı. Enstitü döneminde yöre baştanbaşa orman oldu. Enstitü-nün 6.500 dönüm tarlası, 600 dönüm bahçesi, 100 dönüm bağı, 100 dönüm ormanı vardı. Hamidiye sebze, meyve alanı ve kavaklık oldu. Mahmudiye'de bile 300 dönümlük sebze ve meyve bahçesi yaptık. Hamidiye'de yıkık bir değirmen yerine öğrencilerin emeği ile bir elektrik santrali kurduk.”³⁴

been built upon the experience and infrastructure of the Village Instructor Course and Village Teacher Training School, it was far from meeting demands of the new model, most notably in terms of the needs of students and teachers. Through a review of the Institute Director M. Rauf İnan's memoirs entitled, *Köy Enstitüleri ve Sonrası* (Village Institutes and Beyond) on this part of his life, the activities in the first five years can be categorized under the following headings:

- Construction and settlement;
- Light and water supply;
- Landscaping and forestation;
- Agricultural production and nutrition;
- Creation of a healthy and democratic educational environment.³²

In line with the prize-winning project of Master Architect Asım Mutlu, students and teachers collaborated in the construction of various buildings (refectory, dormitory, classrooms, accommodation, etc.) to meet the demands of Mahmudiye. Students manufactured bricks and adobes ready for construction.³³ The existing buildings of the stud farm were restored and used for various functions. Stables and barns were built for animal husbandry. In addition, various workshops were created. Apart from construction, extraordinary efforts were made at the Institute for landscaping, forestation, and diversification of agricultural production.

“Prior to the establishment of Village Institute, there was nothing but willows and mullein along Seydisuyu. Villagers of Hamidiye and Mahmudiye were not familiar with grapes; they bought them from peddlers. During the Institute period, the whole area was covered with forests all across. The Institute had 650 hectares of fields, 60 hectares of orchards, 10 hectares of vine-

32 İnan, *Bir Ömrün Öyküsü*, 2, s. 18–231; Küçükcan, *Köy Enstitüleri*, s. 110.

33 İnan, *Bir Ömrün Öyküsü*, 2, s. 55–56, 78; Türkoğlu, *Tonguç ve Enstitüleri*, s. 203–204.

34 İnan, *Bir Ömrün Öyküsü*, 2, s. 94; Küçükcan, *Köy Enstitüleri*, s. 111.

Öğretmen Yayınları, Ankara, 1988, p. 88.

32 İnan, *Bir Ömrün Öyküsü*, 2, pp. 18–231, Küçükcan, *Köy Enstitüleri*, p. 110.

33 İnan, *Bir Ömrün Öyküsü*, 2, pp. 55–56, 78; Türkoğlu, *Tonguç ve Enstitüleri*, pp. 203–204.

Ağaçlandırma çalışmasında büyük başarılar kazanıldığı müfettişlik raporlarına yansımıştı: “Çifteler Köy Enstitüsü’nde ekim ve ağaçlandırma faaliyetleri çok iyidir. Büyük miktarda araziye sahip bulunan bu enstitüde geniş şekilde ekim yapılmış, çıplak araziye ağaçlandırma ve bağ kurma işi önemle takip edilmiş ve bu işte büyük başarı elde edilmiştir. Dikilen ağaçların hemen hepsi tutmuştur. Uygun yerlere bağ tesis edilmiştir.”³⁵

Başlangıçta Enstitü’ye, Eskişehir, Konya, Kütahya, Ankara ve Afyon illerinden öğrenciler geldi. Ancak Hasanoğlu Köy Enstitüsü kurulunca Ankara’dan, İvriz’de de açılınca Konya’dan öğrenci gelmemeye başladı. Öğrenciler Köy Enstitüleri Kanunu’nun üçüncü maddesindeki “tam devreli köy ilkokullarını bitirmiş, sıhhatli ve müstaid (kabiliyetli) köylü çocuklar[ı] seçilerek alınırlar” hükmü uyarınca, gezici müfettişler ve Milli Eğitim memurları tarafından belirlendiler. Özellikle kız öğrenci olmak üzere Enstitü’ye öğrenci sağlanmasında güçlükler yaşandı. Yıllar sonra bir öğrenci okula girişini şöyle anlatacaktır:

“1941 yılında kendi köyümden (Yukarı Söğüt) eğitmenli okulu bitirdim. 1942 yılında Seyitgazi ilçesinde 4. sınıfta başladım... 5. sınıfta okurken, tatile iki hafta kala, Enstitü diye bir yer açıldığını duyduk. Tesadüf o hafta Seyitgazi’de ilköğretim müfettişi var. İki arkadaş ögle tatilinde Belediye kahvesinde müfettişi bulduk, ‘Enstitü açılmış, biz oraya gitmek istiyoruz’ dedik. ‘Tamam zaten biz de oraya öğrenci arıyoruz’ dedi... ‘Sizin Ayvalık Köyünde akrabamız var mı?’ dedi. İkimiz de ‘var’ dedik... Bize dedi ki; ‘Biz ilçeden öğrenci almıyoruz. Mutlaka ilkokulu köyde bitirmiş olması lazım. Biz de düşündük sizi Ayvalık’a göndereceğiz’. O zamanlar ilkokulu bitirirken bitirme sınavına devam edecegiz, bitirme sınavına Ayvalık Köyü’ndeki okulda gireceğiz ve diplomamızı oradan alacağız, nitekim böyle oldu.”³⁶

Çifteler Köy Enstitüsü’nün 1940–1941 eğitim-

yards, and 10 hectares of forests. Hamidiye was covered with vegetable and fruit gardens, and groves. We also created a 30-hectare vegetable and fruit garden in Mahmudiye. Through the efforts of the students, we even replaced the dilapidated mill in Hamidiye with a power plant.”³⁴

Inspection reports reflected the great achievements in forestation: “Planting and forestation is quite successful at Çifteler Village Institute. The sprawling lands of this Institute have been widely planted, forestation of barren lands and vineyard making were diligently pursued, and considerable success has been gained in this endeavor. Almost all the planted trees have grown. Vineyards were established at suitable locations.”³⁵

Initially, students from Eskişehir, Konya, Kütahya, Ankara, and Afyon were enrolled at the Institute. However, once Hasanoğlu Village Institute was established and İvriz was opened, students came from Ankara and Konya as well. Per Article three of the Law on Village Institutes, which stipulated, “healthy and talented village children, who have graduated from full-term village primary schools are admitted by selection,” students were selected by field inspectors and Ministry of National Education officers. There were obstacles in recruiting students for the Institutes, particularly with girls. Years later, a student recounted his admission to the school as follows:

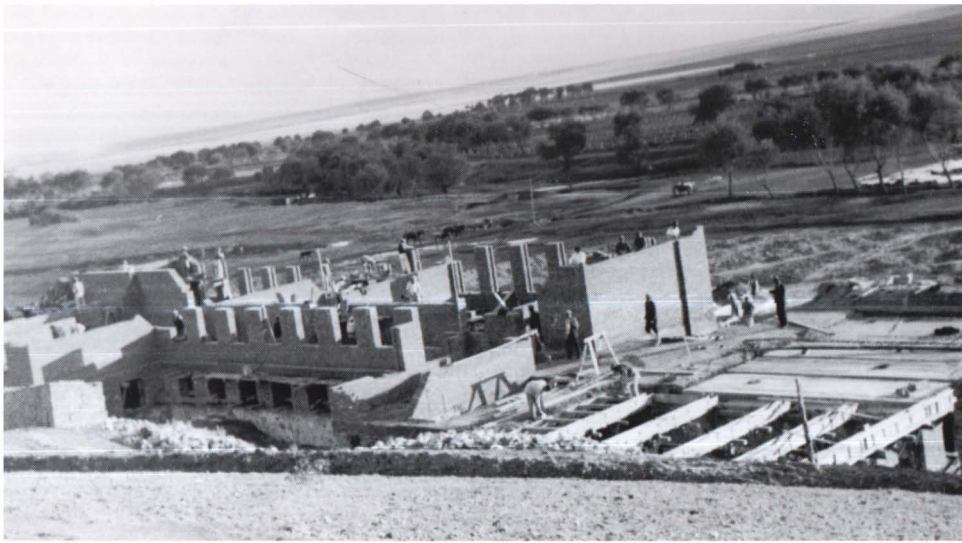
“In 1941, I graduated from the school in my village (Yukarı Söğüt). In 1942, I began 4th grade in the township of Seyitgazi... When I was in 5th grade, two weeks before vacation, we heard that a place called the Institute had been opened. Incidentally, a primary education inspector was visiting Seyitgazi that week. My friend and I found the inspector at the Municipality coffee house during lunch break. ‘The Institute is opened, we would like to go there,’ we told him. ‘Fine, we are looking for students,’ he replied... ‘Do you have relatives in the village of Ayvalık?’

35 1944 yılı müfettiş raporu. Bkz., Burgaç, *Çifteler Köy Enstitüsü*, s. 87.

36 1930 doğumlu Ali Osman Çakır ile yapılan görüşme. Bkz. *a.g.e.*, s. 63–64.

34 İnan, *Bir Ömrün Oykusu*, 2, p. 94; Kuçukcan, *Köy Enstitüleri*, p. 111.

35 Inspector report of 1944. See Burgaç, *Çifteler Köy Enstitüsü*, p. 87.

Çifteler (Hamidiye kısmı) Köy Enstitüsü'nün inşa halindeki yapılarından biri. İ.H. Tonguç Belgeligi
A building of the Çifteler Village Institute (Hamidiye section) under construction. İ.H. Tonguç Archives

öğretim yılında 275'i erkek, 2'si kız olmak üzere 277 öğrenci vardı. 1940–1941 yılından başlayarak 1952–1953 eğitim–öğretim yılına kadar 2.354'ü erkek, 179'u kız olmak üzere toplam 2.533 öğrenci alındı.³⁷ İstatistiklerden anlaşıldığı kadarıyla 1941–1942 ile 1952–1953 yılları arasında 1.248 erkek, 51 kız öğrenci mezun olabiliyordu.³⁸ Alınan öğrenci ile mezun edilen öğrenci arasındaki 1.234'lük fark, öğrencilerin açılan diğer Enstitülere geçiş yapmaları, başarısız olmaları, uyumsuzluk göstermeleri gibi nedenlerden dolayı okuldan ayrılmalarından kaynaklanmıştı.³⁹

Öğrencilerden kayıt sırasında sağlık raporu ve tahhütname alındı. İlk yıllarda öğrenci bulunmasında zorluk çekildiği için elemelerde çok titiz davranılmadı,

he asked. We both said yes.... He said, 'We don't admit students from the township. They have to finish primary school in the village. So, we thought about it and we'll send you to Ayvalık.' Students were required to take final exams to finish primary school in those days. It was two months before vacation. We would attend our own school for two months, take the final exam at the school in Ayvalık Village, and receive our diplomas from that school. And that is exactly what happened."³⁶

In the 1940–1941 academic year, Çifteler Village Institute had 275 male and 2 female students. Between the academic years of 1940–1941 and 1952–1953, 2,354 male and 179 female students were admitted, totaling 2,533.³⁷ Statistics indicate that between

37 *Ag.e.*, s. 69.

38 *Ag.e.*, s. 166 (Tablo XIV).

39 Küçükcan, *Köy Enstitüleri*, s. 146.

36 Interview with Ali Osman Çakır (b.1930). See *Ibid.*, pp. 63–64.

37 *Ibid.*, p. 69.

hatta zaman zaman sinav da yapılmadı. Ancak 1945'ten sonra Türkçe, matematik ve tabiat (fen) bilgisi derslerinde öğrenceler sınava tabi tutuldular.

Enstitü'de uygulanan program, kültür dersleri, ziraat işleri ve köye yarayacak bir mesleği göstermek amacıyla öğrenciye gösterilen atölye işlerinden oluşturulmuştu. Bu program kız ve erkek öğrenci ayrımı yapılmadan uygulandı.⁴⁰ Çifteler Köy Enstitüsü'ndeki programda, yörenin de özelliğinden dolayı tarım ve hayvancılık çalışmalarına ağırlık verilmişti. Fay Kirby, *Türkiye'de Köy Enstitüleri* adlı ünlü çalışmasında, Çifteler'de daha özgür ve üretici bir program uygulandığını ileri sürmüştü:

"Çifteler'de öğrenciler roman, biyografik yapıtlar, öğretimin yöntemleri ya da psikolojiyi konu alan kitaplar okuturdu... Okunan bu yapıtlar öğrencilerin öğretmeni ile (o zaman bu işi Müdür R. İnan yapıyordu) toplu olarak tartışılıyordu... Çifteler'de program doğrudan doğruya öğrencinin eğitimine hizmet etmiştir... Çifteler'de önem verilen büyük olasılıkla bir süre sonra değişecek olan ya da bilgiçlik gösterisinden başka bir değeri olmayan bilgileri öğrenmekten çok, bilinmeyenleri öğrenmenin yöntemlerinin geliştirilmesiydi."⁴¹

Elde ayrıntılandırılmış bir program olmadığı için, pratikte neler yapılacağı, öğrenci-öğretmen-müdür üçgeninde şekillendirildi. Bu yönüyle diğer Enstitülerden ayrılmaktaydı.⁴² Öğretmen olarak mezun olacakları, marangozluktan demirciliğe, inşaatçıktan tarımcılığa kadar yaşamın her alanında donanımlı olmak zorundaydılar. Bu bağlamda üretici iş eğitimi esastı. Eğitim-öğretim çalışmaları haftalık programa göre yürütüldü. Bir hafta kültür dersleri, bir hafta tarım dersleri ve uygulama çalışmaları, bir sonraki hafta da teknik dersler ve uygulamaları yapıldı.⁴³

Çifteler Köy Enstitüsü'nün öğretmen ve yönetici

1941-1942 ve 1952-1953, 1,248 male and 51 female students had managed to graduate.³⁸ The difference of 1,234 between the admitted and the graduated students was due to transfers to other Institutes or dropping out because of failure and inadaptability.³⁹

Students submitted a bill of health and a letter of commitment during registration. Since it was difficult to find students in the early years, elimination was not very strict at first; in some cases, exams were not given. After 1945, however, students were required to take examinations in Turkish, Mathematics, and Science.

The program at the Institute comprised culture classes, agriculture works, and workshops designed to teach students a profession that would be of use in villages. The program made no distinction between male and female students.⁴⁰ Due to the natural character of the area, the curriculum at Çifteler Village Institute placed more weight on agriculture and animal husbandry. In her famous work entitled, *Türkiye'de Köy Enstitüleri* (The Village Institute Movement of Turkey), Fay Kirby argued that Çifteler followed a more liberal and productive program.

"Students at Çifteler read novels, biographies, and books on teaching methods or psychology... They discussed these works collectively with their teacher (Director R. İnan moderated the discussions at the time)... The program at Çifteler catered directly to the education of the student... The important thing at Çifteler was the development of learning methods, rather than teaching students information that would possibly change soon or was nothing more than pedantic."⁴¹

Since the program was not detailed, students, teachers, and the headmaster shaped its practice. In this respect, Çifteler diverged from other Institutes.⁴² To graduate as teacher, students had to be equipped

40 "Köy Enstitüleri", *Köy Enstitüleri I-II*, Maarif Matbaası, İstanbul, 1941-1944, s. 13 (yeni baskı 2003).

41 Fay Kirby, *Türkiye'de Köy Enstitüleri*, Güldiken Yayınları, Ankara, 2000, s. 176-177.

42 İnan, *Bir Ömrün Öyküsü*, 2, s. 67-81.

43 Şevket Gedikoğlu, *Evreleri, Getirdikleri ve Yankılarıyla Köy Enstitüleri*, İş Matbaası, Ankara, 1971, s. 85.

38 *Ibid.*, p. 166 (Table XIV).

39 Küçükcan, *Köy Enstitüleri*, p. 146.

40 "Köy Enstitüleri", *Köy Enstitüleri I-II*, Maarif Matbaası, İstanbul, 1941-1944, pp. 13 (new edition 2003).

41 Fay Kirby, *Türkiye'de Köy Enstitüleri*, Güldiken Yayınları, Ankara, 2000, pp. 176-177.

42 İnan, *Bir Ömrün Öyküsü*, 2, pp. 67-81.

Çifteler Köy Enstitüsü'ne ait tarım arazisi ve hizmet binaları. İ.H. Tonguç Belgeligi
Agricultural land and service buildings of the Çifteler Village Institute. İ.H. Tonguç Archives

kadrosu yıllara göre değişiklik gösterdi. İlk açıldığı yıl olan 1940'ta yirmi dört erkek, yedi bayan öğretmen vardı. Enstitü'nün, Köy Öğretmen Okulu geçmişi olmasından dolayı, bazı öğretmenler yeni kurulan Enstitülere yönetici olarak atandı. Öğretmenlerin çalışma şartları ağırdı. Uyum gösteremeyenler de vardı ve onlar da ayrılmışlardı.⁴⁴ Enstitüde eğitim başı olarak görev yapan Nazif Evren'in gözlemleri çarpıcıdır:

“Çifteler Köy Enstitüsü'ne atanan öğretmenler Hamidiye'de otobüsten inerlerdi. Kendilerini karşılar, daha dinlenmeden çevreyi gezdirirdik. Derslikleri, dersleri, işlikleri, bahçeyi, atölyeleri görürlerdi. Bu duruma uyabileceklerini kestirenler kısa zamanda topuklu ayak-

with information in all aspects of life extending from carpentry and ironworking to construction and agriculture. Productive work training was fundamental in this respect. The curriculum was based on a weekly program. Culture classes were taught one week, agriculture classes and practices were offered the second week, and technical classes and practices were given the third week.⁴³

The faculty and administration of Çifteler Village Institute changed over the years. The first year it was opened in 1940, the Institute had twenty-four male and seven female teachers. Due to the Institute's past as a Village Teacher Training School, some teachers

44 Burgaç, *Çifteler Köy Enstitüsü*, s. 128; İnan, *Bir Ömrün Öyküsü*, 2, s. 44–45.

43 Şevket Gedikoğlu, *Evreleri, Getirdikleri ve Yankılarıyla Köy Enstitüleri*, İş Matbaası, Ankara, 1971, p. 85.

kabirinin çıkarıp postalları giyerler, işi kucaklardı. Bunu yapamayacak olanlar, bir hafta içinde görev yerlerini değiştirerek dönüp giderlerdi.”⁴⁵

Çifteler Köy Enstitüsü'nün özgün taraflarından biri de öğrencilerin yönetime katılarak okulun yönetilmesinde, programların belirlenmesinde ve sürdürülmesinde etkin olmalarıydı. Enstitü'de öğrenci başkanlığı ve iş sınıfı sistemi kurularak demokratik bir ortam oluşturuldu. Enstitü mezunlarından biri olan Abdullah Özkucur, bu sistemi yıllar sonra anılarında, “bizim yalnızca yönetilen değil, yöneten kişiler de olmamız istiyorlardı” şeklinde tanımlayacaktır.⁴⁶ Öğrencilerin seçtikleri öğrenci başkanı her alanda yetki sahibiydi. Her iş alanı için tayin ettiği başkanlar ona yardımcı olurlardı. Her hafta belirlenen iş sınıfı da Enstitü'deki iş ve yaşam alanlarında nöbet tutarak hizmetlilerin ve görevlilerin yapması gereken işleri yaparlardı.

Enstitü'nün 1949 yılı mezunlarından İlyas Küçükcan'ın iş sınıfı deneyimine ilişkin anlatım sistemin özünü vermektedir:

“Genel yaşayış düzenini sağlayan iş sınıfı uygulaması vardı. Okuldaki sınıflar kültür, ziraat ve sanat sınıfı olarak ayrılır, teorik derslere ya da uygulamalara giderler. Ancak bir sınıf vardır ki o sınıf, okulun genel yaşayış ve işleyiş düzeninden sorumludur. Bu sınıfa iş sınıfı denir. Bu sınıftaki öğrenciler, bir hafta süresince derse girmezler. Okulun tüm işlerinden sorumlu olurlar. Yatakhane nöbetçisi, mutfak nöbetçisi, yemekhane nöbetçisi, ışık nöbetçileri yani her alandaki işler öğrenciler tarafından görüldü. Bu öğrenciler, o haftagörevli oldukları alanların sorumlusu olurlardı.”⁴⁷

Enstitü'de iş sınıfı ve kol başkanlarının çalışmaları, teorik ve pratik derslerin yürütülmesi sırasında karşılaşılan güçlükler, çeşitli öneriler “cumartesi toplantıları” adı verilen bir etkinlikte tartışılırdı. Öğrenciler bu

vere ille appointed to newly established Institutes as administrators. The work conditions of the teachers were heavy. Some could not adapt and chose to quit.⁴⁴ The observations of former Institute education chief Nazif Evren are striking:

“Teachers appointed to Çifteler Village Institute would get off the bus in Hamidiye. We would meet them and show them the surroundings before they could rest. They would see the classrooms, workshops, garden, and studios. Those who felt they could adapt would soon take off their high heels, put on their boots, and embrace the work. Those who could not would ask for a transfer within a week and leave.”⁴⁵

One of the unique aspects of Çifteler Village Institute was the students' participation in administration and the weight they had in the administration of the school, as well as the design and implementation of the programs. A democratic setting was created through the establishment of a student council and work class system. Years later, Institute graduate Abdullah Özkucur defined this system in his memoirs as follows: “they wanted us not only to be the administrator, but the administrator as well.”⁴⁶ Selected by the students, the student council president had authority in every domain. The presidents he appointed to each club assisted him in his work. Designated each week, the “work class” would be on duty in the work and living areas of the Institute and undertake the tasks of janitors and officers.

1949 Institute graduate İlyas Küçükcan's account of his work class experience summarizes the essence of the system:

“The work class implementation provided the order of living. The classes at school were divided as culture, agriculture, and art and students would attend theo

⁴⁵ Nazif Evren, *Poyraz Köyünden Köy Enstitülerine*, Gündoğan Yayınları, Ankara, 1992, s. 47.

⁴⁶ Abdullah Özkucur, *Köy Enstitüleri Destanı*, Öğretmen Yayınları, Ankara, 1985, s. 54.

⁴⁷ İlyas Küçükcanla yapılan görüşme, 27 Haziran 2003. Bkz., Burgaç, *Çifteler Köy Enstitüsü*, s. 146.

⁴⁴ Burgaç, *Çifteler Köy Enstitüsü*, p. 128; İnan, *Bir Ömrün Öyküsü*, 2, pp. 44–45.

⁴⁵ Nazif Evren, *Poyraz Köyünden Köy Enstitülerine*, Gündoğan Yayınları, Ankara, 1992, p. 47.

⁴⁶ Abdullah Özkucur, *Köy Enstitüleri Destanı*, Öğretmen Yayınları, Ankara, 1985, p. 54.

toplantıda programların belirlenmesi ve uygulanması sırasında doğrudan görüşlerini bildirme ve eleştiriler yöneltme olanağına sahipti.⁴⁸ Enstitü mezunlarının temel savı, eğitim sürecinin demokratikleştirilmesi ve özgürlüğü bir ortamın oluşturulmasında cumartesi toplantılarının önemli bir işlev gördüğü yönündedir.⁴⁹

Çifteler Köy Enstitüsü'nün bulunduğu bölgeye temel katkısı, civar köylerdeki okul sayısını artırma, okullaşma oranını yükseltme ve köylülere modern araç-gereçlerle tarım tekniğini öğretme açılarından oldu. Yakın çevre köyleri Enstitü'den hemen etkilenmişlerdi. Enstitü müdürü Rauf İnan'ın 1944 yılındaki tespitlerine göre yakın köylerden olan Eminekin, Mabaşı, Yeniköy ve İsmet Paşa'da bağcılık, Yeniköy, Harmandalı, İsmet Paşa, Fahriye, Mesudiye'de de orman kuruluması girişimlerine başlanılmıştı.⁵⁰

1942'de tamamı erkek olmak üzere otuz üç kişi mezun oldu. Okulun kapatıldığı 1954'e kadar 1.248 erkek, 51 kız mezun olarak Enstitü'nün kapsamına giren illerin köylerinde göreve başladılar. 1941–1942 öğretim yılından 1952–1953'e kadar Afyon, Eskişehir ve Kütahya'da görev yapan öğretmenlerin % 75'i Çifteler Köy Enstitüsü'ne çıkmıştı idi.⁵¹ Bu oran okullaşma oranını bir hayli yükseltmişti.

Enstitü çıkışlı öğretmenlerin temel misyonu köylüye rehberlik yapmaktı. Okuma yazmanın yanı sıra modern tarım tekniklerini köylüye öğretme temel hedeflerden biriydi. Bazı öğretmenler Enstitü'den araç-gereç alıp atandıkları köylere götürerek kullanmışlardır. Enstitü'den mezun olduktan sonra İmiceşir köyünde öğretmenlik yapan Ahmet Öztuna'nın yaptıkları, sistemin işleyişine ışık tutmaktadır:

“Önce okul binasını yaptık. Daha sonra bahçe duvarının yapılması, köy yollarının düzene konması, ağaçlandırma çalışmaları, köye elektrik ve su getirme, fenni tavukçuluğu köye sokma, Enstitü'de öğrendiğimiz sebze yetiştiriciliğini köylüye öğretme, çayır ve mera tesisleri kurma

retical classes or practices. However, one class was in charge of the overall living and working order of the school. That was called the work class. Students in this group did not attend classes for a week. They were responsible for all the chores at schools. Students would be on duty at the dormitory, kitchen, workshops, and the refectory and take care of the work in every area. These students would be in charge of the areas to which they were appointed that week.”⁴⁷

The challenges encountered in the efforts of the work class and club presidents, the execution of theory and practice classes, and various suggestions were discussed during the activity known as “Saturday meetings.” During these meetings, students had the opportunity to directly voice their opinions and offer their criticisms on the design and implementation of the programs.⁴⁸ Institute graduates fundamentally agree that Saturday meetings played an important role in the democratization of the education process and the creation of a liberal environment at the school.⁴⁹

Increasing the number of schools in nearby villages, elevating the schooling rate, and teaching villagers agricultural techniques with modern equipment were among Çifteler Village Institute's most significant contributions to the area where it was located. Surrounding villages were immediately influenced by the Institute. According to Institute Director Rauf İnan's observations in 1944, viticulture had commenced in the nearby villages of Eminekin, Mabaşı, Yeniköy and İsmet Paşa and forestation initiatives were taken in Yeniköy, Harmandalı, İsmet Paşa, Fahriye, and Mesudiye.⁵⁰

Thirty-three students (all male) graduated in 1942. Until the school was closed in 1954, 1,248 male and 51 female graduates began working in the villages

48 İnan, *Bir Ömrün Öyküsü*, 2, s. 31–33.

49 Burgaç, *Çifteler Köy Enstitüsü*, s.148–150.

50 Rauf İnan, “Çifteler (Eskişehir) Köy Enstitüsü”, *Köy Enstitüleri I-II*, Maarif Matbaası, İstanbul, 1941–1944, s. 215.

51 Burgaç, *Çifteler Köy Enstitüsü*, 166–168.

47 Interview with İlyas Küçükcanla, 27 June 2003. See Burgaç, *Çifteler Köy Enstitüsü*, p. 146.

48 İnan, *Bir Ömrün Öyküsü*, 2, pp. 31–33.

49 Burgaç, *Çifteler Köy Enstitüsü*, pp.148–150.

50 Rauf İnan, “Çifteler (Eskişehir) Köy Enstitüsü”, *Köy Enstitüleri I-II*, Maarif Matbaası, İstanbul, 1941–1944, s. 215.

Çifteler Köy Enstitüsü'nün ilk mezunları törende, 1942. İ.H. Tonguç Belgeği
First graduates of the Çifteler Village Institute at the ceremony, 1942. İ.H. Tonguç Archives

gibi projeleri gerçekleştirdim. Bunları İmîşehir Köyü ya-
şantılarında kullanıyorlar... Köyde 522 dekarlık bir arazi-
yi 57.500 civarında ağaçla ağaçlandırma çalışmasını
başardım.”⁵²

Bu örnekte de görüleceği gibi Enstitü çıkışlılar, Köy
Enstitüleri Kanunu'nda belirtilen “köyü dönüştürme
ve rehberlik” misyonlarını yerine getirmişlerdir.

Türkiye'nin 1945 sonrasında çok partili rejime geç-
mesi ve Cumhuriyet Halk Partisi'nin yeni düzene uyma
çabaları, Köy Enstitülerinin büyümesini bozdu. 1946 se-
çimlerinden sonra yeni kabinde Milli Eğitim Bakan-
lığı'na Reşat Şemsettin Sırer'in getirilmesi ve yeni bakan
İsmail Hakkı Tonguç'u tasfiye etmesi sonun baş-
langıcını oluşturdu. Türkiye'nin geçirdiği sosyo-

that fell within the scope of the Institute. 75% of the
teachers working in Afyon, Eskişehir and Kütahya be-
tween the 1941–1942 and 1952–1953 academic years
were graduates of Çifteler Village Institute.⁵¹ This ra-
tio had considerably increased the schooling rate.

The fundamental mission of Institute-graduate
teachers was to guide villagers. Apart from teaching
how to read and write, instructing villagers on how to
use modern agricultural techniques was one of the
basic objectives. Some teachers borrowed tools and
equipment from the Institute and used them in the
villages to which they were appointed. The endeavors
of Ahmet Öztuna, who taught at İmîşehir Village after
graduating from the Institute, sheds light to the work-
ings of the system:

⁵² Ahmet Öztuna ile yapılan görüşme. Bkz. Burçak, *Çifteler Köy Enstitüsü*, s. 175.

⁵¹ Burçak, *Çifteler Köy Enstitüsü*, pp. 166–168.

ekonomik değişim Köy Enstitüleri projesini sekteye uğrattı. Başta “kom n stlik” suçlaması olmak üzere çeşitli ithamlar yöneltildi. Kadro ve programlar değiştirildi. 1953’te  ęretmen Okulları ve Köy Enstitüleri  ęretim Programı olarak yeniden biçim verildi. 1954’te de yasal bir düzenlemeyle Köy Enstitüleri ile il ğretmen Okulları, il ğretmen Okulları adı altında birleştirilerek sürece son verildi.  ifteler Köy Enstitüsü de Yunus Emre il ğretmen Okulu’na dönüştürüldü. Günümüzde de Enstitü’nün yerinde Yunus Emre Anadolu  ęretmen Lisesi bulunmaktadır. Enstitü  ęretmen ve  ęrencilerinin büyük özveriyle yaptıkları binalar, atölyeler, bahçeler, ağaçlık vb. alanlar ya yok olmuş ya da yok olmaya yüz tutmaktadır.

“We first constructed the school building. Then, I executed the following projects: building the garden wall, rearranging the village roads, forestation, providing electricity and water for the village, introducing scientific poultry husbandry to the village, teaching villagers the methods of vegetable growing I learned at the Institute, establishing meadow and pasture facilities. They used them in their daily life at İmiřehir Village... I managed to afforest a 522-decar land with approximately 57,500 trees.”⁵²

As seen in this example, Institute graduates executed their mission to “transform and guide the village” as stated in the Law on Village Institutes.

The transition to a multi-party regime in Turkey after 1945 and the efforts of the Republican People’s Party to adapt to the new order broke the spell of the Village Institutes. The appointment of Reşat şemsettin S rer as the Minister of National Education in the new cabinet after the 1946 elections and the new Minister’s discharge of İsmail Hakkı Tonguç constituted the beginning of the end. The socio-economic transformation Turkey experienced brought the Village Institute project to a standstill. Starting with “Communism,” the former administration was accused of wrongdoings. The staff was replaced and the programs were reshaped in 1953 into the Education Program of Teacher Training Schools and Village Institutes. Through a legal arrangement, Village Institutes and Primary Level Teacher Training Schools were converged under the name of Primary Level Teacher Training Schools in 1954, ending the Village Institute era.  ifteler Village Institute was thus transformed into Yunus Emre Primary Level Teacher Training School. Today, the Institute is replaced by Yunus Emre Anatolian Teacher Training High School. The buildings, workshops, gardens, and woods that Institute teachers and students created selflessly with great effort are either destroyed or are about to disappear.

**“ŞARTLAR MÜSAİTTİR”:
İZMİR KIZILÇULLU KÖY ENSTİTÜSÜ**

**“THE CONDITIONS ARE FAVORABLE”
İZMİR KIZILÇULLU VILLAGE
INSTITUTE**

Onur Kınılı

Türkiye'nin eğitim tarihinde, üzerine bir hayli polemik üretilmiş bir alan olarak Köy Enstitüleri içinde İzmir-Kızılçullu Köy Enstitüsü,¹ kuruluşu ve edimleriyle mevcut polemiklerin kaynağını teşkil etmesi bakımından oldukça önemli bir noktada durur. 1930'ların başlarında üzerine eğilinen bir alan olarak köy iktisadiyatı² ve kalkınmacılığına ilişkin ilk denemeler pek ümit edilen sonuçları vermese de³ iki savaş arası dönemin dinamikleri göz önüne alındığında, tek parti hükümetinin taşra algısının ve taşranın sanayi ve ticaret kapitalizmine eklenmesi yolundaki tutumunun Avrupa'daki mudillerinden çokça ayrıştığını söylemek mümkün değildir.⁴

Fenomen olarak bir eğitim uygulaması olmasının ötesinde simgeleşen, simgeleştiği oranda mitleşen bir yapı olarak Köy Enstitülerinin özellikle kuruluş aşama-

In the education history of Turkey, Kızılçullu Village Institute¹ in İzmir holds a considerably important place in the controversial field of Village Institutes, as it constitutes the source of present polemics with respect to its establishment and performance. As issues broached in the early 1930s, although the first attempts at village economy² and development did not yield the desired results,³ when the dynamics of the period between the two World Wars are taken into consideration, it would be possible to argue that the single-party government's conception of rural areas and its willingness to integrate them into the capitalism of industry and commerce did not significantly diverge from its counterparts in Europe.⁴

1937-52 yılları arasında farklı isimlerle eğitim ve öğretime devam etmiştir: Kızılçullu (Köy) Öğretmen Okulu (1937-1940), Kızılçullu Köy Enstitüsü (1940-1950), Kızılçullu Kız Köy Enstitüsü (1950-1952).

2 Özellikle Kadro Hareketi'nin önemli üyelerinden İsmail Hüsrev Tokin'in Kadro Neşriyatından 1934 senesinde çıkmış olan *Türkiye Köy İktisadiyatı* çalışması otuzlu yıllarda tarım işçilerinin dönüşümü ve kriz yıllarında tefeci müteğallibe ve burjuva sömürsünün küçük üretici üzerindeki yıkıcı etkilerinin çözülmesi bakımından önemli için hayli ilginç ve Türkiye ekonomisinde feodal üretim biçimlerinin mevcut unsurlarının tartışılması bakımından da çarpıcıdır.

22 Mart 1926 tarihi Maarif Teşkilatına Dair Kanun'ın (*Düstur*, 3. Tertip, N. 42, C. 7, 1926, s. 180) dayanılarak 1926'da Köy Muallim Mektebi'ne dönüştürülen Denizli Erkek Muallim Mektebi 1933'te, Kayseri Zinciridere'de açılan muadili ise 1932'de kapanmıştı (Hıfzırhman Raşit Öymen, "Köy Enstitüleri Kuruluşlarının Tarihi Gelişimi", *Eğitim Hareketleri Dergisi*, 178-179, MEB Yayınları, Ankara, 1978, s. 32). Maarif Vekili Reşit Galip'in bir icraatı olarak 1933'te kurulan "Köy İşleri Komisyonu"nun da hazırladığı raporların beklenen etkiyi yaratmadığını bahsetmek pek de yanlış olmaz. Bu süreçle ilişkin detaylı bilgi için bkz. İlhan Başgöz, *Türkiye'nin Eğitim Çıkması ve Atatürk*, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara, 1995.

4 İtalyan yazar Carlo Levi'nin aynı adlı romanından uyarlanan ve yönetmen Francesco Rosi'nin 1979'da beyaz perdeye aktardığı "Cristo si è fermato a Eboli" (İsa Eboli'ye Uğradı) adlı yapıtta yazarın kişisel deneyimleri üzerinden yansıtıldığı 1935 İtalyası'nın taşra-merkez/müteğallibe tüccar-parti ilişkilerinin dönemin Türkiye panoramasıyla şaşırtıcı denebilecek benzerlikleri bulunması dikkate değerdir.

- 1 Between 1937 and 1952, the school continued to offer education under different names: Kızılçullu (Village) Teacher Training School (1937-1940), Kızılçullu Village Institute (1940-1950), Kızılçullu Village Institute for Girls (1950-1952).
- 2 As one of the leading members of the "Kadro" (Cadre) Movement, İsmail Hüsrev Tokin's work *Türkiye Köy İktisadiyatı* (Turkish Village Economics) released by Kadro Publication in 1934 is quite interesting for its time with respect to the analysis of the transformation of agricultural labor in the 1930s and the detrimental effects of tyrannical usurer and bourgeois exploitation on small producers. The work is also striking as it discusses the period's elements of feudal production forms in Turkish economy.
- 3 Converted into Village Teacher Training School based on the Law on the Organization of Education dated 22 March 1926 (*Düstur*, 3rd Edition, N. 42, V. 7, 1926, p. 180) Denizli Teaching Training School for Boys was closed down in 1933, whereas its counterpart opened in Zinciridere, Kayseri was closed down in 1932. Hıfzırhman Raşit Öymen, "Köy Enstitüleri Kuruluşlarının Tarihi Gelişimi", *Eğitim Hareketleri Dergisi*, 178-179, MEB Yayınları, Ankara, 1978, p. 32). It would be correct to note that the reports prepared by the "Village Affairs Commission" established in 1933 through the efforts of Minister of Education Reşit Galip did not have the expected impact. For detailed information on this process, see İlhan Başgöz, *Türkiye'nin Eğitim Çıkması ve Atatürk*, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara, 1995.
- 4 Adopted to the big screen from the eponymous novel of Italian writer Carlo Levi and directed by Francesco Rosi in 1979, the center-province/oppressor-merchant-party relations in the Italy of 1935 reflected in "Cristo si è fermato a Eboli" (Christ Stopped at Eboli) through the personal experiences of the author bear surprisingly strong resemblances to the Turkish panorama of the period.

sından çok parti hayatına geçişe kadarki on yıllık süreçte Türkiye'deki toplumsal dönüşümün kazandığı ivmenin, dönemin sınıf ilişkisi ve çelişkileriyle ele alınması bir zorunluluktur. Bu noktada Enstitülerin ortaya çıkış konjonktürünü Oya Baydar'ın tespitleri üzerinden ele aldığımızı vurgulamak gerekiyor:⁵

“...Tüm toplumsal sorun ve olaylar gibi Köy Enstitülerinin de sosyo-ekonomik yapı ve özellikle sınıfsal yapı dışında anlaşılamayacağı ortadadır... Kurtuluş savaşının yönetici sınıflarının niteliğinin kaçınılmaz olarak vardığı kapitalist yol; liberalizmin iflası ile varılan, kapitalizmi ve burjuvaziyi güçlendirmeyi hedefleyen zorunlu bir devletçilik deneyi, palazlanan sermayenin dar gelen devletçilik gömleğini yer yer yırtarak ‘demokrasi’ talebiyle, yani özünde sermayenin özgürlüğü talebiyle ortaya çıkışı... Başka türlü ve daha kısa söyleyecek olursak: Köy Enstitülerinin içinde doğduğu ve yine içinde boğulduğu ortam, sermayenin ve güdük, asalak, bağımlı bir kapitalizmin, güçlenmek, kök salmak, iktidarı tam olarak elde etmek için mücadele verdiği bir ortamdır...”

İzmir Kızılçullu'yu tesis edecek sürecin takipçisi olduğu ilk planlı girişim olarak, İlköğretim Genel Müdürü İsmail Hakkı Tonguç'un Mayıs 1936'da düzenlediği, İzmir Millî Eğitim Müdür Yardımcısı Rauf İnan, Ankara İlköğretim Müfettişi Mehmet Emin Soysal, birkaç müfettiş ve başöğretmenin katıldığı toplantıyı görüyoruz. Toplantıda, dönemim Kültür Bakanı Saffet Arıkan'ın Atatürk'ün de olurunu aldığı bir pratik olarak devreye soktuğu “askerliğini çavuş olarak yapmış yetenekli köy gençlerini belirli bir süre kursa tabi tutup yetiştirdikten sonra, kendi köylerine eğitmen”⁶ olarak görevlendirmelerine ilişkin görüşlerin esaslarının netleştirildiği göze çarpmaktadır.⁷ Toplantıyı takip eden süreçte, Temmuz ayında Ankara'nın çevre köylerinden ve

Symbolized beyond an educational implementation as a phenomenon and mythologized at the extent to which it was symbolized, Village Institutes must be addressed as part of the class relations and conflicts of a period in which social transformation gained momentum over the decade extending particularly from the establishment of the Village Institutes to the transition to multi-party politics in Turkey. At this point, we must emphasize that the emergence of the Institutes are based on the evaluations of Oya Baydar:⁵

“...It is evident that similar to all social problems and events, it is impossible to understand Village Institutes outside the socio-economic structure and particularly of class structure of the period... The capitalist road that the ruling classes of the War of Independence inevitably led to; a requisite experiment of statism reached though the demise of liberalism and aimed at strengthening capitalism and the bourgeoisie; the emergence of the growing capital with a demand for ‘democracy’ by tearing, at times, the narrow shirt of democracy—in essence, capital's demand for freedom in its emergence... If we were to say it differently, in a shorter way: the environment in which Village Institutes were born and drowned, is an environment in which the capital and a stumped, parasitic, dependent capitalism struggled to strengthen themselves, grow roots, and fully get hold of power...”

The first planned initiative towards the establishment of Kızılçullu was the meeting General Director of Primary Education İsmail Hakkı Tonguç organized in May of 1936 and attended by İzmir National Education Deputy Director Rauf İnan, Ankara Primary Education Inspector Mehmet Emin Soysal, several other inspectors and a headmaster. It appears that the meeting clarified⁶ the principles of the views that

5 Oya Baydar, “Kuruluş Yıllarında Türkiye'nin Sosyal-Ekonomik Yapısı ve Sınıfsal Açından Köy Enstitüleri”, *Yeni Toplum (Köy Enstitüleri Özel Sayısı)*, 5, Nisan 1976, s. 16–17.

6 Hasan Ali Koçer, *Türkiye'de Öğretmen Yetiştirme Problemi*, MEB Yayınları, Ankara, 1967, s. 102.

7 Engin Tonguç, *Bir Eğitim Devrimcisi: İsmail Hakkı Tonguç (Yaşamı, Öğretisi, Eylemi)*, Güldiken Yay., Ankara, 1997, s. 279–280.

5 Oya Baydar, “Kuruluş Yıllarında Türkiye'nin Sosyal-Ekonomik Yapısı ve Sınıfsal Açından Köy Enstitüleri”, *Yeni Toplum (Köy Enstitüleri Özel Sayısı)*, 5, April 1976, pp. 16–17.

6 Engin Tonguç, *Bir Eğitim Devrimcisi: İsmail Hakkı Tonguç (Yaşamı, Öğretisi, Eylemi)*, Güldiken Yay., Ankara, 1997, pp. 279–280.

Dersim'den belirlenen esasları uygun seksen kadar gence Eskişehir Çifteler'deki Mahmudiye İlkokulu'nda kurs verildiği bilinmektedir.⁸ Eğitim kursundan beklenen faydanın alınması, Kızılçullu ve Çifteler "Köy Öğretmen Okulları"nın doğuşunu sağlayacak 11 Haziran 1937 tarih ve 3238 sayılı "Köy Eğitimcileri Kanunu"nu getirmiştir.⁹

Kızılçullu Köy Enstitüsü'nü diğerlerinden ayıran, Enstitüler arasındaki ayrışmanın nüvesini teşkil eden temel maddi unsur, kuşkusuz Enstitü'nün faaliyetine başladığı eski Amerikan Misyoner Okulu yapılarıdır. American Boy's School (Amerikan Erkek Okulu) olarak anılan okul, A.B.D.deki on altı Protestan misyoner örgütünden en kıdemlisi olan American Board of Commissioners for Foreign Missions (ABCFM) ya da BOARD diye anılan misyoner örgütü¹⁰ tarafından 1879 senesinde "boys' school" (erkekler okulu) olarak açılmıştır.¹¹ Yine bir BOARD mensubu işçok kökenli James P. McNaughton tarafından 1893 yılında Boston'daki genel merkeze başvurularak okulun geliştirilme önerisini takiben, 1897'de American Collegiate for Boys adını almış¹² ve 8 Nisan 1903'de kuruluş sözleşmesi Massachusetts Eyaleti'nce onaylanan yüksek okul, International College (Uluslararası Kolej) nişimiyle tesis olmuştur. Kuruluş sözleşmesinde erkek çocuklara ve gençlere, Hristiyanlık ilkelerine dayalı, dil, sanat ve bilim eğitimi vermek ifadesi yer alan okulun sekiz yıllık eğitim-

then-Minister of Culture Saffet Arıkan imzalandı, with Atatürk's consent, to appoint "talented young villagers, who completed their compulsory military service as sergeants, to their own villagers as instructors after completing a given period of course instruction."⁷ It is known that in the period subsequent to the meeting, nearly eighty young men from Dersim and the nearby villages of Ankara were offered a course in July at the Mahmudiye Primary School in Çifteler, Eskişehir.⁸ The positive outcome of the instructor course thus instigated "Law number 3238 and dated 11 June 1937 on Village Instructors," which would facilitate the birth of Kızılçullu and Çifteler "Village Teacher Training Schools."⁹

There is no doubt that the most fundamental element distinguishing Kızılçullu Village Institute from the others and constituting the core of the distinction between the Institutes was the old American Missionary School building that the Institute was founded in. Known as the American Boy's School, the building was opened in 1879 as a "boys' school" by the missionary organization¹⁰ American Board of Commissioners for Foreign Missions (ABCFM) or "BOARD," the oldest of the sixteen Protestant missionary organizations in the United States.¹¹ In 1893, James P. McNaughton, a BOARD member of Scottish descent, applied to the headquarters in Boston in 1893 and proposed the ex-

8 "Cumhuriyetin Son Yılında Kültür İşlerimiz-Çiftliklerdeki Köy Öğretmenler Kursu", *Ulus*, 29.10.1936, s. 6.

9 *Düster*, III. Tertip, no.127, CXVIII, 1938, s. 1316. Adı geçen yasanın tarihiyle ilgili olarak Tonguç 24 Nisan tarihinden bahsetse de (İsmail Hakkı Tonguç, *Canlandırılacak Köy*, İstanbul, 1947, s. 494.) *Düster*'u esas aldığımızda bu tarihi tınsarının kabulü olarak düşünmek yararlı olabilir.

10 Uyur Kocabaşoğlu, *Anadolu'daki Amerika: Kendi Belgeleriyle 19. Yüzyılda Osmanlı İmparatorluğu'ndaki Amerikan Misyoner Okulları*, 3. bs., İmge Kitabevi, Ankara, 2000, s. 15.

11 Cass Arthur Reed, "Near East-American Higher Education", *Educational Yearbook of the International Institute of Teachers College*, ed. I. L. Kandel, Bureau of Publications Teacher College, Columbia University, New York City, 1933, s. 546 (bu etüdün yazarı aynı zamanda okulun son müdürüdür).

12 *A Survey of Some Social Conditions in Smyrna, Asia Minor May 1921*, ed. Rifat N. Bali, Libra Kitapçılık ve Yayıncılık, İstanbul, [t.y.], s. 208.

7 Hasan Ali Koçer, *Türkiye'de Öğretmen Yetiştirme Problemi*, MEB Yayınları, Ankara, 1967, p. 102.

8 "Cumhuriyetin Son Yılında Kültür İşlerimiz-Çiftliklerdeki Köy Öğretmenler Kursu", *Ulus*, 29.10.1936, p. 6.

9 *Düster* (Code of Laws), 3rd edition, no.127, CXVIII, 1938, p. 1316. Although Tonguç mentions as April 24th with respect to the date of the law in question, (İsmail Hakkı Tonguç, *Canlandırılacak Köy*, İstanbul, 1947, p. 494.) based on the *Düster*, it may be useful to consider this date as the enactment of the law.

10 Uyur Kocabaşoğlu, *Anadolu'daki Amerika: Kendi Belgeleriyle 19. Yüzyılda Osmanlı İmparatorluğu'ndaki Amerikan Misyoner Okulları*, 3rd edition, İmge Kitabevi, Ankara, 2000, p. 15.

11 Cass Arthur Reed, "Near East-American Higher Education", *Educational Yearbook of the International Institute of Teachers College*, ed. I. L. Kandel, Bureau of Publications Teacher College, Columbia University, New York City, 1933, p. 546 (the author of this study was also the last director of the school)

öğretim süresinin yarısını tahzihlik, diğer yarısı yüksek bölüm olarak tanımlanmıştır.¹³ Bu okulun konumuzu olan binaya taşınması ise 1911'de, Mrs. John S. Kennedy'nin 25.000 dolarlık bağışı ile satın alınan¹⁴ "Paradiso" (Şirinyer, Kızılçullu'nun eski adı) adlı mevki-deki arazi üzerine inşa edilen yapının¹⁵ tamamlanmasıyla mümkün olur. Cumhuriyet sonrası eğitim-öğretim faaliyetine kesintisiz devam eden okulun öğrenci portföyünde kayda değer bir değişiklik gerçekleşir ve mevcudun %90'ını Türk/Müslüman öğrenciler oluşturmaya başlar.¹⁶ Otuzlu yıllara gelindiğinde Cumhuriyet yönetiminin yabancı okulları ciddi bir denetime tabi tutması ve dünya bunalımının getirdiği maddi sıkıntıların neticesinde okul, 31 Ağustos 1934'te fesih kararını açıklayarak kapanır.¹⁷ Bu süreçle ilişkin olarak Tinal, yerel basından derlediği haberlere dayanarak, "1930'lu yılların başlarında okulda misyonerlik faaliyetleri ile rahatsız edici gelişmeler" yaşanmasının ve Milli Harsı Koruma Cemiyeti adı altında örgütlenen gençlerin "bu ve benzeri misyonerlik faaliyetleri karşısındaki kararlı tutumu"nın (!) da diğer etkenler yanın-

pansion of the school. His proposal was accepted and the school took on the name American Collegiate for Boys¹² in 1897; on 8 April 1903, this particular school of higher learning, the charter of which was approved by the State of Massachusetts, was inaugurated under the name International College. The charter in question indicated that the school would provide language, art, and science education based on the principles of Christianity to boys and young men; the eight-year education period was divided in two with four years as a preparatory school and four years as the school of higher learning.¹³ The school moved into the building¹⁴ in question in 1911 when construction was completed on the property in "Paradiso" (Şirinyer, former name of Kızılçullu) bought with the 25,000 U.S. Dollar donation of Mrs. John S. Kennedy.¹⁵ The school continued instruction uninterrupted after the establishment of the Republic; however, there was a noteworthy change in the student profile: Turkish/Muslim students now constituted 90% of the stu-

- 13 Frank A. Stone, *Academia for Anatolia: A Study of the Rationale, Program and Impact of Educational Institutions Sponsored by the American Board in Turkey: 1830-1980*, manuscript, 1981, s. 158'den aktaran Uygur Kocabaşoğlu, "Osmanlı İmparatorluğu'nda XIX. Yüzyılda Amerikan Yüksek Okulları", *Bahri Savcı'ya Armağan*, MBV Yayınları, Ankara, 1988, s. 320.
- 14 Joseph K. Greene, *Leaving the Levant*, The Pilgrim Press, Boston, 1916. Konuyla ilişkin bir başka çalışmada, 21 Şubat 1937 tarihli *Anadolu* gazetesinin 7151 no.lu nüshasından aktarılan haberde, Kennedy adındaki bağışçıdan "bir misyoner" ve bağış miktarından da "600 bin Osmanlı Altını" olarak söz edilmektedir (Melih Tinal, "Kızılçullu Köy Enstitüsü: Kuruluşundan İlk Mezunlarına", *Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 21, Güz 2008, s. 184).
- 15 C. E. Heathcote-Smith, *Report on the Trade of Smyrna for the Year July, 1912 to July, 1913*, annual series, no. 5247. Britanya konsolosluk raporundaki bu bilgi ışığında taşınmanın 1912 senesinde gerçekleşmiş olması mümkündür. Raporda ayrıca okulun yeni binasında 450 öğrenciyle faaliyete başladığı, sekseninin müslüman olduğu belirtilmektedir. Bir başka kaynaktan taşınma tarihi 1913 olarak verilmiştir (Balı, *A Survey*, s. 208).
- 16 Reed, "Near East", s. 546.
- 17 Kocabaşoğlu, "Osmanlı İmparatorluğu'nda", s. 320.

- 12 *A Survey of Some Social Conditions in Smyrna, Asia Minor* May 1921, ed. Rifat N. Balı, Libra Kitapçılık ve Yayıncılık, İstanbul, [n.d.], p. 208.
- 13 Uygur Kocabaşoğlu, "Osmanlı İmparatorluğu'nda XIX. Yüzyılda Amerikan Yüksek Okulları", *Bahri Savcı'ya Armağan*, MBV Yayınları, Ankara, 1988, p. 320, quoting from Frank A. Stone, *Academia for Anatolia: A Study of the Rationale, Program and Impact of Educational Institutions Sponsored by the American Board in Turkey: 1830-1980*, manuscript, 1981, p. 158.
- 14 C. E. Heathcote-Smith, *Report on the Trade of Smyrna for the Year July, 1912 to July, 1913*, annual series, no. 5247. In light of the information in the report of the British Consulate, it is possible that the move took place in 1912. The report also mentioned that the school began instruction in a new building with 450 students and that eighty of these students were Muslims. In another source, 1913 is given as the date of the move (Balı, *A Survey*, p. 208).
- 15 Joseph K. Greene, *Leaving the Levant*, The Pilgrim Press, Boston, 1916. In another study on the subject, the news article cited from issue number 7151 of the daily *Anadolu* dated 21 February 1937 mentions a "missionary" donor named Kennedy as well as a donation of "600 thousand Ottoman Gold coins" (Melih Tinal, "Kızılçullu Köy Enstitüsü: Kuruluşundan İlk Mezunlarına", *Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 21, Fall 2008, p. 184).

Kızılçullu Köy Enstitüsü binaları. İ.H. Tonguç Belgeligi
Kızılçullu Village Institute buildings. İ.H. Tonguç Archives

da okulun fesih kararında etkili olduğunu belirtmektedir.¹⁶

1937 senesinin başlarında gerekli incelemelerin yapılmasını takiben kolej binalarının satın alınarak bir öğretmen okulu kurulması Bakanlık Müsteşarı Rıdvan Nallı Erğüder'in onayıyla 15 Mayıs 1937'de yapılan bir

dent body.¹⁶ By the 1930s, due to Republican regime's strict supervision of foreign schools in Turkey and the financial problems instigated by the global crises, the school announced its decision close and was thus shut down on 31 August 1934.¹⁷ Based on the news articles he compiled from the local press, Tinal notes that apart from other factors, the "disturbing developments at the school in the early 1930s due to missionary activities", as well as the "decisive attitude of the students organized under the name 'Association for the Protection of National Culture' against similar missionary activities" (!) were instrumental in the school's decision to shut down.¹⁸

16 Tinal, "Kızılçullu", s. 185. Herşeyden önce kuruluş amaçları nüzûründe açık ve net bir şekilde belirtilmiş faaliyetlerini sürdürmekten dolayı bir kurumu sanki suç işlemiş zannıyla yurttaki faaliyetlerden ötürü töhmet altında bırakmak talihçilik adına pek sağlıklı bir tutum değildir. Özellikle otuzlu yıllara damgasını vuran Türkçü ve Turancı siyasetin provakasyonu ve hatta o yıllarda Türkiye'deki faşist Alman propagandasının bulduğu kanallar düşünüldüğünde toplumsal gerçeklik algımızın nasıl inşa edildiği ayrı bir önem kazanmaktadır. Bu konuda detaylı bilgi için bkz. Johannes Glasneck, *Türkiye'de Faşist Alman Propagandası*, çev. Arif Gelen, Onur Yayınları, Ankara, 1976.

16 Reed, "Near East", p. 546.

17 Kocabaşoğlu, "Osmanlı İmparatorluğu'nda", p. 320

18 Tinal, "Kızılçullu", p. 185. Before all else, implicating an

toplantılarına kabul edilirdi.¹⁹ Bina, Maarif Vekâletî tarafından çiftlik arazisiyle birlikte 52.000 liraya satın alınmıştır.²⁰ Bu miktarın, özellikle 1936–1937 öğretim yılı için hiç de azımsanmayacak bir miktar olduğunu belirtmek gerekiyor.²¹ Nitekim, ekonomik bunalımın tetiklediği ödenek sorunları nedeniyle 1932–1937 yılları arasında yurt genelinde 610 ilkokul kapanmış, toplam ilkokul sayısı 6.123’e gerilemiştir.²² Aynı yıl Kasım ayında İnönü Hükümeti’nin görevden çekilmesini takiben kurulan yeni Bayar Hükümeti’nin programında eğitimle ilgili politikaların hiç olmadığı kadar geniş yer tuttuğunu²³ sonraki adımları değerlendirdirken de unutmamak gerekir. Ancak henüz gerekli yasal düzen-

Following the necessary studies conducted in early 1937, the purchase of the existing college buildings and the establishment of a teacher training school were accepted in a meeting held on 15 May 1937 with the approval of Ministry Undersecretary Rıdvan Nafiz Ergüder.¹⁹ The Ministry of Education purchased the building, along with the farm property, for 52,000 Lira.²⁰ It is important to note that this amount was quite substantial, especially for the 1936–1937 academic year.²¹ In fact, due to the subsidy problems triggered

institution whose founding goals are clearly stated in its By-Laws for carrying out activities as if it has committed a crime is not a very healthy attitude in terms of historiography. Taking into consideration the political provocation of Turkishism and Turanism that have marked the 1930s in particular and the channels through which the fascist German propaganda found its footing in Turkey, the construction of our perception of social reality attains additional significance. For detailed information on this subject, see Johannes Glasneck, *Türkiye’de Faşist Alman Propagandası*, translated by Arif Gelen, Onur Yayınları, Ankara, 1976.

- 19 Kemal Kocabaş, *Kızılçullu Köy Enstitüsü Yılları*, Yeni Kuşak Köy Enstitü Tümler Derneği Yayınları, İzmir, 2011, s. 21.
- 20 Ayrıca, Tinal’ın dönemiyerel gazetelerinden aktardığı bilgiye göre bünyesinde 300 kişilik yatakhane, büyük bir spor salonu ve kütüphanesi bulunan binanın yekünü 62.500 lira tutmuş, ancak okulun önceden kalan bina ve arazi vergisi borçları tahsil edilip alım-satım vergisi tenzilenen sonra mülk sahibi olan Genç Hristiyanlar Cemiyeti’ne ödenen miktar 52.000 lirayı bulmuştur (Tinal, “Kızılçullu”, s. 185.)
- 21 Dolar paritesinin 1,26 olduğu dikkate alındığında binanın maliyetinin 62.500 lira olarak düşünürsek, meblağ 49.600 dolar düzeyinde olacaktır (Yahya Tezel, *Cumhuriyet Döneminin Türkiye İktisadi Tarihi (1923–1950)*, Tarih Vakfı Yurt Yayınları, Ankara, 1982, s. 154). Amerikan İş İstatistikleri Bürosu’nun tüketici fiyat endeksleri üzerinden tablolastırdığı tarihsel enflasyon oranları üzerinden hesaplanacak olursa adı geçen miktara karşılık gelen günümüz satın alma değeri 776 bin dolar mertebesinde (http://inflationdata.com/inflation/inflation_rate/historicalinflation.aspx [erişim tarihi: 20.12.2011] ve http://www.dollartimes.com/calculators/inflation.htm [erişim tarihi: 20.12.2011]). Bir başka hesaplama, 1937 senesinin bütçesi olan 231.020.000 liranın eğitim için ayrılan miktarı % 5’tir. Bu oran 11.551.000 liraya tekabül etmekte ve bu meblağa binanın oranı ise yaklaşık % 0,45 düzeyindedir (hesaplamada kullanılan veriler için bkz. 3192 sayılı 1937 Mali Yılı Muvazene-i Umumiye Kanunu, 01.06.1937’den aktaran Barış Övgün, “1937: Anayasal Yenilemeler ve Siyasal Müsteşarlık”, *Açıklamalı Yönetim Zamanidini: 1929–1939*, ed. Bırgöl A. Güler, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilgiler Fakültesi, Kamu Yönetimi Araştırma ve Uygulama Merkezi, Türkiye Cumhuriyeti İdare Tarihi Araştırması (TİDAT), Ankara, 2007, s. 817).
- 22 Erdoğan Başar, *Millî Eğitim Bakanlarının Eğitim Faaliyetleri (1920–1960)*, Millî Eğitim Basımevi, İstanbul, 2004, s. 318.
- 23 Cemil Öztürk, *Atatürk Devri Öğretmen Yetiştirme Politikası*, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara, 1996, s. 207–209.

- 19 Kemal Kocabaş, *Kızılçullu Köy Enstitüsü Yılları*, Yeni Kuşak Köy Enstitü Tümler Derneği Yayınları, İzmir, 2011, p. 21.
- 20 In addition, according to the information Tinal cites from local newspapers, the building, which included a 300-bed dormitory, a large gym, and a library, cost 62,500 Lira. However, after the earlier building and property taxes were collected, the transaction tax was deducted, the total paid to the property owner, the Association of Young Christians, amounted to 52,000 Lira (Tinal, “Kızılçullu”, p. 185.)
- 21 Considering that the U.S. Dollar exchangerate was 1,26, if we assume that the cost of the building was 62,500, the amount was roughly 49,600 U.S. Dollars (Yahya Tezel, *Cumhuriyet Döneminin Türkiye İktisadi Tarihi (1923–1950)*, Tarih Vakfı Yurt Yayınları, Ankara, 1982, p. 154). Based on the consumer price indexes the U.S. Bureau of Labor Statistics tabulates over historical rates of inflation, the amount in question equals 776 thousand U.S. Dollars in today’s purchase value (http://inflationdata.com/inflation/inflation_rate/historicalinflation.aspx [accessed on: 20.12.2011] and http://www.dollartimes.com/calculators/inflation.htm [accessed on: 20.12.2011]). According to another calculation, the amount allocated to education from the 1937 budget of 231,020,000 Lira is 5%. This percentage amounts to 11,551,000 Lira and the ratio of the building to this amount is at 0.45%. (For the data used for calculation, see Law number 3192 on the 1937 Fiscal Year General Balance cited by Barış Övgün, “1937: Anayasal Yenilemeler ve Siyasal Müsteşarlık”, *Açıklamalı Yönetim Zamanidini: 1929–1939*, ed. Bırgöl A.

limesi ve bütesi hazır olmadıgından, deney evresindeki faaliyetlerine başlayan bu ilk örnek okulların (İskışehir-Mahmudiye, Edirne-Karaağaç [1938], Kastamonu-Göl [1939]'deki muadilleriyle birlikte) 7 Temmuz 1939'da çıkarılan 3704 sayılı Köy Eğitim Kurullarıyla, Köy Öğretmen Okulları İdaresine Dair Kanun'a kadarki resmî adı "öğretmen okulu" olmasına rağmen, hem kurum mensupları hem halk arasında "Köy Öğretmen Okulu" olarak anılmışlardır.²⁴

Kızılçullu (Köy) Öğretmen Okulu'nun resmî açılış tarihi olan 30 Ekim 1937'den²⁵ on gün önce, Asım Kültür'ün kardeşi İsmet Kültür ile birlikte çıkardığı *Kültür* adlı dergideki, "Kızılçullu Köy Enstitüsü" başlıklı makalesinde vurgulandığı üzere "... nümayişsiz, şaşaa-sız, gürültüsüz bir surette bir idealin tohumları atılmakta" ifadesiyle haberi verilmiş, kurumdan sitayiş söz edilmiştir.²⁶ Okulun ilk müdürü olarak, ilköğretim müfettişliği ve Mahmudiye Eğitim Kursu'nda yöneticilik yapmış M. Emin Soysal atanır.²⁷ Kemal Kocabaş'ın

the nation were closed down between 1932 and 1937 and the total number of primary schools had decreased to 6,123.²² After the İnönü government resigned from office on November of the same year, the Bayar government was formed. In assessing the subsequent steps taken, it is important to recall that educational policies occupied an unprecedentedly large place on the agenda of the new government.²³ Since the necessary legislation and budgeting were still underway, these first pilot schools in experimental phase (Eskişehir-Mahmudiye, Edirne-Karaağaç [1938], Kastamonu-Göl [1939] and their counterparts) were officially called "teacher training schools" from the enactment of "Law number 3704 on Village Instructor Courses" on 7 July 1939 until the issuing of the "Law on the Administration of Village Teacher Training Schools." Nevertheless, they came to be known as "Village Teacher Training Schools" during this period both among the employees and the public.²⁴

Ten days prior to the official opening date of

24 Şevket Gediklioğlu, *Evreleri, Getirdikleri ve Yankılarıyla Köy Enstitüleri*, Ankara, 1971, s. 28. Yukarıda özetle andığımız ve oldukça net tarihsel veriler aracılığıyla derlediğimiz kısa olaylar silsilesi dahi kurumsal dönüşümde ilgili yasa ve yönetmeliklerin, adı geçen okulların isimlendirilme sorunsalı nedeniyle polemik konusu olmuştur. Bunlardan birisi, Kızılçullu'da bir süre öğretmenlik ve eğitimbaşılığı görevlerinde bulunmuş olan Şevket Gediklioğlu ile Fay Kirby ve Kirby'nin mülahazalarını öncülleyen Engin Tonguç arasında yaşanmıştır. Kirby'nin Gediklioğlu'nu zamanla Tonguç ile yolları ayrılan Dr. Halil Fikret Kanad ve Mehmed Emin Soysal'ın öğrencisi olması sebebiyle yanlış olmakla suçlaması ve köy enstitülerinin yapısal olarak köy öğretmen okulu olarak başlamadığı iddiasını Gediklioğlu kitabında, 1940'taki yasayla enstitülerin "evlek mantarı" gibi doğmadığı ifadesini kullanarak karşılamış ve uzun bir polemik yazısı kaleme almıştır (A.g.e., s. 353–357).

25 Kocabaş, *Kızılçullu Köy Enstitüsü Yılları*, s. 21.

26 Asım Kültür, "Kızılçullu Köy Enstitüsü", *Kültür*, 66, İzmir, 20 Birinciteşrin 1937, s. 1. Asım Kültür'den önce İsmail Hakkı Tonguç'un Ferit Oğuz Bayır'a gönderdiği 12 Ağustos tarihli mektubunda da İzmir'de açılacak okuldun "Köy Enstitüsü" olarak bahsettiği bilinmektedir (İsmail Hakkı Tonguç, *Mektuplarla Köy Enstitüsü Yılları (1936–1946)*, Güldiken Yayınları, Ankara, 1999, s. 14).

27 Okulun ilk öğretim kadrosunda: Enver Karatekin, Talat Ersoy, Nejat İdil, Bahri Yürük, Yekta Yenil, Şaban Güler, Zekeriyâ Tonguç, Hayri Çakaloğlu, Nuriye Çakaloğlu, Bekir Atakan, Şevket

Güler, Ankara University Faculty of Political Science, Research and Application Center of Public Policy, Turkish Republic Administration History Research (TİDATA), Ankara, 2007, p. 817.

22 Erdoğan Başar, *Millî Eğitim Bakanlarının Eğitim Faaliyetleri (1920–1960)*, Millî Eğitim Basımevi, İstanbul, 2004, p. 318.

23 Cemil Öztürk, *Atatürk Devri Öğretmen Yetiştirme Politikası*, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara, 1996, pp. 207–209.

24 Şevket Gediklioğlu, *Evreleri, Getirdikleri ve Yankılarıyla Köy Enstitüleri*, Ankara, 1971, p. 28. The series of events that we have summarized above and presented through rather clear historical data have been polemical due to problematic of naming the schools in question according to the laws and regulations pertaining to institutional evolution. One of these polemics transpired between Şevket Gediklioğlu, who served as teacher and chief of education for some time in Kızılçullu and Fay Kirby, as well as Engin Tonguç, who introduced the ideas of Kirby. Kirby accused Gediklioğlu of being partial as he was the student of Dr. Halil Fikret Kanad and Mehmed Emin Soysal, who had both parted ways with Tonguç over time. She also claimed that structurally, Village Institutes were not born out of village teacher training schools. In response, Çakkıoğlu argued in his book that the Institutes did not "pop up like mushrooms" with the law put into effect in 1940 and penned a long polemical article on the subject (*Ibid.*, pp. 353–357).

pek çok Kızılçullu mensubu ve mezunu tanıklarla sözlü tarih verilerine dayandırdığı çalışmasında, Soysal'ın "olumsuz" davranışları ve muhalif kişiliği işlenmiş, husumet ve huzursuzlukların kaynağı kişisel hırsa bağlanmıştır. Nitekim, üst-düzey yöneticilerle arasındaki gerilimin tiranmasını²⁸ takiben Soysal'ın bir soruşturmayla görevinden alınması²⁹ ve sekizinci dönem Maraş mebusu olarak Meclis'e girmesi, Enstitülerin kapatılması yönünde kulis yürüten ekibin başını çekmesi de bu algıyı pekiştirici olarak okunabilir. Ancak, söz konusu gerilim, 1936'da denemesi yapılan Mahmudiye Eğitim Kursu sürecinde de mevcuttur. Soysal'ın bu süreçte Tonguç'a gönderdiği bir mektup-ta da bu durum açıkça görülecektir:³⁰

"...şimdilik bir bozgunculuk çıkmayacağına güvenebilirim. Bana dinlenme öğüdünüzü beğenmedim. Biraz Babiali lisanı olmuş. Hem size öyle hitapları yakıştıramıyorum... Ben size durumu ayrıntıları ile bildirdikçe siz iş sarsılıyor sanıyorsunuz. Hayır, asıl kervan himmetinizle yürüyor. Yazışlarım olası sarsıntılarla sen vermek içindir..."

Bu durumda sorulması gereken, Tonguç ve ekibinin Soysal'ın tutum ve davranışlarından ötürü endişelerine rağmen, neden Kızılçullu'nun başına atanacak

Kızılçullu (Village) Teacher Training School on 30 October 1937,²⁵ Asım Kültür wrote an article entitled, "Kızılçullu Village Institute" for the journal *Kültür* he co-published with his brother İsmet Kültür. Described in his news article as, "...the seeds of an ideal are being planted in a subdued, demure, and quiet, manner," the opening was praised.²⁶ Having served as primary education inspector and Mahmudiye Instructor course director, M. Emin Soysal was appointed as the first director of the school.²⁷ In his work based on the accounts of numerous Kızılçullu staff and graduates, as well as oral history data, Kemal Kocabaş mentions Soysal's "negative" attitude and controversial personality. The source of animosity and unease surrounding Soysal is attributed to his personal ambition. Indeed, following the escalation of tension²⁸ between upper-level administrators, Soysal's removal from office after an investigation,²⁹ his election to Parliament as a

25 Kocabaş, *Kızılçullu Köy Enstitüsü Yılları*, p. 21.

26 Asım Kültür, "Kızılçullu Köy Enstitüsü", *Kültür*, 66, İzmir, 20 *Birinciteşrin* (October) 1937, p. 1. It is known that in the letter he sent to Ferit Öğüz Bayır on August 12th before Asım Kültür, İsmail Hakkı Tonguç referred to the school to be opened in İzmir as a "Village Institute" (İsmail Hakkı Tonguç, *Mektuplarla Köy Enstitüsü Yılları (1936–1946)*, Güldikenli Yayınları, Ankara, 1999, p. 14).

27 The first academic staff of the school included the following individuals: Enver Karatekin, Talat Ersoy, Nejat İdil, Bahri Yürük, Yekta Yenil, Şaban Güler, Zekeriyâ Tonguç, Hayri Çakaloğlu, Nuriye Çakaloğlu, Bekir Atakan, Şevket Ertay, Emine Ertay, Melal Öner, Hasan Gökalep, Mehmetinal, Ömer Epçim, Sabahat Kartekin, İsmail Güçlü, Mehmet Sinter, and Nihat Resne (İsmail Hakkı Tonguç Archives, D78–2/A p. 1/3 cited by Kocabaş, *Kızılçullu Köy Enstitüsü Yılları*, p. 23).

28 The event that escalated this tension is cited as Soysal's attempt to open a school of higher learning (referred to as the "village university" in Kızılçullu in 1942 without seeking the approval of the Ministry (*Anadolu*, 8837, 20 May 1942 cited by Tinal, "Kızılçullu", p. 188).

29 According to a rumor circulating among the students, the corruption of a warehouse officer, who was Soysal's relative, became the subject of investigation (Kocabaş, *Kızılçullu Köy Enstitüsü Yılları*, p. 223). The investigation was taken to court. However, the officer was declared innocent in court per decision number 39/1944 and dated 22 November 1944 (Emine Soysal, "Davam Adlı Bir Kitap Neşretmesi Münasebeti ile H. Âli Yücel'e Açık Mektup", *Tasvir*, 31 October 1947, p. 4).

Ertay, Emine Ertay, Melal Öner, Hasan Gökalep, Mehmet İnal, Ömer Epçim, Sabahat Kartekin, İsmail Güçlü, Mehmet Sinter, Nihat Resne görev yapmaktadır (İsmail Hakkı Tonguç Arşivi, D78–2/A s.1/3'den aktaran Kocabaş, *Kızılçullu Köy Enstitüsü Yılları*, s. 23).

28 Bu gerilimi tirmandıran olay olarak 1942'de, Soysal'ın, Bakanlığın onayını almadan Kızılçullu'da "köy üniversitesi" adını verdiği bir yüksek bölüm açma girişiminden söz edilmektedir (*Anadolu*, 8837, 20 Mayıs 1942'den aktaran Tinal, "Kızılçullu", s. 188).

29 Öğrenciler arasındaki söylentiye göre, arabası olan ambar memurunun yolsuzluğu soruşturmanın konusu olmuş (Kocabaş, *Kızılçullu Köy Enstitüsü Yılları*, s. 223), soruşturma mahkemeye intikal etmiş ancak mahkeme tarafından 22 Kasım 1944 tarih ve 39/1944 sayılı kararla Soysal aklanmıştır (Emin Soysal, "Davam Adlı Bir Kitap Neşretmesi Münasebeti ile H. Âli Yücel'e Açık Mektup", *Tasvir*, 31 Ekim 1947, s. 4). Soysal'ın "açık mektuptaki" dili oldukça ağırdır.

30 11 Ağustos 1936 tarihli mektuptan aktaran, Tonguç, *Bir Eğitim Devrimci*, s. 191.

Kızılçullu Köy Enstitüsü öğrencileri derste. İ.H. Tonguç Belgeliği
Kızılçullu Village Institute students in class. İ.H. Tonguç Archives

İlk işim olarak yine Soysal'ın düşünüldüğüdür. Hangi
şekle atıldığı tartışmalı olan Soysal için, Dr. Halil Fik-
ret Kanad'ın akrabası olmasının³¹ etkili olduğu, Engin
Tonguç'a göre de Soysal'ın atıklığı sayesinde bu görevi
aldığı yorumları yapılmaktadır.³² Soysal'ın kendi atan-
ma sürecine ilişkin değerlendirmesi ise, "Bu sıralarda
Halil Fikret (Kanad), sık sık evime gelip gidiyor. Maksad-
ı yeni müessese için beni kandırmak. 'Fikir ve proje
kolay, iş onun tatbikatında; realize edilisinde ve
tahakkukunda...'"³³ şeklindedir. Hatta, Tonguç'un Kızıl-
çullu teklifini bazı tereddütler sonucunda "okulun
programının ve organizasyonunun yapılmasında tam

deputy of Maraş in the eighth term, and his promi-
nent role as the leader of the group that lobbied for
the closing of the Institutes can be interpreted as fac-
tors perpetuating this perception. However, the ten-
sion in question was also present during the Mahmudi-
ye Instruction Course attempted in 1936. The letter
Soysal sent to Tonguç during this period clearly dem-
onstrates the situation:³⁰

"...You may rest assured that there will be no unrest for
the time being. I did not care for your advice to repose
myself. It was somewhat a cliché language of old
İstanbul. Such statement are not becoming of you.

³¹ Soysal, Kanad'ın bacanağıdır (Kocabaş, Kızılçullu Köy Enstitüsü
yolları, s. 160).

³² Tonguç, 1997, s. 187.

³³ Emin Soysal, Köy Enstitülerinin Tarihçesi ve Kızılçullu Köy
Enstitüsü, Bursa Yeni Basımevi, Bursa, 1942, s. 32.

Soysal uses a rather heavy language in his "open letter" to H.
Âli Yücel in this article.

³⁰ Quoted by Tonguç from the letter dated 11 August 1936, *Bir
Eğitim Devrimcisi*, p. 191.

“yetki” gibi kimi çekinceler ve şartlarla kabul ettiği ve bunlara Tonguç tarafından rıza gösterildiği anlaşılmaktadır:³⁴ “Bu iş öteki gibi değildir. Uzun zaman ister. İlmî ve zor bir iştir. Müfredatı yok. Talimatı yok. Ona göre yetişmiş elemanları yok. Beni gönderirseniz, yarın vekil değişir. Sen değişirsin. Sizden sonrakiler klasik usullerle, köhne kanunlara göre hareket ederler. Ben de yanarım...”

Kızılçullu (Köy) Öğretmen Okulu’nun eğitim-öğretim yapısı üç ana esas üzerine kurulmuştur. İlk olarak, üç sınıflı köy okullarını bitiren köy çocuklarının teoride ve pratikte eksik kalan formasyonlarını tamamlayacakları dördüncü ve beşinci sınıf için hazırlık ilkokulu okuyacakları bir düzenleme düşünülmüştü. Ardından beş sınıflı köy okullarından mezunların kabul edileceği, orta öğrenimin yapılacağı ve iş gruplarının oluşturulduğu ziraat ve hayvancılıkta uzmanlaşılacak bir program tasarlanmıştı. Üçüncü esas ise bu programları tamamlayanların istedikleri takdirde devam edebilecekleri “köy öğretmeni” kolunda planlanan bir müfredat dahilinde köy ekonomisinin fiili çalışma koşullarının unsurlarından olan köy inşaatçılığı ve kooperatifliği, hatta demircilik gibi zanaatlerin edinilebileceği bir program durumundaydı.³⁵ Bu üçlü yapıyı tamamlayıcı olarak bir de “Eğitmen Kursu” açılmasına karar verilmişti. Muadillerinin altı ay olmasına karşı Kızılçullu’daki kursun süresi bir sene olarak öngörülmüştü.³⁶ Ferit Öğüz Bayır’ın şefliğine getirildiği bu kurs kısa süre içinde yatılı köy öğrenci de olarak Kocabaş’ın tespitleri doğrultusunda “ilk parasız-yatılı karma eğitim denemesini” gerçekleştirmiştir.³⁷

Özellikle 1937–1940 arası dönemde Soysal’ı böyle-

The more I report you the situation in detail, the more you assume that the work is faltering. No, the caravan is, in fact, moving through your benevolence. My frequent correspondence is to avoid possible tribulations...”

Under the circumstances, the question remains why Soysal was selected as the first person to be appointed to Kızılçullu despite the concerns Tonguç and his team had with respect to Soysal’s attitude and behavior. Amidst the controversy surrounding the motives behind his appointment, some suggest that Soysal’s relationship by marriage with Dr. Halil Fikret Kanad³¹ was effective, whereas Engin Tonguç argues that Soysal received this appointment with his agility.³² Soysal’s own interpretation of the appointment process is as follows: “Lately, Halil Fikret (Kanad) has been visiting me frequently at the house. His intention is to convince me to take the position at the new institution. The idea and the project are easy to handle. The problem is implementation and realization...”³³

In fact, it appears that he accepted Tonguç’s offer after some hesitation and only on the condition that he would be given “full authority in the execution of the school program and organization.” Tonguç agreed to his conditions:³⁴ “This is job is not like any other. It requires a long-term commitment. It is scientific and challenging. There is no curriculum. There are no instructions. There are no trained personnel. If you send me, tomorrow the Minister might be changed. You may be replaced. Your predecessors may act according to classic methods and old laws. That would harm me as well...”

The academic structure of Kızılçullu (Village) leacher training School was based on three main principles. First, a preparatory primary school of 4th and 5th grade was designed to compensate for the

34 A.g.e., s. 33.

35 Öztürk, *Atatürk Devri*, s. 154–155; Kocabaş, *Kızılçullu Köy Enstitüsü Yılları*, s. 22–23.

36 Nurgün Koç, *Türk Kültür Tarihi İçinde Köy Enstitüleri*, yayımlanmamış doktora tezi, Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türkiye Cumhuriyeti Ana Bilim Dalı, İzmir, 2007, s. 175.

37 Kocabaş, *Kızılçullu Köy Enstitüsü Yılları*, s. 23–24. Burada “parasız” tespiti noktasındaki çekincemiz, bağış adı altında Kızılçullu’ya kayıt esnasında talep edilen miktarların fiiks bir tarifeyle bağlanmasıdır. Bu bilgi de yine Kocabaş’ın kendi çalışmasında yer almaktadır.

31 The wives of Soysal and Kanad were sisters (Kocabaş, *Kızılçullu Köy Enstitüsü Yılları*, p. 160).

32 Tonguç, 1997, p. 157.

33 Emin Soysal, *Köy Enstitülerinin Tarihçesi ve Kızılçullu Köy Enstitüsü*, Bursa Yeni Basımevi, Bursa, 1942, p. 32.

34 *Ibid.*, p. 33.

Kızılçullu Köy Enstitüsü öğrencileri açık havada derste. İ.H. Tonguç Belgeliği
Kızılçullu Village Institute students at an outdoor lesson. İ.H. Tonguç Archives

şine muhalif bir figür olarak ortaya çıkaran tartışmalar, aslında Kızılçullu'da müfredatın oluşturulmasında ve uygulanmasında Soysal ve Tonguç arasındaki ciddi yaklaşım farklılıklarından kaynaklanmaktaydı. Bu durumu Soysal'ın görevden alınmasının ardından kaleme aldığı çalışmalarda açık bir biçimde görmekteyiz. Bunların başında eğitmen kurslarının işlevleri ve "iş eğitimi" ilkesinin yorumlanması gelmekteydi. Soysal'a göre "iş eğitimi"nin amacı üretim değildir. Üretim, eğitimin verimliliğinin bir sonucudur.³⁸ Soysal'ın eğitim metodolojisi ve pratiğine dair kaleme aldığı tüm satırlarda küçük burjuva ilerliciliği göze çarpmaktadır.³⁹ Sınıf

missing theoretical and practical formation of village children who graduated from three-year village schools. Next, a middle school program comprised of work groups specializing in agriculture and animal husbandry was created for graduates of five-year village schools. Finally, upon completing these programs, students could continue into another program designed as part of the "village teacher" department where they could learn the basic village occupations, such as construction, co-operatives, and even iron-working, through a predetermined curriculum.³⁵ To complement this trilateral structure, a decision was made to open an "Instructor Course." Although its counterparts were six months long, the length of the

³⁸ Soysal, *Köy Enstitülerinin Tarihçesi*, s. 45.

³⁹ Pek tabii bu tespiti diğer kurucu kadroyu tenzih edip sadece Soysal ve düşüncelerine mal etmek doğru değildir. Köy Enstitüleri'nin oluşumuna fikirleriyle feyz veren eğitimci olarak Pestalozzi ismiyle karşılaşılması burjuva ilerleyiciliğinin temel motivasyon olduğuna pek şüphe bırakmamaktadır.

³⁵ Öztürk, *Atatürk Devri*, pp. 154-155; Kocabaş, *Kızılçullu Köy Enstitüsü Yılları*, pp. 22-23.

gerçekliği yok sayan, emeği değil emeğin külsünü öncülleyen, örtük elitist, pragmatist ve reformist bir ütopyacılıkla Enstitülerin toplumu değıştiren inancı hakimdir.⁴⁰

“Bütün bu işler kendilerine ayrılan zaman ve ders saatlerinde muntazaman diğer ders ve işleri sekteye uğratarak ihmal ettirmeden, öğrencilerin ruh ve bedenlerindeki ahenkli inkişafı gözetenek yapıldı... İş prensibindeki bu noktayı kavrayamayanlar ya nesli sadece kötü bir amele ruhlu kafasız puroleter halde yetiştirmeyi kendilerine gaye edinenlerdir; yahutta bilgisizlik, sathilik yüzünden bu hataya düşenlerdir. Halbuki bu çocuklar her şeyden evvel öğrenmek olacaktı; öğretmen ise yine her şeyin üstünde bilgi, görüş ve düşünüş sahibi olan adam demektir.”

Kızılçullu'da Soysal'ın denetiminde olduğu kuşku götürmez yayın faaliyetlerinin de başladığı görölmektedir. İlk yayının anonim olmakla beraber *Osmanlı ve Cumhuriyet Devirlerinde Türk Köyü ve Köylüsü* (1938) üzerine çıkarılmıştır. Altmış sayfalık bu kitapçıkta olabilecek en indirgemeci yaklaşımla Osmanlı ve Cumhuriyet dönemlerinin köylü açısından karşılaştırılması yapılmakta ve Cumhuriyet kazanımlarının altı çizilmektedir.⁴¹

1937–1943 yılları arasında Kızılçullu'nun müfredatı, muhtemelen Soysal'ın göreve gelirken koyduğu şartlara binaen, yine kurumun “talim ve tedris” heyeti tarafından yapılmıştır. Müfredatın “genel bilgi” kısmına ait olanının hazırlanmasında Orta ve Öğretmen

course in Kızılçullu was one year.³⁶ With Ferit Öğüz Bayır as the director, the course soon began admitting female boarding students and, in line with Kocabaş's findings, became the “first attempt at free boarding co-educational education.”³⁷

The debates that portrayed Soysal as such a controversial figure particularly between 1937 and 1940 were, in fact, based on the serious difference of approach that Soysal and Tonguç maintained with respect to the creation and implementation of the curriculum in Kızılçullu. This is clearly manifested in the works Soysal authored after he was removed from office. Among these, the most important one was the function of instructor courses and the interpretation of the “job training” principle. According to Soysal, the objective of “job training” was not production. Production was merely a consequence of educational efficiency.³⁸ A petit bourgeoisie notion of progressivism is evident in all the lines Soysal penned on the methodology and practice of education.³⁹ His works ignore class reality and prioritize the ideal of labor, rather than labor itself; through an implicit elitist,

36 Nurgün Koç, *Türk Kültür Tarihi İçinde Köy Enstitüleri*, unpublished PhD thesis, Ege University Institute of Social Sciences, Department of Turkish Republic, İzmir, 2007, p. 175.

37 Kocabaş, *Kızılçullu Köy Enstitüsü Yılları*, pp. 23–24. Here, our reservation on the point of “free of charge” is related to the fact that the amount demanded as “donation” during registration at Kızılçullu was based on a fixed tariff. This information is also included in Kocabaş's own work.

38 Soysal, *Köy Enstitülerinin Tarihi*, p. 45.

39 Naturally, it would be wrong to exonerate the other founding staff and fixate this point on Soysal and his ideas. The references to Pestalozzi as the educator, who inspired the Village Institute formation with these ideas, leaves little doubt that the bourgeois notion of progress was the fundamental source of motivation. Having written an extensive biography on Pestalozzi, who determined the principles of the public education of the bourgeoisie after the French Revolution, particularly through his studies in Switzerland, Alfred Rufer refers to Tonguç as the “Turkish Pestalozzi.” Tonguç must have embraced this comparison, as he inserted this attribution on the back cover of the translation of Rufer's book on Pestalozzi (Alfred Rufer, *Pestalozzi ve Devrim*, translated by İ. Hakkı Tonguç, Fuat Gündüzalp and Rauf İnan, İmece Yayınları, İstanbul, 1962).

40 Soysal, *Köy Enstitülerinin Tarihi*, p. 63.

41 Oysa bir kaç tañın ortak ifadesine göre Soysal bir bayramda öğrencileri toplayarak: “Bitli köylünün bayramı mı olur?” demiş ve öğrencileri bayram iznine göndermemiştir (Kocabaş, *Kızılçullu Köy Enstitüsü Yılları*, s. 81–208, 223, 300).

okullarında uygulanıyorsa müfredatın müfredat dikkate alınması, sanat, ziraat, kooperatif, kız öğrenciler için aile bilgisi ve el sanatlarına ilişkin müfredat “köylülerin kalkınma ihtiyacı göz önünde tutularak” düzenlenmiştir.⁴² Bu süreçte de her dönem öncesi öğretmenlere yapılan tebliğat sonucunda müfredatın sınıfın seviyesine uygun bir şekilde gözden geçirilmesi yoluna gidilmiştir. İkinci aşama olarak encümen toplantıları yapılarak müfredat üzerinde görüşler paylaşılmıştır. Son aşamada tüm öğretmenlerin katıldığı bir toplantıyla müfredat programına son halinin verilmesi sözkonusudur. Tüm bu yapılageliş, müfredatın topyekün baştan değil, her dönem için peyder pey oluşturulduğunu ortaya koymakladır. Kısacası başından itibaren plânlı bir girişimden söz etmek mümkün değildir. Soysal, tüm bu süreçte gazetelerle temel prensip olarak “...bilgi ve mevzuların çocuklarda milliyetperverlik, halkçılık, lâiyklik, cümhuriyetçilik, devletçilik, demokratlık duygu ve fikirlerini kuvvetlendiren mevzu ve maddelere yer ve önem”⁴³ verildiğini yazmıştır.

El yordamıyla oluşturulan müfredatta eksik bir alan bırakılmamaya gösterilen özenin, uygulamada da görüldüğü gibi beraberinde getirmesi kaçınılmazdır. “Müasir pedagoji”ye verilen önem (!)⁴⁴ “muallim-talebe” kavgasından kaçınma ve öğrencinin motivasyonunu kırmamak adına öğrencilere not tebliği yapılmasa da, ilk iki yıl teorik derslerdeki yeteneksizliği sabit olan ancak Enstitü’den çıkarılmayan öğrenciler bir sanat öğrencisi olarak kabul edilmişlerdir. Bu anlayıştan, 1940 yılında uygulamanın “sanatlara ait talebelerinde bir heveslilik uyandırması, kötü telakki ya-

magmatist, reformist utopianism, they are dominated by the conviction that Institutes can change society:⁴⁰

“All these jobs were accomplished regularly during the allocated times and class periods, without neglecting or disrupting other courses or undertakings, by taking into consideration the harmonious evolution in the spirits and bodies of the students... Those who fail to grasp this point of work principle either strive to raise the new generation as mindless proletariat with the crestfallen spirit of unskilled laborers, or they fall into this error due to ignorance and frivolousness. Yet, above all, these children will become teachers; the teacher is a person who possesses more information, a broader vision, and a better way of thinking.”

Undoubtedly under the supervision of Soysal, publishing activities also began to emerge at Kızılçullu. While the first publication was anonymous, it was on *The Turkish Village and Villager during the Ottoman and Republican Eras* (1938). Written in a most reductive manner to fit the subject into sixty pages, the booklet compared the Ottoman and Republican eras from the villager’s perspective and underlined the benefits of the Republic.⁴¹

Between 1937 and 1943, the curriculum of Kızılçullu was –probably by virtue of the conditions Soysal imposed at the time of his appointment– designed by the “education and instruction” committee of the institution. In preparing the “general knowledge” section of the curriculum, the program implemented at Secondary and Teacher Training Schools was taken into consideration; the curriculum on art, agriculture, co-operatives, home economics and handicrafts for female students were designed with respect to “the development needs of villagers.”⁴²

⁴² Emin Soysal, *Kızılçullu Köy Enstitüsü Sistemi*, 2, 1943, s. 4. Kızılçullu müfredatına ilişkin bilgiler aksi belirtilmedikçe Soysal’ın çalışmasından derlenmiştir.

⁴³ *A.g.e.*, s. 11.

⁴⁴ Kızılçullu’da uzun yıllar idarecilik görevi de yapmış resim ve fotoğrafçılık öğretmeni Zekeriya Tonguç’un (Hakkı Tonguç’un kardeşi) lâkabı “cehennem sopası”dır. Kısaca dayak olarak tanımlanabilecek cezalandırma biçimi pek çok tanıkllıkla teyit edilmiştir. 1942 sonrası oldukça etkin bir konuma gelen Z. Tonguç’un bir diğer etkinliği de öğrencilere gelen ve giden mektupların kontrolüdür (Kocabaş, *Kızılçullu Köy Enstitüsü Yılları*, s. 100, 106, 149, 176, 319).

⁴⁰ Soysal, *Köy Enstitülerinin Tarihçesi*, p. 63.

⁴¹ Yet, according to the accounts of several witnesses, Soysal gathered the students during a holiday saying, “lice educated peasants don’t celebrate the holidays” and did not send them off for the holiday (Kocabaş, *Kızılçullu Köy Enstitüsü Yılları*, pp 81, 208, 223, 300).

⁴² Emin Soysal, *Kızılçullu Köy Enstitüsü Sistemi*, 2, 1943, p. 4

Kızılçullu Köy Enstitüsü öğrencileri açık havada geometri dersinde. İ.H. Tonguç Belgeligi
Kızılçullu Village Institute students at an outdoor geometry lesson. İ.H. Tonguç Archives

ratması mahzuru düşünülerek” vazgeçilmiştir.⁴⁵

Enstitü’nün 1938–1939 yılında yayıldığı arazi 225 dönümü bulunmuş, bunun yarısından fazlası öğrencilerin tarımsal bilgi ve becerilerini uygulayarak geliştirecekleri şekilde müfredat dahilinde düzenlenmiştir.⁴⁶ Tarım makinesi kullanımı gibi becerilerin de kazanıldığı bu uygulamalı eğitimin esasları, Sosyal tarafından üretim/egitim ilişkisi bağlamında hayli ilginç saptamalarla etüd edilmiştir. Öğrencilerin üretim sürecindeki işlevsizliği üzerinden bir bakış açısı inşaa edilerek tam kapitalist bir verimlilik sorunsalı tartışmanın odağına getirilmiştir.⁴⁷

“Çocuk bedenlen küçük ve enerjisi olgun değildir. Büyük amele ve işçiler kadar dayanamaz. Bu randımına tesir

During this period, teachers were notified prior to each term and the compatibility of the curriculum with the class level was thus reviewed. As a second phase, committee meetings were organized to exchange views on the curriculum. In the last phase, the curriculum was finalized following a meeting participated by all teachers. This process reveals that the curriculum was not created as a whole, but rather in stages for each term. In short, it is impossible to speak of a planned initiative from the onset. Soysal writes that as a fundamental principle, “room and importance was given to issues and items that strengthened ideas and sentiments of nationalism, populism, secularism, republicanism, statism, and democracy.”⁴³

Inevitably, the attention given to the compensa-

45 A.g.e., s. 220.

46 Emin Soysal, *Kızılçullu Köy Enstitüsü Sistemi*, 1, 1940, s. 98.

47 Soysal, *Kızılçullu*, 2, s. 228.

Unless otherwise specified, information on the curriculum of Kızılçullu has been compiled from Soysal’s work.

⁴³ *Ibid.*, p. 11.

eder. 40 yaşındaki bir orakçı bir günde 1-2 dönüm yer biçerse 12-17 yaşındaki bir çocuk 0,5-1 dönüm yer biçer... talebe işçi çalışmadığı takdirde aç kalmıyacağı, perişan olmayacağı kanaatinde dir. Bu onun işte enerjisini kullanma efor sarfetme kusurundaki psikolojisine kuvvetle tesir eder. Bu ise üzerine aldığı işi devamlı yapma, iyi yapma, az zamanda yapıp bitirme gibi tam bir işçi psikolojisile çalışmasına mani olmaktadır. Bu da mühim surette randımana tesir eder... Kısım işten önce, kısım içinde ve kısım de sonunda öğrenmek teknik iktidara erişmek, bazan hatalı neticelere düşüp zararlar tölviderek geri dönme mecburiyetindedirler. Bu da ehemmiyetli surette randımana, mahsule, işin bünye ve istikametine tesir eder... Nihayet işin kendi öz işi olmayışı, devlet işi oluşu, zarar ve kârından dolayı doğrudan doğruya kendilerinin de müessir ve hayatı bir surette mes'ul olmayışı duygusu... randımanı düşürür."

Kızılçullu'da günlük hayat pratikleri diğer Enstitülerden nispeten farklıdır. Bunun en belirleyici sebebi diğerlerine oranla donanımlı sayılabilecek bir binasının varlığı ve bu binanın da şehir merkezine çok yakın oluşudur. Hatta bu sebepten ötürü, Çifteler ve Kızılçullu'nun ilk mezunlarının alındığı Hasanoğlu Yüksek Köy Enstitüsü'nde, Çifteler'den gelenlerin Kızılçullu'dan gelenleri Enstitülü saymamalarıyla başlayan kampaşmanın, Enstitü öğrenci delegesi seçimlerinde sağ-sol ayırımına varan tartışmaları beraberinde getirdiği de bilinmektedir.⁴⁸

Kızılçullu'daki karma eğitim ise pek çok spekülasyona sebebiyet vermesi bakımından kurumu hedef haline getirmiştir. 1940'lı yılların başında nüfusu bini geçen okulda pek çok tanığa göre kız-erkek ilişkileri "doğul seyrinde" ilerlemiş, ağabey-abla-kardeş ilişkisi azerline kurulmuştur. Nitekim mezunların büyük kısmı Enstitülü arkadaşlarıyla evlenmiştir.⁴⁹ Kocabaş'ın tamları genellikle kız-erkek ayırımının yapılmadığını vurgulasa da anlatılan pek çok durum müfredattaki derslerin düzenlenmesinden izinlere, temizlikten günlük hayat pratiklerine kadar ataerkil yapıyı benzer kodlarla yeniden üreten bir cinsiyet ayrımcılığına işa-

tion of any shortcoming in a gropingly created curriculum carried certain peculiarities. "Although grades were not disclosed to students due to the importance attached to "modern pedagogy" (!),⁴⁴ to avoid "teacher-student" fights, and to prevent students from losing motivation, students who were not discharged from the Institute despite their evident incompetence in theoretical classes in the first two years were guided towards a branch of art to learn an art form and graduate from the Institute. This concept was abandoned in 1940 "in view of the possibility that the implantation could arouse reluctance among students of the arts and have a negative impact."⁴⁵

The size of the property had reached 22.5 hectares in 1938-39; more than half of the land was allocated to the curriculum for students to develop and apply their knowledge and skills of agriculture.⁴⁶ Soysal studied the fundamentals of this applied instruction -during which students learned how to operate agricultural machinery- in the context of production/education with rather interesting findings. A viewpoint was built on the inefficiency of students in the production process and an entirely capitalist problematic of performance was placed at the heart of the debate.⁴⁷

"Children are physically small and their energy has not matured. They are not as resilient as grown workers. This condition affects their performance. If a 40 year-old reaper mows 1-2 decare of land, a 12-17 year-old child can hardly reap a land of 0.5-1 decare... the student laborer thinks that s/he won't be starved or dev-

44 "Cudgel of Hell" was the nickname given to Zekeriya Tonguç (Hakkı Tonguç's brother), a teacher of art and photography, who worked as an administrator for many years in Kızılçullu. Numerous witnesses attest to this form of punishment, which can briefly be defined as beating. Controlling the incoming and outgoing mails of students was another activity of Z. Tonguç, who assumed quite an influential position after 1942 (Kocabaş, *Kızılçullu Köy Enstitüsü Yılları*, pp. 100, 106, 149, 176, 319).

45 *Ibid.*, p. 220.

46 Emin Soysal, *Kızılçullu Köy Enstitüsü Sistemi*, 1, 1940, p. 98.

47 Soysal, *Kızılçullu*, 2, p. 228.

48 Kocabaş, *Kızılçullu Köy Enstitüsü Yılları*, s. 109.

49 A.g.e., s. 401, 425.

Kızılçullu Köy Enstitüsü öğrencileri. İ.H. Tonguç Belgesi
Kızılçullu Village Institute students. İ.H. Tonguç Archives

ret etmektedir. Erkekler zine her hafta yalnız çıkabilir-
ken, kızlar on beş günde ya da ayda bir ihtiyaçlarını
karşılama için bir hoca önderliğinde grup halinde
çıkabilmektedirler.⁵⁰ Kızlar kısmında hademe istihdam
edilmeyip temizlik işleri kızlara yaptırılmakta, çamaşır
dahil her işlerini kendileri görmektedir.⁵¹ İzmir'deki
kimi etkinliklere sadece erkek öğrenciler götürül-
mektedir.⁵² Dikkatle gözlemlenen ve "aşırılığa göz yu-
mulmayan" kız-erkek ilişkilerinin ihlâlinde, ilişiği kesil-
enin kız öğrenci oluşu da bu bakımdan dikkate
değerdir.⁵³

Doğal olarak üç senede kat ettiği yolla Kızılçullu, 17
Nisan 1940 tarihli 3803 sayılı Köy Enstitüleri Kanunu'nu
takiben açılacak Enstitülere model olma konumunda-

astated if s/he doesn't work. This perception strongly
affects his/her psychology in using his/her energy or
making an effort. It also prevents him/her from work-
ing with the laborer psychology of continuously doing
an assigned job, doing it well, and finishing it in a short
time. This also has an important impact on perfor-
mance... These children are obliged to learn before, af-
ter and during the work, attain technical power, some-
times make mistakes and generate losses, and go back
to rectify them. This also significantly affects perfor-
mance, production, and the nature and direction of the
work entailed... The knowledge that the work is not
theirs but of the state, that they are in no way directly
injured by or responsible for the profits and losses...
lowers their performance."

Daily life practices at Kızılçullu were relatively dif-
ferent compared to other Institutes. The most impor-
tant reason behind this was the existence of a com-
paratively better-equipped building and the proximity

50 A.g.e., s. 457.

51 Soysal, *Kızılçullu*, 2, s. 221.

52 Kocabaş, *Kızılçullu Köy Enstitüsü Yılları*, s.347.

53 A.g.e., s. 440.

Kızılçullu Köy Enstitüsü öğrencileri ana binanın girişinde. İ.H. Tonguç Belgesi
Kızılçullu Village Institute students at the entrance of the main building. İ.H. Tonguç Archives

dır. Bu noktada Soysal'ın eğitim görüşü ve uygulama pratiklerinin Kızılçullu içinde sınırlı kalmayacağı gerçeğinin, ayrıştığı noktalardaki yöneticileri tedirgin etmesinden bahsedilebilir. Çünkü yeni açılacak Enstitülerin yapı işleri çoğunlukla Kızılçullu ve Çifteler öğrencilerinin imeceleriyle gerçekleştiriliyordu. Bu durum yine kaçınılmaz olarak Kızılçullu'daki her tür öğretinin denetim dışı diğer Enstitülere sirayet etmesini de beraberinde getirecekti. Kirby, Soysal'ın Kızılçullu'ya atanmasıyla oradaki pratiğin, devrim gereklerinin arandığı eğitim sisteminin denemesi olmaktan çıktığını belirterek, üst düzey ideolog olarak tanımladığı Kanad'ın nasyonel sosyalist ideolojisine olan yakınlığının Soysal'a tesir etmiş olduğu imâsını kurmasına rağmen Kızılçullu'da ideolojik bir etki yapmayı başaramadığını

of this building to the city center. In fact, it is known that at the Hasanoğlu Village Institute of Higher Learning, which admitted the first graduates of Çifteler and Kızılçullu, this particular factor generated a polarization between the Institutes whereby graduates of Çifteler did not consider their Kızılçullu counterparts as Institute graduates. This polarization also instigated debates that reached as far as rightist-leftist divisions during the student council elections.⁴⁸

The co-educational instruction at Kızılçullu made the institution a target, as it generated much speculation. According to numerous witnesses, male-female relations proceeded in their "natural course" at the

⁴⁸ Kocabaş, *Kızılçullu Köy Enstitüsü Yılları*, p. 109

söylemektedir.⁵⁴ Kocabaş da sözlü tarih yaptığı çalışmasında yer alan seksen iki tanığın bu savı doğruladığını iddia etmektedir.⁵⁵ Ne var ki, söyleşiler incelendiğinde bu savın sağlamasını yapacak bir söylem sözü konusu olmamakla birlikte Sosyal ve sonraki müdür Akman'ı karşılaştırma imkanı bulan pek çok tanık, Sosyal'in -benmerkezci mizacına rağmen- daha etkili olduğu vurgusu yapmış ve hatta Akman'ı, sert mizacından, giyim kuşamından, "yapmacık, köylü ağız" konuşmasına kadar tenkit etmiştir.⁵⁶ Sosyal zamanında izin günlerinde şehir inerken giymeleri istenen golf takımlardan iftiharla bahsederlerken, Akman zamanında iş elbiseleriyle inmek durumunda kalmalarından serzenişle bahsedenlere bile rastlanmaktadır. Ayrıca, Kızılçullu sonrası gittikleri Enstitülerde sarıldıkları, kendilerini ayırttıkları "Kızılçullulu" kimlikleri tamamen Sosyal'in inşa ettiği kimliklerdir. Hatta Sosyal, görevi süresince inşaa ettiği yapıya o kadar güvenmektedir ve arzu ettiği seviyeye yaklaştığını düşünmektedir ki, görevden ayrılışından sonra kaleme aldığı kitabını, Kızılçullu Enstitüsü'nde yüksek kısım açılmasını ihtiyaçların zorladığına binaen, "Büyük İnönü devrinde bunların da olacağına inanıyorum; Şartlar müsaittir"⁵⁷ ifadesiyle sonlandırmıştır.

Sosyal'dan sonra: Hamdi Akman (1942–1946), Talat Ersoy (1946–1947), Ömer Faruk Verimer (1947–1950) ve Ahmet Öner Türk (1950–1952) müdürlük yapmışlardır. Hamdi Akman ile başlayan süreçle beraber Enstitü Tonguç'un iş okulu hüviyetine bürünmüş, zamanla diğer Enstitülerle özdeş bir yapıya kavuşmuştur.

school, which had a student body of more than a thousand in the early 1940s. These relations were evolved in an older/younger brother-sister fashion. In fact, the majority of the graduates married their friends from the Institute.⁴⁹ Although the witnesses Kocabaş quotes often insist that there was no distinction between male and female students of the Institute, from the organization of courses on the curriculum, to permissions, from cleaning to daily life practices, many arrangements point to a gender discrimination that recreate the patriarchal structure with similar codes. While boys were allowed to take leave alone every week, girls could only leave once every fortnight or month in groups, under the supervision of a teacher to meet their needs.⁵⁰ Janitors were not employed for the girl's section and female students ran all their cleaning chores, including laundry.⁵¹ Only male students were present in some of the activities in İzmir.⁵² It is worthy of note that in the event of violating the carefully supervised male-female relations with "zero tolerance for excessiveness," most often the female students were discharged from the Institute.⁵³

Naturally, with the progress made in three years, Kızılçullu was ready to constitute a model for the Institutes to be opened after Law number 3803 on Village Institutes was put into effect on 17 April 1940. At this point, it is possible to mention that administrators he disagreed with were concerned that Sosyal's vision of education and practices would not be limited to Kızılçullu, for students of Kızılçullu and Çifteler often undertook the construction works of the prospective Institutes. This would inevitably entail any indoctrination from Kızılçullu to spread to other Institutes without supervision. Kirby notes that once Sosyal was appointed to Kızılçullu, the practices at this school went beyond the implementation of an educational system that complied with the demands of the revolution. Al-

54 Fay Kirby, *Türkiye'de Köy Enstitüleri*, Güldiken Yayınları, Ankara, 2000, s. 149.

55 Kocabaş, *Kızılçullu Köy Enstitüsü Yılları*, s. 39.

56 A.g.e., s. 329.

57 Sosyal, *Kızılçullu*, 2, s. 235.

49 *Ibid.*, pp. 401, 425.

50 *Ibid.*, p. 457.

51 Sosyal, *Kızılçullu*, 2, p. 221.

52 Kocabaş, *Kızılçullu Köy Enstitüsü Yılları*, p. 347.

53 *Ibid.*, p. 440.

though she implies that his affinity with the Nationalist Socialist ideology of Kanad, whom she describes as a superior ideologue, may have influenced Soysal, she asserts that this affinity had no ideological impact on Kızılçullu.⁵⁴ In his studies of oral history, Kocabaş claims that the eighty-two witnesses included in his study support this assertion.⁵⁵ However, although the interviews reveal no such discourse to prove this argument, numerous witnesses, who had the opportunity to compare Soysal and the subsequent director Akman, stress that –despite his egocentric temperament– Soysal was more effective. The same witnesses do indeed criticize Akman for his stern manner, attire, and “contrived village dialect.”⁵⁶ While proudly mentioning the golf clothes they were asked to wear on their way to the city during their off days, some even reproach Akman for making them wear work clothes while on leave. Furthermore, the “Kızılçullu” identity they embrace and distinguished themselves with at the Institutes they were sent to was built entirely by Soysal. In fact, Soysal was such a strong believer in the structure he built during his time as director and was so convinced that he had almost reached the level he wished to attain that he ended the book he wrote after leaving this position with the following words with respect to the need to open of a school of higher learning at Kızılçullu: “I believe that this too will happen during the term of the Great İnönü; the conditions are favorable.”⁵⁷

After Soysal, Hamdi Akman (1942–1946), Talat Ersoy (1946–1947), Ömer Faruk Verimer (1947–1950) and Ahmet Önertürk (1950–1952) served as directors. With the period that commenced with Hamdi Akman, the Institute assumed the “work school” character Tonguç had envisaged and, over time, evolved into a structure identical to all other Institutes.

54 Fav Kirby, *Türkiye’de Köy Enstitüleri* (Güldikenî Yayınları, Ankara, 2000), p. 149.

55 Kocabaş, *Kızılçullu Köy Enstitüsü Yılları*, p. 39.

56 *Ibid.*, p. 329.

57 Soysal, *Kızılçullu*, 2, p. 235.

TRABZON BEŞİKDÜZÜ KÖY ENSTİTÜSÜ

TRABZON BEŞİKDÜZÜ VILLAGE
INSTITUTE

Güler Yalçın

Kuruşta, 1940 yılında, İlköğretim Genel Müdürlüğü İsmail Hakkı Tonguç, Beşikdüzü Köy Enstitüsü Kurucu Müdürü Hürrem Arman'a, "Senin tarlan Karadeniz olacak, büyük çapta balıkçılığa girişeceksin. Toprağın ve tarım işlerin az olacağına benzer. Büyük üretimin amacın Karadeniz'i sömürmek olacak. Diğer Köy Enstitüleri'nin balık ihtiyacını siz sağlayacaksınız. Belki ileride balık tozu, balık gübresi ve balık konservesi fabrikaları da kuracaksınız" diyordu. Gelişme yıllarında, 1945'te, Enstitü iki balıkçı motoru, bir nakliye motoru, on sekiz kayak, iki hamsi ırgırı, bir palamut gırgırı, üç mayat, üç barabat, üç molozma ve otuz kalkan ağı ile Karadeniz'in en güçlü balık işletmesine sahipti. Deniz ve kara nakliyatı için en büyüğü 22 tonluk Karadeniz, 11 tonluk Tonguç ve 9 tonluk Kebir Motoru vardı. Yıkım yıllarında ise, 1946 yılında enstitüde öğrenci şefi olan Recep Karadeniz, "Kitapları çaldım, eve getirdim. Evde de bırakmadılar, aldılar. Okulun kitabını çaldım. Yanmaktan kurtardım hiç olmazsa", "Bina yıkılıyor ya ben de altındayım sanki, boyuna taşlar düşüyor kafama. Kanunlar değiştiğinde, okul kimsesizleşiyor. Okulda hayat bitmeye başlıyor. İlkokul, ortaokul gibi oluyor. Köy Enstitüsü kalkıyor. Bu yıkıntı çok kötü" diyordu.

Enstitü Öncesi Beşikdüzü Nasıl Bir Yerdirdi?

1926 yılında Şarlı (Beşikdüzü'nün eski adı) nahiyesi, bir belediye reisi ve bir muhtar tarafından yönetilen, deniz kenarında, altmış beş köye sahip, ithalat ve ihracat iskelesi olan; mükemmel bir hükümet konağı, beş muallimli bir mektep binası, zarif bir camii, bir telgrafhane ve kırk haneden oluşan ve Cumhuriyet ilkelerine bağlı yenileşmeye mütemayil halkı olan bir muhit görüntüsü arz ediyordu. Trabzon'un Vakfıkebir ilçesine bağlı bir küçük merkezidir ve Trabzon'a 59 kilometrelik bir boş yoluyla bağlanmıştır.¹ 1930'lu yılların sonlarında ilçeye gelen üçüncü umum müfettişi Tahsin Uzer, Beşikdağı isminden esinlenerek buraya Beşikdüzü adını vermiştir. 1935 nüfus sayımına göre ilçede 727 kişi yaşamakta olup nahiyeyle bağlı yirmi

At the establishment of the Institute, İsmail Hakkı Tonguç General Director of Primary Education in 1940 said the following to Beşikdüzü Village Institute Founding Director Hürrem Arman: "The Black Sea will be your field; you will engage in fishing on a large scale. It appears that you will have less land and fewer dealings with agriculture. Your biggest objective in production will be to utilize the Black Sea. You will compensate for the fishing needs of other Village Institutes. Perhaps, in the future, you will also establish factories of fish powder, fish manure, and canned fish." During the development period in 1945, the Institute owned the most powerful fishing enterprise of the Black Sea with two fishing boats, one transportation boat, eighteen rowboats, two *hamsi* (anchovy) trawlers, one bonito dragnet, three *barabats* (a kind of anchovy trawl), three *mayats*, three trawls for catching mid-sized fish (red mullet, sea bream, etc.), and thirty turbot nets. For sea and land transportation, the Institute owned the 22-ton *Karadeniz* Boat, the 11-ton *Tonguç* Boat, and the 9-ton *Kebir* Boat. In the years of destruction, Recep Karadeniz, who was the student director in 1946 at the Institute, would say, "I stole the books and brought them home. They would not let me keep them at home; they took them away. I stole the schoolbooks. At least, I saved them from the fire. The building was being demolished and I was underneath it; the stones were constantly falling on my head. As the laws changed, the school became deserted. Life at school was beginning to end. In a way, the primary school was turning into a secondary school. The Village Institute was being eradicated. This destruction was very bad."

Beşikdüzü Prior to the Institute

In 1926, the township of Şarlı (former name of Beşikdüzü) was governed by a mayor and a *mukhtar*; located on the seashore, it comprised sixty-five villages, as well as an export-import pier. The town featured a perfect government office, a school building with five teachers, an elegant mosque, a telegraph office, and forty dwellings; the locals seemed inclined to embrace innovation and development in line with

1 Mesut Çapa ve Veysel Usta, *Cumhuriyet Yıllarında Trabzon Vilayeti ile Yazışmalar*, Derya Kitabevi, Trabzon, 1997, s. 57.

yedi köy vardı. 2 Halkın bir kısmı çevre yerleşim yerlerinde seyyar alışveriş yaparken, özellikle Zonguldak'a gurbete gidenler de vardı. Ağaç dikme mefhumunun gelişmediği Beşikdüzü çevresini tehdit eden en önemli mesele ıslah edilmemiş derelerdi. Bu yüzden sıtma en önemli hastalıktı.³

1939 Yılı: Beşikdüzü Eğitim Kursu

İstanbul müfettişlerinden Muharrem Karamızrak, 1939 yılında Beşikdüzü'nde yeni ilkokul binasında Eğitim Kursu açtı. 1940 yılında da Köy Enstitüsü açılınca Beşikdüzü Köy Enstitüsü ve Eğitim Kursu adını alan ve 1947'ye kadar devam edecek bu kurstan toplam 499 eğitimci yetişmiştir.⁴

"...Trabzon-Beşikdüzü Eğitim Kursu açılma töreninde konuşan sayın genel müfettiş Tahsin Özer maarif tarihimize de geçmesi çok faydalı ve gerekli bu olayı (Eğitmen Kursları) törende anlattı: 'Aziz yurttaşlarımız: İlelebet unutamayacağım bir hüsnü tesadüfle ben de bu tarihi toplantıda bulunuyorum. Toplantı büyük Atatürk'ümüzün yüksek huzurlarıyla şerefleşmiş bulunuyordu. O zamanki Maarif Vekili bir şark çocuğu olan Saffet Arkan da mecliste hazır bulunuyordu. Söz arasında bir ızdırabından bahsettiler ve Atatürk'e hitaben: -Elimde bol para var. Fakat maalesef eleman yok, dediler. Büyük dahi, sanki böyle bir sual karşısında kalacağını evvelden biliyormuş gibi bu ideoloji üzerinde günlere ve haftalarca etüt yapmış gibi derhal ve bila tereddüt şu cevabı verdiler: -Müşteri ol Saffet bunun da bir çaresi vardır. Türk ordusunun bilhassa Cumhuriyet sonrası ordusundan yetiştiirdiği çavuşlardan bu hususta pekala istifade edilebilir. Yüzlerce nefer arasından zekalarıyla teferrüt etmiş olması lazım gelen bu erler

of Trabzon's Vakfıkebir district and was central township of Trabzon by a 59 km-long roadway.¹ Tahsin Uzer, the third general inspector, who came to the district in the late 1930s, renamed the township as Beşikdüzü after Beşikdağı. According to the 1935 consensus, 727 inhabitants lived in the district and the township had twenty-seven villages.² While a portion of the locals shopped from vendors in the surrounding settlements, others headed to cities, particularly to Zonguldak. Since planting trees was not common, the biggest threat to Beşikdüzü and environs was the unreclaimed rivers. Consequently, malaria was the most important disease in the area.³

1939: Beşikdüzü Instructor Course

In 1939, Muharrem Karamızrak, one of the İstanbul inspectors, opened an Instructor Course in the new primary school building of Beşikdüzü. Once the Village Institute was inaugurated in 1940, the institution took on the name Beşikdüzü Village Institute and Instructor Course, stayed in operation until 1947, and had 499 graduates.⁴

...Speaking at the inauguration ceremony of Trabzon-Beşikdüzü Instructor Course, general inspector Mr. Tahsin Özer described this momentous event (Instructor Courses), which should be recorded in our education history, as follows: "My esteemed citizens: I was at this historic gathering as the result of a delightful coincidence that I shall recall forever. The gathering was graced by the honorable presence of our great

- 2 Mustafa Başoğlu ile 11 Eylül 1999 tarihinde yapılan görüşme. Bkz. İlker Erdem, *Bir Öğretmen Yetiştirme Modeli Olarak Köy Enstitüleri: Beşikdüzü Örneği*, yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Trabzon, 2001, s. 52.
- 3 TV 61'de Cemil Erkut ile yapılan mülakat. Bkz. Erdem, *Bir Öğretmen Yetiştirme Modeli*, s. 51.
- 4 Hürrem Arman, *Piramidin Tabanı*, 1, 2. bs., Arkin Kitabevi, İstanbul, 1990, s. 264. Ayrıca Kemal Akalın'ın öğretmen okullarının kuruluşunun 108. yılı münasebetiyle yaptığı konuşma.

- 1 Mesut Çapa ve Veyssel Usta, *Cumhuriyet Yıllarında Trabzon Vilayeti ile Yazışmalar*, Derya Kitabevi, Trabzon, 1997, p. 57.
- 2 Interview with Mustafa Başoğlu on 11 September 1999. See, İlker Erdem, *Bir Öğretmen Yetiştirme Modeli olarak Köy Enstitüleri: Beşikdüzü Örneği*, unpublished master's thesis, Karadeniz Technical University Institute of Social Sciences, Trabzon, 2001, p. 52.
- 3 Interview with Cemil Erkut on TV61. See, Erdem, *Bir Öğretmen Yetiştirme Modeli*, p. 51.
- 4 Hürrem Arman, *Piramidin Tabanı*, 1, 2nd edition, Arkin Kitabevi, İstanbul, 1990, p. 264. Also, Kemal Akalın's speech on the occasion of the 108th anniversary of the founding of teacher training schools.

Şekil 1: Trabzon Beşikdüzü Köy Enstitüsü'nün Çamlıközü'ndeki binaları (deniz kenarında ve güneydeki L binalar, dershaneler, işlikler).
Figure 1: Trabzon Beşikdüzü Village Institute's buildings in Çamlıközü (L-shaped buildings, classrooms, and workshops on the seashore and in the south).
 Rep. Karadeniz Archives.

kısa müddetli kurslarla bu iş için istifadeli elemanlar haline kolayca getirilebilirler. Ve bunlara eğitmen kursu diyebilirsiniz' buyurdular. İşte arkadaşlar eğitmenin tarihini böyle başlamıştır."⁵

1940 Yılı: Beşikdüzü Köy Enstitüsü'nün Yeri ve Binalar

Beşikdüzü Köy Enstitüsü'nün ilk yerleşim yeri iki binadır; Beşikdüzü'nün merkezinde birbirine çok yakın olan "yeni ilkokul binası" ve tarihi bir bina olan "Bucak Müdürlüğü" (Hükümet Konağı binası). Enstitünün asıl kuruluş yeri ise "Çamlıközü"dür (Şek. 1).

Kurucu Müdür Hürrem Arman, Beşikdüzü'ne geldi-

Atatürk. Saffet Arıkan, an eastern boy who was then serving as the Minister of Education was also at the Grand National Assembly. At one point, he expressed a great concern to Atatürk: 'I have a lot of money, but, unfortunately, no staff,' he said. As though he already knew he would be faced with this question, the great genius replied immediately and without hesitation, as if he had studied this ideology for days and weeks: 'Rest assured Saffet; there is a remedy for that. One can easily utilize the sergeants that the Turkish army, especially the Republican army raised. These privates, who must have shone with their intelligence out of hundreds of soldiers, can easily be made into useful personnel with short-term courses. And you can call these Instructor Courses.' This, dear friends, is how the history of the teachers began."⁵

⁵ *Tonguç'a Kitap*, Ekin Basımevi, İstanbul, 1961, s. 338; S. Edip Balkır'ın "Köy Eğitmeni Yetiştirme Kursları" başlıklı yazısından, *Yeni Yol*, 2586, 13.05.1939.

⁵ *Tonguç'a Kitap*, Ekin Basımevi, İstanbul, 1961, p. 338; From S

The first location of the Beşikdüzü Village Institute comprised two buildings: the “new primary school building” in the center of Beşikdüzü and the nearby historic building of “Township Directorate” (Government Office building). The actual location of the Institute was “Çamlıközü” (Fig. 1).

When founding director Hürrem Arman arrived in Beşikdüzü, the Instructor Course was supposed to open with seventy-five students in the old primary school building, and, when the law was enacted, the Village Institute would become operational in the new primary school building with fifty students. First, Arman’s “cubic building,” which was not within the scope of the project and the three-story new primary school building students referred to as “the pink building” were built in nearly ten years with the collaborative volunteer efforts of the villagers and materials brought from twenty-seven different villages. It is said that redwood and not iron was used for the foundation.⁶ Having won the nationwide competition, architect Ahsen Yapaner was in charge of the Beşikdüzü Village Institute project. These projects were designed as fifty-sixty units;⁷ however, the implementation in Beşikdüzü was different.

The upper storey of the administrative building (Township Directorate building) consisted of the bedrooms of Leyla Şimşek and Elmas Kutlu -the first two female students of the Institute-, Director Hürrem Arman’s office, and teacher’s lounges; the lower story included officer rooms, a shoe workshop, and a library. Another building that the Institute used as the infirmary stood in front of this building.⁸

ğinde, Eğitim Kursu Mart sonunda yetmiş beş kişi ile eski ilkokul binasında açılacak, kanun çıkınca elli öğrenci ile Köy Enstitüsü yeni ilkokul binasında öğretime başlayacaktı. Öncelikle, proje kapsamında olmayan Arman’ın “kübik bina”sı, öğrencilerin “pembe bina” ismini verdiği üç katlı yeni ilkokul binası, köylülerin imamesi ve yirmi yedi köyden taşınan malzeme ile yaklaşık on yılda inşa edildi. Temelinde demir değil, kızıl ağaç kullanıldığı söylenir.⁶ Türkiye çapında açılan yarışmayı kazanan mimar Ahsen Yapaner Beşikdüzü Köy Enstitüsü projesinden sorumluydu. Bu projeler elli-altmış parça olarak planlanmıştı,⁷ fakat Beşikdüzü’nde uygulama farklı oldu.

İdare binasının (Bucak Müdürlüğü binası) üst katında enstitünün ilk iki kız öğrencisi Leyla Şimşek ve Elmas Kutlu’nun yatak odası, Müdür Hürrem Arman’ın çalışma odası ve öğretmen odaları; alt katta memur odaları, bir kundura atölyesi ve kütüphane vardı. Bu binanın önünde enstitünün revir olarak kullandığı bir bina daha bulunmaktaydı.⁸

Kuruluşu takip eden 2,5 sene içinde birçok inşaat çalışması yapılmıştır; tuvalet, bulaşıkhanesi, ocaklı ve fırınlı geniş bir mutfak, demircilik atölyeleri, kümes, kurnalı bir hamam, tıraş ve soyunma yeri, enstitü sahasını hudutlandıran bir beton duvar, marangoz ve doğrama atölyesi, motorhane, kayıkhanesi, el yüz yıkama yeri, üç kuyu, okul binası (1. L bina), bir baraka, seyyar hela, tuğla fırını. Bu binalar öğrenciler ve öğretmenlerle, inşa ettiren Birol’un gözetim ve denetiminde yapılmıştır. Büyük bir hızla sürdürülen inşaat çalışmaları 1945 yılından sonra da devam etmiştir.⁹

1948 yılından sonra enstitü Çamlıközü’ne taşın-

6 Arman, *Piramidin Tabanı*, s. 270–314.

7 Engin Tonguç, *Bir Eğitim Devrimcisi İsmail Hakkı Tonguç: Yaşamı, Öğretisi, Eylemi*, Güldiken Yayınları, Ankara, 2001, s. 443.

8 Güler Yalçın’ın 19 Mayıs 2006 tarihinde Beşikdüzü Köy Enstitüsü 1. dönem öğrencileri Elmas Kutlu, Mustafa Başoğlu ve Cemil Erkut ile yaptığı görüşmeler.

9 Beşikdüzü Anadolu Öğretmen Lisesi Arşivi’nden Beşikdüzü Köy Enstitüsü Genel Çalışma Raporu, s. 8; Erdem, *Bir Öğretmen Yetiştirme Modeli*, s. 57.

Edip Balkır’s speech entitled, “Köy Eğitimi Yetiştirme Kursları” (Village Instructor Training Courses), *YeniYol*, 2586, 13.05.1939.

6 Arman, *Piramidin Tabanı*, pp. 270–314.

7 Engin Tonguç, *Bir Eğitim Devrimcisi İsmail Hakkı Tonguç: Yaşamı, Öğretisi, Eylemi*, Güldiken Yayınları, Ankara, 2001, p. 443.

8 Güler Yalçın’s interviews with Beşikdüzü Village Institute 1st term students Elmas Kutlu, Mustafa Başoğlu and Cemil Erkut

önce enstitünün durumunu şöyle anlatıyor:

“Mevcut 50’den 80’i kız olmak üzere 430’a çıktı. Yapılan binalar irili ufaklı 21’e vardı. Bir karış toprağa sahip olmayan müessesenin bugün 70 hektar arazisi vardır. Motorla kurulan elektrik tesisatı su ile çalışacak bir duruma gelmek üzeredir. Bütün muhit Enstitü’yü anlamış, ona bağlanmış ve onunla bağdaşmıştır. Bir kayık ve bir küçük ağ ile işe başlayan balıkçılık teşkilatı her cins av için mevcut bulunan kayıkları, ağları ve iki deniz motoru ile Karadeniz’i Hopa’dan Samsun’a kadar taramaktadır. ‘Balık istihsalı 1943’te 45 tonu bulmuştur’. Karadeniz bilgisi kudret ve iş haline sokan Enstitülü köy çocukları tarafından fethedilmek üzeredir. Fakat bunlar gayeye doğru atılmış ilk adımlardır. Gaye daha çok ilerdedir.”¹⁴

Enstitüde Eğitim

Enstitü’ye 1942 girişli Sabriye Bacınoğlu İşler ken-dilerine verilen eğitimi şöyle tanımlıyor: “Öğretmen-lerimiz diyordu ki: ‘Biz size bir anahtar veriyoruz, zan-netmeyin ki burada verdiğimiz bilgiler yeterli. Değil. Size istediğimiz her şeyi vermiş sayılmayız. Ama size verdiğimiz bir anahtar. Bu anahtarı kullanmasını bile-ceksiniz. O anahtarı kullanarak için mücadeleyle elden bırakmayacaksınız.”¹⁵ Kültür, tarım ve teknik dersler esnek izlencelerle, iş içinde eğitim ilkesi ile verilmiştir.

Beşikdüzü’nde müzik oldukça ileri düzeyde dir. Müzik Başlı Mehmet Ali Kamacıoğlu, 1944 yılı iti-bariyle okulun on altı kişilik öğrenci orkestrası ve kırk kişilik korosu olduğunu söyler (Şek. 2).¹⁶

Atölyeler

İlk atölye balıkçılık atölyesidir (Şek. 3). İsmail Öz-kul isimli balıkçılık uzmanı fenni balıkçılığı geliştirilmiş, öğrencilere ağları tamir etmek, ihtiyaca göre yeniden kurmak veya ağ yapmak gibi çalışmalar yaptırmıştır. Enstitünün ilk motoru, Fehim Akıncı’dan alınan 1.500 lira peşinatla satın alınmıştır. Usta öğretici Fehmi Reis (Savaşır) işe başlayınca balık artar. Okulun döner ser-

boathouse, the hencoop, and bathrooms, as well as the endeavors to drain the marshlands continued, we encountered many difficulties and resistance. Shopkeepers augmented the prices. Home rental rates and the rates of the properties rented for agriculture were increased. Furthermore, the coop we established was re-sented by the shopkeepers; our shoe workshop turned shoemakers away, our canteen upset the coffee shop owners, and our barber shop spiked the barbers’ guns.” As it was scarce, land was very valuable in the Black Sea region. The villagers had a hard time giving away their properties. In line with the expropriation plan, the property of the Institute was bought legally. Yet, there were resistances, threats, and legal actions.¹²

The first student body of fifty at the Institute included two female students: Elmas Kutlu from Beşikdüzü and Leyla Şimşek from the Of district. The first years arrived on 25 June 1940 and classes and work began on 8 July 1940.¹³

Before leaving Beşikdüzü, Arman gave the follow-ing account of the Institute in 1943:

“The student body increased from 50 to 430 with 80 female students. The number of buildings of various sizes reached 21. The Institute, which had no property at first, now owns 70 hectares of land. Originally motor-ized, the electrical installation is almost ready run on water. The entire community understands, supports, and identifies with the Institute. Initially comprised of a rowboat and a small fishing net, the fishing depart-ment trawls the Black Sea from Hopa to Samsun each month with the existing rowboats, nets, and two motor boats. ‘The total amount of fish caught has reached 45 tons in 1943.’ The Black Sea is about to be conquered by village children who transform knowledge into power and workforce. However, these are only the first steps towards the main goal. The main goal remains far ahead.”¹⁴

14 *Köy Enstitüleri 2*, s. 139.

15 Güler Yalçın’ın 12 Aralık 2006 tarihinde Sabriye Bacınoğlu İşler ile yaptığı görüşme.

16 M. Ali Kamacıoğlu’nun anılarından (Filiz Kamacıoğlu Arşivi).

12 *Köy Enstitüleri 2*, Maarif Matbaası, Ankara, 1944, pp. 130–138.

13 A History of Beşikdüzü Village Institute from the Beşikdüzü Anatolian Teacher Training High School Archives; Erdem, *Bir Öğretmen Yeğirtirme Modeli*, p. 61.

14 *Köy Enstitüleri 2*, sp 139.

Şekil 2: Müzik öğretmeni Mehmet Ali Kamacıoğlu ve Beşikdüzü Köy Enstitüsü Öğrenci Orkestrası. (Güler Yalçın ve Filiz Kamacıoğlu, *Beşikdüzü Köy Enstitüsü Hikayesi Bitmedi*, Köy Enstitülerini Araştırma ve Eğitimi Geliştirme Derneği Yayınları, İstanbul, 2007, s. 123).

Figure 2: Music teacher Mehmet Ali Kamacıoğlu and Beşikdüzü Village Institute Student Orchestra. (Güler Yalçın ve Filiz Kamacıoğlu, *Beşikdüzü Köy Enstitüsü Hikayesi Bitmedi*, Köy Enstitülerini Araştırma ve Eğitimi Geliştirme Derneği Yayınları, İstanbul, 2007, p. 123).

mayesi balığı iki kuruştan Enstitüye, beş kuruştan halka ve öğretmenlere satar. 1941–1942’de tutulan hamşilerin geliriyle 2.800 lira kıymetinde bir gırgır, 4.500 lira değerinde 11 tonluk bir av motoru ve 5 tonluk bir hamşî kayığı enstitüye kazandırılmıştır. 1943–1945’te ise 11.720 liralık bir motor alınmış ve 11 tonluk deniz motorunun enstitüde yapımı tamamlanmıştır. Palamutların bir kısmı satılmış, bir kısmı tuzlanmıştır. 29 Haziran 1944’te suya bırakılan “Tonguç” adı verilen motor enstitü atölyelerinde yapılmıştı. İhtiyaç fazlası tuzlanmış ve fıçılara konulmuş balıklar diğer Köy Enstitülerine gönderilmiştir (Şek. 4).¹⁷

Education at the Institute

Sabriye Bacinoğlu İşler, who entered the Institute in 1942, describes the education they received as follows: “Our teachers would say, ‘We are giving you a key. Do not assume that the knowledge we offer you is sufficient. It is not. We have not been able to give you everything we hoped. But, what we give you is a key. You will know how to use that key. You will continue to struggle to use that key.’”¹⁵ Classes on culture, agriculture, and technical skills were offered in a flexible curriculum, as part of a training-on-the-job principle.

17 Arman, *Piramidin Tabanı*, s. 351, 359, 375.

15 Güler Yalçın’s 12 December 2006 interview with Sabriye Bacinoğlu İşler.

Şekil 3: Fehmi Reis balıkçı öğrencilerle ağıları yerleştiriyor. (Yalçın ve Kamacıoğlu, *Beşikdüzü*, s. 115).

Figure 3: Fehmi Reis arranging nets with students of fishery. (Yalçın and Kamacıoğlu, *Beşikdüzü*, p. 115).

Enstitü'nün gereksinimini karşılayacak ölçüde biçki-dikiş, demircilik, marangozluk ve doğramacılık, kunduracılık atölyeleri kurulmuştur.

Enstitüde Okuma Saatleri

1940'lı yıllarda 17.00–18.00 arası serbest okuma saatleridir; özellikle müdür Arman öğrencilerin kitap okuma zevkini geliştirmek ve teşvik etmek için onları toplar, klasikleri okurdu. Beşikdüzü Köy Enstitüsü'nde çıkan ilk duvar gazetesi *Çamlık*'tır. Bunların dışında sonradan *Beşikdağ*, *İlk Adım* isimli dergiler çıkarılmıştır.¹⁸

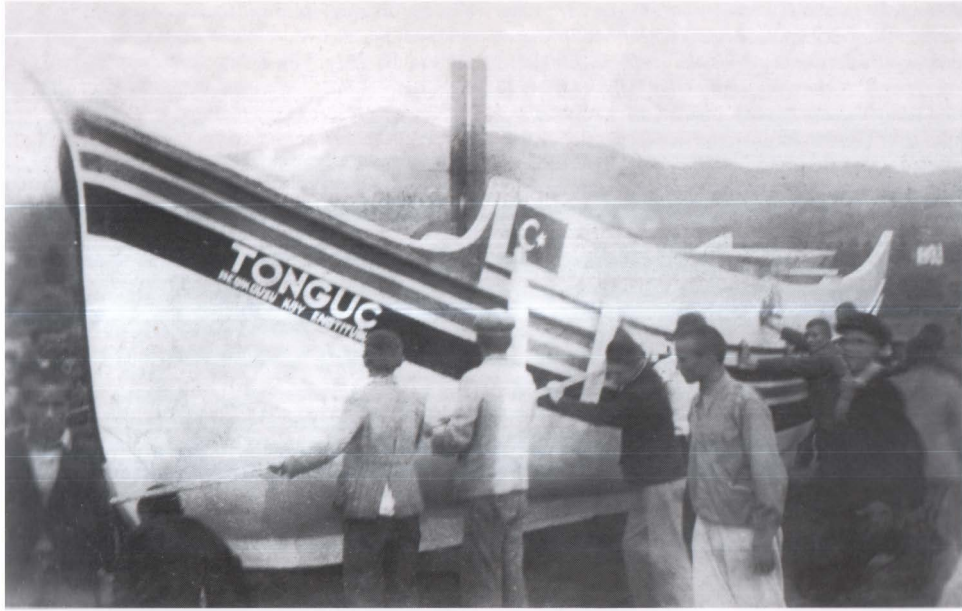
Music education was quite advanced at Beşikdüzü. Chief Music Instructor Mehmet Ali Kamacıoğlu notes in his memoirs that as of 1944, the school had an orchestra of sixteen and a choir of forty students (Fig. 2).¹⁶

Workshops

The first workshop was for fishing (Fig. 3). Fishing expert İsmail Özkul developed technical fishing and gave students exercises such as mending the nets, re-setting or making them based on need. The first motorboat of the Institute was purchased with a 1,500 TL down payment from Fehim Akıncı. Once master instructor Fehmi Reis (Savaşır) was recruited, the

¹⁸ Beşikdüzü Anadolu Öğretmen Lisesi Arşivi'nden 1944 yılı Enstitü Ajansı; 29.1.1945 tarihli Öğretmenler Kurulu Defteri; Ahmet Kurtoğlu ile yapılan mülakat. Bkz. Erdem, a.g.e., s. 88.

¹⁶ From the memoirs of M. Ali Kamacıoğlu (Filiz Kamacıoğlu Private Archives).

Şekil 4: Beşikdüzü Köy Enstitüsü'nün 11 tonluk Tonguç Motoru. Vahit Kaya Koleksiyonu.
Figure 4: The 11-ton *Tonguç* boat of Beşikdüzü Village Institute. Vahit Kaya Collection.

Öğrencileri her sabah şu andı içmişler ve ilk temel atma töreninde bir şişeye koyup temele gömmüşlerdi. "Biz eli nasırlı, ayağı çarıklı, toprağın özünü tırnaklarıyla sökmek isteyenlerin çocuklarıyız. Biz lafa, hayale, işe yaramayan bilgiye gülüp dudak büküp, kırık kazmasıyla dağları delmesini bilenlerin çocuklarıyız."¹⁹

Enstitüde Sosyal Hayat

Enstitüde eğlence, çevre halkın da katıldığı sınıf müsamereleri ve her cumartesi yapılan hafta sonu toplantılarıydı. Cumartesi eğlencelerinde horon ve zeybekler çalar, türkülerle öğretmenleri oyuna çağırırlardı. 1944 yılında ilk mezunlar için hazırlanan *Tır-*

quantity of fish increased. The trading capital of the school sold fish to the Institute at two *kuruş* per piece and to teachers and the public at five *kuruş* per piece. With the revenues of the anchovies (*hamsi*) caught in 1941–1942, the Institute was able to purchase a drag net worth 2,800 Lira, an 11-ton fishing boat worth 4,500 TL and a 5-ton anchovy boat. In 1943–1945, a motorboat worth 11,720 Lira was purchased and the construction of an 11-ton motorboat was completed at the Institute. A portion of the bonitos was sold and the rest were dry-salted. Launched on 29 June 1944, the motorboat named *Tonguç* was built at the Institute workshops. The dry-salted and barreled surplus fish were sent to other Village Institutes (Fig. 4).¹⁷

19 Mustafa Başoğlu, *Beşikdüzü Köy Enstitümüz*, Başoğlu Matbaası, 2003.

17 Arman, *Piramidin Tabanı*, pp. 351, 359, 375

tilar plays) müzikli idi.²⁰ 17 Nisan 1948'de Ferit Hilmi Atrék'in *Tarih Diyor Ki* adlı müzikal eseri sahneye konmuştu. Piyesler ise şunlardı; *Akıl Taciri*, *Kartal*, *Yanlış Yol*, *Yangın*, *Kimsesizler*, *Himmet'in Oğlu*, *Mavi Yıldırım*, *Yarım Osman*, *Paydos*, *Zavallı Çocuk*, *Andaval Pa-las*. Öğrencilerden Raşit Gören günlük saatler içindeki olayları dramatize ederek, eğlence saatinde arkadaşları ile birlikte oynardı.²¹

Yönetim ve Demokrasi Eğitimi

Müzik öğretmeni M. Ali Kamacıoğlu 1948 yılında şöyle anlatıyor:

"Beşikdüzü Köy Enstitüsü'nde kız erkek karışık 700 öğrenci memur, işçi, öğretmen, 1000 kişilik bir öğretim toplumu, birbirine bağlı iki sorumlu kurum tarafından yönetiliyor. Birine devlet tarafından tayin edilen müdür, yardımcıları, idarede çalışanlar ve öğretmenler, yani yetiştiriciler, diğeri büyük kitle öğrenciler yani yetiştirilenler..."²²

Bir toplantıda enstitüde bakılan ineklerin sütlerinin sadece öğretmenlere verildiği, öğrencilere bu süten verilmemesi söz konusu olmuş, enstitü yönetimi toplantıda aldığı kararda süten öğretmenlere verilmemesi, tamamen dışarı satılması kararını almış ve uygulamıştır.²³

1946'dan Sonra: Yıkım Yılları

1946 yılında Hasan-Âli Yücel Milli Eğitim Bakanlığ'ından, İ. H. Tonguç İlköğretim Genel Müdürlüğü görevlerinden alındılar. Enstitü yönetici ve öğretmenleri değiştirildi. İsmarlama sınıvlarla sınıfta bırakılan öğrencilerden toplam 2.000 kadarı enstitülerden uzaklaştırıldı ve babalarına tazminat davaları açıldı. 1947 yılında öğretim programı ve yönetmelikler değiştirildi. Öğrencilerin yönetime katılması, iş eğitimi gibi temel

Tailoring-sewing, ironsmith, carpentry, joinery, and shoemaking workshops were established according to the needs of the Institute.

Reading Hours at the Institute

In the 1940s, free reading hours were between 5:00 PM and 6:00 PM. Director Arman in particular would gather the students and read them classics to encourage students and develop their reading skills. "Çamlık" was the first wall newspaper to be released at Beşikdüzü Village Institute. Afterwards, journals such as *Beşikdağ* and *İlk Adım* were issued.¹⁸

Students took the following oath every morning; during the first groundbreaking, they put it in a bottle and buried it in the foundation: "We are the children of those with callous on their hands, sandals on their feet, who know how to dig deep into soil with their nails. We are the children of those who laugh and scoff at empty words and useless dreams, and know how to carve mountains with their broken pickaxes."¹⁹

Social Life at the Institute

Entertainment at the Institute comprised the class shows and the regular weekend gatherings organized every Saturday with the participation of the locals. On Saturdays, students would play *horon* and *zeybek* folk dance music and call their teachers to dance. Staged in 1944 for the first graduates, the play "Tırtıllar" (Caterpillars) was a musical.²⁰ On 17 April 1948, Ferit Hilmi Atrék's musical "Tarih Diyor Ki" (History Says) was staged. The plays were as follows: "Akıl Taciri" (The Mind Merchant), "Kartal" (The Eagle), "Yanlış Yol" (The Wrong Road), "Yangın" (Fire), "Kimsesizler" (The Nameless), "Himmet'in Oğlu" (The Son of Benevolence), "Mavi Yıldırım" (Blue Lightning), "Yarım

20 Güler Yalçın'ın 8 Aralık 2005 tarihinde Elmas Yazıcı, 2 Mart 2006 tarihinde Hamza Soydaş ile yaptığı görüşmeler.

21 Güler Yalçın'ın 8 Aralık 2005 tarihinde Elmas Yazıcı, 2 Mart 2006 ve 17 Haziran 2007 tarihlerinde Hamza Soydaş ile yaptığı görüşmeler. Ayrıca M. Ali Kamacıoğlu'nun anılarından.

22 M. Ali Kamacıoğlu'nun anılarından (Filiz Kamacıoğlu özel arşivi).

23 Güler Yalçın'ın 17 Haziran 2007 tarihinde Ethem Sezgin ve Hamza Soydaş ile yaptığı görüşme.

18 1944 Institute News Bulletin from the Beşikdüzü Anatolian Teacher Training High School Archives; Teachers' Board Book dated 29.1.1945; Interview with Ahmet Kurtoglu. See, Erdem, *Bir Öğretmen Yetiştirme Modeli*, p. 88.

19 Mustafa Başoğlu, *Beşikdüzü Köy Enstitümüz*, Başoğlu Matbaası, 2003.

20 Güler Yalçın's interview with Elmas Yazıcı on 8 December 2005 and with Hamza Soydaş on 2 March 2006.

ilkeler kaldırılarak mezunlarına arazi ve teçhizat verilmesi uygulamasına son verildi.²⁴

1946–1947 girişli Mustafa Kamil Karadeniz yıkılışın çok sancılı olduğunu anlatıyor:

“Dersler yine kültür, tarım ve teknik dersleri idi ve haftalık olarak düzenleniyordu. Demircilikte uzmanlaştım. Yemekhane çatısının demir bağlantılarını yaptım. Öğrenci ajansı yoktu, sadece duvar gazetesi kalmıştı. Serbest okuma saatleri de kaldırılmıştı. 2. ve 3. sınıftayken (1947–1949) hiç müzik dersi görmedik. 4. ve 5. sınıflarda (1949–1951) gelen müzik öğretmenini pratik olarak beş-on halk şarkısı öğretmişti. Yapı-sanat usta öğreticimiz yoktu. Sadece tarım usta öğreticisi Aziz Dayı ile demircilik usta öğreticisi vardı. Artık yaparak, yaşayarak değil; fizik, kimya, biyoloji salonlarında ve laboratuvarlarda öğreniyorduk. 1. sınıfta iken yabancı dil dersini dört-beş saat gördük. 2. sınıfta iken kaldırıldı ve hiç yabancı dil dersimiz olmadı. İlk dönem öğrencilerinde olduğu gibi okul içinde çalışmalarımız ve davranışlarımız dikkate alınmıyor, sadece derslerden aldığımız notlarla değerlendiriliyorduk.

“Cumartesi toplantılarımız devam etti. Temsiller ve konferanslar yapıyorduk. Uygulama okulumuz faaldi, fakat daha çok çevre köy okullarında staj yaptık. Uygulama okulu, eğitimli okullardan gelen öğrencilerin 4. ve 5. sınıflarını tamamlamasında kullanıldı. Stajlarımızı belirli bir zamanda yapmazdık, öğretmenlerimizin uygun gördüğü zamanlarda yapardık. Bataklıklar kurutulmuştu, artık sıtma yoktu. Daha önce velilerin kaldığı misafirhanemiz de artık yoktu. Aramızdaki konuşmalarla İsmail Hakkı Tonguç’un adı geçmekle birlikte yönetim, öğrenciler ve öğretmenler ondan ve Hürrem Arman’dan resmi toplantılarda hiç bahsetmediler.”²⁵

1949–1950 öğretim yılında enstitüye giren Vahit Kayıhan’ın okuduğu yıllarda ise yeni düzenin bir hayli oturduğu anlaşılıyor:

“...Genellikle öğretmen deneyleri yapardı, biz izlerdik. Öğretmenler yetkindi. Yabancı dil dersimiz vardı ama

Osman” (Half Osman), “Paydos” (Recess), “Zavallı Çocuk” (Poor Kid), “Andaval Palas” (Peasant Palace). Student Raşit Gören would dramatize incidents from daily life and act them out with his friends during recreational hours.²¹

Administration and Democracy Education

Music teacher M. Ali Kamacıoğlu gives the following account in 1948:

“700 male and female student officers, workers, teachers and a student body of 1000 are administered by two affiliated bodies in charge at Beşikdüzü Village Institute. The first is the state-appointed director, his deputies, administrative staff, and teachers—the trainers, and the other large group is the students—the trainees...”²²

During a meeting, it was pointed that the milk of the cows kept at the Institute was only given to teachers and not the students. Consequent to the decision made at the meeting, the milk was no longer distributed to teachers but sold only outside the Institute.²³

After 1946: Years of Destruction

In 1946, Hasan-Âli Yücel and İ. H. Tonguç were relieved of duty as the Minister of Education and the General Director of Primary Education, respectively. The administrators and teachers of the Institute were changed. Nearly 2,000 students were failed in placement examinations; they were suspended and their fathers were sued for damages. In 1947, the curriculum and the by-laws were changed. Basic principles such as student involvement in administration and work training were removed and the practice of allocating properties and equipment to graduates was prohibited.²⁴

²⁴ Mehmet Başaran, *Devrimci Eğitim Köy Enstitüleri*, Papirus Yayınları, İstanbul, 1999.

²⁵ Güler Yalçın’ın 10 Haziran 2007 tarihinde Mustafa Kamil Karadeniz ile yaptığı görüşme.

²¹ Güler Yalçın’s interview with Elmaz Yazıcı on 8 December 2005 and with Hamza Soydaş on 2 March 2006 and 17 June 2007. Also see memoirs of M. Ali Kamacıoğlu.

²² From the memoirs of M. Ali Kamacıoğlu (Elmaz Kamacıoğlu Archives).

²³ Güler Yalçın’s interviews with Ethem Sezgin and Hamza Soydaş on 17 June 2007.

²⁴ Mehmet Başaran, *Devrimci Eğitim Köy Enstitüleri*, Papirus

öğrenemedik. Hiç balıkçılık yapmadık. Küçük boy bir-iki kayık vardı. Daha önceki ilkel hamamın yerine 1952'de modern bir hamam yapıldı. Sebze meyve yetiştirdik ama, geniş çapta tarım yapmadık. Tarım usta öğreticimiz vardı. Küçük çapta arıcılık ve ipekböcekçilik yapıldı. Kümes hayvanlarımız vardı. Sadece ilk yıllarda yoğurt, salça vb. gıdalar yapıldı. Askerlik kampına bir kez katıldım. Hiç halk oyunu oynamadık. Yurt gezisi hiç yapmadık. Yakın çevreye giderdik. Kooperatiflerimiz mağaza gibi çalışırdı, her şeyi oradan sağlardık. Yıl sonunda bizlere çok az rüsum dağıtılırdı. Tonguç ve H. A. Yücel, öğretmenler ve bilhassa öğrenciler arasında mukaddes insanlar olarak bilinirdi. Kütüphanede Tonguç'un kitaplarının bulunduğunu hatırlamıyorum. Törenlerde adları üzerinde durulmuyor, öğrenciler arasında konuşuluyordu. Biz 145 lira maaşla kendi köyümüzden başka bir köye tayin olduk. Arazi ve hayvan verilmedi.”²⁶

İlk dönem mezunlarından (1944) Hamza Soydaş, enstitü'yü bitirdikten sonraki on yıl boyunca çıkacak olan *İmce* dergisinin sahipliğini ve sorumlu yönetmenliğini üstlenir. 1961 yılında İstanbul'da aylık olarak çıkmaya başlayan *İmce*, yayın hayatına düşün, meslek ve sanat dergisi olarak başlar ve yazarlarının çoğu Köy Enstitülüdür. Derginin ilk sayısı Tonguç'a sunulmuştur. Hamza Soydaş dergi yıllarını şöyle anlatıyor: “...Tabiatıyla, D.P.'nin hızlı döneminde Köy Enstitüleri'ne karşı olanlar *İmce*'ye de karşı oldular. Her sayısında basın savcılığına ifade verdim. 1968'de iki yazıdan mütevellid T.C.K. 159. maddesinden on aya, diğer bir yazıdan on iki aya mahkum oldum.”²⁷

1946 yılında enstitüde öğrenci şefi olarak çalışmaya başlayan Recep Karadeniz, kütüphanede ne kadar sol yayın varsa, aralarında Nazım Hikmet'in kitapları da olmak üzere, kitaplık memuru Kevser Usak'ın yapmak zorunda kaldığını anlatıyor: “Kitapları çaldım, eve getirdim. Evde de bırakmadılar, aldılar. Okulun kitabını çaldım. Yanmaktan kurtardım hiç olmazsa” derken ağlamaklıydı. 1946'dan sonraki değişim sürecini ise şöyle anlatıyor: “Bina yıkılıyor ya ben de altındayım sanki,

A first year student in 1946–1947, Mustafa Kamil Karadeniz recalls that the destruction was quite painful:

“Classes still included culture, agriculture, and technical skills and were organized on a weekly basis. I specialized in ironworking. I built the iron joints of the refectory roof. There was no student bulletin, only the wall newspaper was available. Free reading hours were removed. We had no music classes in our 2nd and 3rd years (1947–1949). In 4th and 5th (1949–1951) grade, the music teacher taught us five or ten folk songs by practice. We had no building-art master teacher. There was only agriculture master teacher Aziz Dayı and an ironsmith master teacher. We learned, not by experience, but by experimenting in the physics, chemistry, and biology halls and labs. We had foreign language classes for four-five hours during our first year. It was removed from the curriculum in 2nd grade and we never had any more foreign language classes. Unlike students from the first term, our work and behavior at school were not taken into consideration; our evaluation was merely based on grades.”

“Our Saturday gatherings continued. We staged plays and held conferences. Our practice school was active, but we mostly did internships at neighboring village schools. The practice school was used in completing the 4th and 5th years of students coming from schools with instructors. We couldn't do internships at any given time; they had to be completed at teacher-approved times. The swamps were drained; malaria was no longer an issue. The guesthouse, which accommodated parents earlier, no longer existed. Although İsmail Hakkı Tonguç came up in our discussions, the administration, students, and teachers never mentioned his name or Hürrem Arman's in official meetings.”²⁵

It appears that the new system was well established during the years Vahit Kaya, who was enrolled in 1949–1950, studied at the Institute:

26 Güler Yalçın'ın 26 Haziran 2007 tarihinde Vahit Kaya ile yaptığı görüşme.

27 Güler Yalçın'ın 11 Aralık 2006 tarihinde Hamza Soydaş ile yaptığı görüşme.

Yayınları, İstanbul, 1999.

25 Güler Yalçın's interview with Mustafa Kamil Karadeniz on 10 June 2007.

boyuna taşlar düşüyor kafama. Kanunlar değiştikçe, okul kimsesizleşiyor. Okulda hayat bitmeye başlıyor. İlkokul, ortaokul gibi oluyor. Köy Enstitüsü kalkıyor. Bu yıkıntı çok kötü.”²⁸

1950 den sonra çıkan bir genelge ile de Köy Enstitülerinde kız ve erkek öğrenciler ayrıldı. 1949-1950 ders yılında Beşikdüzü’ndeki kız öğrenciler İzmir Kızılçullu Köy Enstitüsü’ne gönderildi. İki yıl erkek okulu olarak kaldıktan sonra, 1952-1953 ders yılından itibaren Kızılçullu Köy Enstitüsü kapatılınca, kız öğrenciler tekrar Beşikdüzü Köy Enstitüsü’ne döndü. Erkek öğrenciler diğer Köy Enstitülerine dağıtılarak Beşikdüzü Kız Köy Enstitüsü haline getirildi. Bölgeye dahil yirmi altı vilayetten alınan talebelerle, 475 mevcutlu kız okuluna dönüştü. O zamana kadar beş sınıflı olan okul, aynıders yılından itibaren altı sınıfa yükseltilerek müfretat programı bakımından şehir öğretmen okullarıyla birleştirilmiştir. 4 Şubat 1954’ten itibaren ise, Beşikdüzü Köy Enstitüsü “Beşikdüzü Kız İlköğretmen Okulu” adını aldı.²⁹

Beşikdüzü Köy Enstitüsü Hakkında

Bazı Kısa Bilgiler

Eğitim Kadrosu ve Öğrenciler: Gümüşhane, Ordu, Trabzon, Giresun, Rize’den öğrenci alınmıştı. 171’i kız, 756’sı erkek olmak üzere 927 öğretmen yetişti. 1943-1947 yılları arasında yirmi kız öğrenci mezun olmuştur.³⁰ Beşikdüzü’nde Pulur ve Hasanoğlu Köy Enstitüleri Sağlık Kolu’na 1943-1948 yılları arasında toplam seksen yedi öğrenci ayrılmıştır.³¹ Üç yılın so-

“... The teacher would often conduct the experiments and we would watch. Teachers were competent. We had foreign language classes but we never learned. We never fished. There were one or two small rowboats. The primitive hamam was replaced by a modern version in 1952. We grew vegetables and fruits but were not engaged in extensive agriculture. We had a master instructor of agriculture. We did some beekeeping and silkworm breeding on a small scale. We had some poultry. Foods such as yogurt and tomato paste were made only in the first years. I joined the military training camp just once. We never played any folk dances. We never travelled across the country. We would only visit the surrounding areas. Our cooperatives worked like a store; we provided everything from them. We were distributed very little tax returns at the end of the year Tonguç and H. A. Yücel were known as venerable people among teachers and particularly among students. I don’t recall seeing Tonguç’s books in the library. Their names were not mentioned during ceremonies, only the students would talk about them. We were transferred from our village to another with a 145 Lira salary. We were not given any property or animals.”³⁶

A graduate of the Institute’s earlier period (1944), Hamza Soydaş became the owner and editor-in-chief of *İmece* magazine for ten years. Released as a monthly magazine in Istanbul in 1961, *İmece* began its publishing life as journal of ideas, business, and arts; the majority of writers were Village Institute graduates. The first issue of the magazine was presented to Tonguç. Hamza Soydaş recalls the magazine years as follows:

“... During the rise of the Democratic Party, those who were against Village Institutes were naturally against *İmece*. After each issue, I was deposed at the Prosecution Office of the Press. In 1968, per paragraph 159 of the Turkish Criminal Code, I was sentenced to ten and twelve months on two separate counts for two articles I published.”³⁷

28 Güler Yalçın’ın 11 Aralık 2005 tarihinde Recep Karadeniz ile yaptığı görüşme.

29 Beşikdüzü Anadolu Öğretmen Lisesi Arşivi’nden Kemal Akalın’ın yaptığı konuşma. Bkz. Erdem, *Bir Öğretmen Yetiştirme*, s. 64.

30 Kemal Akalın’ın öğretmen okullarının kuruluşunun 108. yılı minusebetiyle yaptığı konuşmadan alınmıştır. Ayrıca Beşikdüzü Anadolu Öğretmen Lisesi Arşivi’nden Beşikdüzü Köy Enstitüsü Tarihçesi; 1948 yılı Beşikdüzü Köy Enstitüsü Öğretmen Kurul Defteri; Beşikdüzü Köy Enstitüsü Genel Çalışma Raporu, s. 1. Bkz. Erdem, *Bir Öğretmen Yetiştirme Modeli*, s. 61-62.

31 Beşikdüzü Anadolu Öğretmen Lisesi Arşivi’nden 1948 yılı çalışmalarını gösteren defter. Bkz. Erdem, *Bir Öğretmen*

26 Güler Yalçın’s interview with Vahit Kaya on 26 June 2007

27 Güler Yalçın’s interview with Hamza Soydaş on 11 December 2006.

nunda öğretmen olamayacağı anlaşılan öğrencilerin köy sanatkârı olmaları sağlanırdı. Beşikdüzü Köy Enstitüsü'nde, 1947–1948 öğretim yılında aynı sınıfta iki veya ayrı sınıflarda birer yıl kalan elli dört öğrenciden, köye yararı dokunabilecek otuz dört öğrenciyse Sanat Belgesi verilmiştir. Bu sistemle herkesin belirli bir yeteneği olduğu ilkesinden hareketle, başarısızlık değil başarı teşvik görmüştür.³²

1943 Haziran ayına kadar Hürrem Arman, 1945 Ocak ayına kadar Osman Ülkümen, 1947 Şubat ayına kadar ise Fehim Akıncı müdür olarak çalışmışlardır (Şek. 5). Gazi Eğitim Enstitüsü Pedagoji Bölümü mezunlarıdır.³³ İlk yıllarda özellikle yüksek okul çıkarmış öğretmen sayısı yetersizdir. Başarılı ilkokul öğretmenleri kadroyu oluşturmuştur. Kuruluş yılında öğretmen sayısı on birdir. Enstitü tarihi boyunca toplam 139 öğretmen görev yapmıştır. 1940–1954 yılları arasında otuz bir bayan öğretmen görev yapmıştır. Okulun daima kadrolu bir doktoru vardır.³⁴ 1942 yılında kurulan Hasanoğlu Yüksek Köy Enstitüsü'nün kurulma amaçlarından biri Köy Enstitülerine öğretmen yetiştirmektir.³⁵ 1945'te yapı-sanat başı olan Remzi Erten ve diğer dört öğretmen İhsan Güvenç, Mehmet Gönül, Kemal Kızılelma, İbrahim Ertur Hasanoğlu Yüksek Köy Enstitüsü mezunudur. Beşikdüzü Köy Enstitüsü mezunu Mehmet Erkan enstitünün Uygulama Okulu'nda öğretmenlik yapmıştır. İlk eğitim başı Fehim Akıncı'dır. Sonrakiler Rüştü Güngör ve M. Şerafettin Gülyurtlu'dur. Proto-

Recep Karadeniz, who began working as student director at the Institute in 1946, relates that librarian Kevser Usak was forced to burn all the leftist publications in the library, including books by Nazım Hikmet. "I stole the books and brought them home. They would not let me keep them at home; they took them away. I stole the schoolbooks. At least, I saved them from the fire," he recalls on the verge of tears. He describes the process of transformation after 1946 as follows: "The building was being demolished and I was underneath it; the stones were constantly falling on my head. As the laws changed, the school became deserted. Life at school was beginning to end. In a way, the primary school was turning into a secondary school. The Village Institute was being eradicated. This destruction was very bad."²⁸

Following a notice issued after 1950, male and female students were separated at the Village Institutes. In the 1949–1950 academic year, the female students at Beşikdüzü were sent to İzmir Kızılçullu Village Institute. After remaining a boy's school for two years, when Kızılçullu Village Institute was closed as of the 1952–1953 academic year, the girls returned to Beşikdüzü Village Institute. The male students were sent off to different Village Institutes and Beşikdüzü was converted into a Village Institute for Girls with a total of 475 students, including girls enrolled from twenty-six towns of the region. The school was for five years until then, but as of that year, it was increased to six and was made compatible with city teacher training schools in terms of its curriculum. As of 4 February 1954, Beşikdüzü Village Institute took on the name "Beşikdüzü Kız İlköğretmen Okulu" (Beşikdüzü Primary-level Teacher Training School for Girls).²⁹

Yetiştirme Modeli, s. 63.

32 Yeniyol, 3133, 23.11.1944, s. 3. Ayrıca Beşikdüzü Anadolu Öğretmen Lisesi Arşivi'nden 15.06.1948 yılı Öğretmen Kurul Defteri; 22.06.1948 tarih ve 10341/1783 sayılı enstitüden genel müdürlüğe gönderilen belge. Bkz. Erdem, *Bir Öğretmen Yetiştirme Modeli*, s. 75.

33 Tonguç, *Bir Eğitim Devrimcisi*, s. 420; Beşikdüzü Anadolu Öğretmen Lisesi Arşivi'nden Öğretmen Sicil Defteri. Bkz. Erdem, *Bir Öğretmen Yetiştirme Modeli*, s. 69–70.

34 Beşikdüzü Anadolu Öğretmen Lisesi Arşivi'nden Beşikdüzü Köy Enstitüsü Öğretmen Sicil Defteri; 17.12.1947 ve 17.12.1953 tarihli Öğretmen Kurul Defteri Kararları; Cemil Erkut ile yapılan mülakat. Bkz. Erdem, *Bir Öğretmen Yetiştirme Modeli*, s. 67–68.

35 Güler Yalçın, "Eğitim Mirasımız Köy Enstitüleri Uygulanabilirliği ve Model Çalışmalar", *KAVEG Sempozyumu*, 17–18 Nisan 2008, Literatür-Kaveg Yayınları, İstanbul, 2009, s. 68–96.

28 Güler Yalçın's interview with Recep Karadeniz on 11 December 2005.

29 Kemal Akalın's speech from the Beşikdüzü Anatolian Teacher Training High School Archives. See, Erdem, *Bir Öğretmen Yetiştirme Modeli*, p. 64.

Şekil 5: 1940'lı yıllarda öğretmenler: Solda Nihat ve Samiye Salku, Müdür Hürrem Arman, eğitim kursu şefi Ethem Salmangil; arkada Kemal Üstün, sağda Haşim Zihnioğlu ve kurs öğretmenleri.

(Yalçın ve Kamacıoğlu, *Beşikdüzü*, s. 74).

Figure 5: Teachers in the 1940s. On the left: Nihat and Samiye Salku, Director Hürrem Arman, educator course chief Ethem Salmangil; behind Kemal Üstün; on the right: Haşim Zihnioğlu and course instructors

(Yalçın and Kamacıoğlu, *Beşikdüzü*, p. 74).

kolde eğitim başı birinci yardımcı sayılırdı. Kurulştan itibaren eğitim başı, spor başı, sağlık başı, ziraat başı, müzik başı, küme başı, yapı-sanat başı, dölgerlik-işlik başı gibi yönetsel görevler olmuştur.³⁶ Usta öğreticilik kavramı eğitim literatürüne İ. H. Tonguç'la girmiştir. Köy Enstitüleri çevresindeki özgüçyle yeteneklerini geliştirmiş, bilgi ve beceri sahibi olmuş ustalar, enstitü müdürleri tarafından atandılar. Hem öğretiler, hem öğrendiler. Yapı-sanat başı Bedri Birol, enstitünün ilk teknik adamıdır.³⁷ Dokuma usta öğreticisi Bahşiş Teyze

Brief Notes on Beşikdüzü Village Institute

Faculty and Students: Students were admitted from Gümüşhane, Ordu, Trabzon, Giresun, and Rize. With 171 girls and 756 boys, 92 / teachers were trained at the school. Twenty female students graduated between 1943 and 1947.³⁰ Between 1943 and 1948,

30 Cited from Kemal Akalın's speech on the occasion of the 108th anniversary of the founding of teacher training schools. Also, A History of Beşikdüzü Village Institute from the Beşikdüzü Anatolian Teacher Training High School Archives; 1948 Beşikdüzü Village Institute Teachers' Board Book; Beşikdüzü Village Institute General Working Report, p. 1. See, Erdem, *Bir Öğretmen Yetiştirme Modeli*, pp. 61-62

36 Erdem, *Bir Öğretmen Yetiştirme Modeli*, s. 67, 71.

37 Bahattin Firtına, *Köy Enstitülerinde Usta Öğreticiler*, Gömeç

(Ataman), inşaat usta öğreticisi Hüseyin Candan, balık usta öğreticisi Fehmi Savaşer, demircilik usta öğreticisi Mustafa Demirci idi.³⁸

1945 yılında iki balıkçı, bir nakliye motoru, on sekiz kayık, iki hamsi ıgırbı, bir palamut gırgırı, üç mayat, üç barabat, üç molozmave otuzkalkanağı ile Karadeniz'in en güçlü balık işletmesi enstitünün "döner sermaye" işletmesiydi. 22 tonluk Karadeniz, 11 tonluk Tonguç, 9 tonluk Kebir motoru vardı. 1945-1946'da iki Şevrole kamyon, iki at arabası, bir atlı çift arabası, bir kırat (1939) ve bir de katır (1945) bulunuyordu. 1949 yılında bir jeep otomobil alınmıştır. 130 dekar işlenebilir toprak, fişçılık, dokumacılık ve taş ocağı işletmesi de sürekli gelir getiren kaynaklardır. 1945 yılında 2.675 meyvesiz, 1.510 meyve veren ağaç dikilmiştir. Arıcılık, ipekböcekçiliği, tavukçuluk da yapılmıştır. Dokuma atölyesinde 1946'da 1.098 metre çeşitli bez dokunmuş, ayrıca köy kızlarına da dokuma öğretilmiş, ehliyetname verilmiştir.³⁹ Sıtma ile mücadele için 5 hektarlık bataklık kurutulmuş ve beş kanal açılmıştır. Mevcut bataklıkla kurutmak için okaliptüs ağacı dikilmiştir.

İmece: İlk inşaat ekibi 1941'de Hasanoğlu'na gitmiş, iki ay kalmış ve yemekhane yapmışlardır. 1943'te kırk kişi Pulur Köy Enstitüsü inşaatına yardıma gitmiştir. 1944'te Ladik Akpınar Köy Enstitüsü'ne deprem yardımına, ikinci kez Hasanoğlu'na açık hava tiyatrosu soyunma odaları yapımına gitmişlerdir. Suat Sökmen

Eighty-seven students in Beşikdüzü were reserved for the Health Department of Pulur and Hasanoğlu Village Institute.³¹ If, at the end of three years, it would become evident that a student would not qualify as a teacher, s/he would be trained as a village artist. Of the fifty-four students who failed the same year twice or failed two different years once in the 1947-1948 academic year, thirty-four, who could be useful for the village, were given a Certificate of Art. Based on the principle that each student had a special talent, this system encouraged success rather than failure.³²

Hürrem Arman, Osmak Ülkümen, and Fehim Akıncı served as Director until June of 1943, January of 1945, and February of 1947, respectively (Fig. 5). They were all graduates of Gazi Education Institute's Department of Pedagogy.³³ During the early years, the number of college graduate teachers was scarce. Successful primary school teachers filled the faculty. In the year of the Institute's establishment, the number of teachers was eleven. A total of 139 teachers worked at the Institute throughout its history. Thirty-one female teachers were hired between 1940 and 1954. The school always had a doctor on staff.³⁴ One of the objectives behind the establishment of Hasanoğlu Village Institute for Higher Learning in 1942 was to train teachers for Village Institutes.³⁵ Remzi Ertne, who

- Belediyesi Kültür Yayınları, İzmir, 2003. Ayrıca Güler Yalçın'ın 19 Mayıs 2006 tarihinde Mustafa Başoğlu ile yaptığı görüşme.
- 38 Beşikdüzü Anadolu Öğretmen Lisesi Arşivi'nden 1946 yılına ait Beşikdüzü Köy Enstitüsü Genel Çalışma Raporu, s. 15; Öğretmen Sicil Defteri; Ahmet Kurtuluş, Mustafa Başoğlu ve Cemil Erkut'la yapılan mülakatlar. Ayrıca TV 61'de C. Erkut'la yapılan mülakat. Bkz. Erdem, *Bir Öğretmen Yetiştirme Modeli*, s. 72-73.
- 39 Arman, *Piramidin Tabanı*, s. 407-408; Bekir Özgen, *Çağdaş Eğitim ve Köy Enstitüleri*, Dikili Belediyesi Yayınları, İzmir, 1993, s. 60. Ayrıca Beşikdüzü Anadolu Öğretmen Lisesi Arşivi'nden 1944-46 yılları arası Enstitü Eğitim İşleri Dosyası; 1944 yılı Enstitü Ajansı; 1948 yılına ait Beşikdüzü Köy Enstitüsü Çalışmalarını Gösteren Defter; 1946 yılı Enstitü Genel Çalışma Raporu, s. 21; 1945 yılı Genel Müdürlüğe gönderilen 104 sayılı rapor. Bkz. Erdem, *Bir Öğretmen Yetiştirme Modeli*, s. 103-104.

- 31 Book demonstrating the workings of 1948 from the Beşikdüzü Anatolian Teacher Training High School Archives. See, Erdem, *Bir Öğretmen Yetiştirme Modeli*, p. 63.
- 32 Yeniyol, 3133, 23.11.1944, p. 3. Also, 15.06.1948 Teachers' Board Book from the Beşikdüzü Anatolian Teacher Training High School Archives; Document dated 22.06.1948 and number 10341/1783 sent from the Institute to the General Directorate. See, Erdem, *Bir Öğretmen Yetiştirme Modeli*, p. 75.
- 33 Tonguç, *Bir Eğitim Devrimcisi*, p. 420; Beşikdüzü Anadolu Öğretmen Lisesi Arşivi'nden Öğretmen Sicil Defteri. Bkz., Erdem, *Bir Öğretmen Yetiştirme Modeli*, pp. 69-70.
- 34 Beşikdüzü Village Institute Teacher Registry from the Beşikdüzü Anatolian Teacher Training High School Archives; Teachers' Board Book Decisions dated 17.12.1947 and 17.12.1953; Interview with Cemil Erkut. See, Erdem, *Bir Öğretmen Yetiştirme Modeli*, pp. 67-68.
- 35 Güler Yalçın, "Eğitim Mirasınız Köy Enstitüleri Uygulanabilirliği ve Model Çalışmalar", *KAVEG Sempozyumu*, 17-18 April 2008,

Şekil 6: Enstitü konuğu Cumhurbaşkanı İsmet İnönü. Solda İsmet İnönü, Osman Ülkümen, yapı-sanat usta öğreticisi Bedri Bırol ve İsmail Hakkı Tonguç.

(Yalçın ve Kamacıoğlu, *Beşikdüzü*, s. 45).

Figure 6: Institute guest President İsmet İnönü. On the left: President İsmet İnönü, Osman Ülkümen, building-art master instructor Bedri Bırol and İsmail Hakkı Tonguç.

(Yalçın and Kamacıoğlu, *Beşikdüzü*, p. 45).

Önderliğindeki bu ekip, daha sonra Eskişehir Çifteler, Açıllıyaz, Kepirtepe Köy Enstitüleri'ne ve İstanbul'a uğrayıp geri dönmüşlerdir. 1946 Haziranı'nda Çifteler'den Beşikdüzü'nü ziyarete elli üç kişilik bir ekip gelmiş, enstitü motoru onları Trabzon'dan Beşikdüzü'ne getirmiştir.⁴⁰

Konuklar: Öğrenci aileleri için bir misafirhane yapılmıştır. İ. H. Tonguç ile birlikte Cumhurbaşkanı İsmet İnönü 1 Eylül 1943'te (Şek. 6), üçüncü Umum Müfettişi

was the building-art director in 1945, and the other four teachers (İhsan Güvenç, Mehmet Gönül, Kemal Kızılelma, and İbrahim Ertur) were Hasanoğlan Village Institute for Higher Learning graduates. Beşikdüzü Village Institute graduate Mehmet Erkan taught at the Practice School of the Institute. The first education chief was Fehim Akıncı, followed by Rüştü Güngör and M. Şerafettin Gülyurtlu afterwards. Per protocol, chief instructor was considered as deputy director. The following administrative positions existed from the establishment of the Institute onwards: education chief, sports chief, healthcare chief, agriculture

⁴⁰ Arman, *Piramidin Tabanı*, s. 409. Ayrıca Beşikdüzü Anadolu Öğretmen Lisesi Arşivi'nden 1944 ve 1946 yılı Enstitü Ajansları; Şefik Bozkurt ve Ahmet Kurtoğlu ile yapılan mülakatlar. Bkz. Erdem, *Bir Öğretmen Yetiştirme Modeli*, s. 96-97.

Nazif Ergin, İ. H. Tonguç, Trabzon Valisi ve Maarif Müşaviri Murat Oraz ile birlikte Maarif Bakanı Hasan Ali Yücel 2 Ağustos 1944'te; İngiliz Kültür Ataşesi 1950'de; Amerika'dan getirilen Prof. Dr. Kate Wofford'un başkanlığında bir heyet 26 Ekim 1950'de enstitüyü ziyaret etmiştir. 1945 yılından sonra, çok sayıda bürokrat ve devlet büyüğü konuk edilmiştir.⁴¹ Wofford, altı Köy Enstitüsü'nü gezmiş, "Türkiye'de Köy İlkokulları Hakkında Rapor" başlıklı ayrıntılı bir çalışma yapmıştır. Rapor, uygulama saatlerinin azaltılması vb. gibi Köy Enstitüleri kuruluş felsefesi ile bağdaşmayan önerilerde bulunmaktadır.⁴² 1947–1954 arasında dokuz farklı yasa ile ilkelerinden saptırılmış olan Köy Enstitüleri 27 Ocak 1954 tarihinde ilköğretmen Okulları ile birleştirilerek kapatılmıştır.⁴³ Sözü geçen raporun kapatılmada etkin bir rolü olsa gerektir.

Beşikdüzü Köy Enstitüsü, diğer Köy Enstitüleri gibi bölgesel özellikler dikkate alınarak kurulmuş, balıkçılıkta gelişmiş, çevresi ile sıcak ilişkileri olan bir iş ve yaşam alanıdır. Hedef, kırsal alandaki yerleşkeleri üretim ve kültür merkezleri haline getirmek ve bu yaşam biçimini tüm ülkeye yaymaktır.

chief, music chief, group chief, building-art chief, carpentry-workshop chief, etc.³⁶ The concept of "master teacher" entered the education terminology with İ. H. Tonguç. Institute Directors appointed accomplished students that developed their talents and acquired skills and knowledge through the Village Institutes. They both taught to students and learned from them. Building-Art chief Bedri Birol was the first technical man of the Institute.³⁷ Textile master student Aunt Bahşiş (Ataman), building master teacher Hüseyin Candaş, fishing master teacher Fehmi Savaşer, and ironsmith master teacher Mustafa Demirci are among such examples.³⁸

In 1945, the Institute owned the most powerful fishing enterprise of the Black Sea with two fishing boats, one transportation boat, eighteen rowboats, two *hamsi* (anchovy) trawlers, one bonito dragnet, three *barabats* (a kind of anchovy trawl), three *mayats*, three trawls for catching mid-sized fish (red mullet, sea bream, etc.), and thirty turbot nets. The Institute also owned the 22-ton *Karadeniz* Boat, the 11-ton *Tonguç* Boat, and the 9-ton *Kebir* Boat. Other properties of the Institute included two Chevrolet trucks, two horse carriages, one horse-drawn plough, a gray horse (1939), and a mule (1945). A jeep was purchased in 1949. 130 decares of arable land, coo-perage, textiles, and a stone quarry were among the constant sources of revenues. In 1945, 2,675 fruitless and 1,510 fruit-bearing trees were planted. Apiculture, sericulture, and poultry raising were practiced. 1,098 meters of various fabrics were manufactured at the textile workshop in 1946. Girls were taught fabric weaving and given licenses.³⁹ 5 hectares of marsh-

36 Erdem, *Bir Öğretmen Yetiştirme Modeli*, pp. 67, 71

37 Bahattin Fırına, *Köy Enstitülerinde Usta Öğreticiler*, Gömeç Belediyesi Kültür Yayınları, İzmir, 2003. Also see Güler Yalçın's interview with Mustafa Başoğlu on 19 May 2006.

38 1946 Beşikdüzü Village Institute General Working Report from the Beşikdüzü Anatolian Teacher Training High School Archives, p. 15; Teacher Registry Book; Interviews with Ahmet Kurtoglu, Mustafa Başoğlu and Cemil Erkut, Alsı, interview with C. Erkut on TV 61. See, Erdem, *Bir Öğretmen Yetiştirme Modeli*, pp. 72–73

39 Arman, *Piramidin Tabanı*, pp. 407–408; Bekir Özgen, *Çağdaş*

41 *Yeniyo*, 3108, 12.08.1944, s. 2. Ayrıca Beşikdüzü Anadolu Öğretmen Lisesi Arşivi'nden Eğitim İşleri Raporu. Bkz. Erdem, *Bir Öğretmen Yetiştirme Modeli*, s. 99.

42 Kate Wofford, *Türkiye'de Köy İlkokulları Hakkında Rapor*, Milli Eğitim Basımevi, Ankara, 1951.

43 Güler Yalçın, "Köy Enstitüleri'nin Kuruluşuna İlişkin Yasal Düzenlemeler ve Uygulamalar", *Eğitim İşlerinde Köy Enstitüleri Sempozyumu*, 16 Nisan 2009, Ege Öğretim Elemanları Derneği, İzmir, s. 57–71.

lands were drained to combat malaria and five channels were opened. Eucalyptus trees were planted to drain the existing wetlands.

Voluntary Work: The first construction team went to Hasanoğlu in 1941, where they stayed for two months and built a refectory. In 1943, forty volunteers helped in the construction of Pulur Village Institute. Volunteers also rushed to Ladik Akpınar Village Institute in 1944 to help with the earthquake and went to Hasanoğlu for the second time to build the dressing rooms of the amphitheater. Led by Suat Sökmen, the team later traveled to Eskişehir Çifteler, Arifiye, and Kepirtepe Village Institutes, stopped by in İstanbul and returned. In June of 1946, a team of fifty-three volunteers from Çifteler visited Beşikdüzü; the Institute boat transported them from Trabzon to Beşikdüzü.⁴⁰

Guests: A guesthouse was built for families of the students. İ. H. Tonguç and then-President İsmet İnönü visited the Institute in September of 1943 (Fig. 6), followed by third General Inspector Nazif Ergin, İ. H. Tonguç, Trabzon Governor and Education Advisor Murat Oraz, as well as Minister of Education Hasan Ali Yücel on 2 August 1944; the British Cultural Attaché in 1950; and a committee presided by Prof. Dr. Kate Wofford from the United States on 26 October 1950. Countless bureaucrats and statesmen were accommodated at the Institute after 1945.⁴¹ Wofford visited six Village Institutes and released a detailed study entitled, "A

Eğitim ve Köy Enstitüleri, Dikili Belediyesi Yayınları, İzmir, 1993, p. 60. Also, 1944–46 Institute Training File from the Beşikdüzü Anatolian Teacher Training High School Archives; 1944 Institute News Bulletin: 1948 Book showing the workings of Beşikdüzü Village Institute; 1946 Institute General Working Report, p. 21; Report number 104 sent to the General Directorate in 1945. See, Erdem, *Bir Öğretmen Yetiştirme Modeli*, pp. 103–104.

40 Arman, *Piramidin Tabanı*, p. 409. Also 1944 and 1946 Institute News Bulletins from the Beşikdüzü Anatolian Teacher Training High School Archives; Interviews with Şefik Bozkurt and Ahmet Kurtuluş. See, Erdem, *Bir Öğretmen Yetiştirme Modeli*, pp. 96–97.

41 *YeniYol*, 3108, 12.08.1944, p. 2. Also, Training Report from the Beşikdüzü Anatolian Teacher Training High School Archives. See, Erdem, *Bir Öğretmen Yetiştirme Modeli*, p. 99.

Report on the Village Primary Schools in Turkey.” The report included several propositions, such as reducing on-the-job training hours, which conflicted with the founding philosophy of Village Institutes.⁴² Nine different laws issued between 1947 and 1954 deflected the Village Institutes from their principles. On 27 January 1954, Village Institutes were merged with primary school teacher training schools and were shut down all together.⁴³ The aforementioned report quite possibly had a significant impact on this decision.

Similar to other Village Institutes, Beşikdüzü Village Institute was established in accordance with regional characteristics; it was a place of both work and living that maintained positive relations with the surrounding communities and considerably advanced in fishing. The objective was to transform the settlements in rural areas into centers of production and culture and to spread this life style across the country.

42 Kate Wofford, *Türkiye’de Köy İlkokulları Hakkında Rapor*, Millî Eğitim Basımevi, Ankara, 1951.

43 Gülel Yalçın, “Köy Enstitüleri’nin Kuruluşuna İlişkin Yasal Düzenlemeler ve Uygulamalar”, *Eğitim İşiğinde Köy Enstitüleri Sempozyumu*, 16 April 2009, Ege Faculty Members Association, İzmir, pp. 57–71.

KARS CILAVUZ KÖY ENSTİTÜSÜ
KARS CILAVUZ VILLAGE INSTITUTE

Firdevs Gümüőğlu

Köy Enstitüleri açıldandan zamanla yaklaşık beş yıl önce ülke çapında bir araştırma yapılır. Köyün ve köylünün gereksinimleri saptanır. Önce Eğitim Kurslarının, daha sonra da Köy Enstitülerinin açılacağı bölgenin coğrafi ve toplumsal özellikleri dikkate alınır. Bu durum Cilavuz Köy Enstitüsü için de geçerlidir. Cilavuz Köy Enstitüsü 1940 yılında, Kuzeydoğu Anadolu bölgesinde, Kars'a otuz kilometre uzaklıkta, Kars-Ardahan yolu üzerinde bulunan Susuz Vadisi'nde kurulur (Şek. 1). Bu bölge, altı aydan fazla bir zaman kar altındadır ve ısı eksi otuz yedi dereceye dek düşer. Akarsu açısından zengindir, geniş mera ve otlaklara sahiptir. Bu nedenle bölgede büyükbaş hayvan yetiştiriciliği, geçim kaynaklarından en önemlisidir. 1930'lu yılların başında Cilavuz, hayvancılık açısından, sistematik olarak geliştirilmesi gereken bir bölge olarak belirlenmiş, ancak yaşama geçirilememiştir.²

1930'lu yılların sonunda ülkemizde 40 bin köy bulunmaktadır. O yıllarda Kars Valiliği tarafından yapılan çalışmada, bu bölgede 39.764 çocuk bulunduğu, buna karşılık, okuma olanağına sahip çocuk sayısının 8.974 olduğu saptanmıştır. Buna göre yaklaşık 30 bin çocuk eğitim olanaklarından yoksundur. Bu sayı, eğitimcileri çok endişelendirir. Sorunu kısmen de olsa çözebilmek için en az 6 bin öğretmene daha ihtiyaç vardır.³ "O halde ne yapacağız?" diye sorulur. Bu soruna ek olarak köyler cehaletin koyu karanlığında, kaderiyle baş başa bırakılmış durumdadır. Üretim, ilkel yöntemlerle ve sabana dayalı olarak yapılmaktadır. Tonguç'un "Türk köyü yayet münevverlerin dediği gibi kötürüm ise bunların nasıl yapılacağını öğretecek kahramanlardan malırum kaldığı için kötürümdür. Köy, her sahada

A study was conducted across the country nearly five years before the inauguration of Village Institutes. The needs of villages and villagers were determined. The study reviewed the geographical and social conditions of the regions where first Instructor Courses and later Village Institutes would be opened. The same conditions were valid for Cilavuz Village Institute as well. Cilavuz Village Institute was established in 1940 in the Northeastern Anatolian region, thirty kilometers from Kars in the Susuz Valley on the Kars-Ardahan road (Fig. 1). This region is covered in snow for more than six months a year and the temperature drops as low as minus thirty-seven degrees Celsius. It is rich with rivers and has sprawling meadows and grazing lands. Therefore, cattle-raising is the most important source of income. In the early 1930s, Cilavuz was identified as a region that needed to be developed systematically in terms of husbandry however, this objective was never fulfilled.²

Forty thousand villages were reported in Turkey in the late 1930s. A study conducted by the Kars Governorate in those years revealed that there were 39,764 children in the region and only 8,974 slots open for schooling. Accordingly, nearly 30,000 were deprived of education opportunities. This number greatly concerned educators. A minimum of 6,000 teachers was needed to partially compensate for this shortage.³ "What can we do?" they pondered. In addition, villages were left to their own devices in the darkness of ignorance. Production was plough-based and executed with primitive methods. The following words of Tonguç point to the existing conditions: "If, as the intellectuals argue, the Turkish village is paralyzed, it

1 Bu makale, Cilavuz Köy Enstitüsü üzerine 2011 yılında yayınlanmış olan kitabım esas alınarak hazırlanmıştır. Bkz. Firdavs Gümüşoğlu, *Cilavuz Köy Enstitüsü: Sözlü ve Yazılı Belgeler Işığında*, Yeni Kuşak Köy Enstitüleri Derneği Yayınları, İzmir, 2011.

2 10 Mart 1933 tarihli ve "Gazi Mustafa Kemal" imzalı belgede, "Kars Vilayeti Cilavuz yaylasında bulunan ve ciheti askeriyeye ihtiyacı kalmayan bina ve barakaların kurulacak sütteülük ve pavyonluk müessesince kullanılması için" il özel idaresinin talebine verilmiş belirtilir. Bkz. http://www.cilavuz.com/haber_detay.asp?id=29, 16 Mart 2008.

3 "Kars İli Kültür Durumu", *Kars Gazetesi*, 16 Şubat 1938.

1 This article is based on my book on Cilavuz Village Institute published in 2011. See, Firdavs Gümüşoğlu, *Sözlü ve Yazılı Belgeler Işığında Cilavuz Köy Enstitüsü*, Yeni Kuşak Köy Enstitüleri Derneği Yayınları, İzmir, 2011.

2 Dated 10 March 1933 and signed "Gazi Mustafa Kemal," the document indicates that "located on the Cilavuz valley of Kars and no longer needed by military authorities, the building and barracks" are allocated to the special provincial administration "to be used for dairy and cheese making." See, http://www.cilavuz.com/haber_detay.asp?id=29, 16 March 2008.

3 "Kars İli Kültür Durumu", *Kars Gazetesi*, 16 February 1938

Şekil 1: Cilavuz Köy Enstitüsü'nün 1940'lı yıllardaki görünümü (anonim).

Figure 1: View of Cilavuz Village Institute in the 1940s (anonymously).

çalışacak kuvvette kahramana muhtaç. O, bu kahramanları içinden yetiştirmek zorundadır" sözleri verili koşullara işaret eder.⁴ Köyün kendi kahramanını, kurtarıcısını kendi içinde yetiştirmesi gerektiğine ilişkin ütopya 1937'de Köy Eğitim Kursları'nın ve 1940'ta da Köy Enstitülerinin açılmasından sonra gerçeğe dönüşür. Böylece, Tonguç'un köyün kahramanını yetiştirme ütopyası Doğu'dan Batı'ya dek yaşama geçirilir.⁵

Cilavuz Eğitim Kursu

Cilavuz Köy Enstitüsü, 1940 yılında ilk açılan enstitü grubu içindedir.⁶ Ancak, bu kurumdan önce enstitü-

has been made so, for it was deprived of heroes who could teach villagers how to take action. The village is in dire need of forces and heroes that can work in every field. Therefore, it is necessary to educate to such heroes.⁴ The utopia of having the village educate its own heroes and saviors became a reality once the Village Instructor Courses and Village Institutes were opened in 1937 and in 1940, respectively. Hence, Tonguç's vision of raising the village hero was brought to life from East to West.⁵

Cilavuz Instructor Course

Cilavuz Village Institute was among the first group of Institutes opened in 1940.⁶ However, the Instructor

4 İ. Hakkı Tonguç, *Canlandırılacak Köy, Köy Enstitüleri ve Çağdaş Eğitim Vakfı*, 3. bs., Ankara, 1998, s. 44.

5 Bkz. Firdevs Gümüşoğlu, "Kars Gazetesi'nde İdeal Köy, İnkılap Eğitimi ve Cilavuz Köy Enstitüsü (1937–1950)", *Aramızdan Ayrılışının 50. Yıldönümünde İsmail Hakkı Tonguç*, ed. Kemal Kocabaş, Yeni Kuşak Köy Enstitülüler Derneği Yayınları, İzmir, 2010, s. 175–198.

6 Kursun eğitim kadrosu şu kişilerden oluşmaktadır: Halit Ağanoğlu (Kurs Direktörü/Müdürü), Abdurrahman Altıok (Eğitim Şefi), Saim Tunca (Grup Şefi), Kemal Günar (Sütçülük

4 İ. Hakkı Tonguç, *Canlandırılacak Köy, Köy Enstitüleri ve Çağdaş Eğitim Vakfı*, 3rd edition., Ankara, 1998, p. 44.

5 See, Firdevs Gümüşoğlu, "Kars Gazetesi'nde İdeal Köy, İnkılap Eğitimi ve Cilavuz Köy Enstitüsü (1937–1950)", *Aramızdan Ayrılışının 50. Yıldönümünde İsmail Hakkı Tonguç*, ed. Kemal Kocabaş, Yeni Kuşak Köy Enstitülüler Derneği Yayınları, İzmir, 2010, pp. 175–198.

6 The faculty of the course was comprised of the following

lerin "anası" olarak kabul edilen Eğitimden Kursu Cılavuz'da açılır.⁷ Bu kurs da 1936–1937 yılında açılması planlanan beş eğitimden kursundan biridir.⁸ Eğitimden Kurslarının kadrosunda bulunan meslek öğretmenlerinin çoğunluğu usta öğreticidir.⁹ Daha önce değinildiği gibi 1930 yıllarda eğitim, o denli ivedilikle çözülmesi gereken bir sorundur ki, 1937–1938 öğretim yılında Cılavuz Eğitimden Kursu'ndaki eğitimdenlerden doksan sekiz tanesi hemen köylerde görevlendirilir.¹⁰ Bu durum, okulların köylerde eğitimdenler için okul yapılacağı anlamına geliyordu. 1930'lu yıllarda köy okulları üç ve beş yıllık eğitim veren kurumlara olmak üzere ikiye ayrılıyordu. Bazı köy okullarında ilk üç sınıfı eğitimden, dördüncü ve beşinci sınıfı öğretmen okulu ve sonraki yılları da Köy Enstitüsü mezunu öğretmenler okutuyordu. 1940'a dek her yıl artan sayıda eğitimden kurstan geçirildi ve 1941 yılında Kars Cılavuz Eğitimden Kursu mezunlarının çalıştığı eğitimdenli okul sayısı 153'ü buldu.¹¹

Eğitimdenler, ilk üç sınıfa öğretmenlik yapmalarının yanı sıra; arıcılık, tavukçuluk, sütçülük, tarım ve köylünün sağlığı ile ilgili temel bilgilerle donatılmış olarak köylere gönderiliyor, eğitimdenlerin köylerde görev yapmaları, eğitime ilişkin umutları güçlendiriyordu. Bu, kısa bir zaman sonra Köy Enstitülerinin açılmasını gündeme getirdi. Önce eğitimden gençler yetiştirildi,

Course, considered the "mother" of the Institutes, was opened in Cılavuz prior to the inauguration of the Institute.⁷ The course was one of the five instructor courses intended for the 1936–1937 academic year.⁸ The majority of the vocational teachers on the Instructor Course faculty were master teachers.⁹ As mentioned earlier, education was such an important problem in urgent need of resolving that ninety-eight of the teachers at the Cılavuz Instructor Course in the 1937–1938 academic year were immediately assigned to villages.¹⁰ This entailed the building of schools for teachers in villages that had none. In the 1930s, village schools were divided into two categories: institutions with three-year and five-year education. In some village schools, the first three years were taught by instructors, fourth and fifth years were taught by teacher training school graduates, and the subsequent years were taught by Village Institute graduate teachers. Until 1940, the annually increasing number of instructors was subject to a training course. In 1941, the number of schools where Kars Cılavuz Instructor Course graduates worked reached 153.¹¹

Apart from teaching the first three years, the instructors were sent to villages, equipped with basic

(Öğretmeni), Özdemir Gürses (Ziraat Eğitim Şefi), Vehbi Öte (Atolye Öğretmeni), Bekir Tekdal (Küme Öğretmeni), Celal Avcı (Küme Öğretmeni), Şevket Kızılkor (Küme Öğretmeni), Ömer Bakır (Ziraat Öğretmeni), Sabri Erduman (Küme Öğretmeni), Hasan Koşal (Küme Öğretmeni), Mahmut Ön (Küme Öğretmeni), Necati Oral (Küme Öğretmeni), İsmail Çınar (Küme Öğretmeni), İdris Okyay (Küme Öğretmeni), Cemal Germalmaz (Ziraat Öğretmeni), Zeki Kızıl (Ziraat Öğretmeni).

7 S. Edip Balkır, "Köy Eğitimi Yetiştirme Kursları", *Tonguç'a Kitap*, Ekin Basımevi, İstanbul, 1961, s. 344.

8 Bahattin Uyar, *Tonguç'un Eğitimdenleri*, Öğretmen Dünyası Yayınları, Ankara, 2000, s. 209, 214–215.

9 Usta öğreticilikle ilgili olarak çok değerli bir eser Bahattin Fırtına tarafından kaleme alınmıştır. Bu eserle ilgili bkz. Bahattin Fırtına, *Köy Enstitülerinde Usta Öğreticilik*, Yeni Kuşak Köy Enstitüleri Yayını, İzmir, 2005.

10 Uyar, *Tonguç'un Eğitimdenleri*, s. 263.

11 "Muhtelif Vilayetlerde Açılmış Eğitimdenli Köy İlkokulları Sayısı", *Köy Enstitüleri*, 1, Maarif Matbaası, İstanbul, 1941.

individuals: Halit Ağanoğlu [Course Director], Abdurrahman Altıok (Education Chief), Saim Tunca (Group Chief), Kemal Günar (Dairy Teacher), Özdemir Gürses (Agricultural Education Chief), Vehbi Öte (Workshop Teacher), Bekir Tekdal (Group Teacher), Celal Avcı (Group Teacher), Şevket Kızılkor (Group Teacher), Ömer Bakır (Agriculture Teacher), Sabri Erduman (Group Teacher), Hasan Koşal (Group Teacher), Mahmut Ön (Group Teacher), Necati Oral (Group Teacher), İsmail Çınar (Group Teacher), İdris Okyay (Group Teacher), Cemal Germalmaz (Agriculture Teacher), Zeki Kızıl (Agriculture Teacher)

7 S. Edip Balkır, "Köy Eğitimi Yetiştirme Kursları", *Tonguç'a Kitap*, Ekin Basımevi, İstanbul, 1961, p. 344.

8 Bahattin Uyar, *Tonguç'un Eğitimdenleri*, Öğretmen Dünyası Yayınları, Ankara, 2000, pp. 209, 214–215.

9 A valuable work on master teachers was written by Bahattin Fırtına. About this work, see Bahattin Fırtına, *Köy Enstitülerinde Usta Öğreticilik*, Yeni Kuşak Köy Enstitüleri Yayını, İzmir, 2005.

10 Uyar, *Tonguç'un Eğitimdenleri*, p. 263.

11 "Muhtelif Vilayetlerde Açılmış Eğitimdenli Köy İlkokulları Sayısı", *Köy Enstitüleri*, 1, Maarif Matbaası, İstanbul, 1941.

sonra da Enstitü mezunlarının bilgi ve becerileri donatılmasına özen gösterildi. Öte yandan köyü “canlandırma” kavramı, “patronaj kalıplarına karşı başkaldırı kültürü oluşturmayı ve yeni insan”¹² yaratmayı içermektedir.

1940 yılında Köy Enstitülerine köylerden öğrenci toplamak üzere bir seferberlik ilan edildi. Bu amaçla validen kaymakama, öğretmenden gazeteciye, mal müdürüne, muhtara kadar hemen herkes bu süreçte katıldı. Cılavuz Köy Enstitüsü mezunlarıyla yaptığımız görüşmelerde de, “Cılavuz Köy Enstitüsü’nü ilk kez kimsen duydunuz?” biçimindeki sorumuza verilen yanıtlarda, eğitmenlere oldukça sık rastlanmıştır. Onlar öğrencilerine Cılavuz Köy Enstitüsü’nden söz etmişler, Cılavuz Köy Enstitüsü öğrencileri de köylerine gittiklerinde, giyimleri, tutumları ve davranışlarıyla yoksul köylü çocukları için okumayı özendirici bir etki yaratmışlardır. Enstitü ilk mezunlarını verdikten sonra köylere giden genç öğretmenlerin, köy çocuklarını Cılavuz’a gitmeye teşvik ettikleri, hatta kendilerinin bu çocukları Cılavuz’a kaydetmek için götürdükleri yine görüşmecilerimizin ifadelerinde yer alır.¹³

Kars Basınında Cılavuz

Cılavuz Eğitim Kursu ve Köy Enstitüsü’nün Kars kamuoyunda tanıtılmasında yerel basının da önemli bir rolü vardır. Özellikle Kars gazetesindeki makale, haber ve duyurulardan izlediğimiz kadarıyla gazetenin

knowledge of apiculture, poultry breeding, dairying, agriculture, and healthcare. The appointment of instructors to villages strengthened the hopes of furthering education. Shortly thereafter, the idea of opening Village Institutes was brought to the fore. First young instructors were educated and then special attention was paid to training institute graduates with necessary knowledge and skills. On the other hand, the notion of “reviving” the village entailed “the creation of a new man and of resistance against patronage.”¹²

In 1940, a campaign was declared to recruit students for Village Institutes from the villages. From district governors to provincial governors, teachers to journalists, district revenue officers to village headmen, almost everyone joined the cause. In the interviews we conducted with Cılavuz Village Institute graduates, the answer to the question “How did you first hear about Cılavuz Village Institute?” was often “through teachers.” Teachers would talk to their students about Cılavuz Village Institute. In addition, with their clothes, demeanor, and behavior, Cılavuz Village Institute students inspired impoverished village children to go to school. Our interview notes reveal that after the first students graduated from the Institutes, young teachers assigned to villages encouraged village children to enroll at Cılavuz and that they took these children to Cılavuz for registration.¹³

12 Firdevs Gümüüşoğlu, “Patronaj Kalıplarına Karşı Başkaldırı Eğitimi: Köy Eğitim Kurşları ve Köy Enstitüleri”, *Eğitimde Reform ve Finans Sorunları Sempozyumu: Bildiriler*, ed. Songül Sallan Gül ve Hüseyin Gül, S.D.Ü. Köy Enstitüleri Eğitim, Araştırma ve Uygulama Merkezi Yayınları, Isparta, 2007, s. 106–117.

13 Ayrıca, Dursun Akçam’ın *Kafdağı’nın Ardı* ve Ümit Kaftancıoğlu’nun *Dönemeç* adlı eserlerinde de görüleceği gibi, her ikisi de “Cılavuz”u ya tesadüfen karşılaşılan bir Cılavuz Köy Enstitüsü öğrencisinden ya da bir öğretmenden duymuşlardır. Yaşamlarının bir kurtarıcısı olarak Enstitü, gece gündüz hayallerini süsler. Dahası buna ulaşmak için her türlü mücadeleyi, hatta ölümcül tehlikeler içeren kış koşullarında yürüyerek Cılavuz’a ulaşmayı bile göze alırlar. Bkz. Ümit Kaftancıoğlu, *Dönemeç*, Remzi Kitabevi, İstanbul, 1972; Dursun Akçam, *Kafdağı’nın Ardı*, Arkadaş Yayınları, Ankara, 2002.

12 Firdevs Gümüüşoğlu, “Patronaj Kalıplarına Karşı Başkaldırı Eğitimi: Köy Eğitim Kurşları ve Köy Enstitüleri”, *Eğitimde Reform ve Finans Sorunları Sempozyumu: Bildiriler*, ed. Songül Sallan Gül ve Hüseyin Gül, S.D.Ü. Köy Enstitüleri Eğitim, Araştırma ve Uygulama Merkezi Yayınları, Isparta, 2007, pp. 106–117.

13 Also, as seen in Dursun Akçam’s *Kafdağı’nın Ardı* and Ümit Kaftancıoğlu’s *Dönemeç*, both writers heard about “Cılavuz” through a chance encounter with a Cılavuz Institute teacher or student. As a prospective savior, the Institute filled their dreams day and night. Moreover, they ran the risk of walking through the nearly lethal winter conditions and undertook several other struggles to reach Cılavuz and attain their dream. See, Ümit Kaftancıoğlu, *Dönemeç*, Remzi Kitabevi, İstanbul, 1972; Dursun Akçam, *Kafdağı’nın Ardı*, Arkadaş Yayınları, Ankara, 2002.

yayın politikasının merkezinde köy kalkınması bulunur. Bunun yanı sıra gazetenin, her iki kurumu toplumsal düzlemde meşrulaştıran bir işlev gördüğünü söylemek de mümkündür.

Kars Valiliği'nin yayınladığı *Kars* gazetesinin, bölgenin tarihine ve günün sorunlarına nasıl yaklaştığının önemli olduğu bir konusudur. Geçmişin ve o günün değerlendirilme biçimi, Cılavuz Eğitim Kursu'na ve Köy Enstitüsü'ne ilişkin haberlere neden önem verdiklerini de gösterir. Gazeteye göre Osmanlı İmparatorluğu döneminde, köylünün elinde avucunda ne varsa vergi olarak el konmuş ve genç yaşlı demeden erkekler cepheye sürülmüş ve bir daha geri dönmemişler. "Bugün hangi köye uğrasak, hangi yaşlı köylüye rastlasak onda hala dünkü ıstırapın kara ve unutulmaz yadı yaşanmaktadır... Halen Yemen'de, Şam'da, Mısır'da, Kanal'da [Süveyş Kanalı], Moskof cephelelerinde ve nihayet Çanakkale'de adlarını yalnız köylünün canlı nüfus kütüğünde görebileceğimiz, sayısız delikanlıların plançosunu [planço]..."¹⁴ Bir görüşe göre "*Kars* yurdun Çanakkalesi"dir.¹⁵ Gazetede savunulan temel düşünce, Osmanlı'da malını ve canını devletin hizmetine veren köylünün, buna karşılık hak ettiği değeri görmediği yönündedir. Oysa köylü asıl üreten kesim, bütün halkı besleyen güçtür. Gazeteye göre, artık yeni bir rejim kurulmuştur ve bu rejim köylüye hak ettiği değeri verecektir. Yapılması gereken hızlı bir eğitim ve kalkınma seferberliğine girilmesidir. *Kars* gazetesinde açılması muhtemel görülen "köy okulu" ile ilgili haberler yer alır. *Kars* halkı, 8 Mart 1940'ta Cılavuz Köy Enstitüsü'nün açılacağını *Kars* gazetesinden "Köy Enstitüleri Açılıyor" başlığı altında okur.¹⁶ Oysa 17 Nisan 1940'ta Köy Enstitüleri yasası henüz çıkmamıştır. Yasanın çıkmasından 1,5 ay önce gazetenin her sayısının, Enstitülerin amacı, Cılavuz Köy Enstitüsü'ne kaç öğrenci alınacağı ve Enstitülerin kırsal kesimde nasıl bir işlev göreceği anlatılır. Bundan böyle köydeki kal-

The local press played an important role in introducing Cılavuz Instructor Course and Village Institute to the public. As we can surmise from the articles, news pieces, and announcements, particularly in *Kars Gazetesi* (Newspaper), the development of villages was at the core of the newspaper's publishing policy. In addition, it is also possible to argue that the newspaper was instrumental in the legitimization of both institutions on a social level.

Published by the Kars Governorate, we believe that *Kars Gazetesi*'s approach to the history of the region and current issues was rather important. The newspaper's way of assessing the past and the present indicates why it placed such weight on news concerning Cılavuz Instructor Course and Village Institute. According to the newspaper, the possessions of the villagers were appropriated for tax purposes and, regardless of age, the men were drafted and sent off to the fronts, never to return, during the Ottoman Empire. "No matter which village we visit today or which elderly villager we talk to, they still carry the dark and unforgettable pains of the past... A ledger of countless young men in Yemen, Damascus, Egypt, the Suez Canal, the Moscow fronts, and finally in Çanakkale, whose names you can only find in the state registers of the villagers..."¹⁴ According to this view, "Kars was once the Çanakkale of the nation."¹⁵ The prevailing view in the newspaper was that the villagers, who put their possessions and lives in the service of the state, did not receive the treatment they deserved. Yet, villagers were the source of production, the force that fed the entire nation. According to the newspaper, a new regime was established now and this regime would value the villagers. What needed to be done was to embark upon a collaborative effort of education and development. *Kars Gazetesi* also included news articles on a prospective "village school." The

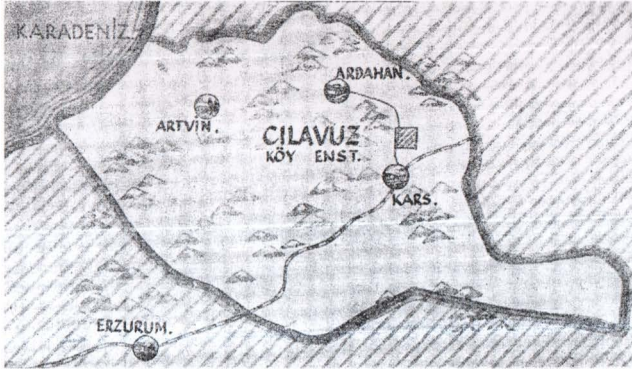
14 Tarhan Toker, "Köye ve Köylüye Doğru", *Kars* gazetesi, 612, 8 Ocak 1938.

15 "Maarif Vekilimiz Hasan Ali Yücel Karsımızı Şereflendirdiler", *Kars* gazetesi, 1052, 3 Temmuz 1942.

16 "Köy Enstitüleri Açılıyor", *Kars* gazetesi, 8 Mart 1940.

14 Tarhan Toker, "Köye ve Köylüye Doğru", *Kars Gazetesi*, 612, 8 January 1938.

15 "Maarif Vekilimiz Hasan Ali Yücel Karsımızı Şereflendirdiler", *Kars Gazetesi*, 1052, 3 July 1942

Şekil 3: Cılavuz Köy Enstitüsü binaları (1943). Firdevs Gümüşoğlu Arşivi.

Figure 3: Cılavuz Village Institute buildings (1943). Firdevs Gümüşoğlu Archives.

rl adam yapıcıdır. Gururunu eserinde görür. Eserin çöküşü ve yok oluşunda teessürlere boğulur... Fakat insan yıkması, insan ihmalinden yıkılma, öldürmenin yarattığı acılar başkadırlar ve bir türlü dinmezler."¹⁷

"...Konfora değil, konfor yaratmaya gidenin yolundayız. Milli bayram günlerinde hisli, heyecanlı konuşuyor, büyük laflar ediyoruz. Bu lafların maddeye çevrilmeleri çetinlik, güçlük gösterir, irade ve cesaret isterler. Kolay değil, asırlar, eski zihniyeti kafalarda betonarme haline getirmişler ve ihmal, çamur ve bataklık haline gelerek vatanın rengini soldurmuş, değerini düşürmüştür. Dinamik gücü lazım ki asırların katılığına sökp atıverelim. İş toplu meselesine dayanıyor."¹⁸

Ağanoğlu, bu bölgeye Cılavuz Köy Enstitüsü müdürü olarak atandığı zaman, planladığı o kadar çok şey vardı ki. Duygu ve düşünceleri, tümüyle yaratacağı kuruma ve yetiştirmeyi düşündüğü gençlere odaklanmıştı...¹⁹

dilapidated appearance of the buildings in Cılavuz aroused the following sentiments in Institute Director Halit Ağanoğlu:

"These ruins pain me: the roofs are removed, the windows are stripped, the walls are destroyed; rain and storms melt these buildings, the sun torches them, and the weeds eat them away. Millions of years have passed since humankind appeared on earth. History named and lauded the transition from nomadic to settled life and the ability of constructing buildings as the age of development. The periods in which humankind turned from constructiveness to destructiveness, on the other hand, was seen and criticized as decline. We know well that our history sets clear examples of this phenomenon. We were ahead with roads, bridges and buildings and behind with our failure to maintain or renovate them. Building and destroying is a psychological problem. The progressive man is constructive. He is proud of his work. He drowns in the sorrow of the destruction and eradication of it... Yet the pains caused by the destruction of man, destruction due to the negligence of man, and pains caused by death are different and they never subside."¹⁷

¹⁷ Halit Ağanoğlu, *Köy Enstitüleri Yolunda*, Ahmet Sait Basimevi, İstanbul, 1949, s. 25–26.

¹⁸ A. o. e., s. 30.

¹⁹ Buraya aktardığımız bölüm için bkz. Firdevs Gümüşoğlu, "Memory Politics and What It Within Vocalized Memory, an Example of Collective Construction Identity: Cılavuz Village Institute", *Memory and Nostalgia*, ed. Atilla Silku, Murat

¹⁷ Halit Ağanoğlu, *Köy Enstitüleri Yolunda*, Ahmet Sait Basimevi,

Enstitüleri yeni seçilmiş, iklim şartları, güneş, hava ve su daima ilk planda hesaba katılır.²⁰ Ardahan ve Kars, otuz yıl Çarlık Rusyası tarafından işgal edilmiş ve Kurtuluş Savaşı'nın ardından bağımsızlığına kavuşmuştur. Bu yüzden Ağanoğlu için Kars ve civarı, "...sadece vatan, sevgiye değil, tarihimize... İçinde övüne övüne, sevine sevine" gezilen bir yerdir.²¹ Ağanoğlu'nun, Cilavuz'a müdür sıfatıyla yola çıktığı sırada hissettikleri ile görüşülen öğrencilerin duygu ve düşünceleri arasında önemli bir paralellik vardır. 1940'ta Ağanoğlu, otuz yedi yaşında deneyimli bir öğretmendir.²² Buna karşılık Cilavuz'a kabul edilen öğrencilerden en küçüğü on, en büyüğü ise on altı yaşındadır. Enstitü'nün başlangıçtaki öğrenci sayısı 400 iken, 1945'e dek 900 civarında öğrenciye sahip olur. Yatakhane dışında, kız ve erkek öğrenciler aynı üretim, eğitim ve yaşam alanını paylaşırlar.

Cilavuz'a geliş öyküsüne dikkatle baktığımızda Ağanoğlu'nun, "övüne, sevine" büyük bir coşkuyla geldiği bu coğrafyada, kendisini büyük bir örgütlenmenin mimarı olarak kabul ettiğini görürüz. Bunun yanı sıra Ağanoğlu, ortaçağ kalıntısı toplumsal yapının tasfiyesinde büyük bir rolü olacağı kanısındadır. Enstitü'de yetiştireceği gençler aracılığıyla, "ileri milletler safında", saygın bir ülke kurmayı hayal etmektedir.

Kendisini inkılâpçı bir kuşağın bireyi olarak tanımlayan Cilavuz Köy Enstitüsü müdürü, öğrencilerinin de yaşama bakışını değiştirir. Ona göre "köylü kız ve delikanlıları okutmağa ve köylü halk yığınlarının arasına münevver insan sokmağa doğru bir gayret" olarak Enstitüler kurulmuştur.

"Yeni hareketlerden uzak yığınlar içine, yine kendi içlerinden gençleri yeni fikir ve marifetlerle teçhiz edip sal-

"...We are in the process of creating not comfort, but ways to reach comfort. We speak excitedly and emotionally, utter grand words on national holidays. Transforming these words into substance is an arduous and difficult task; it requires resolve and courage. It is no easy feat; centuries have turned old mentalities into concrete and negligence turned them into mud and slush, tarnishing the color of the nation, lowering its value. We need dynamite power to eliminate centuries of that rigid mentality. It all comes down to education."²³

When Ağanoğlu was appointed to this region as the director of Cilavuz Village Institute, he had planned many things. His emotions and ideas were focused on the institution he would create and the young minds he aspired to educate...¹⁹

Climate conditions, the weather, the sun, and water sources were priorities in the selection of the location of the Institutes.²⁰ Ardahan and Kars were invaded by Czarist Russia for thirty years and had been liberated after the Turkish National War of Independence. Therefore, for Ağanoğlu, Kars and its environs were "...not only a geographic part of the country, but a testimony to its history..."; it was a place where one would "stroll through with much joy and pride."²¹ Ağanoğlu's sentiments on his way to Cilavuz as director and the ideas and feelings of the interviewed students carry significant parallelisms. In 1940, Ağanoğlu was a thirty-seven year old, experienced teacher.²² On the other hand, the youngest of the students admitted to Cilavuz was ten, and the oldest was sixteen years old. While the number of students was 400 at

Istanbul, 1949, pp. 25–26.

18 *Ibid.*, p. 30.

19 For the section cited here, see, Firdevs Gümüsoğlu, "Memory Politics and What Is Vocalized Within Memory, An Example of Collective Construction Identity: Cilavuz Village Institute", *Memory and Nostalgia*, ed. Sılkü Atilla, Murat Erdem and Patrick Folk, Ege Üniversitesi, İzmir, 2009, pp. 125–150; *Muazzez İlmiye Çığ'a Armağan*, Kaynak Yayınları, İstanbul, 2010.

20 Ağanoğlu, *Köy Enstitüleri Yolunda*, p. 25.

21 *Ibid.*, p. 12.

22 Niyazi Altunya, *Köy Enstitüleri Sistemine Genel Bir Bakış*, Kelebek Matbaası, İstanbul, 2005, p. 71.

Erdem ve Patrick Folk, Ege Üniversitesi, İzmir, 2009, s. 125–150; "Bellek Politikaları ve Bellekten Dile Gelenler, Kolektif Kimliğin İnşasına Bir Örnek: Kars Cilavuz Köy Enstitüsü", *Muazzez İlmiye Çığ'a Armağan*, Kaynak Yayınları, İstanbul, 2010.

20 Ağanoğlu, *Köy Enstitüleri Yolunda*, s. 25.

21 A.g.e., s. 12.

22 Niyazi Altunya, *Köy Enstitüleri Sistemine Genel Bir Bakış*, Kelebek Matbaası, İstanbul, 2005, s. 71.

mak, fikir yayabilmen ilk yolların biridir.”²³
“Evet, Enstitü’yü kuracak ve köy çocuğuna öğretmen, köy halkına öncü yetiştireceğiz. Öğretmen ve öncü nasıl bir anlayış ve karakterde bulunacaktır... Sonra, ona bu anlayış ve karakteri hangi terbiye şartları içinde vereceğiz? Öğretmenin karakterini bulmak enstitüyü tasarlamayı kolaylaştırır...”²⁴

Ağanoğlu, Enstitü mezunu öğretmenin köyde bir öncü olarak, toplumsal değişimi sağlayacak özellikler taşıması gerektiği kanısındadır: “Köyü bu halde koymayacağız. Kalkındıracağız. Kalkınma yeni cemiyete doğru şekillenmedir...”²⁵

Bu duygu ve düşüncelerle kurulan Cılavuz Köy Enstitüsü’nün öğrencileri de okuma hakkı kazandıkları için büyük bir umut ve heyecan içindedirler. Öğrencilerin, Enstitü’ye başladıktan sonra bu duygu ve düşüncelerine, toplumsal değişimde kendilerini birer aktör olarak görmeleri de eklenir, onlar, yaşamlarının değişiminin bilincine henüz küçükük yaşlarında varmışlardır. Enstitüler yoksul köylü çocuklarının alınması kural olarak belirlendiği halde, zaman zaman bu kuralın uygulanmadığı da görülmüştür. Öğrencilerden Peihan Akçam’ın babası memurdur. Fakat babasını henüz yedi yaşındayken kaybetmiştir. Kendi deyişiyle, annesi ve on yaşındaki ağabeyiyle, köyde yaşayan dedesine ve dayılarına “sığınmış”lardır. İkinci görüşmeci olan Halise Apaydın’ın, babasının kasabada lokantası olmakla birlikte köyle bağı sürmektedir. Her ikisinin annesi de köylüdür. Batı’da “pozitif ayrımcılık” kavramının bilinmediği yıllarda Enstitü’ye kabul edilen kız çocuklara pozitif ayrımcılık uygulanarak okuma hakkı verilmiştir (Şek. 4).

Amacı ve Çalışma Programı

Ağanoğlu, Cılavuz Köy Enstitüsü’nün amacını şöyle özetler:

“1. Türk köylüsünü Cumhuriyet rejiminin icaplarına göre yetiştirmek, onu düşünme, duyma, yaşama, istih-

first, it had reached almost 900 by 1945. Apart from the dormitories, male and female students shared the same production, education, and recreational areas.

When we carefully review the story of his arrival in Cılavuz, we see that Ağanoğlu saw himself as the architect of a great organization in this geography that he eagerly embraced with much “pride and joy.” In addition, Ağanoğlu believed that he would play a significant role in the elimination of the medieval social structure. He dreamt of creating a respectable country “on a par with advanced nations” through the young minds he would educate at the Institute.

Defining himself as a member of a revolutionary generation, the Cılavuz Village Institute director also changed his students’ perspective on life. According to him, the Institutes were founded as “an effort towards educating boys and girls from the villages and to interpose intellectuals between the village masses.”

“One of the first ways of spreading ideas is to equip youngsters with new visions and skills and send them back among the masses deprived of modern movements.”²³

“Yes, we will establish the Institute and educate teachers for village children and leaders for the villagers. What will be the sensibilities and characteristics of the teachers and leaders? Moreover, under what educational criteria will we give them these sensibilities and characteristics? Defining the characteristics of the teacher will facilitate the design of the institute...”²⁴

Ağanoğlu believed that the Institute graduate teachers had to be equipped with characteristics that would allow them to help social transformation as leaders in villagers: “We will not leave the village to its own devices. We will develop the village. Development is akin to transforming into a new society...”²⁵

Founded on the sentiments and ideas mentioned above, Cılavuz Village Institute was home to students

23 Ağanoğlu, *Köy Enstitüleri Yalunda*, s. 37.

24 A.g.e., s. 13.

25 A.g.e., s. 17.

23 Ağanoğlu, *Köy Enstitüleri Yalunda*, p. 37

24 *Ibid.*, p. 13.

25 *Ibid.*, p. 17.

Şekil 4: Cılavuz Köy Enstitüsü öğrencisi Halise Sarıkaya (Apaydın), ayakta sağdan üçüncü (1940'ların ilk yarısı). Halise Apaydın Arşivi.
Figure 4: Cılavuz Village Institute student Halise Sarıkaya (Apaydın), standing third from the right (first half of the 1940s).
Halise Apaydın Archives.

sal kabiliyetlerini arttırma bakımlarından ileri ve üstün bir dereceye çıkarmak. 2. Köylere kafası işlek, duyuş ve düşünüşü olgun, üstün yaşama itiyatları kazanmış, köyün verim kabiliyetlerine göre istihsal yollarını bulabilecek, karşılaştığı zorlukları yenmekten usanmayacak, davasına heyecanla bağlı ve davayı tahakkuk etmeye azmetmiş, Cumhuriyetçi eleman yetiştirmek.”²⁶

Öğrenciler, söz konusu amaca uygun olarak memleketin en uzak bölgesine gider, çoğu sınırdaki köylere öğretmen, sanatkar, önder olarak yetiştirilirler:

“İçinde bulunduğumuz şartlar bilhassa başlangıç yıllarında çok ağırdı. Tabiat, Köy Enstitülerinin bulunduğu

who were equally excited and hopeful to have attained the opportunity to study there. After they began their education at the Institute, the students also began to see themselves as actors in social transformation. They became aware at an early age that their lives would be changed. Although the admission of impoverished village children to the Institutes was an established rule, this rule was bent at times. Former student Perihan Akçam's father was a government employee. However, her father died when she was merely seven. In her own words, Perihan, her mother, and her ten year-old brother “sought refuge” at her grandfather and maternal uncles living in the village. Another such example was Halise Apaydın. Although her father owned a local restaurant in town, she was still connected to the village. Both of the girls' mothers were villagers. In the years that “positive discrimi-

26 Halit Ağanoglu, “Cılavuz Köy Enstitüsünün Kuruluşu”, *Köy Enstitüleri II*, Maarif Matbaası, İstanbul, 1944, s. 142.

diğer bölgelere nazaran çok serttir. Kiş aylarında herkes bulunduğu yerde kapanır, kalır. Tipili, karlı, fırtınalı yollar geçit vermez. Kurtlar köylere, yollara inmeye başlar. Sert, yakıcı ve kavrucu soğuklar gafi ve aciz durumdaki insanları öldürür. Bu şartlar altında yüzlerce öğrencisi bulunan bir yatılı müesseseyi sıkıntısız işletmek, orada vazife almış arkadaşların fedakarlıkları, öğrencilerin hiçbir engelden korkmadan çalışmalarıyla mümkün olabilir. Cihazın bir tarafında aksaklık başladı mı, kurumun hayatı sarsılır, felce uğrar. Burada çalışanlar şimdiye kadar hiçbir işlerinde gayeyi sarsacak, hızı gevşetecek, etrafındakilere uyusukluk telkin edecek aksaklık göstermediler. Her işi insan takatinin üstünde bir emekle yendiler. Çetin şartlara rağmen tabiatla savaştılar. Onun zalim kuvvetlerini kumandaları altına alarak bunlardan faydalanmaya başladılar. Boşu boşuna delice akan sulara gem vurma sırrını buldular. Geceli gündüzlü süregiden bu tür çalışmalar sayesinde Cılavuz şenlendi... Vatanın hangi bucağında olursa olsun Türk köyünü aydınlatacağız. Onu tabiatın ve sosyal hayatın her türlü zulümlerinden kurtarıp, mesut, şen, bereketli, verimli köy yapacağız. Bunun için yılmadan, bıkmadan çalışıyoruz”²⁷

Ağanoğlu, Cılavuz Köy Enstitüsü “bünyesini ve çalışma alanlarını” da şöyle anlatır: İlk olarak kültür derslerinde öğrencinin kafasını bilgilendirmek, kafasını işler hale koymak, onu his bakımından “duygulu insan kılığına” sokmak amacı güdüldü. Bütün derslerin konuları bu maksada göre tertiplenir. O günün ve geleceğin köyünün gerektirdiği her çeşit ziraat işleri yapılır (Şek. 5-6).²⁸

Cılavuz’da tahıl üretimi dışında sebze ve meyve üretilir. Özellikle buğday, patates, lahana, başlıca ürünleri arasında sayılabilir. Bunların dışında taze fasulye, nohut, soğan da üretilir. Burada patates ambarları bulunur. 1942 yılında elde edilen ürünler şöyledir: Buğday 11.000 kg., arpa 5.000 kg., patates 17.600 kg., saman 30.000 kg., ot 70.000 kg., yonca 2.000 kg., süt 206 liralık, sebze 1.171 liralık, peynir 330 liralık, kaz 72,5 liralık.²⁹ “3.556 lira ile 1942’de faaliyete geçen istihlak kooperatifimiz gayretli ve faydalı çalışmaları ne-

nation” was still unknown in Europe, female students admitted to the Institute had been subjected to positive discrimination and given the right to attend school (Fig. 4).

The Objectives and Work Program of the Institute

Ağanoğlu summarizes the objectives of Cılavuz Village Institute as follows:

“1. To educate the Turkish villager in accordance with the demands of the Republican regime and to carry him/her to an advanced and superior level in terms of augmenting his/her skills of thinking, feeling, living, and producing. 2. To train quick-minded, mature, and sensitive personnel for villagers, who are dedicated to the Republican principles, have superior living habits, are able to discover means of production according to the efficiency of the villages, will not refrain from overcoming obstacles, are devoted to his/her cause, and are resolved to realize this cause.”²⁶

In line with the aforementioned objective, students went to the farthest regions of the country and most were educated as teachers, artists, and leaders for the villages on the borders.

“The conditions were very difficult, especially during the early years. Compared to the other regions where Village Institutes were located, the weather was extremely harsh. In winter months, people are confined to their homes. The snow, blizzards, and storms do not give way. Wolves begin to descend into villages and roads. The excruciatingly cold, freezing weather kills the helpless and unprepared. Running a boarding institution with hundreds of students under such conditions is only made possible through the selfless deeds of our peers working there and the fearless efforts of the students. If there is something wrong with any given equipment or appliance, the institution is paralyzed and shaken. The employees have never failed or shown any reluctance that would slow the system down or un-

27 Ağanoğlu, a.g.m., s. 146–147.

28 A.g.e., s. 143.

29 A.g.e., s. 143.

26 Halit Ağanoğlu, “Cılavuz Köy Enstitüsünün Kuruluşu”, *Köy Enstitüleri II*, Maarif Matbaası, İstanbul, 1944, p. 142

Şekil 5: Cilavuz Köy Enstitüsü öğrencileri tarlada çalışırken (1943). Firdevs Gümüsoğlu Arşivi.

Figure 5: Cilavuz Village Institute students working in the field (1943). Firdevs Gümüsoğlu Archives.

ticesinde sermayesini bugün 10.000 liraya yükseltmiş ve kendi hesabına bir de kantin açmıştır.”³⁰

Kars gazetesinde de Cilavuz’da yetişen ürünlerle ilgili bilgiler yer alır:

“...iklim soğuktur diye Kars’ta patlıcan, biber, domates ve kabak gibi sebzelerin ekimine kimse yanaşmaz. İki numaralı dersanenin sebzeçilik şubesinde, bunlar da dahil olmak üzere iklimin yetiştirebileceği her türlü sebzeler üzerinde tecrübeler yapılmaktadır. Bu sebzelerin tarlasını hazırlayan talebe, eken, sulayan ve çapasını yapan bizzat talebedir. Köyünde ziraat adına arpa ve buğdaydan başka bir şey ekildiğini görmediğini söyleyen Ardahanlı bir genç, yarın köyüne fasulye, soğan, ıspanak, pancar, havuç, domates, hiyar ve biberi de birlikte

dermine the objectives of the institution. They have overcome every obstacle with efforts that supersede human power. They fought nature despite the grueling conditions. They began taking advantage of its wicked forces by taking them under control. They found the secret of impeding the crazy flow of water running in vain. Thanks to these around the clock efforts, Cilavuz was revived... No matter where in the country they are located, we will illuminate the Turkish villages. We will liberate them from the cruelty of nature and social life and transform them into happy, joyful, and productive villages. We work fearlessly and tirelessly to achieve this goal.”²⁷

Ağanoğlu described the “nature and work areas” of Cilavuz Village Institute as follows: the first goal

30 “Cilavuz Köy Enstitüsü Haberleri”, *Köy Enstitüleri Dergisi*, 1/2, Nisan 1945, s. 342.

27 *Ibid.*, pp. 146–147.

Şekil 6: Cilavuz Köy Enstitüsü öğrencileri tarlada çalışırken (1943), Firdevs Gümüšoğlu Arşivi.

Figure 6: Cilavuz Village Institute students working in the field (1943). Firdevs Gümüšoğlu Archives.

götürecektir. O, lezzetine varmıştır bunların ve ayrılmaz artık. Bizim Kars'ta kilosunu 25 kuruşa, o da nadiren yiyebildiğimiz kabağı, enstitü bahçeleri kendi mutfağına 5 kuruşa satıyor ve Cilavuz, Kars gibi Iğdır'ın fasulyesine, Kağızman'ın binbir nazla gönderdiği ispanağına muhtaç değil."³¹

Haberde de görüleceği gibi Cilavuz'da öğrencilerin beslenmek üzere ürettikleri de eğitimlerinin bir parçasıdır, öğretmen olacakları köye götürecekleri bir değördür. Böylece gelecekte öğrencilerin görev yapacakları köylerde, köylüyü ürün çeşitliliği konusunda bilgilendirmek ve beslenmede de çeşitliliğe gitmek amaçlanır. O dönem için, farklı ürün yetiştirme deneyimi önemli bir yenilik olarak görülmelidir.

Cilavuz Köy Enstitüsü'nde hayvancılık önemli bir yere sahiptir. 1940'lı yıllar boyunca Enstitü'nün büyük ve küçükbaş hayvanları, kümes hayvanları ve yüzlerce

was to fill the students with information in culture classes, set their minds to work, and make them "compassionate human beings." All the course subjects were designed accordingly. The kinds of agricultural endeavors demanded by the present and future village were executed (Figs. 5–6).²⁸

Apart from grains, vegetables and fruits were also produced in Cilavuz. Wheat, potatoes, and cabbage in particular were among the leading produce. In addition, green beans, chickpeas, and onions were produced. Potato granaries existed on the premises. The produce in 1942 was as follows: 11,000 kg of wheat, 5,000 kg of barley, 17,600 kg of potatoes, 30,000 kg of hay, 70,000 kg of grass, 2,000 kg of clover, 206 Lira worth of milk, 1,171 Lira worth of vegetables, 330 Lira worth of cheese, and 72.5 Lira worth of geese.²⁹ "Our consumer's cooperative, which began with 3,556 Lira

31 Fuad Araslı, "İstiklal Meşalelerinden Cilavuz Köy Enstitüsü-II", *Kars Gazetesi*, 457, 10 İlk Teşrin 1941.

28 *Ibid.*, p. 143.

29 *Ibid.*, p. 143.

kovanı, on bir at ve tay, kırk dört inek ve dana, altı öküz, on bir buzağı, kırk dört koyun ve beş kuzusuyla, Kars yöresinde önemli bir besin kaynağı olan on adet de kazı bulunmaktadır. Bu rakamlardan daha önemlisi, kırk dört inek ve dana 1940 yılında satın alınan on beş inekten üretilmiştir. Bu yıllarda hayvanlar gerektiği kadar satın alınır. Asıl amaç satın almak değil, olabildiğince çok, sağlıklı, az harcayarak üretim yapmaktır.³² Bu yüzden hayvanların çoğaltması çok önemlidir ve diğer Enstitülerle bu bilgiler paylaşılır: “Bu yıl 40 ineğimize 15’i doğurmuş, 60 koyunumuzdan henüz 16’sı doğurmuştur.”³³ Arıcılık işine de büyük önem verilir. 1947’de az ürün almalarına karşılık 500 kg. bal üretilir (Şek. 7).

Kars-Ardahan balının çok değerli olduğunu o günlerde çok iyi bilen Enstitü yönetimi arıcılıkta daha da ilerleme çabası içindedir. Kümes hayvanları ise, Enstitü’nün ihtiyacını karşılayacak kadar yumurta üretir.³⁴ Cilavuz’da bulunan hayvanlar sadece üretim aracı olarak görülmez, onlara sevgiyle bakılır. 1980 yılında düşünceleri nedeniyle öldürülen eğitimci, yazar ve TRT’de programcı olan Ümit Kaftancıoğlu’nun, Enstitü’ye ilk adım attığı günlerde ahırdaki hayvanların adları dikkatini çeker: “Garip, tavladaki atların, ineklerin adlarını okudu beklerken. Kırmızı tenekeler üstünde ak ak yazılar: ‘Göleli’, ‘Geyik’, ‘Küçük Geyik’, ‘Nilüfer’, ‘Sakız’, ‘Leylâ’, ‘Karlıdağ’ gibi bir sürü ad, gitkice küçülüp yitiyoru tavlanın iki başına doğru.”³⁵

Cilavuz’da, dönemin mahrumiyet koşullarına karşın oldukça gelişmiş makineler, aletler ve araçlar da kullanılmıştır. Bu makineler; temizlik, üretim, ulaşım ve kültür-eğlence amaçlı olmak üzere gruplandırılabilir. Ayrıca tarım ve hayvancılıkta kullanılan ışıkların özelliğine göre aletler de vardır. Enstitü’de beygir tırmağı, mibzer (tohum ekim makinesi), çayır makinesi, orak makinesi, tınaz makinesi, krema makinesi, yayık, malaksör (zeytin yağı makinesi), santrifüj ve suni pe-

in 1942, has increased its capital to 10,000 Lira today as the result of industrious and fruitful efforts and has even managed to open a canteen.”³⁰

Kars Gazetesi offers information about the produce grown in Cilavuz:

“...No one was keen to grow vegetables like eggplants, peppers, tomatoes, and zucchini due to the cold climate. In the vegetable department of classroom number two, experiments were made with all kinds of vegetables that could be grown in this climate, including the ones mentioned above. The students prepare, irrigate, and cultivate the field themselves. A youngster from Ardahan, who once said that only wheat and barley were grown in this area, was able to take beans, onions, spinach, beets, carrots, tomatoes, cucumbers, and peppers to his village one day. He has acquired the taste of these vegetables and cannot part from them. The rare zucchini we get to eat for 25 *kuruş* per kilo is sold to the institute kitchen for 5 *kuruş* by its own garden; unlike Kars, Cilavuz does not depend on Iğdır’s beans or the spinach Kağızman sends with much reluctance.”³¹

As seen here, what the students produce for nourishment was also a part of their education, an asset they would take to the villages where they would teach. Hence, the goal was to inform the villagers of product diversity and to attain nourishment variety in villages where students would teach in the future. For the period in question, the experience of growing different produce should be regarded as an important innovation.

Animal husbandry held a significant place at Cilavuz Village throughout the 1940s, the Institute owned cattie, sheep and goats, poultry, and hundreds of beehives. In addition, there were eleven horses and foals, forty-four cows and calves, six oxen, forty-four sheep and five lambs, and ten geese, which was an important source of nutrition in the Kars region.

32 Ağanoğlu, “Cilavuz Köy Enstitüsünün Kuruluşu”, s. 143.

33 “Cilavuz Köy Enstitüsü Haberleri”, *Köy Enstitüleri Dergisi II*, Milli Eğitim Basımevi, Ankara, Nisan 1945, s. 342.

34 Ağanoğlu, *Köy Enstitüleri Yolunda*, s. 45.

35 Kaftancıoğlu, *Dönemeç*, s. 37.

30 “Cilavuz Köy Enstitüsü Haberleri”, *Köy Enstitüleri Dergisi*, 1/2, April 1945, p. 342.

31 Fuad Arslan, “İstiklal Meşalelerinden Cilavuz Köy Enstitüsü II”, *Kars Gazetesi*, 457, 10 October 1941.

Şekil 7: Cilavuz Köy Enstitüsü öğretmeni Zakir Güven'in yaptığı kovanlar (1944). Güven Ailesi Arşivi.
Figure 7: Beehives made by Cilavuz Village Institute teacher Zakir Güven (1944). Güven Family Archives.

tek makinesinden birer adet; bunun yanı sıra üç araba, bir otobüs, bir motosiklet ve iki kızak,³⁶ 1947'de ise bir biçerdöver, bir çayır biçme makinesi, üç kamyon, bir otobüs ve bir adet de cip bulunur.³⁷ Ayrıca beş-altı bisiklet, birkaç fotoğraf makinesi ve 1960'lara dek sinema makinesi vardır. Susuz halkı da sinema salonundan yararlanmaktadır.³⁸

Görüldüğü gibi Cilavuz Köy Enstitüsü çalışma programı ve yaşantısı "ileri köy hayatı" için tasarlanan amaca uygun olarak planlanır. Dershane, koridorlar ve bütün binaların yeterince ışık ve hava almasına özen gösterilir. Ayrıca temizliğe de büyük önem verilir. Eşya kullanımda ise sadeliğe, güzelliğe ve sağlıklı olmasına

More striking than these figures is the fact that the forty-four cows and calves were bred from the fifteen cows bought in 1940. In those years, animals were purchased on need. The main goal was not to buy, but to breed as much, healthy, and cost-efficient animals as possible.³² Therefore, the reproduction of animals was crucial and pertinent information was shared with other institutes: "This year, 15 of our 40 cows and only 16 of our 60 sheep have given birth."³³ Apiculture was also given weight. Although it was a slow year, 500 kilograms of honey was produced in 1947 (Fig. 7).

The Institute administration knew well at the time that the Kars-Ardahan honey was very valuable and

36 Ağanoğlu, "Cilavuz Köy Enstitüsünün Kuruluşu", s. 144.

37 "Cilavuz Köy Enstitüsü'ne Ait Haberler", *Kars gazetesi*, 668, 9 Kasım 1948.

38 Gülbez Yahşi ile 17 Haziran 2008'de Kars-Susuz'da yapılan görüşmeden.

32 Ağanoğlu, "Cilavuz Köy Enstitüsünün Kuruluşu", p. 143

33 "Cilavuz Köy Enstitüsü Haberleri", *Köy Enstitüleri Dergisi II Milli Eğitim Basımevi, Ankara, April 1945*, p. 342

dikkat edilir. Öğrencilere ıleri metoda dayalı üretim yapmalarını destekleyecek resim, yazı, grafiklerle gör-selliği zengin bir ortam yaratılır. Cılavuz Köy Enstitüsü öğrencilerinden, eğitimbilim ile ilgili araştırmalarıyla tanıştığımız Bakırcıoğlu, Cılavuz'daki eğitimin o yıllarda bile görsel içerikte olmasını çağdaş bir eğitim uygulama-sı olarak anımsamaktadır.³⁹ Buradaki en önemli nokta, diğer Enstitüler gibi Cılavuz Köy Enstitüsü'nün bir okul değil, "Enstitü" oluşudur: Kuruluşu, işleyişi, yönetimi, yerleşim bakımından da Köy Enstitüleri bir okul değildir. Hiçbir okulda Köy Enstitülerinde bulunan yapılar, bölümler, çalışma alanları yoktur, olsa bile Enstitülerdeki gibi geniş çapta değildir.⁴⁰

Cılavuz'da çalışma programı diğer Enstitülerde ol-duğu gibi mevsime, haftaya ve güne göre planlanır, aylık plan yapılmaz. Kırsal alanda mevsimler üretim sürecini ve biçimini belirler. Kış mevsimi ortalama altı ay sürer ve genellikle Kasım'da başlar, Nisan sonlarında biter. Kış çok soğuk ve karlıdır; genellikle dışarıda iş ya-pılamaz, bu süre boyunca "nazarı" (kuramsal) derslere ve atölye çalışmalarına, bahar ve yaz aylarında ise, "amelî" (uygulanmalı) çalışmalara ağırlık verilir. Gün-çalış planlanan sekiz saatlik süre, ders ve atölye çalış-malarını içerir. Günlük işler arasındaki mutfak, yemek-hane, dersane ve koridorların temizliği ve hayvanla-rın bakımı da öğrenciler tarafından yapılır. Bu çalış-malar öğrencinin eğitiminin bir parçası olarak planlanır ve her hafta bir sınıf tarafından nöbetleşe olarak yapılır.⁴¹ Bazı kırsal bir öncekine göre daha da sert geçer. O za-man öğrencinin ve öğretmenlerin yaşantıları daha da güçleşir. Öğrenciler hem kapanan enstitünün yolunu açar, hem de donan hidroelektrik santraline su akış-ının gerçekleştiği su kanallarındaki buzları kırarlar.⁴² Enstitü'nün aydınlanmasını sağlayan elektrik santralini-nin öğretmen ve öğrenciler tarafından yapıldığını da anımsatmak gerekir. O yıllarda sadece Kars'ın merke-

thus strived to advance in agriculture. Poutry, on the other hand, produced enough eggs to meet the needs of the Institute.³⁴ The animals at Cılavuz were not seen merely as means of production but they were cared for with love. Educator, writer and Turkish Ra-dio and Television (TRT) producer Ümit Kaftancıoğlu, who was assassinated in 1980 because of his ideas, was struck by the names of animals he encountered in the stables on the day he first set foot at the Institute. "Garip read the names of horses and cows in the sta-bles as we waited. Written in white on red canisters, numerous names such as 'Göleli', 'Geyik' (Deer), 'Küçük Geyik' (Little Deer), 'Nilüfer' (Lily), 'Sakız' (Mas-tic), 'Leylâ', 'Karlıdağ' (Snowy Mountain), ran all the way to both ends of the stables."³⁵

Advanced machinery, tools, and equipment were also used at Cılavuz despite the deprived conditions of the period. The machinery in Cılavuz can be cate-gorized as cleaning, production, transportation, and culture-entertainment. In addition, the Institute owned the necessary tools to be used at the agricul-ture and animal husbandry workshops. The Institute had one of each of the following equipment: horse rake, grain drill (sowing machine), mowing machine, reaping machine, winnowing machine, cream ma-chine, butter churn, mixer (olive oil machine), centri-fuge, and artificial honeycomb machine. Apart from these, there were three cars, one bus, one motorcy-cle, and two dry docks.³⁶ In 1947, the Institute also had a combine harvester, a land mower, three trac-tors, a bus, and a jeep.³⁷ Additionally, there were five or six bicycles, several cameras, and a projector until the 1960s. The inhabitants of Susuz also had access to the movie theater.³⁸

As seen here, the work program and lifestyle of Cılavuz Village Institute were designed in line with the

39 Rasim Bakırcıoğlu ile 31 Mart 2008'de İstanbul'da yapılan görüşmeden.

40 Haşim Kanar, *Köy Enstitüleri: Eğitimde Atılım*, Selvi Yayınları, Ankara, 1990, s. 15

41 Halit Ağanoğlu, "Cılavuz Köy Enstitüsü'nün Kuruluşu", s. 145

42 "Cılavuz Köy Enstitüsü Haberleri", *Köy Enstitüleri Dergisi II*, Milli Eğitim Basımevi, Ankara, Nisan 1945, s. 342.

34 Ağanoğlu, *Köy Enstitüleri Yolunda*, p. 45

35 Kaftancıoğlu, *Dönemeç*, p. 37.

36 Ağanoğlu, "Cılavuz Köy Enstitüsü'nün Kuruluşu", p. 144.

37 "Cılavuz Köy Enstitüsü'ne Ait Haberler", *Kars Gazetesi*, 668, 9 November 1948.

38 Excerpt from the interview conducted on 17 June 2008 with Gülbeç Yahşi in Kars-Susuz.

zinde elektrik olduğu göz önünde bulundurulduğunda, elektrik santrali öğrencilerin gözünde çok önemli bir anlam içerir.

Cılavuz'un İşlikleri

Tarımsal üretim ve hayvancılık uygulamaları dışında Köy Enstitülerinde işlikler (atölyeler) bulunur. Bu işliklerde Enstitülerin gereksinimlerini karşılamaya yönelik üretim yapılır. Cılavuz'daki işliklerin başlıcaları yunlardır: Dikiş işliği, dokuma işliği, demircilik işliği, marangoz işliği. Bunun yanı sıra, 1940 yılından itibaren fotoğrafçılık işliği de vardı.⁴³ Dokuma işliğinde dört tezgâh bulunur ve burada Enstitü'nün ihtiyacı olan dokumalar yapılır. Kışları uzun olan ve zamanlarını genellikle evde geçiren köylülerin bu tezgâhları kullanmaları için de çaba sarf edilir. Dört ocaklı demircilik işliğinde ise balta, kuzma, kürek yapılmakta, pulluk, araba gibi araçlar tamir edilmektedir. Marangozluk işliğinde de kurumun ihtiyaçları karşılanır. Daha fazla verim için marangoz ve demircilik işliğine uygun bir bina yapımının sürdüğü haberi verilir. Bütün işlikler, bir yandan üretilen diğer yandan da eğitimi veridir. Böylece öğrencilerin iş içinde eğitimi sağlanır.⁴⁴ 1945 yılının ilk üç ayında dokuma atölyesinde 3 bin metre bez, 100 adet mendil, 30 adet havlu, 25 adet perde dokunur. Dikiş atölyesinde ise 215 mintan, 200 adet iş elbisesi, 250 yatak takımı ihtiyacı karşılanır.⁴⁵ Enstitü mezunlarından Nizamettin Göçmen, 1940'ların başında, İkinci Dünya Savaşı koşullarında bez yokluğundan dolayı köylüler için kefen bezi dokuduklarını söylemektedir.⁴⁶

Enstitü İnşasında İmece

Bütün Köy Enstitüsü binalarını mimarlar tasarlar, inşasında ise öğretmen ve öğrenciler çalışır. Fakat Cılavuz'da yeni yapılan bina çok az sayıdadır. Bunlar da öğretmenlere ev ve yemekhane olarak yapılmıştır.

43 Kâzım Arıcı ile 14 Haziran 2006'da Ardahan'da yapılan görüşmeden.

44 Ağanolu "Cılavuz Köy Enstitüsünün Kuruluşu", s. 143.

45 "Cılavuz Köy Enstitüsü Haberleri", *Köy Enstitüleri Dergisi* II, Milli Eğitim Basımevi, Ankara, Nisan 1945, s. 342.

46 Nizamettin Göçmen'in posta aracılığı ile tarafıma ilettiği notlardan.

"progressive village life" vision. It was made sure that the classrooms, corridors, and all the buildings received enough light and air. Great weight was placed on hygiene. Plainness, aesthetics, and sanitation were prioritized in the use of objects. In order to encourage students to produce with advanced methods, a visually rich environment was created with paintings, writings, and graphics. Bakırıcıoğlu, a former Cılavuz Village Institute student known for his research in pedagogy, recalls that the visual content of education in those years at Cılavuz was a result of modern education.³⁹ It is important to reiterate that much like other Institutes, Cılavuz Village Institute was not a school, but an "institute." In terms of its establishment, administration, operation, and setting, Village Institutes were not schools; no other school had the buildings, departments, and workspaces featured at the Village Institutes. Even if they existed, they were not as extensive as the Village Institutes.⁴⁰

Similar to other Institutes, the work program at Cılavuz was planned on a seasonal, weekly, and daily schedule. There were no monthly plans. In rural areas, seasons determine the period and manner of production. The winter season in Cılavuz lasted six months on average. Winter often began in November and lasted through April. As the winters were very cold and snowy, outdoor work was often out of the question. During this period, "theoretical" classes and workshops were carried out, whereas in spring and summer, "applied" studies were executed. The eight-hour period during the day comprised classes and workshops. Students did the daily chores including: the cleaning of the kitchen, the refectory, classrooms and corridors, as well as the cleaning and feeding of animals. These exercises were designed as part of the student's education and were executed in turns each week by different classes.⁴¹ Some winters were harsh

39 Excerpt from the interview conducted on 31 March 2008 with Rasim Bakırıcıoğlu in Istanbul.

40 Haşim Kanar, *Köy Enstitüleri Eğitimde Atılım*, Selvi Yayınları, Ankara, 1990, p. 15.

41 Halit Ağanolu, "Cılavuz Köy Enstitüsünün Kuruluşu", p. 145.

Öğrenciler Rus işgali sırasında yapılan askeri binaları onarır ve eğitime başlar:

"Bir kaç binanın üzeri yarım yamalak yapılmış. Biz böyle çocuk ellerimizle, biz çalışarak okulumuzu yaptık. Altını döşettiler, üstünü de... Ama tabii büyük çocuklar da, büyük arkadaşlar da var, yardımlaşarak okulları yaptık. İçerisine girdik. Bu okullar Ruslardan kalma taş bina, sadece iki katlı... Yatakhane, yemekhanesi her şeyisini yaparak içerisine girdik ve öğretime başladık 1939 yılında..."⁴⁷

"Ben daha çocuğum, ne işim var bu inşaatlarda" dememişler: "...Bizim sevincimiz, böyle bir okula girmiş, böyle efendim... Eee biz çocuk adamız, öyle yoksulluktan çıkmışız gelmişiz, yeni yeni elbise giymişiz efendim... İşte önümüze bir tabak bir şey geliyor, onu biz yadırgamayız..."⁴⁸ Bu inşa süreci sadece öğrencilerin kendi Enstitü'sünü yapmakla sınırlı kalmaz, imece usulüyle, başka Enstitülere gider ve yirmi beş ile kırk kişi arasında değişen öğrenci gruplarının dayanışmasıyla diğer Enstitülerin eksik binaları da yapılır. Cılavuz'dan Ankara Hasanoğlu, Erzurum Pulur ve Malatya Akçadağ Köy Enstitüsü'ne öğrenci grupları gider. Yaz boyunca çalışıp bitirdikleri binaların giriş kapısının üstüne de "Cılavuz" imzasını atarlar. Tıpkı sanatçının eserini imzalaması gibi, bu imza da geleceğe kalır. Söz konusu Enstitülerde inşa sürecine katılan öğrencilerin çalışmalarını bitirdikten hemen sonra "yurt gezisi" ile ödüllendirilir ve yirmi beş-otuz gün boyunca bütün ülkeyi gezerler. Kız öğrenciler başka Enstitülerin inşasına gönderilmezler ama onlar da, erkek arkadaşlarıyla yurt gezisine katılırlar. Bu öğrencilerin belleklerinde yurdu gezmek, olağanüstü bir deneyim, görgü, bilgi ve keyif olarak saklanır (Şek. 8).

Sonuç

1940'lı yıllardaki Cılavuz Köy Enstitüsü'ne baktığımızda, oldukça gelişmiş eğitim ve üretim yerleşkesini

er than others, making the lives of students and teachers more difficult. The students were both obliged to shovel the blocked road of the Institute and break the ice in the pipes that carried water to the frozen hydroelectric power plant.⁴² It is important to reiterate here that students and teachers built the power plant that brought electricity to the Institute. Considering that only central Kars had electricity, the power plant carried a special meaning for students.

Workshops of Cılavuz

Apart from agricultural production and animal husbandry, Village Institutes also included workshops for production of goods to meet the needs of the Institutes. The most important workshops in Cılavuz were as follows: tailoring, textile, ironworking, and carpentry. In addition, the Institute had a photography workshop as of 1940.⁴³ The textile workshop comprised four weaving looms, which produced textiles to compensate for the Institute's needs. In addition, the looms were put at the disposal of the villagers, who often spent the long winter months at home. The ironworking shop had four forge hearths used for making axes, pickaxes, and shovels and for fixing ploughs and cars. The carpentry workshop also met the needs of the Institute. A new building for carpentry and ironworking was constructed for increased production. All workshops served as places of both production and education, facilitating on-the-job training for students.⁴⁴ In the first three months of 1945, the following textile goods were produced in the textile workshop: three thousand meters of fabric, 100 handkerchiefs, 30 towels, and 25 curtains. 215 shirts, 200 overalls, and 250 sets of bedding manufactured at the tailoring workshop met the needs of the Institute.⁴⁵ Institute graduate Nizamettin Göçmen

47 Kâzım Arıcı ile 14 Haziran 2006'da Ardahan'da yapılan görüşmeden.

48 Kâzım Arıcı ile 14 Haziran 2006'da Ardahan'da yapılan görüşmeden.

42 "Cılavuz Köy Enstitüsü Haberleri", *Köy Enstitüleri Dergisi II*, Milli Eğitim Basımevi, Ankara, April 1945, p. 342

43 Excerpt from the interview conducted on 14 June 2006 with Kâzım Arıcı in Ardahan

44 Ağanoğlu, "Cılavuz Köy Enstitüsünün Kuruluşu", p. 143.

45 "Cılavuz Köy Enstitüsü Haberleri", *Köy Enstitüleri Dergisi II*, Milli Eğitim Basımevi, Ankara, April 1945, p. 342.

Şekil 8: Cilavuz Köy Enstitüsü öğrencileri, öğretmenleri Selim Bilgen eşliğinde İstanbul Büyükkada gezisinde (1946). Erden Bilgen Arşivi.
Figure 8: Cilavuz Village Institute students on an excursion to Büyükkada, İstanbul with their teacher Selim Bilgen (1946).
 Erden Bilgen Archives.

görüyoruz. Burası ne okul, ne köy, ne kasaba, ne kenttir sadece... Belki de hepsinin toplamıdır; maddi ve manevi kültürün üretildiği... Buradaki öğrenciler barınacakları binayı onarır, yenilerini inşa eder. Hayvanları sağır sütünü tüketir, arılarından bal alır, yetiştirdikleri sebzeleri yer... Bununla da yetinmez, kendi haritasını kendisi yapar. Kız erkek demeden ata biner, bisikletten traktöre araç kullanmayı öğrenir. Piyano ve keman çalar... Herkes mandolin çalmayı bilmek zorundadır. Cilavuzlu öğrenciler tarım ve hayvancılıkla ilgili üretim, inşaat vb. işler dışında bir lise öğrencisi gibi edebiyat, tarih, coğrafya, matematik, fizik gibi dersleri de öğrenir. Ayrıca fotoğraf çekmeyi, motosiklet, bisiklet, otomobil, traktör kullanmayı ve makine tamirini de bilen, salgın hastalıklarla ve zirai hastalıklarla mücadelede de başarılı bir kuşak yetişir.

states that in the early 1940s, students manufactured winding sheets for villagers due to the shortage of fabric in the years of World War II.⁴⁶

Collective Work during the Construction of the Institute

Ali Village institutes were designed by architects, however, they were built by students and teachers. Still, the number of new buildings was fewer in Cilavuz and they were built as homes and dining halls for teachers. As mentioned earlier, students restored the military buildings constructed during the Russian invasion and began their education there.

46 From the notes that Nizamettin Göçmen sent me by mail

Şekil 9: Cılavuz Köy Enstitüsü öğrencileri kayak yaparken (1941). Firdevs Gümüşoğlu Arşivi.
Figure 9: Cılavuz Village Institute students skiing (1941). Firdevs Gümüşoğlu Archives.

Cılavuz'da eğitim, yaşam için gerçekleşir. Öğrenciler yaşamsal gereksinimler için üretim yaparken, birden da Zola, Tolstoy, Schiller vb. edebi ustaları okur. J. J. Rousseau'nun *Emile* adlı eserinin anlamını çok iyi bilir. Öte yandan coğrafi koşullara uygun spor yapar, kız-erkek ayrımı yapılmadan, dağcılık, kaya tırmanışı, kayak, at ve bisiklet binmek, fotoğraf çekmek vb. sporlar öğrenilir (Şek. 9).

Bu eğitim biçimi, Tonguç'un teorik çerçevesini çizdiği, ilk kez Köy Enstitülerinde uygulanan özgün bir biçimdir: "Köy Enstitülerinden önce okullarımızda bir takım işler yaptırılırdı. Bıçakla küçük küçük sabanlar, boyunduruklar, masacıklar... Böylece çocukların parmaklarının, tasarım güçlerinin gelişeceği söylenirdi. Tonguç'a gelindiğinde iş, gerçek işe dönüştü. ... Tonguç'un açtığı eğitimbilim yolunda iş bütündür ve gereksinmeden doğar."⁴⁹ Cılavuz'da da iş bütündür:

"The roofs of several buildings were restored haphazardly. We worked, with our infantile hands, to build our school. They had us do the floors and the roofs... Of course, there were older children, older friends, so we built the schools through a collective effort. We went in. These schools were just two-storey stone buildings left from the Russians.... We built the dormitory, the refectory, and everything else, and we moved in to begin our education in 1939..."⁴⁷

The students never said, "I'm only a child, what do I know about construction?": "We were overjoyed to have been admitted to such a school, yes sir... We were children after all, raised in poverty, now dressed in new clothes... A plate of food was put before us, we didn't find [building the school] odd..."⁴⁸ During the

47 Excerpt from the interview conducted on 14 June 2006 with Kâzım Arıcı in Ardahan.

48 Excerpt from the interview conducted on 14 June 2006 with Kâzım Arıcı in Ardahan.

49 Türkiye'de Köy Enstitüleri / Die Dorfinstitute in der Türkei: Yazar ve Öğretmen Fakir Baykurt'la Duisburg'ta Yapılan

Şekil 10: Cılavuz Köy Enstitüsü müzik öğretmeni Selim Bilgen, mandolin korosuyla bir 19 Mayıs kutlaması sonrasında (1943).

İrdeviş Gümüşiöğlü Arşivi.

Figure 10: Cılavuz Village Institute music teacher Selim Bilgen with the mandolin ensemble after a May 19th celebration (1943).

İrdeviş Gümüşiöğlü Archives.

Kompozisyon dersinde, yemekhanenin yanan çatısı öğrencilerin kompozisyon konusu olur. Dokuma atölyesinde, cenazesine kefen bile bulamayan yoksul köylüye kefen bezi dokunur. Fizik dersinde, karanlıktan kurtulmanın uygulamasını öğrenirler. Elektrik santrali inşaatı öğrencilerin ve öğretmenlerin belleklerinde önemli bir yer tutar. Öğrencinin, elektrik santrali kurma sürecine katılması, kendi emekleriyle aydınlanmak, tarlada elde ettiği ürünle ya da bakımını yaptığı hayvanların sütünden, peynirinden beslenmekten daha başka anlamlar içerir. Geleneksel olarak bildiklerinin çok dışında bir deneyim söz konusudur burada.

construction period, the students not only built their own Institute; through the united efforts of the school community, they went to other institutes and the unfinished buildings of these institutes were completed by groups of twenty-five to forty students. Student groups traveled from Cılavuz to Ankara-Hasanoğlu, Erzurum-Pulur and Malatya-Akçadağ Village Institutes. After a summer's hard work, they signed "Cılavuz" above the entrance doors of the buildings they completed. Much like an artist signing his/her work, this signature was left for future generations. Immediately after completing their task, the student participating in the construction process of the said Institutes were awarded by a "countrywide trip." During this trip, students traveled across the entire coun-

Kasabalarda bile elektriğin olmadığı koşullarda, Cılavuz ışıltı ışıltıdır. Bu durum, öğrencilerin bilinçlerine de yansır ve eğitim, onları güçlendiren bir işlev görür (Şek. 10).

Cılavuz'da özgür düşünen, bilimsel bakış açısına sahip, üreten, toplumsal değişimde özne olduğunu bilen, demokratik değerlere ve toplumsal dayanışmaya inanmış gençler yetişir. Bu gençler öğretmen, yazar, şair, sanatçı, bilim insanı, gazeteci, milletvekili ve öğretmen örgütlenmelerinde önder olarak ülkemizin kültürel yaşantısına büyük katkı sağladılar.

try for nearly a month. Female students were not sent to the construction of other Institutes. However, they joined their male classmates on the trip. The journey across the country was ingrained in their memories as an extraordinary and pleasurable experience that offered new information and decorum (Fig. 8).

Conclusion

When we look at the Cılavuz Village Institute of the 1940s, we find a considerably advanced campus of education and production. It is neither a school, nor a village, a town, or a city... Perhaps, it is a collection of all; a center for the production of material and spiritual culture... The students here restored or constructed the buildings that would accommodate them. They milked the animals, drank their milk, took honey from the bees, and ate the vegetables they grew... As if all that was not enough, they drew their own maps. Regardless of gender, they rode horses, learned how to ride bikes or drive tractors, and played the piano and the violin... All students were obliged to learn how to play the mandolin. Apart from agricultural production, animal husbandry, or construction, etc., students of Cılavuz took literature, history, geography, mathematics, and physics classes like all other high school students. In addition, they learned how to take photographs, ride bikes and motorcycles, drive cars and tractors, and repair machinery. The Institute trained a generation that knew what to do in the face of epidemics or agricultural diseases.

Education in Cılavuz was an integral part of a lifetime training. As students produced goods for basic needs, they also studied literary masters such as Zola, Tolstoy, Schiller, etc., and knew well the meaning of J. Rousseau's *Emile*. Meanwhile, they practiced sports that were suited for geographical conditions. Without gender discrimination, all students were engaged in mountain and rock climbing, skiing, horseback riding, cycling, and photography (Fig. 9).

This type of education, the theoretical framework of which was designed by Tonguç, was a unique methodology implemented for the first time at Village Institutes. "Prior to Village Institutes, we had small

handcrafts at school; miniature ploughs, oxbows, tables carved with knives... It was said that such practices would advance children's skills of design and handcrafts. With Tonguç, these practices evolved into real work... On the pedagogical path that Tonguç opened, work was regarded as a whole and was borne of need."⁴⁹ Work at Cılavuz was seen as such: In composition class, the burned down roof of the refectory became the composition theme of the students. In the textile workshop, they manufactured winding sheets for poor villagers who could not afford it for their funerals. In physics, they learned what to do in darkness. The construction of the power plant held an important place in the memory of students and teachers. The participation of students in the process of building a power plant and providing electricity through their own efforts carried a more profound meaning than feeding themselves with the milk and cheese of the animals they cared for or the crops they grew. This experience entailed much more than what they traditionally knew. Even in the days when towns had no electricity, Cılavuz was illuminated. This extraordinary circumstance was reflected on the awareness of the students and education served an empowering function (Fig. 10).

Cılavuz gave birth to freethinking, scientifically minded, and productive young individuals who were aware that they were agents of social transformation and believed in democratic values and social collaboration. As teachers, writers, poets, scientists, journalists, deputies, and leaders in teacher organizations, these young minds made great contributions to the cultural life of Turkey.

49 *Türkiye'de Köy Enstitüleri / Die Dorfinstitute in der Türkei*
Yazar ve Öğretmen Fakir Baykurt'la Duisburg'ta Yapılan
Konuşmanın Tam Metni, Türkiye Öğretmenler Derneği
Yayınları, Cologne, 1985, p. 13.

GÖL KÖY ENSTİTÜSÜ TARİHİNE
KISA BİR BAKIŞ

A BRIEF OVERVIEW OF THE HISTORY
OF GÖL VILLAGE INSTITUTE

Gülşah Eser

Köy Enstitüleri eğitim tarihimize en çok konuların ve tartışılan projelerinden biridir. Bu enstitüler arasında Göl Köy Enstitüsü ise, öğretmen yetiştirme modelinin yanı sıra Enstitü bünyesinde yürütülen Eğitim Kursları ve Sağlık Kolları faaliyetleriyle Köy Enstitüsü sisteminin bütünsel olarak uygulanmasında bir örnek teşkil etmiş ve kendisinden sonra açılacak enstitülere de bir model oluşturmuştur.

3238 Sayılı ve 11 Haziran 1937 tarihli Köy Eğitim-Enstitü Kanunu ile nüfusları öğretmen gönderilmesine elverişli olmayan köylerin eğitim-öğretim işlerini yürütmek ve ziraat işlerinin bilimsel bir biçimde yapılmasında köylülere yardım etmek üzere Türkiye'nin belirli bölgelerinde Eğitim Kursları açılmasına karar verilmiştir. Bu bağlamda, Batı Karadeniz Bölgesi'nde Kastamonu'nun bölge merkezi olması düşünülmüş ve Eğitim Kursu'nun burada açılması planlanmıştır. Kastamonu'nun bölge merkezi seçilmesinin ardından Eğitim Kursu'nun Kastamonu'da nerede açılacağı konusu gündeme gelmiş ve ilköğretim Genel Müdürü İsmail Hakkı Tonguç, Kurs'un açılması için gerekli çalışmalarını başlatarak çalışmaları yürütmek üzere bir heyet oluşturmuştur. Bu heyetin içerisinde Tonguç'un yanı sıra Ziraat Vekilliği Köycülük Şubesi Müdürü Raşit Sarıçoğlu ve açılması planlanan Eğitim Kursu'nun kurucu müdürü olacak Süleyman Edip Balkır (1902-1978)¹ yer almıştır. Balkır, konuya ilişkin telgrafı alır almaz, ilk iş olarak, kursun yeri, havası, suyu, şehre mesafesi gibi konularda araştırmalar yapmış ve anılarından aktardığı

Village Institutes are one of the most discussed and debated projects in the history of education in Turkey. Among these, Göl Village Institute constitutes an example in the integrated implementation of the Village Institute system not only in terms of its teacher-training model, but also with respect to Instructor Courses and Health Department activities carried out under the auspices of the Institute. The Institute thus set precedent for subsequent institutes.

The enactment of the Law number 3238 on Village Instructors dated 11 June 1937 foresaw the opening of Instructor Courses across specified areas of Turkey to undertake the educational initiatives of villages that were not populated enough to be assigned teachers and to assist villages in conducting agricultural activities in a scientific manner. In this context, Kastamonu was chosen as the regional center of the Western Black Sea Region and the opening of the regional Instructor Course was planned in this city. Following the appointment of Kastamonu as the regional center, the question of the location of the Instructor Course in Kastamonu came to fore. İsmail Hakkı Tonguç, then-General Director of Primary Education, initiated the efforts to open the Course and created a task force to oversee the developments. Apart from Tonguç, the taskforce included Raşit Sarıçoğlu, then Director of Ministry of Agriculture's Villagers Department, as well as Süleyman Edip Balkır (1902-1978),¹ who would become the founding director of the pro-

1902 yılında Bursa'da, bugünkü Mustafa Kemalpaşa (eski adıyla Kirmasti) kasabasında doğan Süleyman Edip Balkır, Bizans'a karşı çok önce bu kente iskan edilmiş uç beylerinden Karabey soyundandır. Babası Hacı Mehmet, annesi Hacı Hanife'dir. 1921 yılında Bursa Darülmüallimi'nden mezun olmuş ve Kirmasti ilçesi Koşubozğazi karyesinde (köyünde) öğretmenliğe başlamıştır. 1928'de İstanbul ili ilköğretim Muftetşi'liğine atanmıştır. 1937'den başlamak üzere Eskişehir Mahmudiye ve Kastamonu Göl Eğitim Kursu'nun kurucu müdürlüğünü yapmıştır. 1940 yılında yeni kurulacak Arifiye Köy Enstitüsü Müdürlüğü'ne getirilmiştir. 1946'da İstanbul Teknik Üniversitesi Zat (personel) İşleri Müdürlüğü'ne atanmış ve 1967 yılında yaş sınırından emekli olmuştur. 1978 yılında vefat etmiştir. Bkz., Süleyman Edip Balkır, *Yeni Hızla Köye Doğru*, 1, Kastamonu Gököylüler Vakfı Yayınları, İstanbul, 2002, s. 6.

1 Born in 1902 in the town of Mustafa Kemalpaşa (former Kirmasti) in Bursa, Süleyman Edip Balkır was a descendant of the Karabey uç beyi (margrave) settled in this town against the Byzantines. His father was Hacı Mehmet and his mother was Hacı Hanife. In 1921, he graduated from the Bursa Teacher's Training School and began teaching in the Koşubozğazi village of Kirmasti. He was appointed as the Primary Education Inspector of İstanbul in 1928. From 1937 onwards, he acted as the founding director of Eskişehir Mahmudiye and Kastamonu Göl Instructor Courses. In 1940, he was assigned as the Director of Arifiye Village Institute. Balkır was appointed to the Directorate of Technical University's Department of Personnel in 1946, and in 1967 he was retired to due age limit. He died in 1978. See Süleyman Edip Balkır, *Yeni Hızla Köye Doğru*, 1, Kastamonu Gököylüler Vakfı Yayınları, İstanbul, 2002, p. 6.

Göl Köy Öğitmen Kursu Müdürü Süleyman Edip Balkır, (1902–1978), soldan üçüncü. İ.H. Tonguç Belgeliği
Director of the Göl Village Instructor Course Süleyman Edip Balkır, (1902–1978), third from left. İ.H. Tonguç Archives

ğına göre, Kurs yerine dair hep olumlu sözler duymuştur.² Daha sonra Tonguç, Saraçoğlu ve Balkır birlikte Çankırı üzerinden 25 Mart 1938 tarihinde Kastamonu'ya gelmişlerdir.³ Bu heyetin gelişini *Doğrusöz* gazetesi 29 Mart 1938 tarihli sayısında, "250 Kişilik Öğitmen Kursu Açılıyor, İlköğretim Genel Direktörü ile Bir Heyet Geldi" başlığıyla vermiştir:

"Bu Cuma günü Kültür Bakanlığı İlk Öğretim Genel Direktörü Bay İsmail Songuç (Tonguç) ile Ziraat Vekâleti Köycülük Şubesi Müdürü Mühendis Bay Raşit ve Kurs Direktörlüğüne tayin edilen Bay Edip Balkır Ankaradan şehrimize gelmişlerdir. Heyet Öğitmen kursu açılacak

jected Instructor Course. Upon receiving the telegraph concerning the matter, Balkır first conducted studies on the course's location, air, water, and proximity to the city and, as he wrote in his memoirs, heard only positive things about the location of the Course.² Tonguç, Saraçoğlu and Balkır later traveled together and arrived in Kastamonu via Çankırı on 25 March 1938.³ The 29 March 1938 issue of *Doğrusöz* newspaper conveyed the arrival of the taskforce with the following headline and announcement: "Instructor Course of 250 Students Opens: Primary School General Director and Taskforce Visit."

2 Balkır, Göl hakkında kendisine denilenleri şu şekilde aktarmaktadır: "Bana dediler ki: – Oo! Mükemmel yer. Bağlık, bahçelik, çamlık, suyu bol, güzel; gölü var, çiçeği var... cennet, cennet!": Balkır, *Yeni Hızla Köye Doğru*, s. 9. A.g.e., s. 9–14.

2 Balkır conveys the comments he received on Göl as follows: "I was told: – Ah! A perfect location. Vineyards, orchards, pine groves, plenty of water; there is a lake, flowers... it's paradise, for sure!": Balkır, *Yeni Hızla Köye Doğru*, p. 9.

3 *Ibid.*, pp. 9–14.

olan Gölde ziraat fidanlığını gezmişler ve yerli beyenmişlerdir, pazar günü Taşköprüye kadar gitmişler, bazı köylere uğramışlar, bilhassa köylerde gördükleri uyanıklıktan fevkalâde memnun kalmışlardır.”⁴

Tonguç'un başında olduğu bu heyet Eğitim Kursu'nun Göl'deki Ziraat Fidanlığı'nın yerine yine Göl'de ancak Şeyh Ziya Efendi'nin konağında⁵ açılmasına karar vermiş ve 1938 Nisanı'nda Göl Eğitim Kursu⁶ açılarak, Kurs'un ilk devresi çalışmalarına başlamıştır. Kurs'un Kurucu Müdürü Süleyman Edip Balkır ve son müdürü ise Hilmi Bilginer olmuş, 1938 yılında başlayan Eğitim Kursu faaliyetleri 1947 yılına kadar devam etmiş ve sayısı net olarak bilinmemekle birlikte bu Kurs'tan yaklaşık 822 öğretmen mezun edilmiştir.

Gölköy Eğitim Kursu'nun açılışından bir sene sonra aynı yerde, Göl Köy Öğretmen Okulu açılmış⁷ ve Eğitim Kursu faaliyetleri bu Okul'la birlikte yürütül-

“This Friday, Ministry of Culture's Primary Education General Director Mr. İsmail Songuç (Tonguç), Ministry of Agriculture's Villagery Department Director and engineer Mr. Raşit, and Mr. Edip Balkır, who was appointed as the Course Director, arrived in town from Ankara. The committee visited the agricultural nursery in Göl, where the Instructor Course will be opened, and approved the location. On Sunday, they traveled as far as Taşköprü, visited several villages, and were impressed by the revival they encountered, particularly in the villages.”⁴

Presided by Tonguç, the taskforce decided to open the Instructor Course at the Şeyh Ziya Efendi Mansion⁵ instead of the Agricultural Nursery in Göl. Thus, in April of 1938, Göl Instructor Course was launched and the first term of the Course was initiated.⁶ Süleyman Edip Balkır and Hilmi Bilginer were the founding director and last director of the Course, respectively. Inaugurated in 1938, the Instructor Course ran until 1947. Although the exact number of students is unknown, an estimated 822 teachers graduated from the Course.

A year after the inauguration of Göl Instructor Course, Göl Village Teacher Training School was opened⁷

4 Doğrusöz, 29.03.1938, s. 1.

5 Şeyh Ziya Efendi'nin konağı o zamanlar kısaca “Şeyhoğlu Konağı” olarak ve daha sonra da “1 Numaralı Bina” sanıyla anılmıştır.

6 Göl Eğitim Kursu'nun ilk devresinin faaliyetleri hakkında ayrıntılı bilgi için bkz., Gülşah Eser, *Köy Enstitüleri'nde Bir Öncü: Özgün Arşivi Işığında Göl Köy Enstitüsü*, yayımlanmamış doktora tezi, İstanbul Üniversitesi Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihli Enstitüsü, İstanbul, 2011, s. 45–52.

7 Göl Köy Öğretmen Okulu'nun açılış tarihiyle ilgili aynı kaynaktaki iki farklı bilgi yer almaktadır. Birincisinde Okul'un 01.04.1939 tarihinde açıldığı yazmaktadır [Kastamonu-Göl İlköğretmen Okulu Tarihçesi (1938–1955), sy.]. İkincisinden ise Okul'un temellerinin 01.11.1939 tarihinde atıldığı bilgisine ulaşılmaktadır [Kastamonu-Göl İlköğretmen Okulu Tarihçesi (1938–1955), s. 5]. Enver Törünen adlı öğretmenin şahsi dosyası incelendiğinde, bu dosyada yer alan T.C. Maarif Vekilliği Zatişleri Direktörlüğü tarafından Kastamonu Valiliği'ne gönderilen belgede Enver Törünen'in Kastamonu Köy Öğretmen Okulu tarih-coğrafya öğretmenliğine tayin edildiği yazmaktadır. Bu da Göl Köy Öğretmen Okulu'nun 01.11.1939 tarihinde temellerinin atıldığı olduğu bilgisini doğrulamaktadır. T.C. Maarif Vekilliği Zatişleri Direktörlüğü tarafından Kastamonu Valiliği'ne gönderilen 11579 sayılı ve 04.09.1939 tarihli yazı (kaba tasnifle Enver Törünen'in özlük dosyası). Ayrıca bkz., Güler Yalçın, “Köy Enstitüleri'nin Kuruluşuna İlişkin Yasal Düzenlemeler ve Uygulamalar”, *İktisat ve İktisat İşığında Köy Enstitüleri Sempozyumu*, Ege Öğretim Elemanları Derneği (EGODER), İzmir, 6 Nisan 2009, s. 60.

4 Doğrusöz, 29.03.1938, p. 1.

5 Şeyh Ziya Efendi's mansion was known briefly as “Şeyhoğlu Konağı” at the time and was later referred to as “1 Numaralı Bina” (Building Number 1).

6 For detailed information on the activities of the first term of Göl Instructor Course, see Gülşah Eser, *Köy Enstitüleri'nde Bir Öncü: Özgün Arşivi Işığında Göl Köy Enstitüsü*, unpublished PhD thesis, İstanbul University Institute of Atatürk's Principles and History of The Turkish Revolution, İstanbul, 2011, pp. 45–52.

7 Two different dates are offered in the same source on the opening date of Göl Village Teacher Training School. The first designates the date as 01.04.1939 [Kastamonu-Göl İlköğretmen Okulu Tarihçesi (History of Göl Primary School Teacher Training School: 1938–1955)]. The second, on the other hand, notes that the school was founded on 01.11.1939 [Kastamonu-Göl İlköğretmen Okulu Tarihçesi (1938–1955), p. 5]. A review of the personal file of a teacher named Enver Törünen includes a document sent from Republic of Turkey Ministry of Education's Directorate of Personnel to the Governorship of Kastamonu and reveals that Enver Törünen was appointed as a teacher of history-geography to Kastamonu Village Teacher Training School. The said

Göl Köy Öğretmen Kursu'nun eğitimciler tarafından yapılan ilk binaları. İ.H. Tonguç Belgeliği
Initial buildings of the Göl Village Instructor Course built by the instructors. İ.H. Tonguç Archives

müştür.⁸ Köy Öğretmen Okulu, Köy Enstitülerinin açılış tarihinin yasallaştığı 17 Nisan 1940 tarihine kadar da bu statüsünü korumuştur. Ancak belirtmek gerekir ki, Okul'un 1939 yılında Köy Öğretmen Okulu olduğu bilinmesine rağmen, açılış tarihi kesin olarak bilinmemektedir. Eğitimci Kursu ve Köy Öğretmen Okulu dönemlerinde elde edilen ilerleme ve başarılar; 17 Nisan 1940 tarihinde Köy Enstitülerinin yasal olarak kurulmasıyla birlikte, Göl Köy Öğretmen Okulu'nun Köy Enstitüsüne dönüştürülmesini gerektirmiştir.

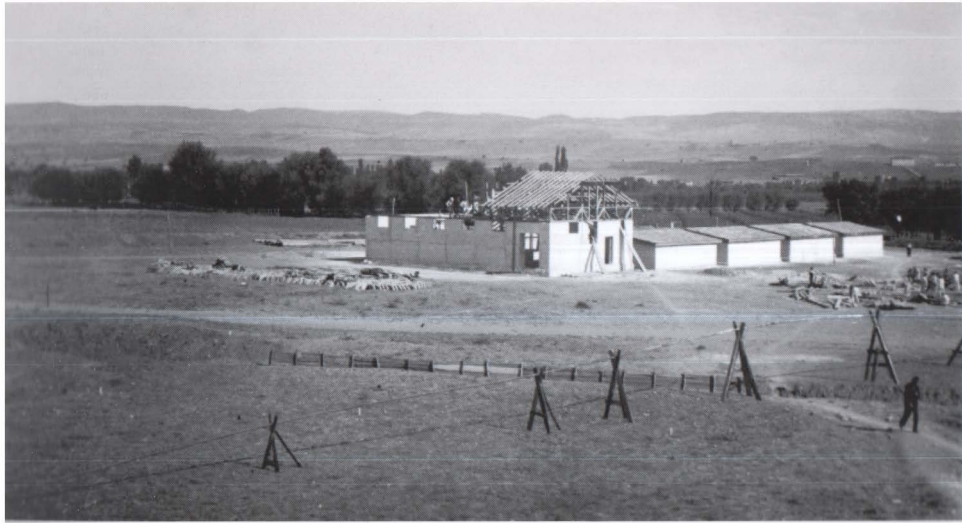
17 Nisan 1940 tarihinden itibaren, Enstitüler planlandıkları adlarla anılmış; bubağlamda Kastamonu'daki Köy Enstitüsü "Göl Köy Enstitüsü" olarak adlandırılmıştır. Ancak, Enstitü içerisinde Eğitimci Kursu'nun da faaliyette olduğu gözönünde bulundurularak; Maarif Vekilliği İlk Tedrisat Umum Müdürlüğü tarafından Göl Köy Enstitüsü Müdürlüğü'ne gönderilen yazıda, 3803 sayılı kanun uyarınca Göl Köy Enstitüsü'nün tam adının Göl Köy Enstitüsü ve Eğitimci Kursu Müdürlüğü

at the same location and the Instructor Course program was conducted alongside the School.⁸ The Village Teacher Training School maintained this status until 17 April 1940, the date on which the opening of Village Institutes was legalized. However, it is important to note that although the School was recognized as the Village Teacher Training School in 1939, its exact date of inauguration remains unknown. The success of the Instructor Course and the Village Teacher Training School and the legal implementation of the Village Institutes on 17 April 1940 called for the Göl Village Teacher Training School to be converted into the Village Institute.

document refutes the information that the School was founded on 01.11.1939. See document number 11579 and dated 30.09.1939 sent from the Republic of Turkey Ministry of Education's Directorate of Personnel to the Governorship of Kastamonu (roughly classified as Enver Törner's personal file). Also see, Güler Yalçın, "Köy Enstitüleri'nin Kuruluşuna İlişkin Yasal Düzenlemeler ve Uygulamalar", *Eğitim İşiğinde Köy Enstitüleri Sempozyumu*, Ege Öğretim Elemanları Derneği (EGODER), İzmir, 16 April 2009, p. 60.

8 Buradaki Eğitimci Kursu faaliyetleri 17 Nisan 1940 tarihinden itibaren Göl Köy Enstitüsü bünyesinde yürütülmüştür.

8 The Instructor Course program here was conducted under the auspices of Göl Village Institute as of 17 April 1940.

Göl Köy Enstitüsü inşa halinde. İ.H. Tonguç Belgeliği
Göl Village Institute under construction. İ.H. Tonguç Archives

olacağı bildirilmiştir.⁹ Enstitü'nün müdürlüğüne Göl Köy Öğretmen Okulu'nun da müdürü olan Ali Doğan Toran (1939–1946) getirilmiş ve Müdür Toran, Göl Köy Enstitüsü'nde yedi yıllık bir süre ile en uzun müdürlük yapan kişi olmuştur. Enstitü'nün kuruluş yıllarının neredeyse tamamı Ali Doğan Toran ile birlikte geçirilmiş, Toran'ın eşi Şaziment Toran'ın da Enstitü'de öğretmen olması ve ailenin Enstitü lojmanında kalması öğrencilerle olan ilişkilerini perçinleştirmiştir.

Müdür Toran bugün de Göl Köy Enstitüsü mezunları tarafından disiplinli kişiliği ile anılır. Göl Köy Enstitüsü'nün tıpkı diğer birçok enstitü gibi İkinci Dünya Savaşı yıllarında açıldığı dikkate alındığında, dönemin zor koşullarına rağmen yine de birçok başarılı çalışma ve girişimde bulunulmasında Toran'ın önemli bir payının olduğunun altını çizmek gerekir. Örneğin Ens-

From 17 April 1940 onwards, the Institutes were called by the projected name; accordingly, the Village Institute in Kastamonu was renamed "Göl Village Institute." However, considering that the Instructor Course would be in operation under the auspices of the Institute, the letter sent from The General Directorate of Primary Education of the Ministry of Education to Göl Village Institute demanded per Law number 3803 that the full name of the Institute be the Directorate of Göl Village Institute and Instructor Course.⁹ Göl Village Teacher Training School director Ali Doğan Toran (1939–1946) was thus appointed as the director of the Institute and held this post for seven years as the longest-serving director of the Institute. The early years of the Institute were spent al

⁹ İ.C. Maarif Vekilliği İlk Tedrisat Umum Müdürlüğü tarafından Göl Köy Enstitüsü Müdürlüğü'ne İsmail Hakkı Tonguç imzasıyla gönderilen 6/06283 sayılı ve 24.05.1940 tarihli yazı, s. 1.

⁹ Document number 6/06283 and dated 24.05.1940 signed by İsmail Hakkı Tonguç and sent from the Republic of Turkey Ministry of Education's General Directorate of Primary Education to the Directorate of Göl Village Institute, p. 1

titü bünyesine “Sağlık Kolları”nın açılması ve böylece sağlık memuru da yetiştirilerek ülkenin sadece öğretmen ihtiyacının değil sağlık memuru ihtiyacının giderilmesine de katkıda bulunulması, Müdür Toran zamanında yürütülen faaliyetlerden bir tanesidir. Ancak belirtmek gerekir ki, başarı ve çalışmalarından öte Enstitü’de Toran döneminin en dikkat çekici yanı, Hasan-Âli Yücel ve İsmail Hakkı Tonguç devrinin bir yöneticisi olmasından kaynaklanan bir titizlikle, o dönemde Enstitü’de gerçekleşen her türlü etkinlik ve işleyişin kayıt altına alınmış olmasıdır. Bu kayıtlar, Gököy Köy Enstitüsü’nün kuruluş yıllarında Enstitü’nün yapısı, işleyişi, eğitim-öğretimi, sosyal etkinlikleri ve daha birçok parametrenin incelenebilmesinde birinci dereceden kaynak olmuştur.

1946 yılının sonlarına doğru Enstitü müdürü değişmiş, Ali Doğan Toran’ın yerine Enstitü’de öğretmenlik de yapmış olan Hilmi Bilginer (1946–1948) Enstitü Müdürlüğü görevine getirilmiştir. Bilginer’in ardından 1948 yılında İsmail Safa Güner (1948–1950) gibi Köy Enstitülerinde çok sevilen ve başarıları takdir edilen bir kişinin Göl Köy Enstitüsü Müdürlüğü’ne atanmasıyla başlayan dönem, Göl Köy Enstitüsü’nün rönesansı olarak nitelendirilebilir. Bu dönemde öğrenci odaklı eğitim politikasının yanı sıra Enstitü’nün yapısal gelişimini de sağlayacak projeler başarılmış; ayrıca sosyal ve kültürel yaşam Enstitü’de zirveye çıkmıştır. Enstitü bünyesine sinemanın getirilinden kuruluş yılının coşkuyla kutlanmasına ve Cumhurbaşkanı İsmet İnönü’nün Enstitü’yü ziyaretlerine¹⁰ kadar birçok sosyal etkinlik Müdür İsmail Safa Güner zamanında gerçekleştirilmiştir. Bu dönemde Cumartesi Toplantılarının¹¹ da amaç ve işlevine uygun yürütüldüğü söyle-

most entirely under the directorship of Ali Doğan Toran. The fact that Toran’s wife Şaziment Toran was a teacher at the Institute and that the family lived on campus strengthened his relations with the students.

To this day, graduates of the Göl Village Institute recall Director Toran by his disciplined personality. Considering that Göl Village Institute was opened during the years of World War II like many other institutes, it would be important to emphasize that Toran played a crucial role in the successful operation and undertakings of the Institute despite the dire conditions of the period. For example, opening “Health Departments” within the Institute and training healthcare officers to help meet the need for teachers and healthcare officers across the country is one of the endeavors undertaken during the term of Director Toran. Nevertheless, it should be mentioned that beyond the successes and initiatives, the most outstanding aspect of Toran’s term at the Institute –as a director from the periods of Hasan-Âli Yücel and İsmail Hakkı Tonguç– is his meticulous recording of all the activities and operations taking place at the Institute. These records serve as primary sources for the study of Göl Village Institute’s structure, operation, curriculum, social activities, and many other parameters in its early years.

Towards the end of 1946, the director of the Institute was changed; Hilmi Bilginer (1946–1948), who also worked as a teacher at the Institute was appointed to Ali Doğan Toran’s position. After Bilginer, the period that commenced with the appointment of a much beloved and admired individual like İsmail Safa Güner (1948–1950) as the Director of Göl Village Institute in 1948 can be regarded as the renaissance of Göl Village Institute. Apart from the student-oriented education policies, projects that would facilitate the structural development of the Institute were achieved under his direction. Furthermore, social and cultural life peaked at the Institute. Numerous social activities such as the introduction of cinema to the Institute, the lively inaugural celebrations and then-President İsmet İnönü’s visits¹⁰ to the Institute were brought to life during the

10 Cumhurbaşkanlarımızın Göl Köy Enstitüsü’ne yaptıkları ziyaretlerle ilgili olarak ayrıntılı bilgi için bkz., Eser, *Köy Enstitüleri’nde Bir Öncü*, s. 225–236; Mustafa Eski, *İsmet İnönü’nün Kastamonu Gezileri*, Çağdaş Yayınları, İstanbul, 1995, s. 84–88; Mehmet Saydur ve Hayati Tahsin Yılmaz, *Bir Tonguç Okulu Gököy Enstitüsü*, Görkem Yayınları, İstanbul, 1994, s. 347–349; İsmail Safa Güner, *Köy Enstitüleri Hatıraları*, B. Kervan Matbaası, İstanbul, 1963, s. 139–140; Mehmet Sazak, *Dişle, Tırnakla, Kitapla Aydınlanma Savaşı: “Bir Köy Enstitülünün Anıları*, Ezgi Matbaa, İstanbul, 2009, s. 78–80.

11 Köy Enstitülerindeki “Cumartesi Toplantıları” hakkında

10 For detailed Information on Turkish Presidents’ visits to Göl

Göl Köy Öğretmen Enstitüsü büki dikiş işliğinde ütü yapan kız öğrenciler. İ.H. Tonguç Belgeliği
Female students do ironing at the sewing workshop of Göl Village Institute. İ.H. Tonguç Archives

nebilir. Eğitim-öğretim açısından bakıldığında, Göl Köy Enstitüsü'nde öğrenci merkezli bir yöntem izlendiği, Tonguç'un sürekli üzerinde durduğu "iş içinde eğitim" ilkesine önem verildiği ve kısıtlı olanaklarla da olsa öğrencilerin ihtiyaçlarıyla sürekli olarak ilgilenildiğini söylemek gerekir. Öğrenciye yaklaşım, sıradan bir öğretmen yetiştirmek değil, eğitim yoluyla köyü canlandırarak bir öğretmen yetiştirmek yönünde olmuş ve Enstitü içerisindeki uygulamalar da bu yönde şekillenmiştir.

İy eğitimi açısından bakıldığında, Göl Köy Enstitüsü'nün diğer Enstitüler arasında özellikle inşaat alanında çok ilerlediği söylenebilir. Bunun yanı sıra Göl Köy Enstitüsü'nün arıcıları da,¹² kuruluş yıllarından başla-

time of Director İsmail Safa Güner. It can be said that "Saturday Gatherings"¹¹ fulfilled their objective and function during this period as well. In terms of the curriculum, it must be noted that a student-oriented method was pursued at the Göl Village Institute, the "training on the job" principle Tonguç continuously urged was given weight, and the needs of the stu-

Village Institute, see Eser, *Köy Enstitüleri'nde Bir Öncü*, pp. 225–236; Mustafa Eski, *İsmet İnönü'nün Kastamonu Gezileri*, Çağdaş Yayınları, İstanbul, 1995, pp. 84–88; Mehmet Saydur and Hayati Tahsin Yılmaz, *Bir Tonguç Okulu Gölköy Enstitüsü*, Gökrem Yayınları, İstanbul, 1994, pp. 347–349; İsmail Safa Güner, *Köy Enstitüleri Hatıraları*, B. Kervan Matbaası, İstanbul, 1963, pp. 139–140; Mehmet Sazak, *Dişle, Tırnakla, Kıtıpla Aydınlanma Savaşımı: "Bir Köy Enstitüsünün Anıları*, Ezgi Matbaa, İstanbul, 2009, pp. 78–80.

¹¹ For detailed information on "Saturday Gatherings" at Villages Institutes, see Gülşah Eser, "Köy Enstitülerinde Cumartesi Toplantıları", *Kuruluşunun 70. Yılında Bir Toplumsal Değişim Projesi Olarak Köy Enstitüleri Sempozyumu*, Kastamonu, 14–17 Nisan 2010, s. 968–977.

ayrıntılı bilgi için bkz., Gülşah Eser, "Köy Enstitülerinde Cumartesi Toplantıları", *Kuruluşunun 70. Yılında Bir Toplumsal Değişim Projesi Olarak Köy Enstitüleri Sempozyumu*, Kastamonu, 14–17 Nisan 2010, s. 968–977.

¹² Bu arıcılar arasında en ünlüleri İlyas Pınarbaşı ve Cemil Şahin'dir.

Göl Köy Eğitim Enstitüsü'nde marangozluk dersi. İ.H. Tonguç Belgesi
Carpentry class at the Göl Village Institute. İ.H. Tonguç Archives

mak üzere Türkiye'deki arıcılık¹³ standartlarının geliştirilmesine katkıda bulunmuştur. Göl Köy Enstitüsü özellikle tarım alanında yaptığı üretim ve uygulamalarla bölgede bir eğitim ekonomisinin oluşmasına da yardımcı olmuştur.

Göl Köy Enstitüsü'nün Göl İlköğretmen Okulu'na dönüştürülmesinden önceki son müdürü ise Mustafa Yaldır'dır. Yaldır dönemine ait Göl Köy Enstitüsü arşivinde çok az sayıda belge bulunmasından dolayı müdürlük yaptığı dönem hakkında genellemelere varmak mümkün değildir. Ancak bazı teftiş raporlarından¹⁴ hareketle, Yaldır'ın da Enstitü'de öğrenci odaklı bir eğitim sürdürmeye çalıştığı söylenebilir.

Genel olarak değerlendirildiğinde Göl Köy Enstitüsü'nün, Köy Enstitüleri arasında öncü bir işleve sahip

were always met. The objective was not simply to train ordinary teachers, but rather guide them in a manner that would help revive the village through education. The implementations within the Institute were thus shaped accordingly.

In terms of vocational training, it can be said that Göl Village Institute was more advanced than other Institutes, particularly in the field of construction. In addition, beekeepers¹² at Göl Village Institute promoted the development of apiculture¹³ standards in Turkey from the onset. With its production and implementations particularly in agriculture, Göl Village Institute also contributed towards the creation of an educational economy in the region.

Mustafa Yaldır was the last director of Göl Village

13 Göl Köy Enstitüsü'nde arıcılık -Eğitmen Kursu döneminden başlamak üzere- gerek Kastamonu'nun daha çok ormanlık arazi içerisinde olmasından gerekse elverişli iklim koşullarından dolayı revaçta olan bir ders ve uğraş olmuştur.

14 Bkz., Göl Köy Enstitüsü Teftiş Defterleri'nde yer alan 263/310/1052 sayı ve 08.06.1953 tarihli teftiş raporu, s. 1.

12 İlyas Pınarbaşı and Cemil Şahin are among the most famous apiarists.

13 From the Instructor Course period onwards, apiculture at Göl Village Institute was a popular class and hobby due to Kastamonu's location in a forested area and the favorable conditions of the climate.

olduğunu ve bu durumun, Enstitü'nün kendisine has bazı temel özelliklerden kaynaklandığını belirtmek gerekir. Bunlardan ilki, Göl Köy Enstitüsü'nün gelişim evrelerinin Köy Enstitüsü sistemini tam olarak yansıtmasıdır. Önce Eğitimci Kursu uygulaması, ardından Köy Öğretmen Okulu süreci ve son olarak da Köy Enstitüsü statüsüyle Göl Köy Enstitüsü, kendinden sonra kurulacak Enstitülere bir model oluşturmuştur. Bir diğer özellik, Köy Enstitülerinde öğretmen yetiştirme dışında görülen ek uygulamaların; örneğin, Sağlık Kolları ve Eğitimci Kursu faaliyetlerinin, arıcılık uygulamalarının Göl Köy Enstitüsü'nde yer alması önemlidir. Böylece Göl Köy Enstitüsü Türkiye'nin sadece öğretmen ihtiyacının değil; eğitimci ve sağlık memuru ihtiyacının karşılanmasına da katkıda bulunmuştur. Gerek Enstitü öğrencileri gerekse eğitimci yetiştirilirken Atatürk devrimlerine bağlı ve bu devrimleri köy yaşamına taşıyabilecek mezunlar verilmesine çalışılması bu Enstitü'nün, Enstitülerin kuruluş amaçlarına da hizmet ettiğini gösterir.

Türk eğitim tarihine olan katkı ve etkilerine rağmen Göl Köy Enstitüsü de tıpkı diğer Enstitüler gibi 1954 yılında İlköğretmen Okulu'na dönüştürülmüş ve "Gölköy İlköğretmen Okulu" adını almıştır.

Institute before it was transformed into Göl Primary-level Teacher Training School. Due to the scarcity of documents in the Göl Village Institute Archives on Yaldir's period, it is impossible to make generalizations about his term as director. Nevertheless, based on several inspection reports,¹⁴ it can be argued that Yaldir also strived to maintain a student-oriented program at the Institute.

An overall evaluation reveals that Göl Village played a pioneering role among Village Institutes and that this role was largely based on certain unique features of the Göl Village Institute. The first is that the developmental stages of Göl Village Institute unequivocally reflected the Village Institute System. Göl Village Institute set a model for subsequent Institutes with the early Instructor Course implementation followed by the Village Teacher Training School period, and culminating in its status as a Village Institute. Another distinguishing characteristic was that supplementary programs that fell beyond the realm of teacher training at Village Institutes, such as Health Departments and Instructor Courses, or apiculture implementations were already included in Göl Village Institute. Hence, Göl Village Institute catered not only to the teacher need of Turkey, but to meeting the shortage of educators and healthcare officers as well. As part of its mission to train students and teachers alike, Göl Village Institute's efforts to educate students who would be dedicated to the revolutions of Atatürk and carry them into village life indicates that this particular Institute also upheld the *raison d'être* of the Institutes.

Despite its contributions to and impact on the history of education in Turkey, Göl Village Institute – much like its counterparts – was converted into a Primary-level Teacher Training School in 1954 and took on the name "Göl Primary-level Teacher Training School."

14 See the inspection report number 263/310/10's2 and dated 08.06.1953 included in the Göl Village Institute Inspection Log, p. 1.

AKSU KÖY ENSTİTÜSÜ
AKSU VILLAGE INSTITUTE

Mualla Aksu

1940 tarihli *Resmi Antalya Gazetesi*'nin Gültekin, *Resmi Antalya Gazetesi* (The Official Antalya Newspaper) dated 1940, announced the opening of Aksu Village Institute as follows:

"Bu yıl, Türkiye'nin 14 yerinde açılmış olan Köy Enstitülerinden biri de Aksu'da açılmıştır. Nisan ayı içinde Eskişehir Hamidiye (Çifteler) Köy Enstitüsü'nden gelen talebe ve öğretmenler tarafından, Aksu (Macun) ilkokul binasının yanına ve Murtuna (Perge) harabelerinin olduğu yere sekiz pavillion yapılmış, ayrıca vilayet hususi bütçesinden yapılan yardımlarla Aksu (Macun) Okulu'nun noksan kalan inşaatı da tamamlanarak büyük bir bina elde edilmiştir."

"Bu işlerin bitirilmesi için, genel bütçeden şimdiye kadar 15.000 lira harcanmıştır. Böylece Aksu nahiyemiz, köylümüzün kalkınması için büyük bir kültür merkezi halini almaya başlamıştır. 1940 mali yılında Murtuna (Perge) harabelerinin üstündeki arazi üzerinde, 44 parçadan oluşan asıl Aksu Köy Enstitüsü binalarının olanca güzelliği ile kurulmuş olduğunu göreceğiz. O zaman Aksu, bütün Antalya vilayetinin dikkatini çeken parlak yılın bir kültür villası halini almış olacaktır."¹

Aksu Köy Enstitüsü'nden önce, Çifteler (1937), Kızıllıçlı (1937), Kepirtepe (1938), ve Gök köy (1939) Köy Enstitüsü kurulmuştur. Gazetedeki haberde, bu dört enstitüyle birlikte 1940 yılında kurulan Akçadağ, Akpınar, Arlıfiye, Beşikdüzü, Cıvaz, Düziçi, Gönen, Pazarören, Savaştepe Köy Enstitüsü'nden söz edildiği anlaşılmaktadır.²

Aksu Köy Enstitüsü'nün ilk mezunlarından biri olan Cavit Oral Binbaşıoğlu'na göre, Köy Enstitüleri Kanunu Türkiye Büyük Millet Meclisi'ne sevk edildikten sonra, Enstitülerin kurulacağı yerlerin saptanmasına başlanmıştır. Aksu Köy Enstitüsü'nün kuruluşu konusunda, İktisat ve Maliye Genel Müdürü İsmail Hakkı Tonguç'un, *İktisat Gazetesi*'nin 6 Mayıs 1940 tarihli 51. sayısında "Aksu (Antalya) Köy Enstitüsü Kurulurken" başlıklı

In a news article written by Gültekin, *Resmi Antalya Gazetesi* (The Official Antalya Newspaper) dated 1940, announced the opening of Aksu Village Institute as follows:

"This year, one of the 14 Village Institutes opened across Turkey was inaugurated in Aksu. Students and teachers arriving from Eskişehir Hamidiye (Çifteler) Village Institute in April built eight pavilions next to the Aksu (Macun) primary school building and at the site of Murtuna (Perge) ruins. Furthermore, with support from the private budget of the city, the unfinished construction of Aksu (Macun) School was completed and a large building was created."

"So far, 15,000 Lira was spent from the general budget for the completion of the project. Hence, the township of Aksu began to transform into a large cultural center geared towards the progress and development of the villagers. In the fiscal year of 1940, we will see that the actual Aksu Village Institute comprised of 44 units will appear in all its beauty upon the property over the Murtuna (Perge) ruins. By that time, Aksu will have evolved into a charming and lively cultural village that will draw the attention of the entire province of Antalya."¹

Çifteler (1937), Kızıllıçlı (1937), Kepirtepe (1938), and Gök köy (1939) Village Institutes were established prior to Aksu Village Institute. It appears that the article refers to these four institutes along with the Village Institutes of Akçadağ, Akpınar, Arlıfiye, Beşikdüzü, Cıvaz, Düziçi, Gönen, Pazarören, and Savaştepe established in 1940.²

According to Cavit Oral Binbaşıoğlu, one of the first graduates of Aksu Village Institute, after the Law on Village Institutes was sent to the Turkish Grand National Assembly, the process of identifying the prospective locations of the Institutes was initiated. Re

¹ Cemal Gültekin, "Aksu Köy Enstitüsü'nün Açılış Haberi", *Karanlık Sokakta Aydınlanma: Aksu Köy Enstitüsü*, Antalya Büyükşehir Belediyesi Kent Müzesi Yayınları, Antalya, 2011, s. 39.

² Niyazi Altunya, *Köy Enstitüsü Sisteminin Düşünsel Temelleri*, Düzgün Yayıncılık, İstanbul, 2002, s. 56.

¹ Cemal Gültekin, "Aksu Köy Enstitüsü'nün Açılış Haberi", *Karanlık Sokakta Aydınlanma: Aksu Köy Enstitüsü*, Antalya Büyükşehir Belediyesi Kent Müzesi Yayınları, Antalya, 2011, p. 39.

² Niyazi Altunya, *Köy Enstitüsü Sisteminin Düşünsel Temelleri*, Düzgün Yayıncılık, İstanbul, 2002, p. 56.

Aksu Köy Enstitüsü öğrencileri Hasan-Âli Yücel'le. İ.H. Tonguç Belgeligi
Aksu Village Institute students with Hasan-Âli Yücel. İ.H. Tonguç Archives

bir yazısı bulunmaktadır. Bu yazıdan, 8 Mart 1940 tarihinde Ankara'dan yola çıkan Tonguç'un, İzmir'den yola çıkan Kızılçullu Köy Öğretmen Okulu Müdürü Emin Soysal ve Isparta İlköğretim Müfettişi Tahir Erdem ile birlikte Antalya'ya geldiği anlaşılr. Burada çevreyi iyi bilen yetkililerle görüşülerek, "Aksu nahiye merkezinin bulunduğu yer ile eski Perge harabelerinin bulunduğu yer arasındaki alan"ın Köy Enstitüsü için en uygun yer olacağı kararlaştırılır.³

Aksu'da tarım öğretmenliği yapan Ahmet Tuncer de, Enstitü yerinin belirlenmesi konusunu öğrencileri-ne şöyle anlatmıştır:

garding the establishment of Aksu Village Institute, then-General Director of Primary Education İsmail Hakkı Tonguç published an article entitled, "As the Aksu (Antalya) Village Institute is Established" in the 51st issue of *İlköğretim Gazetesi* (Newspaper of Primary Education) dated 6 May 1940. The article reveals that Tonguç departed from Ankara on 8 March 1940 and arrived in Antalya along with Kızılçullu Village Teacher Training School Director Emin Soysal, who left from İzmir, and Isparta Primary Education Inspector Tahir Erdem. After meeting with officials well familiar with the region, "the area between the location of Aksu township center and the ancient Perge ruins" was deemed most suitable for the establishment of the Village Institute.³

3 Cavit Binbaşıoğlu, "Aksu Köy Enstitüsü'nün Kuruluş Yılları", *Karanlık Sokakta Aydınlanma: Aksu Köy Enstitüsü*, Antalya Büyükşehir Belediyesi Kent Müzesi Yayınları, Antalya, 2011, s. 63.

3 Cavit Binbaşıoğlu, "Aksu Köy Enstitüsü'nün Kuruluş Yılları",

"Antalya'yı incelemeleride bulunmak üzere gelen Tonguç ve arkadaşları, önce Yeniköy-Karabayır merkezli yöreye giderler. Yörede fazla tarım alanı bulunmadığını görmekte birlikte, var olan makiler köklendirilerek kurulaçak enstitüye uygun koşulların sağlanabileceğini düşünürler. Çünkü bu alanda su vardır ve yarı göçebe yöre halkı burayı otlak olarak kullanmaktadır. Tonguç ve arkadaşları incelemelerini sürdürürken, halktan yaşlıca biri Tonguç'a yaklaşarak orada ne yapacaklarını sorar. Kendileri için bir okul yapılarak öğretmen ve sağlıkçı yetiştirileceği yanıtını alan köylü, onlara güneydoğu yönünü gösterir ve Karanlıksokak'ta devletin büyük arazileri olduğunu söyler. Ayrıca orada taşlar da bulunmaktadır, halta yontmaya bile gerek yoktur. Tonguç ve arkadaşları, önerilen yeri merak ederler. Ertesi gün Karanlıksokak'a gittiklerinde, sözü edilen taşların Perge'nin yıkıntıları olduğunu görürler. Büyük eğitimci Tonguç, kuşbakışı seyrrettiği Perge'den etkilenerek, 'ikinci Perge'yi burada kuruyoruz' der."⁴

Enstitü, Antalya kentinin 16 kilometre doğusunda-ki Karanlıksokak'ta, yakınındaki ırmaktan esinlenilerek "Aksu Köy Enstitüsü" adıyla kurulur. Kuruluşu sırasında, önceden yapılmış tek katlı ilkokulda "Eğitmen ve Köy Enstitüsü Müdürlüğü" de yürütülür. Aynı yıl proje yarışmasını kazanan Yüksek Mimar Asım Mutlu'nun çizimleri doğrultusunda, yapı öğretmenlerinin yönetimi, usta öğreticilerin katkıları ve öğrencilerin emekleriyle Enstitü'nün diğer yapıları yükselir. Diğer Köy Enstitülerinde olduğu gibi, Aksu'da da derslik, yemekhane, atölye, işlik, lojman, hamam, çamaşırhane, alar, kümes ve benzeri tüm yapılar, bir ana bina içinde ya da yakınında toplanmak yerine, yerleşke anlayışıyla geniş bir alana serpiştirilmiştir.⁵ Enstitünün mimarları arasında Ahsen Yapanar'ın da adı geçer.⁶

A teacher of agriculture in Aksu, Ahmet Tuncer relates the process of determining the Institute's location to his students as follows:

"Having arrived in Antalya for inspection, Tonguç and his friends first went to the area centered on Yeniköy-Karabayır. Upon seeing the lack of agricultural land in the area, they thought that the existing scrubs could be rooted and suitable conditions for the institute could be provided because there were water sources and the semi-nomadic population was using this area as grazing land. As Tonguç and his friends continued their inspection, an elderly local approached Tonguç and asked him what their intentions were. Upon hearing that a school would be built for the villagers to train teachers and healthcare officials, the elderly villager pointed them in the southeast direction and told them that the state owned vast properties in Karanlıksokak. Moreover, there were rocks there that would not need carving. Curious about the suggested location, Tonguç and his friends visited Karanlıksokak the next day and realized that the rocks in question were the ruins of Perge. Impressed by the bird's-eye view of Perge, the great educator Tonguç said, 'we are establishing the second Perge right here.'"⁴

Named after the river nearby, "Aksu Village Institute" was thus founded in Karanlıksokak, 16 kilometers east of Antalya. During the early years of the Institute, "The Directorate of Educators and Village Institutes" also operated out of the existing, single-story primary school building. In line with the drawings of Master Architect Asım Mutlu, who won the project competition the same year, other buildings of the Institute came to life through the management of building design teachers, contributions of master instructors, and the efforts of students. Similar to other Village Institutes, classrooms, dormitories, workshops, studios, lodgings, hamam, laundry, stables, henhouse

4. Mustafa Sözen, "Aksu Köy Enstitüsü'nün Kuruluş Yeri", *a.g.e.*, s. 37–38.

5. Hüseyin Çimrin, *Bir Zamanlar Antalya: Yakın Geçmiş Yolculuk*, 1. d. bs., Antalya Ticaret ve Sanayi Odası, Antalya, 2006, s. 52–53.

6. Mustafa Şanlı, "Kara Çadırdan Aksu Köy Enstitüsü'ne", *Karanlık Sokakta Aydınlanma: Aksu Köy Enstitüsü*, Antalya Büyükşehir Belediyesi Kent Müzesi Yayınları, Antalya, 2011, s. 344.

Karanlık Sokakta Aydınlanma: Aksu Köy Enstitüsü, Antalya Büyükşehir Belediyesi Kent Müzesi Yayınları, Antalya, 2011, p. 63.

4. Mustafa Sözen, "Aksu Köy Enstitüsü'nün Kuruluş Yeri", *ibid.*, pp. 37–38.

Aksu Köy Enstitüsü'nün, öğrencilerini Antalya, İçel ve Muğla illerinden alması öngörülmüşse de ilk yıl yalnızca Antalya'dan öğrenci alınmıştır.⁷ İlk öğrenci Süleyman Koç'tur. O yıl Enstitü'ye otuz kız, otuz erkek öğrenci alınmasına karar verilmişti; ama o yıllarda köylerden kız öğrenci bulmak çok zordu, bu nedenle kuruluş aşamasında zorunlu olarak daha çok erkek öğrenci alınmıştır.⁸

Aksu Köy Enstitüsü'nün ilk müdürü, daha önce Kızıllı Köy Enstitüsü'nde görev yapan Talât Ersoy'dur. Ersoy, Aksu Köy Enstitüsü Müdürlüğü'ne atanmasını şöyle anlatır:

"18 Mayıs 1940 tarihinde, enstitü müdürümüz beni çağırarak bir telgraf gösterdi. Bu telgrafta 'Enstitüler hakkında direktif almak üzere Öğretmen Talât Ersoy'un Ankara'ya hareketinin temini' diye yazıyordu. Telgrafi okuduktan sonra müdürle bu mesele üzerinde konuştuk. O bana, yeni açılacak enstitülerde veya enstitüde muavinlik verme ihtimalleri olduğundan bahsetti ve böyle bir neticenin, çalışmamın bir mükâfatı olacağını da hatırlattı. Dört-beş gün sonra Ankara'ya gittim ve Umum Müdürümüz 'Biz seni bir enstitüye müdür yapmak istiyoruz, ne dersin?' diye sordu. Kızıllı'daki müdürümüz hali gözümün önünde canlandı ve 'Beni bu işten af buyurun, ben malî işleri bilemem' dedim. 'Malî işler için sana yardımcı vereceğiz' dediler. Malî işleri öne sürmek sudan bir bahane idi. Bu işlerde beni en çok korkutan, iş başında bulunduracağım kimseleri idare edebilmek idi. Bunları zihnimden geçirirken, Umum Müdürümüz kendi odalarına geçtiler. Ben şube müdürleri ve o günlerde Çifteler Köy Enstitüsü Müdürlüğü'ne tayin edilmiş bulunan arkadaşım Rauf İnan'la kaldım. Bu değerli arkadaşların güzel sözleriyle içimde beliren dişeler kısmen kayboldu. Ferahladığım bir sırada da, Umum Müdürümüz tekrar yanıma geldi. Şube müdürlerimizden Ferit Oğuz Bayır, 'Talât, işi yanlış anlıyorsun. Antalya-Aksu'ya gitmek için emrinizi bekliyor' dedi."⁹

and all similar buildings were scattered across a large campus area, rather than bringing them together in or around a main building.⁵ The name of Ahsen Yapanar is also mentioned among the architects of the institute.⁶

Although it was projected that the students of Aksu Village Institute would be admitted from the cities of Antalya, İçel and Muğla, only students from Antalya were enrolled in the first year.⁷ Süleyman Koç was the first student of the institute. A decision had been made to enroll thirty female and thirty male students in the institute that year, but finding female students from villages proved to be difficult during that period. Therefore, the institute was obliged to admit more male students in the early stages of its establishment.⁸

The first director of Aksu Village Institute was Talât Ersoy, who had previously worked at Kızıllı Village Institute. Ersoy relates his appointment to Aksu Village Institute as follows:

"On 18 May 1940, our institute director summoned me and showed me a telegraph. The telegraph read, 'Procurement of the departure of Teacher Talât Ersoy for Ankara in order to take instructions on institutes.' After reading the telegraph, the institute director and I talked about the matter in question. He told me about the possibility of appointing me as a deputy director and also reminded me that such a promotion would be the recompense for my work. Four-five days later, I went to Ankara and our General Director asked me, 'We would like to appoint you as the director of an institute, what do you think?' I thought of my director at Kızıllı and I said, 'Please excuse me from this position, for I know nothing about financial matters'. 'We will provide you

7 Binbaşıoğlu, "Aksu Köy Enstitüsü'nün Kuruluş Yılları", s. 64.

8 Şanlı, "Kara Çadırdan", s. 344.

9 Bu metin İ. Hakkı Tonguç Arşivi'nden alınmıştır (4a/E3/50-1/D/Ek EA). Ayrıca bkz. "Antalya-Aksu Köy Enstitüsü'nün Kuruluşu", *Köy Enstitüleri* 1-2, M.E.B. Yayını, 2003, s. 146-159.

5 Hüseyin Çimrin, *Bir Zamanlar Antalya: Yakın Geçmiş Yolculuk*, 1, 4th edition, Antalya Chamber of Commerce and Industry, Antalya, 2006, pp. 552-553.

6 Mustafa Şanlı, "Kara Çadırdan Aksu Köy Enstitüsü'ne", *Karanlık Sokakta Aydınlanma: Aksu Köy Enstitüsü*, Antalya Büyükşehir Belediyesi Kent Müzesi Yayınları, Antalya, 2011, p. 344.

7 Binbaşıoğlu, "Aksu Köy Enstitüsü'nün Kuruluş Yılları", p. 64.

8 Şanlı, "Kara Çadırdan", p. 344.

Aksu Eğitimci Kursu mezunu bir eğitimci öğrencileriyle ders yapıyor. İ.H. Tonguç Belgeliği
A graduate: Instructor from Aksu Instructor Course with his students. İ.H. Tonguç Archives

Aksu Köy Enstitüsü'nde 1940 Mayıs'ında eğitimci kursu açılmış ve Çifteler Köy Enstitüsü'nden gelen bir yapımcılık öğretmeni ve on sekiz öğrenci tarafından, eğitimciler ve Enstitü için dörder adet olmak üzere sekiz baraka yapılmış, dört baraka ile eğitime başlayan Enstitü'de, üç yıl içinde tahta ve kâğıt olmak üzere yirmi parça bina yapılmıştır. Arazisi diğer Enstitülere göre az olduğu için, tarla yerine bahçe tarımına daha uygundu. Bu süre içinde neredeyse her mevsim yeterli miktarda bütün sebzeler Enstitü'de yetiştirilmiş, fazlası da başka kurumlara gönderilmiştir. Ayrıca demirhane, dülgerlik atölyesi, dokumacılık atölyesi gibi gerekli tesisler de bulunmaktaydı.¹⁰

Talât Ersoy'un yönetiminde eğitime başlayan Aksu Köy Enstitüsü'nün ikinci müdürü Halil Öztürk

with an assistant for financial matters,' he replied. Using financial matters was a thin excuse. What scared me most was the administration of the employees. As I reflected upon that, our General Director went back to his room. I stayed behind with the branch directors and my friend Rauf İnan, who had just been appointed to Çifteler Village Institute as the new director. The encouraging comments of my valuable friends partially dispersed my fears. Just as I began to feel relieved, our General Director returned. Ferit Oğuz Bayır, one of our branch directors said, 'Talât misunderstood the matter. He is expecting your orders to leave for Antalya-Aksu.'⁹

9 This text is taken from the İ. Hakkı Tonguç Archives (4a/E3/50-1/D/Ek EA). Also see, "Antalya-Aksu Köy Enstitüsü'nün Kuruluşu", *Köy Enstitüleri* 1-2, M.E.B. Yayın, 2003, pp. 146-159.

10 A.g.e., s. 53-54.

Harç yapımı için kum eleyen Aksu Köy Enstitüsü öğrencileri. İ.H. Tonguç Belgeliği
Aksu Village Institute students sifting sand for making mortar. İ.H. Tonguç Archives

(1945–1946) olmuştur. Hasan-Âli Yücel'in Milli Eğitim Bakanlığı, İsmail Hakkı Tonguç'un İlköğretim Genel Müdürlüğü görevlerinden ayrılmasından sonra, Öztürk de görevden alınmıştır. Aksu'dan 1950 yılında mezun olan Şanlı, 1946–1947 öğretim yılında bütünlemeye kaldığı bir-iki dersi veremeyen öğrencilerden yaklaşık 350 kadarının Enstitü ile ilişkisinin kesildiğini; Aksu tarihindeki bu büyük öğrenci kıyımını Bakan Reşat Şemsettin Sırer'in atadığı yeni müdürün yaptırıldığını bildirmektedir.¹¹

1946 yılı seçimlerinden sonra Enstitülere karşı olumsuz rüzgârların esmesiyle birlikte, Aksu Köy Enstitüsü'nün müdürü, yükseköğrenimini Viyana'da yapan Kemalettin Kaya (1946–1947) olmuştur. Daha sonra, Tahsin Burdurlu (1947–1949) ve Cevdet Tinel (1949–1952) müdür olarak görev yapmışlardır. Aksu

A teacher training course was opened at the Aksu Village Institute in May of 1940 and eight barracks – four for instructors and four for the Institute – were built by a construction teacher and eighteen students arriving from Çifteler Village Institute. The Institute began instruction with four barracks; twenty wooden and masonry buildings were added within the next three years. Since the property of the Institute was smaller compared to others, it was more suited for garden agriculture than field agriculture. During this time, all the vegetables sufficient for almost every season were grown at the Institute and the surplus was sent to other institutions. Furthermore, the Institute also included other necessary establishments such as an ironsmith shop, as well as carpentry and textile studios.¹⁰

11 Şanlı "Kara Çadırdan", s. 366.

10 *Ibid.*, pp. 53–54.

Köy Enstitüsü müdürü sıfatıyla görev yapan son kişi, Tahsin Aygün (1953–1956) olacaktır.

Aksu Köy Enstitüsü'nde Müdür Talât Ersoy ile birlikte ilk görev yapanlar müdür muavini Ruhi Esin, öğretmen Zarif Tuncay, öğretmen Pesent İlgaz, öğretmen A. Hamit Esmer, öğretmen ve doktor Bedia Hüdaverdi Taner (Kervancıoğlu), öğretmen Zühre Esin, öğretmen Mustafa Renda, öğretmen Nafia Akalın, memur Süreyya Buluşan, daktilo Ahmet Dokumacı'dır. İki kurumda, 1939–1940 yıllarında 200 kişilik yatakhane ve yemekhane, üç atölye, bir depo, 100 eğitmenin yatakhane ve dersane gereksinimini karşılayacak dört baraka yapılmış; mevcut okul binasının ve öğretmenlerin onarımı gerçekleştirilmiş ve tarım işlerine uygun alanın genişletilmesine çalışılmıştır.¹²

Aksu Köy Enstitüsü'nden kimler gelmiş, kimler geçmiştir? İlk olarak anılması gereken isim, genç sosyoloji öğretmeni Cavit Orhan Tütengil'dir. Tütengil, "günün yirmi dört saatinde öğretmendir ve çalışkanlığı, titizliği, sürekli gelişmeyi özendiren tutumuyla, öğrencilerine öğretmenliği öğretmiştir".¹³ Kepirtepe Köy Enstitüsü ve Hasanoğlu Yüksek Köy Enstitüsü mezunu bilge eğitimci yazar ve ozan Mehmet Başaran da askerliğe alınıp çavuş çıkarılmadan önce, Aksu Köy Enstitüsü'nde Türkçe ve yazın dersi öğretmeni olarak görev yapmıştır. Aşağıda son dizelerinin yer aldığı "Hep Bir Aşktır Aksu'da Zaman" adlı şiiri, Başaran'ın o günlere ilişkin duygularını çok güzel yansıtır:

Hey yaşama yeni ışıklar düşüren bitek toprak,
İçimde yankılanan Aksu günleri
Anımsadıkça yaprak gibi titreyen yüreğim
Yanarım ilk aşkın ateşiyle an be an
Biliyorum oradadır sevgilim
Ve hep ilk aşktır Aksu'da zaman.

Following Talât Ersoy, the second director of Aksu Village Institute was Halil Öztürk (1945–1946). After Hasan-Âli Yücel and İsmail Hakkı Tonguç left their posts as Minister of Education and General Director of Primary Education, respectively, Director Halil Öztürk was relieved of duty. Şanlı, who graduated from Aksu in 1950, remarks that in the 1946–1947 academic year, approximately 350 students who failed one or two courses as well as their make-up examinations were disaffiliated with the Institute. He further adds that this massive cut was executed by the new director that Minister Reşat Şemsettin Sirer had appointed.¹¹

Following the negative sentiments against the institutes in the aftermath of the 1946 elections, Kemalettin Kaya (1946–1947), who had completed his higher education in Vienna, became the new director of Aksu Village Institute. Later, Tahsin Burdurulu (1947–1949) and Cevdet Tinel (1949–1952) served as directors of the Institute. The last director of Aksu Village Institute was Tahsin Aygün (1953–1956).

The staff working under Director Talât Ersoy at Aksu Village Institute included Deputy Director Ruhi Esin, Teacher Zarif Tuncay, Teacher Pesent İlgaz, Teacher A. Hamit Esmer, Teacher and Doctor Bedia Hüdaverdi Taner (Kervancıoğlu by marriage), Teacher Zühre Esin, Teacher Mustafa Renda, Teacher Nafia Akalın, Employee Süreyya Buluşan, and Typist Ahmet Dokumacı. In 1939–1940, a dormitory and refectory of 200, three studios, a warehouse, and four barracks to meet the accommodation and classroom needs of 100 teachers were built; the renovation of the existing school building and teacher's house was completed, and efforts were made to expand farm land.¹²

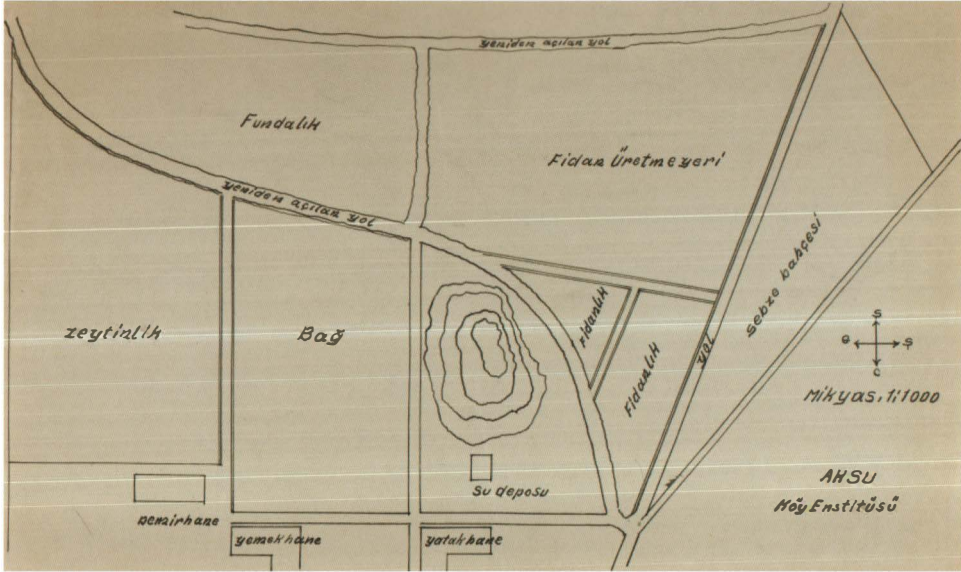
Who were some of the outstanding figures of Aksu Village Institute? The first name to spring to mind is the young sociology teacher Cavit Orhan Tütengil. Tütengil "was a teacher twenty four hours a day and showed his students how to teach with his diligence, meticulousness, and attitude that encouraged self-

¹² "Antalya-Aksu Köy Enstitüsü'nün Kuruluşu", s. 53.

¹³ Mehmet Başaran, "Cumhuriyet Aydınlanmacılığına Kan Veren, Can Veren Cavit Orhan Tütengil", *Karanlık Sokakta Aydınlanma: Aksu Köy Enstitüsü*, Antalya Büyükşehir Belediyesi Kent Müzesi Yayınları, Antalya 2011, s. 122.

¹¹ Şanlı, "Kara Çadırdan", p. 469.

¹² "Antalya-Aksu Köy Enstitüsü'nün Kuruluşu", p. 53.

Aksu Köy Enstitüsü'nün ziraat bahçelerini gösteren kroki. İ.H. Tonguç Belgeligi
Drawing showing agricultural gardens of Aksu Village Institute. İ.H. Tonguç Archives

Enstitüde öğrenciler, tarla tarımı, bahçe tarımı, zootekni (hayvan bakımı) derslerinin yanı sıra tarım bilgileri dersi kapsamında kümes hayvancılığı, arıcılık, ipek-böcekçiliği, ruam ve şap hastalıklarının tedavisi, aşılama ve budama, bitki yetiştirme konularında da yetiştirilmiştir. *Köy Enstitüleri Dergisi*'nin "Enstitü Haberleri" bölümünde, Aksu'da 1945 yılı Şubat ayı tarım ve ağaçlandırmaya çalışmaları kapsamında 380 kavak fidanı, 450 zeytin, 200 çam ve 137 armut dikildiği bilgisi yer alır. Enstitülerde "çevrecilik" dersi bulunmamakla birlikte, Tonguç'un Ankara'ya gelenlere yönelttiği "Aksu'da öğretmen evlerine giden yol ağaçlandı mı? Perge'den getirilip enstitünün bahçesine koyulan lahdin çevresi düzenlenip çiçeklendi mi?" gibi sorularından, Enstitülerde çevre konularına ne denli önem verildiği anlaşılabilir. Binalar öğrenciler tarafından yapıldığı için "yapıcılık" dersine ağırlık verilmiştir. Programda demircilik, marangozluk, düğlerlik ve kız öğrenciler için

development."¹³ Kıpırtı Village Institute and Hasanoğlu Yüksek Village Institute graduate, wise educator, writer, and poet Mehmet Başaran taught Turkish and literature at Aksu Village Institute before he was drafted and made sergeant in the military. The final verses of his poem "Hep Bir Aşktır Aksu'da Zaman" (Time is Always of Love in Aksu) you will find below beautifully reflect Başaran's sentiments about the days he spent there:

O fertile soil that sheds new lights upon life,
The days of Aksu reverberating through me
My heart quivering like a leaf, when I recall

¹³ Mehmet Başaran, "Cumhuriyet Aydınlanmacılığına Kan Veren, Can Veren Cavit Orhan Tütengil", *Karanlık Sokakta Aydınlanma: Aksu Köy Enstitüsü*, Antalya Büyükşehir Belediyesi Kent Müzesi Yayınları, Antalya 2011, p. 122.

hikâi dikiş dersleri ve ayrıca her Enstitüde olduğu gibi "tarım işletme ekonomisi ve kooperatifçilik bilgisi" dersleri de yer almıştır. Dersin uygulama alanı olarak kurulan "enstitü kooperatifleri"nin aynı zamanda köy kooperatiflerine örnek olması öngörülmüştür.¹⁴

Aksu Köy Enstitüsü'nde, kuruluşundan 1954 yılına değin 838 öğrenci yetişmiştir. Tablo 1, öğretim yıllarına göre, kuruluşundan ilköğretmen Okuluna dönüşüne değin Aksu Köy Enstitüsü'nden mezun olan öğrencilerin sayısını gösterir.

Tablo 1. Öğretim Yıllarına Göre Aksu Köy Enstitüsü Mezun Sayıları¹⁵

Öğretim Yılı	Öğrenci Sayısı
1943-44	20
1944-45	67
1945-46	147
1946-47	130
1947-48	95
1948-49	67
1949-50	70
1950-51	102
1951-52	52
1952-53*	5
1953-54	83
Toplam	838

* Öğretim süresi altı yıla çıkarılmıştır.

Aksu Köy Enstitüsü'nün ilk öğrencileri arasında, eğitim alanına hizmet ve katkılarını hâlâ sürdüren Pakize Yılmaz (Türkoğlu) ve Cavit Oral (Binbaşıoğlu), 15. Dönem Antalya Milletvekili Fahri Özçelik, *Bizim Köy*'ün yazarı Mahmut Makal'ın eşi Naciye Poyraz (Makal) da bulunmaktadır. Kuşkusuz bu öğrenciler, genç cumhuriyetin özverili öğretmenlerinin eseridir. *Karanlık Sokakta Aydınlanma: Aksu Köy Enstitüsü* kitabından ismine ulaşılabilen Aksu Köy Enstitüsü'nün öğretmenle-

I burn each moment with the fire of a first love
I know my beloved is there
And time in Aksu is always that first love.

Apart from courses on field agriculture, garden agriculture, and zootechny (animal husbandry), students at the Institute were taught poultry raising, apiculture, sericulture, treatment of glanders and foot-and-mouth disease, budding and pruning, and plant breeding as part of the agriculture sciences class. The "Institute News" section of *Köy Enstitüleri Dergisi* (Journal of Village Institutes) reveals that in Aksu, 380 poplar, 450 olive, 180 pine, and 137 pear saplings were planted as part of the agriculture and forestation works in February of 1945. While there were no "Environmentalism" courses at the Institutes, questions such as "Was the road leading to teacher's houses forested in Aksu? Is the area surrounding the sarı cophagus brought from Perge and installed in the Institute's garden organized and planted with flowers?" Tonguç directed at those visiting Ankara demonstrates the importance of environmental issues at the institutes. Since students constructed the buildings, "Construction" classes were given additional weight. The program included ironworking, carpentry, woodworking, and tailoring classes for female students. Furthermore, similar to all other Institutes, Aksu's curriculum also included the course "Economics of Agricultural Enterprise and Cooperative Sciences." It was projected that the "institute cooperatives" created as the project implementation areas of the class would also set an example for village cooperatives.¹⁴

From its establishment until 1954, Aksu Village Institute graduated 838 students. Table 1 indicates the number of students that graduated from Aksu Village Institute each academic year from the time of its establishment until it was transformed into a primary school teacher training school.

¹⁴ Pakize Türkoğlu, *Tonguç ve Enstitüleri*, 2. bs., İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul, 2004, s. 232.

¹⁵ Nedim Menekşe, *Kapatılışlarının Ellinci Yılında Köy Enstitüleri Gerçeği*, İzmir, 2005, s. 450-457.

¹⁴ Pakize Türkoğlu, *Tonguç ve Enstitüleri*, 2nd edition, İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul, 2004, p. 232.

radı geçmeyen ve sonuzluğa göçenlerin anılarını saygıyla, soyadına göre alfabetik sırayla aşağıda sunulmuştur: Nafia ve Ahmet Akalın, Orhan Alp, Remzi Arıfioğlu, Perihan ve Hasan Atalay, Selahi Ertuğrul, Necmiye ve Osman Aybastı, Mehmet Çağlar, Makbule Çetik, Hasan Ender, Süleyman Erol, Durmuş Gök, Ziya Gülaydın, Necdet Hızır, Mehmet İnal, Zeliha ve Mehmet Karakapıcı, İzzet Karakurum, Belkıs Kurt, Necla ve Necati Mutlu, Musa Okay, Yusuf Öngüç, Mesut Özener, Mehmet Özgür, Sebahat Öztürk, Mehmet Öztürk, Meliha Özün, Kadir Pekgöz, Mustafa Rende, Güzide Sayın, Sezai Tunçakan, Zarfı Tuncay, Ahmet Tuncer, Şükriye ve Cavit Orhan Tütengil, Muzafer Uz, Abdullah Ünlü, Habip Ünsal, İsmail Vural. Bu kadro içinde, Müdür Halil Öztürk ve eşi Sebahat Öztürk ile birlikte eşli olarak görev yapan yedi çift bulunmaktadır. Karanlık güçlerin katlettiği Prof. Dr. Cavit Orhan Tütengil de, eşi Şükriye Hanım ile Aksu Köy Enstitüsü'nde görev yaparken tanışmış ve evlenmiştir.

Aksu Köy Enstitüsü, ismi ve niteliği değiştirilmiş de olsa bugüne değin etkisini sürdürmüştür. Dönüşüm, ilk olarak 1951 yılında yapılmış ve kurumun ismi "Aksu İlköğretmen Okulu" olmuş, 1968–1973 yılları arasında "Aksu Öğretmen Okulu", 1973 yılından itibaren de "Aksu Öğretmen Lisesi" adını almıştır. Bünyesinde açılan Eğitim Enstitüsü'nden, 1977–1979 yılları arasında 690 öğretmen mezun olmuştur. 1989–1990 eğitim-öğretim yılından itibaren de "Aksu Anadolu Öğretmen Lisesi" adıyla hizmet vermektedir.¹⁶

Bugün, Aksu Köy Enstitüsü'nün eski öğretmenler odasında, 1989–2001 yılları arasında Aksu Anadolu Öğretmen Lisesi'nde tarih öğretmenliği yapan Gündüz Tok'un 16 Mart 1999 tarihinde kurduğu ve konusunda ilk olan bir müze bulunur. Bu müzede, öğrencilerin kullandığı demirçilik ve marangozluk aletleri, arıcılık malzemeleri, iş takımları, kazmalar, kürekler, körukler, piyano, akordeon, plaklar, radyo, öğrenci ve öğretmenlere ilişkin belgeler, diploma defterleri, fotoğraflar, kitaplar ve benzeri nitelikte değerli yapıtlar sergilenmektedir.¹⁷

Table 1. Number of Aksu Village Institute Graduates per Academic Year¹⁵

Academic Year	Number of Students
1943–44	20
1944–45	67
1945–46	147
1946–47	130
1947–48	95
1948–49	67
1949–50	70
1950–51	102
1951–52	52
1952–53*	5
1953–54	83
Total	838

* The study period was increased to six years.

Among the first students of Aksu Village Institute are Pakize Yılmaz (Türkoğlu) and Cavit Oral (Binbaşioğlu), who still serve for and contribute to the field of education, 15th term Antalya Deputy Fahri Özçelik, and "Bizim Köy" author Mahmut Makal's wife Naciye Poyraz (Makal). There is no doubt that these students are the products of selfless teachers of the young Republic. The names of the teachers of Aksu Village Institute mentioned in the book entitled, *Karanlık Sokakta Aydınlanma: Aksu Köy Enstitüsü* (Enlightenment on Dark Street: Aksu Village Institute) are listed below in alphabetical order of their last names with much respect to those who were not mentioned or passed away: Nafia and Ahmet Akalın, Orhan Alp, Remzi Arıfioğlu, Perihan and Hasan Atalay, Selahi Ertuğrul, Necmiye and Osman Aybastı, Mehmet Çağlar, Makbule Çetik, Hasan Ender, Süleyman Erol, Durmuş Gök, Ziya Gülaydın, Necdet Hızır, Mehmet İnal, Zeliha and Mehmet Karakapıcı, İzzet Karakurum, Belkıs Kurt, Necla and Necati Mutlu, Musa Okay, Yusuf Öngüç, Mesut Özener, Mehmet Özgür, Sebahat Öztürk, Mehmet Öztürk, Meliha Özün, Kadir Pekgöz, Mustafa Rende, Güzide Sayın, Sezai Tunçakan, Zarfı

16 <http://www.aksuao.k12.tr>.

17 Gündüz Tok, "Aksu Köy Enstitüsü Müzesi'nin Kuruluş Öyküsü",

15 Nedim Menekşe, *Kapatılışlarının Ellinci Yılında Köy Enstitüleri Gerçeği*, İzmir, 2005, pp. 450–457.

Aksu Köy Enstitüsü'nün inşa halindeki büyük yapılarından biri. İ.H. Tonguç Belgesi

One of the massive buildings of Aksu Village Institute under construction. İ.H. Tonguç Archives

Aksu Anadolu Öğretmen Lisesi, 1940 yılında yapılan binaların Antalya Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu'nun 27.10.1999 gün ve 4396 sayılı kararı ile tescil edilen Aksu Köy Enstitüsü Yerleşkesi içinde, sonradan eklenen yeni yapılarda eğitimini sürdürmektedir. Aksu Köy Enstitüsü'nün tüm yapıları, Aksu Anadolu Öğretmen Lisesi'nin kullanımı için Milli Eğitim Bakanlığı'na verilmiştir. Ancak bazı özgün yapılar, etkin biçimde kullanılmadığı için görenler üzerinde terk edilmiş izlenimi yaratmaktadır. Bu tür yapıların eğitim hizmetine sunulması amacıyla, Akdeniz Üniversitesi tarafından 2008 yılında bir proje geliştirilmiş, Aksu Köy Enstitüsü Yerleşkesi'nin üst kısmındaki Milli Eğitim Bakanlığı tarafından kullanılmayan üç büyük yatakh-

Tuncay, Ahmet Tuncer, Şükriye and Cavit Orhan Tütengil, Muzaffer Uz, Abdullah Ünlü, Habip Ünsal, İsmail Vural. Among these are seven couples that worked at the Institute, including Director Halil Öztürk's wife Sebahat Öztürk. Assassinated by dark forces, Prof. Dr. Cavit Orhan Tütengil also met and married his wife Şükriye Hanım when he was working at Aksu Village Institute.

Although its name and character might have been changed, Aksu Village Institute continues to maintain its influence today. The transformation first began in 1951 and the institution was renamed "Aksu İlköğretmen Okulu" (Aksu Primary level Teacher Training School). Between 1968 and 1973, it was "Aksu Öğretmen Okulu" (Aksu Teacher Training School) and as of 1973, it was given the name "Aksu Öğretmen Lisesi" (Aksu Teacher High School). Between 1977 and 1979, 690 teachers graduated from

ne ve öğretmen lojmanlarının bulunduğu alanın, Akdeniz Üniversitesi'nin düzenleyeceği hizmet içi bilim ve eğitim etkinlikleri için kullanımı hedeflenmiştir. Ancak proje önerisi, istenilen alanların Aksu Anadolu Öğretmen Lisesi tarafından kullanıldığı gerekçesiyle Milli Eğitim Bakanlığı tarafından reddedilmiştir.

Diğer taraftan Kültür ve Turizm Bakanlığı'nın benzer konuda yeni bir projesi vardır. Bu proje, kültürel kalıtın korunması ve geleceğe taşınması açısından umut verici bir girişim olarak değerlendirilebilir. Proje ile, Aksu Yerleşkesi'nin girişindeki beş derslik ve bir yönetim odasından oluşan özgün yapı, Perge Kazievi'ne verilmiştir. Özgün biçimi korunarak onarılması öngörülen binada, Aksu Anadolu Öğretmen Lisesi öğrencilerine Perge Kazı Ekibi tarafından bilgilendirme konferansları da düzenlenecektir. Ayrıca projede öngörülen kütüphane kurma ve kazıdan çıkarılan küçük yapıtları sergileme girişimi, çevre toplumunun bilinçlenmesine katkı sağlayabilir.

Aksu Köy Enstitüsü, tıpkı diğer yirmi Enstitü gibi, kuşkusuz yalnız bugün değil, gelecekte de yeni kuşaklara esin verecektir. Yeni kuşak Köy Enstitülüler de Aksu Yerleşkesi'ndeki tüm yapıların kuruluş amacına uygun biçimde değerlendirilmesi isteminden vazgeçmeyecektir.

The Education Institute under the school's auspices. From the 1989–1990 academic year onwards, the school has been operating under the name “Aksu Anadolu Öğretmen Lisesi” (Aksu Anatolian Teacher Training High School).¹⁶

Today, the former teacher's lounge of Aksu Village Institute serves as a museum. A first in its field, the museum was established on 16 March 1999 by Gündüz Tok, who taught history at Aksu Anatolian Teacher Training High School between 1989 and 2001. Ironworking and carpentry tools used by students, beekeeping equipment, work tools, shovels, pickaxes, bellows, a piano, an accordion, a radio, documents of students and teachers, diploma books, photographs, books, and other similar valuables are displayed at the museum.¹⁷

Aksu Anatolian Teacher Training High School continues to offer education out of the new buildings later added to the ones built in 1940 on the Aksu Village Institute Campus registered with Antalya Cultural and Natural Heritage Preservation Board under decision number 4396 and dated 27.10.1999. All of the buildings of Aksu Village Institute have been allocated to the Ministry of National Education for the use of Aksu Anatolian Teacher Training High School. However, as some of the original buildings do not function effectively, they give onlookers the impression of being deserted. In 2008, a project was developed by Akdeniz University to put such buildings to educational use. The goal of the project was as follows: currently not used by the Ministry of National Education, the area housing the three large dormitories and teacher lodgings located in the upper section of Aksu Village Institute would be allocated to Akdeniz University for in-service scientific and educational activities. However, the Ministry of National Education rejected the project proposal on the grounds that the demanded

16 <http://www.aksuaoel.k12.tr>.

17 Gündüz Tok, “Aksu Köy Enstitüsü Müzesi'nin Kuruluş Öyküsü”, *Karanlık Sokakta Aydınlanma: Aksu Köy Enstitüsü*, Antalya Büyükşehir Belediyesi Kent Müzesi Yayınları, Antalya, 2011, pp. 103–104.

areas were used by Aksu Anatolian Teacher Training High School.

On the other hand, it has been discovered that the Ministry of Culture and Tourism has a similar project in the works. This project can be regarded as a promising endeavor for the preservation and future sustenance of cultural heritage. With this project, the original building comprised of five classrooms and an administrative room at the entrance of the Aksu Campus has been allocated to Perge Excavation House. The building, which will be restored in its original form, will also house information conferences that the Perge Excavation Team will offer Aksu Anatolian Teacher Training High School. Furthermore, as foreseen by the project, the initiative to establish a library and display the newly excavated small finds could help increase awareness among the surrounding populace.

There is no doubt that much like the other twenty Institutes, Aksu Village Institute will inspire not only the present generation, but future generations as well. The new generation of Village Institute graduates will thus persist in their demand for all the buildings on the Aksu Campus to be used in a manner that befits their founding objectives.

**TANIKLIKLARLA ORTAKLAR
KÖY ENSTİTÜSÜ**

**ORTAKLAR VILLAGE INSTITUTE
THROUGH WITNESS ACCOUNTS**

Kemal Kocabaş

Ortaklar, Aydın ili Germencik ilçesine bağlı Alşancak-Afyon demiryolu üzerinde, Söke demiryolu-nun ayrıldığı yerde kurulu bir beldedir. Ortaklar'ın, 1402-1413 yılları arasında, hakkında Nazım Hikmet'in "Simavna Kadısı oğlu Şeyh Bedrettin Destanı"nı yazdığı Şeyh Bedrettin'in görüşlerini yaymak üzere Aydın iline gönderdiği, kethüdası Börklüce Mustafa'nın (Dede Sultan) etkinlik gösterdiği günlerde kurulduğu söylenir. Toprağın ortak kullanıldığı, herkese gereksinimli kadar ürünün dağıtıldığı, düğünler ve eğlencele-rin ortak düzenlendiği, bir yaşamın her boyutunda ortaklaşa yaşandığı için beldenin adına "Ortaklar" de-nildiği ifade olunur.¹

Ortaklar Köy Enstitüsü, Kızılçullu ve Savaştepe son-rası Ege Bölgesi'nde kurulan üçüncü, ülkedeki yirminci Köy Enstitüsüdür. Köy Enstitüleri tarihindeki önemi ise tümüyle Kızılçullu Köy Enstitüsü öğrencileri tarafından kurulması, ilk öğrencilerinin Kızılçullu Köy Ensti-tüsü'nde eğitim gören Aydın, Denizli ve Muğlalı öğren-ciler olmasıdır. 1944-1954 yılları arasında Aydın ve Muğla'dan gelen köy çocuklarının yaşamlarında aydınlık bir sayfa açan Ortaklar Köy Enstitüsü'nün mimarlığını Sabahattin ve Bedri Rahmi Eyüboğlu'nun kız kardeşi Mualla Eyüboğlu yapmıştır. Enstitü'nün temeli 16 Ağustos 1944 tarihinde Kızılçullu'dan gelen öğrenciler, öğretmenler ve komşu köylerden gelen köylülerin katılımı ile atılır. 1945-1946 ders yılında Kızılçullu'dan tüm sınıflardan devredilen 300-400 kişilik Aydın, Muğla, Denizli doğumlu öğrencilerle eğitime başlar ve ilk mezunlarını da 1946 yılında verir. "Adabelen" ola-rak adlandırılan bir tepenin eteklerinde kurulmuştur. Ortaklar Köy Enstitüsü, İlköğretmen Okulu, Öğretmen Hanesi çıkışlı tüm öğrenciler kendilerini, okullarını ya-şamları boyunca "Adabelenli" olarak tanımlarlar, aidi-yet verirler...

Enstitü'nün Kuruluş Süreci

İzmir'deki Kızılçullu Köy Enstitüsü yerleşkesine çok yakın bir mesafede yeni bir Enstitü'nün kurulma gerek-

A town of Aydın's Germencik province, Ortaklar is located on the Söke junction of the Alşancak-Afyon railroad. It is said that the town was established between 1402 and 1413, during the years in which Börklüce Mustafa (Dede Sultan) was active in the area when Sheikh Bedrettin –on whom renowned Turkish poet Nazım Hikmet wrote the "Epic of Sheikh Bedrettin, Son of the Muslim Judge of Simavna"– sent his chamberlain Börklüce Mustafa (Dede Sultan) to Aydın to spread his views. It is also stated that the town was named "Ortaklar" (Communal) since land was used and cultivated collectively, the crop was distributed based on need, weddings and other feasts were orga-nized jointly, and every aspect of life was shared.¹

Ortaklar was the twentieth Village Institute to have been established in the country and the third to have been instated in the Aegean Region after Kızılçullu and Savaştepe. The Institute's significance in the history of Village Institutes is that it was entirely built by the students of the Kızılçullu Village Institute and its first students were village children of Aydın, Denizli, and Muğla, who were enrolled at Kızılçullu Village Institute. Opening a fresh page in the lives of vil-lage children arriving from Aydın and Muğla between 1944 and 1954, Ortaklar Village Institute was de-signed by Sabahattin and Bedri Rahmi Eyüboğlu's sister Mualla Eyüboğlu. With the participation of stu-dents and teachers arriving from Kızılçullu, as well as villagers from neighboring areas, the foundation of Ortaklar Village Institute was laid on 16 August 1944. Education began in the 1945-1946 academic year with a student body of 300-400 –born in Aydın, Muğla, and Denizli– transferred from all classes at Kızılçullu. The school graduated its first students in 1946. Ortaklar Village Institute was situated on the skirts of a hill known as "Adabelen". All the graduates of Ortaklar Village Institute, Primary-level Teacher Training School, and Teacher Training High School re-ferred to their school as "Adabelen" and identified

Kemal Kocabaş, *Ortaklar Köy Enstitüsü'nden Ortaklar İlköğretmen Okulu'na Adabelen Işığı*, Yeni Kuşak Köy Enstitüleri Derneği Yayınları, İzmir, 2007, s. 60.

1 Kemal Kocabaş, *Ortaklar Köy Enstitüsü'nden Ortaklar İlköğretmen Okulu'na Adabelen Işığı*, Yeni Kuşak Köy Enstitüleri Derneği Yayınları, İzmir, 2007, p. 60

çineşine ilişkin farklı görüşler vardır. Kızılçullu Köy Enstitüsü İzmir'e çok yakın, hatta şehrin içinde kurulmuştur. Öte yandan 1937–1942 yılları arasında müdür Emin Soysal, Kızılçullu'da, Tonguç'un "iş okulu" düşüncesiyle çelişen uygulamalar üretmiştir. Ortaklar'ın yeri İsmail Hakkı Tonguç'un amacıyla da örtüşüyor –Soysal uygulamaları nedeniyle karşı olduğu Kızılçullu'nun kapatılması ve Ortaklar'ın onun yerini alması düşüncesi– ve Enstitü'nün kurulması fikrinin düşünsel temelini oluştuyordu. Diğer bir görüş ise 5 Kasım 1944'de Kızılçullu'da teftiş yapan müfettiş Muhittin Akdik'in Bakanlığa sunduğu ve "...Kızılçullu Köy Enstitüsü çok kalabalıktır... Aydın, Muğla ve Denizli'de bir enstitü açılarak bu müessesede öğrenci sayısı 800'e indirilmelidir" şeklinde özetlenengözetim ve düşünceleridir.² Ortaklar'da yeni bir Enstitü açılmasına ilişkin Ortaklar Köy Enstitüsü mimarı Mualla Eyüboğlu ise düşüncelerini, "...Ortaklar'ı seçme nedenimiz köye yakın, Kızılçullu'ya yakın... Hoca azdı, Ortaklar'ın kurulduğu ilk yıllarda. Enstitüyü Ortaklar'da açma nedeni hocaların her iki enstitüde ders vermesini sağlamak içindi"³ şeklinde ifade eder.

Ortaklar Köy Enstitüsü'nün yer seçimi konusunda o tarihlerde Kızılçullu Köy Enstitüsü'nün müdürü Hamdi Akman'ın yazdığı rapor belirleyici bir rol oynar. Hamdi Akman'ın 23 Kasım 1943 tarihinde 1620/165 sayı ile Tonguç'a yazdığı resmi yazıda, Ege'de yeni bir Enstitü kurulmasıyla ilgili olarak "Sözle verdiğin emir üzerine, Enstitü'müzün Aydın vilayetine nakli için üç defa Aydın Vilayetine gidilmiş, muhtelif semtleri gezilmiştir. Bu geziler neticesi aşağıdaki yerler tespit edilmiştir"⁴ sözleriyle bu konuda yapılan çalışmalar özetlenmiştir. Akman, yazısında Aydın merkezinin doğusunda Kocagür denilen bölgeyi, Germencik nahiye merkezine bağlı Sınırtıte köyü civarı, Söke'den on beş kilometre uzakta Güllübahçe köyü ile Atburgazı köyü arasındaki mevki ile Ortaklar Köy Enstitüsü'nün kurulduğu bölgeyi seçenek olarak Tonguç'a sunar ve yazdığı raporla yer seçiminde belirleyici olur:

themelves as being "from Adabelen" throughout their lives...

The Founding of the Institute

There were different views regarding the opening of a new institute not too far from the Kızılçullu Village Institute campus in İzmir. Kızılçullu Village Institute was located near İzmir, almost within the city. On the other hand, between 1937 and 1942, Kızılçullu director Emin Soysal had implemented programs at the Institute that conflicted with the "practice school" ideal that Tonguç had envisaged. From the onset, the location of Ortaklar constituted İsmail Hakkı Tonguç's primary objective and reason –the idea of closing down Kızılçullu and replacing it with Ortaklar due to the implementations of Sosyal, which Tonguç opposed– for establishing this Village Institute. Another view can briefly be based on the observations and ideas of inspector Muhittin Akdik, who visited Kızılçullu on 5 November 1944 and reported to the Ministry, "...Kızılçullu Village Institute is overcrowded... Another Institute should be opened in Aydın, Muğla and Denizli and the number of students should be reduced to 800."² Regarding the opening of a new Institute in Ortaklar, Ortaklar Village Institute architect Mualla Eyüboğlu expresses her views as follows: "...Our rationale for selecting Ortaklar is its proximity to the village and to Kızılçullu... Teachers were scarce in the early years of Ortaklar's establishment. The reason behind opening the Institute in Ortaklar was to ensure that teachers could work at both Institutes."³

The report Kızılçullu Village Institute director Hamdi Akman wrote on the selection of Ortaklar Village Institute's location played a determining role. The official letter number 1620/165 Akman wrote to İsmail Hakkı Tonguç on 23 November 1943 concerning the establishment of a new Institute in the Aegean region summarizes the steps taken towards this endeavor: "Upon your verbal order, the province of Aydın has been visited three times for the transfer of our Insti-

2 İsmail Hakkı Tonguç Arşivi, H1 73-9/A, s. 1/5.

3 Kocabaş, *Ortaklar Köy Enstitüsü'nden*, s. 41–42.

4 A.g.e., s. 44–46.

2 İsmail Hakkı Tonguç Archives, H1 73-9/A, p. 1/5.

3 Kocabaş, *Ortaklar Köy Enstitüsü'nden*, pp. 41–42.

“...Ortaklar köyüne 3 kilometre mesafede Tekin, Yeniköy ve Gümüş köyleri arasında 1500 dönümü devlete ait boş, 150 dönüm kadarı da köylüye ve muhtelif şahıslara ait olan yerdir. Bu yerin içinden İzmir-Aydın şosesi, arazinin kenarından da Ortaklar’dan ayrılan Söke tren hattı geçmektedir. Arazinin tam ortasından Naıplı Çayı akmaktadır... Arazinin diğer tarafında Mağnus Harabeleri ayakta durmaktadır. Köylüye ve muhtelif şahıslara ait olan 150 dönüm kadar arazi cüzi para vermek suretiyle istimlakten alınabilecektir. Ve bu istimlakten de hiçbir kimse mütezarır olmayacak ve bu işte bir sızıltı çıkmayacaktır. Devlete ait olan 1500 dönüm arazi her ne kadar bugün muhacirlere verilmek isteniyorsa da vali ile yaptığım temasta, bu yerin derhal Köy Enstitüsüne tahsis edilebileceğini vaat buyurmuşlardır... Ortaklar gibi mühim tren yolları kavşağında olması, içinden şose yolunun geçmesi, arazinin kolayca ele geçirilebilmesi ve içinde akarsuların ve ılcının bulunması ve arazinin de her çeşit ziraata elverişli bulunması, büyük şehirlerden uzakta tam köylüsel içtimai havanın da estiği bir yer olması bakımlarından, diğerlerine nazaran kendimce tercih edilecek bir yer olarak beğendim.”⁵

Hamdi Akman’ın kızı Prof. Dr. Işıl Akman Kumbasar, babasının bu çaba ve koşturmalarını, “...Babam bu arada Ortaklar Köy Enstitüsü’nün kurulmasını da üstlenmişti. Uzun süreler ortadan kaybolmaya başladı. Oradaki öğrenciler ile birlikte ilk binaları inşa etmişlerdi”⁶ sözleriyle anlatır.

Hayri Çakaloz ve Ortaklar Köy Enstitüsü

Kızılçullu’daki öğrencilerin ve öğretmenlerin bir kısmı Ortaklar’a ayrılınca Ortaklar Köy Enstitüsü Müdürlüğüne Kızılçullu Köy Enstitüsü Ruh Bilimi Öğretmeni Hayri Çakaloz atanır (Şek. 1). Hayri Çakaloz’un Ortaklara atanmasını, İsmail Hakkı Tonguç’un Aksu Köy Enstitüsü Müdürü Talat Ersoy’a 6 Kasım 1945 tarihinde yazdığı “Kardeşim Talat Ersoy, ...Şimdi senden önemli bir ricam var. O da şudur: Biz seni Aksu’dan alıp Kızılçullu’ya müdür yapmak tasavvurundayız... Kızılçullu’nun öğrencilerinden 300–400 çocuğu Ortaklar’a naklederek oraya tam istiklal veriyoruz. Hayri Çaka-

tute to Aydın and various quarters have been inspected. The locations you will find below have been identified.”⁴ In his letter, Akman presents the following options to Tonguç: the region called Kocagür to the east of central Aydın, the environs of Sınırtake Village in the township of Germencik, the area between Atburgazı Village and Güllübahçe Village fifteen kilometers from Söke, and the area where Ortaklar Village Institute was to be founded. Akman, however, tipped the balance on the location with the following comments:

“...The site in question comprises the 1500-dönüm government-owned property 3 kilometers from Ortaklar Village and located between the villages of Tekin, Yeniköy and Gümüş, as well as the 150-dönüm property owned by villagers and other individuals. The roadway passes through the property, which is adjacent to the Söke train route diverging from Ortaklar. Naıplı Creek runs through the middle of the property... The ruins of Mağnus remain intact on the other side of the property. The 150-dönüm property of the villagers and other individuals can be expropriated for a nominal amount. None of the parties involved would be injured from this expropriation and there would be no complaints. Although the state-owned property of 1500 dönüm is currently intended for refugees, my official talks with the Governor has revealed that the property can immediately be allocated to the Village Institute... Due to the location of the property at an important railway junction such as Ortaklar, the existence of a roadway, the easy acquirability of the property, the presence of creeks and a thermal spring on the premises, the arability of the land, the distance from big cities, and the rural social setting, I consider this area to be more preferable than the other options.”⁵

Hamdi Akman’s daughter Prof. Dr. Işıl Akman Kumbasar recounts her father’s efforts and her own witnessing of the events as follows: “...Meanwhile, my father had undertaken the task of establishing Ortak-

⁵ A.g.e.
⁶ A.g.e., s. 27.

⁴ Ibid., pp. 44–46.
⁵ 1 dönüm = 14,400 sq.ft (1.N.)
⁶ Ibid.

Şekil 1. Ortaklar Köy Enstitüsü'nün kurucu müdürü Hayri Çakaloz.

Figure 1. Hayri Çakaloz, founding director of Ortaklar Village Institute.

lozu da Ortaklar'a müdür yapıyoruz."⁷ mektubundan öğreniyoruz. Tonguç, 10 Kasım 1945 tarihinde Hamdi Akman'a yazdığı mektupta ise "Kardeşim Hamdi, ... Ortaklar'a Hayri Çakaloz'u müdür yaptık. İki enstitünün nasıl ayrılacağını resmi emirle bildiriyoruz. Bu işi babaca yaptıktan sonra Ankara'ya gelirsin. Orada bulunduğun zaman başarılı hizmetlerden dolayı sana teşekkür ederim. Çok çok gözlerinden öperim"⁸ sözleriyle-

lar Village Institute. He began disappearing for long periods. They constructed the first buildings with the students there."⁷

Hayri Çakaloz and Ortaklar Village Institute

When a portion of the students and teachers at Kızılçullu were transferred to Ortaklar, Kızılçullu Village Institute Psychology Teacher Hayri Çakaloz was appointed to Ortaklar Village Institute as director (Fig. 1). We learn about the appointment of Hayri Çakaloz from a letter İsmail Hakkı Tonguç wrote to Aksu Village Institute Director Talat Ersoy on 6 November 1945: "My dear brother Talat Ersoy, ...Now, I have an important request from you. We are planning to take you from Aksu and appoint you to Kızılçullu as the director... 300-400 of Kızılçullu students will be transferred to Ortaklar and the Institute will have full autonomy. Hayri Çakaloz will become the director of Ortaklar."⁸ In a letter to Hamdi Akman on 10 November 1945, Tonguç wrote, "My dear brother Hamdi, ... We appointed Hayri Çakaloz as director to Ortaklar. We are issuing an official order on how the two institutes will be separated. After completing this task, you can come to Ankara. I shall thank you for your successful services during the time you worked there. I kiss you on the eyes"⁹.¹⁰ As seen in this example, Tonguç managed the separation of the two Institutes with letters, in a friendly and affectionate manner. The term of Çakaloz coincided with a time in which the educational program of Ortaklar Village Institute upheld Tonguç's "practice school" principles. As one of the important eyewitnesses of the period, Dr. Ayça Çerman Çakaloz and Dr. Murat Çakaloz, the children of Nuriye and Hayri Çakaloz, describe the founding period of Ortaklar as follows: "... Our father had been appointed to Ortaklar Village Institute as the founding

7 *Ibid.*, p. 27.

8 Engin Tonguç, *Mektuplarla Köy Enstitülü Yıllar*, Güldiken Yayınları, Ankara, 1999, pp. 147-148.

⁹ In Turkish "Kissing someone on the eyes" is an expression, often used metaphorically, to show affection and fondness. (T.N.)

10 *Ibid.*, pp. 148-149.

7 Engin Tonguç, *Mektuplarla Köy Enstitülü Yıllar*, Güldiken Yayınları, Ankara, 1999, s. 147-148.

8 A.g.e., s. 148-149.

le kızılıllu'nun bölünme sürecini mektuplarla, sevgiyle ve dostlukla yönetir. Çakaloz dönemi Ortaklar Köy Enstitüsü'nün Tonguç'un "iş okulu" ilkelerine uygun eğitimin temel alındığı bir döneme karşılık gelir. O dönemin önemli tanıklarından Nuriye-Hayri Çakaloz çiftinin çocukları Dr. Ayça Çerman Çakaloz ve Dr. Murat Çakaloz, Ortaklar'daki kuruluş sürecini, "...Babamız Ortaklar Köy Enstitüsünde kurucu müdür olarak görev almıştı. Ortaklar gerçek anlamıyla bir Köy Enstitüsüydü. Kuruluş ortamıydı. Orda her olayı birlikte yaşıyorduk. Anne-babamızın o yıllardaki enerji, coşku ve sevinçini daha sonraki hayatlarında hiç göremedik... O, Köy Enstitüleri fikir ve idealine tam anlamıyla aşıkı"⁹ sözleriyle ifade eder.

Hayri Çakaloz, Tonguç'un İnstitü felsefesine çok yakındır ve aralarında saygın bir dostluk ilişkisi vardır. Tonguç İlköğretim Genel Müdürlüğü görevinden ayrıldıktan sonra Ortaklar Köy Enstitüsü suya kavuşur. Çakaloz Tonguç'a bir telgraf çeker: "Günde 600 tonluk su basıldı. Enstitü bayram ediyor. Bize ve yurda su kadar azız, su kadar kutlu olsun" sözleriyle Balatçık köyünden öğrenci imcesi ile gerçekleştirilen işi Tonguç ile paylaşır.¹⁰ Hayri Çakaloz'un Ortaklar Köy Enstitüsü'ne kabul edilen öğrencilere yazdığı, Enstitülerin hümanist eğitim kurumu oldukları gerçeğini çok iyi ifade eden aşağıdaki mektup eğitim tarihimizin çok önemli belgeleri içinde onurlu yerini almıştır.¹¹

"Sevgili Öğlum/Kızım, Yapılan imtihanda başarı gösterek enstitümüze öğrenci olmak hakkını kazanmış bulunmaktasın. Bu şerefli başarıdan dolayı seni tebrik ederken mevcudu 400'ü aşkın enstitü ailemizin sıcak kucaklarını açarak seni beklediğini bildirir gözlerinden öperim. Bu mektubu aldıktan sonra aşağıdaki hazırlıkları yap. Sıçlarını üç numara ile kestir. Ellerini, ayaklarını ve bütün vücudunu tertemiz yıka, elbiselerin kirli ise anana yıkat ve yırtıklarını yamat."

director. Ortaklar was a Village Institute in the fullest sense. It was the early times. We experienced everything together. Later in their lives, we never again witnessed the energy, joy, and happiness of our parents had in those days... Our father was completely in love with the notion and ideal of Village Institutes."¹¹

Hayri Çakaloz stood very close to Tonguç's Institute philosophy and the two shared a respectable bond of friendship. Water was brought to Ortaklar Village Institute after Tonguç was dismissed from his position as the General Director of Primary Education. Çakaloz sent Tonguç a telegraph and shared the happy event, which was brought to life through the volunteer efforts of students from the village of Balatçık. The text read, "They are pumping 600 tons of water a day. The Institute is rejoicing. May it bring blessings to us and to the nation."¹² The following letter that Hayri Çakaloz wrote to students admitted to Ortaklar Village Institute is replete with expressions that well demonstrate the role of Institutes as humanist educational institutions and thus assumes its honorable place among the most important documents in Turkey's history of education.

"My dear son/daughter, You have successfully passed the admission's examination and qualified to become a student at our Institute. As I congratulate you for this honorable achievement, I am happy to inform that our Institute family of more than 400 students is ready to embrace you. I kiss you on the eyes. After receiving this letter, please make the following preparations: Get a closely cropped haircut. Wash your hands, feet, and entire body in a thorough manner. If your clothes are dirty, please have your mother wash and mend them."¹³

When the political balance in Ankara shifted, Ortaklar Village Institute director Hayri Çakaloz was re-

⁹ Kocabaş, *Ortaklar Köy Enstitüsü'nden*, s. 35.

¹⁰ Engin Tonguç, *Bir Eğitim Devrimcisi İsmail Hakkı Tonguç*, 2. Güldiken Yayınları, Ankara, 2004, s. 323.

¹¹ Kocabaş, *Ortaklar Köy Enstitüsü'nden*, s. 57.

¹¹ Kocabaş, *Ortaklar Köy Enstitüsü'nden*, p. 35

¹² Engin Tonguç, *Bir Eğitim Devrimcisi İsmail Hakkı Tonguç*, 2. Güldiken Yayınları, Ankara, 2004, p. 323

¹³ Kocabaş, *Ortaklar Köy Enstitüsü'nden*, p. 57

Ankara rüzgârları ters dönünce Ortaklar Köy Enstitüsü müdürü Hayri Çakaloz görevden alınır ve Uşak'a öğretmen olarak atanır. Tonguç'a yazdığı 12 Ağustos 1947 tarihli mektupta "İçimde egemen olan bir tek ruh: Sürgün ruhu... Ne olursa olsun çalışmak istiyorum, fakat çalışabilecek bir şey yok" sözleriyle o tarihlerdeki duygularını aktarıyordu.¹²

Ortaklar İmecesine Katılan Kızılçullu Köy Enstitüsü Öğrencilerinin Tanıklıkları

Ortaklar Köy Enstitüsü kuruluş imecesine 1939–1943 girişli Kızılçullu Köy Enstitüsü öğrencileri kümeler halinde, birkaç kez ve farklı işlerle farklı binaların yapımında çalışarak katılırlar. Tarih 1944 yılı Haziran ayı, Kızılçullu Köy Enstitüsü 1939–1940 girişli 350 öğrenciden 250'si mezun olmuş, öğretmen olarak atanmayı beklemektedirler. Bir cumartesi günü zil çalar, Enstitü'nün 1.350 öğrencisi ana binanın önünde toplanır. Okul başkanının haftalık yapılacak işleri anlatması sonrası Enstitü Müdürü Hamdi Akman coşkulu bir konuşmayla öğrencilere "Arkadaşlar sınavları bitirdiniz. Öğretmen oldunuz. Sizleri kutlarım. Ancak işlerimiz bitmedi. Az sayıdaki arkadaşınızın bütçelemesini tamamlarken sizlere yeni bir görev vereceğim. Görev şu: Aydın'ın Germencik ilçesine bağlı Ortaklar köyünde yeni bir Köy Enstitüsü kurulacak. Bu Enstitü'nün kurulmasını biz başlatacağız. Bu mutluluk sizin olacak. Bu kuruluş katılmaya var mısınız?" diye üç defa sorar. Üçünde de öğrenciler "varız" diye bağırırlar... Bu inanç ve tutku müdürün gözlerini yaşartır ve "Sizlerden ancak böyle cevap beklenirdi" der. Birkaç gün sonra okul yolunda sırtında battaniyelerle iki yüz erkek, kırk beş kız yürüyüş kolunda toplanırlar. Kız öğrenciler önde, erkekler arkada marşlar söyleyerek Kızılçullu tren istasyonunda üç vagona yerleşirler. Yine marşlar ve Türkülerle dört saatlik bir yolculuktan sonra Ortaklar istasyonuna varılır. İki-üç kilometre öğretmenlerle beraber yürünerek Enstitü bölgesine ulaşılır. Kafilenin başında eğitim başı Ethem Salmangil, sanat başı Zeke-

lieved of duty and appointed to the city of Uşak as a teacher. He conveyed his feelings from that time in a letter he wrote to Tonguç on 12 August 1947 as follows: "The only spirit I have inside is the spirit of the exiled... I yearn to work no matter what, but there is nothing to work for."¹⁴

Accounts of Kızılçullu Village Institute Students Participating in the Ortaklar Construction

Students who enrolled at Kızılçullu Village Institute between 1939 and 1943 participated in the voluntary work on Ortaklar in groups several times, doing different works and constructing different buildings. It was June of 1944. 250 of the 350 students who had entered Kızılçullu Village Institute in the 1939–1940 academic year had graduated and they were waiting to be appointed as teachers. The bell rang on a Saturday and 1,350 students of the Institute gathered in front of the main building. After the school president listed the weekly chores, Institute director Hamdi Akman addressed the students in an ebullient manner, "Friends, you are done with your examinations. You have all become teachers. I congratulate you all. However, our work is not done. As a small number of your friends take their make-up examinations, I will give you a new task. The task is as follows: a new Village Institute will be established in the Ortaklar Village of Germencik, Aydın. We will initiate the establishment of the Institute. This joy will be yours," and asked three times, "Are you ready to participate?" The students shouted, "Yes, we are!" on all three counts... The conviction and passion of the students brought tears to the eyes of the director. He said, "I would expect nothing less of you." A few days later, two hundred male and forty-five female students gathered in a march column with blankets on their shoulders. With the girls in the front and the boys in the back, the students sang marching songs and settled into the three train cars at the Kızılçullu train station. After

12 Engin Tonguç, *Bir Eğitim Devrimcisi: İsmail Hakkı Tonguç*, Yeni Kuşak Köy Enstitüleri Derneği Yayınları, Ankara, 2007, s. 551.

14 Engin Tonguç, *Bir Eğitim Devrimcisi İsmail Hakkı Tonguç*, Yeni Kuşak Köy Enstitüleri Derneği Yayınları, Ankara, 2007, p. 551.

Şekil 2. Kuruluşunun ilk aşamalarında Ortaklar Köy Enstitüsü, 1946–1947.
Figure 2. Ortaklar Village Institute in the early stages of its establishment, 1946–1947.

riya Tonguç, demirci, marangoz, yapıcı öğretmenleri, kızların başında da bir kadın öğretmen vardır. Arazi bomboştur, hiçbir yapı yoktur, hasat yeni kalkmış; ürün şapları, kuru otlar, uzaklarda bir iki incir ve zeytin ağacı görülmektedir. Ortaklar imecesi böyle başlar.¹³ Kızılçullu'ya 1939 girişli İbrahim Dilsiz, Ortaklar'da yaşadıklarını, "...mezuniyetimiz Kasım'a ertelendi ve bizim küme trenle Ortaklar'a geldik. Diğer kümeler de vardı. 200–300 kişi çalışıyordu. Ortaklar kuruluyordu, başımızda Hayri Çakaloğlu vardı, bizim küme iki ay içinde Ortaklar'da bir ahır yaptı. Haftada bir ılıcaya banyo yapmaya giderdik" sözleriyle aktarır.¹⁴ Kızılçullu'ya 1939 girişli İlyas Kalay o dönemleri, "...Son sınıf sınavlarını başaran öğrenciler Ortaklar Köy Enstitüsü'nün ilk binalarını yaptılar. Başımızda sınıf öğretmenimiz Ethem Salmangil vardı. Ben demirci olduğum için arkadaşlarımla beraber demirhane binasını yaptık. Ortaklar'da sıvrisinекlerle aramız hiç iyi değildi" şeklinde anlatır (Şek. 2).¹⁵ Kızılçullu Köy Enstitüsü'ne 1940 girişli Yusuf Balaban Ortaklar imecisini, "...Ortaklar Köy Enstitüsü yeni kuruluyordu. Orada bizim sınıf sekse gün kaldık, Demirhane binasını yaptık. Hala ayak-

travelling for four hours singing marching and folk songs, they reached Ortaklar Station. They walked in a row with their teacher for two-three kilometers and arrived at the Institute site. Education director Ethem Salmangil, arts director Zekeriya Tonguç, teachers of carpentry and building, as well as a female teacher leading the girls were in the group. The property was completely vacant; there were no buildings. The land had just been harvested; crops stems, fodder, as well as a few distant fig and olive trees were visible. This is how the work at Ortaklar began with the united efforts of the community.¹⁵ İbrahim Dilsiz, who entered Kızılçullu in 1939, relates his experience at Ortaklar as follows, "...Our graduation was postponed until November and our group arrived in Ortaklar by train. There were other groups there as well. 200–300 people were at work. Ortaklar was being established. We were supervised by Hayri Çakaloğlu. Our group built a stable at Ortaklar in two months. We used to go to the thermal springs to bathe once a week."¹⁶ İlyas Kalay, who was also enrolled in Kızılçullu in 1939, describes the period as follows: "...Students who passed their final examinations constructed the first build-

¹³ Kocabaş, *Ortaklar Köy Enstitüsü'nden*, s. 67.

¹⁴ Kemal Kocabaş, *Kızılçullu Köy Enstitüsü Yılları*, Yeni Kuşak Köy Enstitüleri Derneği Yayınları, İzmir, 2011, s. 211.

¹⁵ A.g.e., s. 218.

¹⁵ Kocabaş, *Ortaklar Köy Enstitüsü'nden*, p. 67.

¹⁶ Kemal Kocabaş, *Kızılçullu Köy Enstitüsü Yılları*, Yeni Kuşak Köy Enstitüleri Derneği Yayınları, İzmir, 2011, p. 211.

Şekil 3. Ortaklar Köy Enstitüsü kız öğrencileri, 1946.

Figure 3. Female students of Ortaklar Village Institute, 1946.

ta olduğunu oraya her gidiş gelişlerimizde görüyorum ve de çok mutlu oluyorum..."¹⁶ sözleriyle anlatır. Yine Kızılçullu'ya 1940 girişli Remzi Taşçı, "...Ortaklar kurulu-yordu ve biz 5D sınıfı olarak elli arkadaş trenle Ortaklar'a gittik. Sınıfta on altı kız arkadaşımız vardı. Orada öğretmenimiz Hayri Çakaloz yapılan işleri yöne-tiyordu. 1 Haziran-29 Ekim 1944 tarihlerinde Ortak-lar'da kaldık. Ortaklar'da çadırlarda kaldık ve bizim sı-nıf altı adet öğretmen lojmanı yapmıştık"¹⁷ sözleriyle, Kızılçullu Köy Enstitüsü ve Hasanoğlu Yüksek Köy Enstitüsü çıkışlı şair Haşim Kanar ise,

"...1944 Ağustos başında Ortaklar Köy Enstitüsü'nü kur-mak üzere yola çıkartıldık... Akşama Gümüşdağı'ndan sürükleyerek getirilen ağaç dallarıyla çardak kuruldu. Altı şubelik erkek öğrenciyi alacak ranzalar yerleştirildi. Düzlukte kurulan çadırlarda yönetici ve kız arkadaşları-mız kalıyordu. Güneye doğru uzanan burnun altından Naipli Çayı geçiyordu. Ova bataklık halindeydi. Sivrisi-nekler kemik bağlamış gibi büyüktü, geceleri bizi ısır-ıyorlardı. Çardaktan başladık, Ortaklar Köy Enstitüsü'nü kurmaya... Ağustos ayı ortalarında, şimdi üzerinde 5/C yazılı uçtan içeri doğru üçüncü yapıyı subasman düzeyi-ne yükseltiyorduk, A-B şubelerinden 'sağol' sesleri geli-yordu. Biraz sonra ağustos ayının o sıcak günü, öğle sı-

ings of Ortaklar Village Institute. Our homeroom teacher Ethem Salmangil supervised us. Since I was a blacksmith, my friends and I built the ironwork build-ing together. We had a difficult time with the mosqui-toes." (Fig. 2).¹⁷ Yusuf Balaban, who was enrolled at Kızılçullu Village Institute in 1940, describes the Or-taklar collaboration as follows: "...Ortaklar Village was just being established. Our class spent eighty days there. We built the ironwork building. Every time we visit the place, I see that it is still intact and that makes me very happy..."¹⁸ Remzi Taşçı, who also entered Kızılçullu in 1940, relates his first days at Ortaklar as follows: "... Ortaklar was being established and as sec-tion 5D, fifty of us traveled to Ortaklar by train. There were sixteen girls in our class. Our teacher Hayri Çakaloz was directing the work there. We stayed in Ortaklar from 1 June to 29 October 1944. We lived in tents and our group built six lodgings for teachers."¹⁹ Kızılçullu Village Institute and Hasanoğlu Village In-stitute of Higher Learning graduate, poet Haşim Kanar describes his Ortaklar experience as follows:

"...We were sent to establish Ortaklar Village Institute in early August of 1944... By night, a gazebo was built with the tree branches dragged from Gümüşdağı. Bunk beds accommodating male students of six sections were placed inside. The director and our female friends were staying in the tents set up on the plain (Fig. 3). Naipli Creek passed below the cape that extended southwards. The plain was a marshland. The mosqui-toes were gigantic; they bit us at night. We started from the gazebo to build Ortaklar Village Institute... In mid-August, we had reached as far as the subbasement lev-el of the third building from the end in, which now bears the sign "5C." Voices of "thank you" could be heard from the A and B sections. Soon, on that warm August day around noon, we heard the sonorous voice of Minister of National Education Hasan-Âli Yücel call-ing, 'More power to you, section 5C!' So, with all our strength, we replied, 'Thank you.'" (Fig. 4).²⁰

17 *Ibid.*, p. 218.

18 *Ibid.*, p. 246.

19 *Ibid.*, p. 198.

20 Kocabaş, *Ortaklar Köy Enstitüsü'nden*, pp. 60–61.

16 *A.g.e.*, s. 246.

17 *A.g.e.*, s. 198.

Şekil 4. Milli Eğitim Bakanı Hasan Ali Yücel Ortaklar Köy Enstitüsü'nde çalışan öğrencilerle, 1944–1945.

Figure 4. Minister of Education Hasan Ali Yücel with students working at Ortaklar Village Institute, 1944–1945.

larında Milli Eğitim Bakanı Hasan-Âli Yücel'in 'Kolay gelsin 5/C sınıfı!' diyen gür ve kalın sesini duyduk. Biz de var gücümüzle 'Sağoll' diye haykırdık.' (Şek. 3 ve 4)¹⁸ sözleriyle aktarır.

1940 girişli Mehmet İplikçi, "...Ortaklar'da bir yaz dönemi bizim grup iki bina yaptı. Orada daha sonraları futbol sahası olan yerde çadırlarda kalıyorduk" derken,¹⁹ Kızılçullu'ya 1943 girişli Semiha Ekiz, o yılları ve duygularını, "...2. sınıftayken Ortaklar Köy Enstitüsü'nün kuruluşuna katıldık. 2 ay kış, 2 ay yaz aylarında olmak üzere iki kez Ortaklar imecesine katıldık. Bizler orada temizlik, yemek, bulaşık, çamaşır işlerine bak-

While Mehmet İplikçi, who enrolled in 1940 recalls, "...During a summer term at Ortaklar, our group constructed two buildings. We were staying in tents at a place which later became to soccer field,"²¹ Semiha Ekiz, who entered Kızılçullu in 1943 describes her feelings from that time as follows: "...We participated in the establishment of Ortaklar Village Institute when we were in our second year. We joined the collaborative efforts to build Ortaklar twice—2 months in the winter and two months in the summer. We took care of cleaning, cooking, doing the dishes and laundry. We went to help both in the summer and winter terms. We carried bricks and tiles in the winter. We

¹⁸ Kocabaş, *Ortaklar Köy Enstitüsü'nden*, s. 60–61.

¹⁹ A.g.e., s. 277.

²¹ *Ibid.*, p. 277.

lık. Yaz ve kış dönemi yardımcı gittik. Kışın tuğla ve kiremit taşıdık. Mutfakta yardımcı olduk. Yazın gittiğimizde ise bostan ve sebze yetiştirdik” diye anlatır.²⁰ Yine Kızıllıçullu’ya 1943 girişli Kamuran Tekeli, “...1945 yılında 2/B sınıfı olarak Ortaklar’da kırk-kırk beş arkadaş bir öğretmen lojmanı yaptık. Biz Ortaklar’da lojman inşaatında çalışırken bir gün İsmail Hakkı Tonguç geldi. Kuytu bir yerde bizleri oturttu. ‘Saraydan indi yürüdü’ adlı türküyü öğretti. Keyifle söylemiştik” sözleriyle yaşadığı süreci aktarır.²¹

Kızıllıçullu’dan Ortaklar’a Aktarılan Öğrencilerin Tanıklıkları

Ortaklar Köy Enstitüsü’nün kurulma süreciyle birlikte Kızıllıçullu Köy Enstitüsü ikiye ayrılır. Her sınıftan Aydın, Denizli, Muğla doğumlu öğrenciler ve öğretmenlerin bir kısmı Ortaklar’a gider. Mehmet Sinter, Nihat Resne, Hayri-Nuriye Çakaloğlu, Ömer Sümer, Mehmet Erbil, Hatice Erbil, Mümin Yağcı Kızıllıçullu’dan Ortaklar’a aktarılan öğretmenlerdir. Ortaklar Köy Enstitüsü bu anlamda tümüyle Kızıllıçullu’dan doğmuştur. Enstitü’den 1946 çıkışlı Fatma Meriç, Ortaklar’ın kuruluşunda Aydın il ve ilçe yöneticilerinin, köylülerin hediyelerle temel atma törenine geldiğini, kurbanların kesildiğini belirterek, kız öğrencilerin 300 arkadaşları için yemek yaptıklarını, harç taşıdıklarını, kız-erkek tüm öğrencilerin ortak dayanışmasını belirterek temel atma törenini “...Ortaklar’a trenle gittik. Adabelen’de temel atılacaktı. O zaman hiçbir bina yoktu. Biz temel atma töreni ve yeri için hazırlık yapacaktık. Yollar yaptık, çadırlar kurduk ve bir ay içerisinde Ortaklar’ı temel atmaya hazır hale getirdik... Bizlerde yeni bir Enstitü kurmanın heyecanı ve sevinci oluştu...” şeklinde aktarır.²²

Ortaklar’ 1948 çıkışlı Halil Vural, Kızıllıçullu’dan Ortaklar’a geçişi şöyle aktarır:

helped in the kitchen. When we went there in the summer, we grew melons and vegetables.”²² Also enrolled at Kızıllıçullu in 1943, Kamuran Tekeli recounts, “...As section 2B, forty to forty-five of us built a teacher lodging in Ortaklar in 1945. One day, when we were working at the construction site in Ortaklar, İsmail Hakkı Tonguç showed up. He had us sit at a quite spot. He taught us the folk song, *Saraydan indi yürüdü*. We sang it with much pleasure.”²³

Accounts of Students Transferred from Kızıllıçullu to Ortaklar

Following the establishment of Ortaklar Village Institute, Kızıllıçullu Village Institute was separated in two. A portion of teachers and students born in Aydın, Denizli, and Muğla were sent to Ortaklar from each year. Mehmet Sinter, Nihat Resne, Hayri-Nuriye Çakaloğlu, Ömer Sümer, Mehmet Erbil, Hatice Erbil, Mümin Yağcı were the teachers transferred from Kızıllıçullu to Ortaklar. In this respect, Ortaklar Village Institute was entirely born from Kızıllıçullu. In her account of the establishment of Ortaklar Village Institute, 1946 graduate Fatma Meriç relates that administrators of the town and townships of Aydın, as well as villagers came to the groundbreaking ceremony with gifts; sheep were sacrificed, female students cooked for 300 of their friends, carried mortar, and all male and female students worked in collaboration. She adds, “...We went to Ortaklar by train. The foundation was going to be laid in Adabelen. There were no buildings then. We were supposed to make preparations for the groundbreaking ceremony and the site. We built roads, set up tents, and in a month, we readied Ortaklar for the groundbreaking... We were filled with the excitement and joy of building a new Institute...”²⁴

Ortaklar 1948 graduate Halil Vural describes the transition from Kızıllıçullu to Ortaklar as follows:

20 A.g.e., s. 349.

21 A.g.e., s. 364.

22 A.g.e., s. 455.

22 Ibid., p. 349.

23 Ibid., p. 364.

24 Ibid., p. 455.

"...Ortaklar'a ilk kez 1944 yılı yaz ayında 28 grubu olarak trenle gittik. Daha sonra revir ve biyoloji laboratuvarı olan binanın karşısındaki binayı 1-2 ay içinde yaptık. Akşamları demirhane binasında yatıyorduk. 7 kız arkadaşımız da vardı. Onlar yemek işlerinde bizlere yardım ederlerdi. 3. sınıfa geçtik. İlbaharda Aydın, Denizli, Muğla illerinden 300-400 kişi trenle temelli Ortaklar'a taşındık... Ortaklar'ın mimarı Mualla Eyüboğlu idi. Kızların giydiği elbise ile dolaşır, çalışmaları izler, ustalara ve hızlere talimat verip, hatırlarımızı sorardı."²³

Ortaklar Köy Enstitüsü'ne 2. sınıfa gelen 1948 çıkışlı Fahri Atik, "...Ortaklar'da bizden önceki dönemler temel atmış ve epeyce yol alınmıştı. 1946 yılında trenle Ortaklar'a geldik. Ben gelişmiş bir Enstitü'den ovanın içinde yeni kurulan bir Enstitü'ye gelmek istememiştim. Kızılçullu gibi oturmuş bir Enstitü'den kılığın-yokluğun içine geldik. Ben çok üzümüşüm" sözleriyle geçiş süreci tanıklığı aktarır.²⁴

Ortaklar Köy Enstitüsü'nden 1947 çıkışlı Mehmet Sarı Işık, "...1946-1947 öğretim döneminde Kızılçullu'dan ayrıldık. Çok iyi koşulları olan bir Enstitü'den çok eksiklikleri olan bir enstitüye gidiyorduk ve de arkadaşlarımızdan ayrılıyorduk. Kızılçullu ailesi parçalanıyordu." sözleriyle aktarıyordu.²⁵ 1948 çıkışlı Nihat Öztürk, "...Kızılçullu'da 2-B sınıfı olarak kuruluş çalışmalarına gittik. 4. sınıfta temelli gittik. İzmir'de olanaklar daha fazlaydı. Ortaklar'da bazı akşamlar elektrik yanmazdı. Mum ışığında çalışırdık... Kızılçullu ve Ortaklar'da karma eğitim yapıldı. Kız öğrenci sayısı çok azdı. Ortaklar'da bizim sınıfta 48 erkek öğrenci, 7 kız öğrenci vardı" değerlendirmesini yapar.²⁶ Ortaklar'dan 1948 çıkışlı Süleyman Akçay, "...1945-1946 Ocak-Şubat döneminde 3-C sınıfı olarak Ortaklar'a gittik. İki ay boyunca öğretmen lojmanı, yatakhane inşaatlarında çalıştık. Bir kış çadırlarda geçirdik. İlk üç sınıfı Kızılçullu'da okumuştuk... Tüm sınıfların öğrenciler Ortaklar'a gittik. Ortaklar yeni kurulu-yordu. Sorunlu idi. Kızılçullu'da her şey yerine otur-

"...We went to Ortaklar for the first time in the summer of 1944 by train as group 2B. In a month or two, we constructed the building across from the structure that would later become the infirmary and biology lab. We were sleeping in the ironwork building at night. We had seven female friends. They helped us cook. We became third-year students. In the spring, 300-400 of us from the cities of Aydın, Denizli, and Muğla moved permanently to Ortaklar by train... Mualla Eyüboğlu was the architect of Ortaklar. She would dress in the clothes the girls wore, watch our work, give instructions to us and the builders, and ask how we were."²⁵

1948 graduate Fahri Atik, who came to Ortaklar Village Institute in his second year recounts the period of transition as follows: "...The classes above us had already laid the foundation and made considerable progress in Ortaklar. We arrived by train in 1946. I did not want to transfer from a developed Institute to one that was being built a new in the middle of a plain. We left behind a well-established Institute like Kızılçullu and arrived at a place of scarcity. I was very upset."²⁶

Ortaklar Village Institute 1947 graduate Mehmet Sarı Işık recalls, "...We left Kızılçullu in the 1946-1947 academic year. We were transferring from an Institute with good conditions to another with many shortcomings and we were also leaving our friends behind. The Kızılçullu family was being torn."²⁷ 1948 graduate Nihat Öztürk compares Ortaklar and Kızılçullu Institutes with the following words: "...We went to the establishment as section 2B at Kızılçullu. In our fourth year, we were transferred there permanently. There were more resources and facilities in İzmir. Some nights, there would be no electricity at Ortaklar. We used to study in candlelight... Education was co-ed both in Kızılçullu and in Ortaklar. Female students were few in number. There were 48 boys and 7 girls in our class at Ortaklar."²⁸ 1948 Ortaklar graduate Süley-

²³ A.g.e., s. 428.

²⁴ A.g.e., s. 471.

²⁵ A.g.e., s. 435.

²⁶ A.g.e., s. 445.

²⁵ Ibid., p. 428.

²⁶ Ibid., p. 471.

²⁷ Ibid., p. 435.

²⁸ Ibid., p. 445.

muştı” ifadesiyle Ortaklar-Kızılçullu karşılaştırmasını yapar.²⁷

Ortaklar Köy Enstitüsü Girişli Öğrenci Tanıklıkları

Ortaklar Köy Enstitüsü’nün sınavla seçtiği Aydın, Denizli ve Muğlalı öğrencilerin tanıklıkları da Ortaklar’ın daha iyi anlaşılmasında önemli verilerdir. Ortaklar’dan 1950 çıkışlı Hüseyin Kafalı her yıl 6 Mart törenlerinde okulun terk edilmiş, harap halini ve emeklerinin yok oluşunu izlerken duydukları acıyı ifade ederek “...Adabelen Tepesinin her santimetre karesinde binlerce anımız ve alın terimiz vardır. Müdürü, öğretmenleri, öğrencileri, idare memurları ve usta öğrencileriyle büyük bir aile olan Ortaklar Köy Enstitüsü günümüzde yok artık”²⁸ diye hüznle öğrencilik yıllarını anlatır. Ortaklar Köy Enstitüsü’ne 1946 girişli Kızılçullu Sağlık Kolu çıkışlı Ali Mil, “...Ortaklar’da en sevdiğim öğretmenim Hikmet Soydan idi. Ortaklar geniş arazisi ile tarım arazilerinin büyüklüğü ile Kızılçullu’ya göre ziraata daha müsaitti” diyerek anlatır.²⁹

Ortaklar Köy Enstitüsü çıkışlı, yazın ve edebiyat alanında öne çıkan isimler Bahattin Uyar, Maksut Doğan, Muammer Özler’dir. Öğretmen ve şair Bahattin Uyar o yılları, “Okula vardığım ilk gün. İlk geceki tahtakurusu ve sivrisinek saldırısı. Kirlarda yatışımız, bazı arkadaşların yattığı çadırlar. Hamam diye kullandığımız köy ılcısı, 1948’de temelini attığımız kubbeli hamam, sarı başaklı buğday tarlaları, Naipli çayı kenarına kurduğumuz sebze bahçeleri, canımız çektiğe kopardığımız kıpkırmızı domatesler, yaptığımız yağsız çoban salataları, diktiğimiz ve her akşam sulamak zorunda olduğumuz ağaçlar, uyuzhane adını verdiğimiz tecrit pavyonu, Hilmi Yıldırım’ın incir bahçesi, neler neler”³⁰ diyerek anlatır (Şek. 5).

Enstitü’ye 1946 girişli Mustafa Demir, öğrenci emekleriyle üretilen yapılar yükseldikçe duydukları sevinci ve onuru, her 1 Mayıs bahar bayramında Çamlık’ta kızılı-erkekli, halkoyunlarıyla, türkülerle or-

man Akçay, on the other hand, recalls, “...In the January-February term of 1945–1946, we went to Ortaklar as section 3C. For two months, we worked on the construction of teacher lodgings and dormitories. We spent one winter in a tent. We had finished the first three years at Kızılçullu... Students from all years went to Ortaklar. The Institute was just being established. There were problems. Yet, everything was well organized at Kızılçullu.”²⁹

Accounts of Students Admitted to Ortaklar Village Institute

The accounts of students that Ortaklar Village Institute selected through a competitive examination are also important in better understanding Ortaklar. In describing the pain they felt as they watched the deserted, dilapidated state of the school on 6 March ceremonies and the disappearance of the efforts Ortaklar 1950 graduate Hüseyin Kafalı sadly recalls his student days, “...We buried thousands of memories and hard work in each square centimeter of Adabelen Hill. Once a large family with its director, teachers, students, administrators, and master instructors, Ortaklar Village Institute no longer exists.”³⁰ Ali Mil, who entered Ortaklar Village Institute in 1946 and graduated from the Health Department of Kızılçullu recalls, “...My favorite teacher at Ortaklar was Hikmet Soydan. With its sprawling property and the size of its agricultural land, Ortaklar was more suited for cultivation compared to Kızılçullu.”³¹

Graduates of Ortaklar Village Institute, Bahattin Uyar, Maksut Doğan, and Muammer Özler are outstanding names in literature. Teacher and poet Bahattin Uyar describes those years as follows: “The first day I arrived at the school. The bedbug and mosquito attack on the first night. Our stays on the meadows, the tents other friends slept in. The village spring we used as a hamam, the domed bath we began building in 1948, wheat fields with yellow ears of grain, the

27 A.g.e., s. 450.

28 Kocabaş, *Ortaklar Köy Enstitüsü’nden*, s. 164.

29 A.g.e., s. 525.

30 Kocabaş, *Ortaklar Köy Enstitüsü’nden*, s. 197.

29 *Ibid.*, p. 450.

30 Kocabaş, *Ortaklar Köy Enstitüsü’nden*, p. 164.

31 *Ibid.*, p. 525.

Şekil 5. Ortaklar Köy Enstitüsü öğrencileri, 1946–1947.
Figure 5. Students of Ortaklar Village Institute, 1946–1947.

İkilaştırdıkları güzellikleri “...Kaydımın yapıldığı 1947 Eylülünde henüz kuruluşunu tamamlamış sayılmazdı. Okul ve yönetim binaları çalışmalarımızla kısa sürede tamamlandı ve birer anıt gibi yükseldi. Gururla kullanmaya başladık. Eserimizi seyre doyamıyor, sevinçten kabımıza sığamıyorduk” ifadeleriyle anlatır.³¹ Ortaklar’ın 1949 girişli Cevat Gülmez, okulun kovalık ve çorak arazi üzerinde kurulduğunu, geceleri 24.00 ile 06.00 arasında elektrik olmadığı için mum ışığında ders çalıştıklarını, çalışan öğrencilere ödüller verildiğini, sınıfını doğrudan geçen öğrencilerin Kuşadası’na deniz kampına götürüldüğünü, klasiklerle dolu kütüphaneden çok yararlandıklarını ifade ederek, “...Köy Enstitüsü döneminde kültür derslerinin yanında demircilik, marangozluk, yapıcılık gibi günlük 6’şar saat süren iş dersleri vardı. O zamanlar üç dönem okunur, üç karne verilirdi. Birer haftalık iki kez sömestr tatili yapardık...”³² öğrenci ve öğretmen olarak bulunduğu Ortaklar’ı anlatır.

Öğretmen ve Aile Tanıklıkları

Ortaklar Köy Enstitüsü’nün ilk müdürü Hayri Çakaloğlu’nun kızı Dr. Ayça Çerman Çakaloğlu çocukluk günlerinin geçtiği (1945–1947) kuruluş yıllarını “çocukluğumun kaybolan cenneti” diye tanımlar ve “inaniyorum ki, Köy Enstitüleri insanca yaşam ve eğitim konu-

vegetable gardens we set up along Naipli Creek, the red tomatoes we picked whenever we wanted, the oil-free shepherd’s salads we made, the trees we planted and had to water every night, the isolation pavilion we named ‘house of scabies,’ the fig orchard of Hilmi Yıldırım, and so much more.”³² (Fig. 5)

Mustafa Demir, who entered Ortaklar Village Institute in 1946, describes the joy and pride they felt as the buildings constructed through the efforts of the students appeared, as well as the beautiful memories they shared with co-ed folk dances and songs on the Spring holiday of May 1st with the following words: “... When I registered in September of 1947, the Institute was still in the process of being established. The buildings were soon completed with our help. Our school building and the administrative building rose like monuments. We started using them with pride. We couldn’t stop watching our work; we were overwhelmed with joy.”³³ Cevat Gülmez, who entered Ortaklar in 1949, recalls that the school was built on barren bottom lands; they studied in candlelight as there was no electricity from midnight to 6 AM; the accomplished students were given awards and the ones who directly passed the class were taken to a sea camp in Kuşadası; and students took advantage of the library full of classics. Gülmez, who spent time both as student and teacher at Ortaklar, recalls, “...During the Village Institute period, apart from courses on culture, there were also vocational classes such as ironworking, carpentry, and building, which lasted six hours a day. Back in those days, there were three terms and three report cards. We had two semester breaks of one week each...”³⁴

Accounts of Teachers and Families

Dr. Ayça Çerman Çakaloğlu, the daughter of Ortaklar Village Institute’s first director Hayri Çakaloğlu describes the early years (1945–1947) of the Institute where she spent her childhood as “The Lost Paradise of My

³¹ A.g.e., s. 155.

³² A.g.e., s. 205.

³² Kocabaş, *Ortaklar Köy Enstitüsü’nden*, p. 197

³³ *Ibid.*, p. 155.

³⁴ *Ibid.*, p. 205.

önde çok değerli bir deneyimdir” değerlendirmesini yapar.³³ 1946 yılı Mayıs ayında Ortaklar Köy Enstitüsü’ne eşî ile birlikte atanan Hikmet Soydan, Ortaklar için, “unutamadığım Köy Enstitüsü, Ortaklar” tanımlamasını yapar ve “Köy Enstitüleri iş ve üretim okuluydu. Ve bu gençler yaşamlarını köylerin, köylülerin kurtuluşlarına adanmışlardı... Enstitü oğul vermiş bir arı kovani gibi kıpır kıpır ve canlıydı. Hepimiz sevgiyle bütünleşmiş, paylaşarak, yardımlaşarak gücümüzü üretime dönüştürmüş, gereksinmelerimize yöneltmiştik. Yaptıklarımızla gururlanıyor, mutlu oluyorduk... Köy Enstitüleri laik Cumhuriyetimizin köylerimize armağanıydı” diye devam eder.³⁴

Ortaklar Köy Enstitüsü ailesine (Şek. 6) 30 Nisan 1952 tarihinde matematik öğretmeni olarak Mehmet Kahvecioğlu katılır, 1962’ye kadar öğretmen ve müdür yardımcısı olarak çalışır. 1962–1973 yılları arasında da Gönen İlköğretmen Okulu müdürlüğü yapar. Adabelen tarihinde önemli bir isim olan Kahvecioğlu ile yapılan söyleşide 1952 yılında Ortaklar’a geldiğinde binaların büyük oranda tamamlandığını, Enstitü’de yirmi beş öğretmenin çalıştığını, karma eğitime son verildiğini, Enstitü’de kız öğrencinin olmadığını, tüm işlerini köyden gelen öğrencilerin yaptığını, hafta sonu görüşmelerinde öğrencilerin özgürce düşüncelerini ve eleştirilerini ifade ettiğini, son kez Köy enstitüleri Kuruluş kutlamasının 17 Nisan 1953 tarihinde çok canlı sanat, spor etkinlikleriyle okulda yapıldığını ve ayrıca o tarihlerde köy enstitülerinin kapatılacağına dair Demokrat Parti kaynaklı haberlerin uçtuğunu ifade ederken, Köy Enstitülerinden ilköğretmen Okullarına geçişte bazı değişimlerin yaşandığını fakat bahçeleri, ahırları, işlikleri, atölyeleri, uygulamalar ve öğrenci stajlarıyla, Enstitü geleneğinin aynen devam ettiğini, okul tabelasının değiştiğini de ekliyordu. Değişimde ayrıca 17 Nisan kutlamaları yerine 16 Mart öğretmen okullarının kuruluş kutlamalarının geldiğini, Ziraat Marşı yerine Öğretmen Okulları Marşı’nın törenlerde, etkinliklerde öne çıktığını, eğitim başı, tarım başı, sanat başı gibi

Childhood,” and adds, “I believe Village Institutes constitute an important experience of life and education.”³⁵ Hikmet Soydan, who was appointed to Ortaklar Village Institute with his wife in May of 1946 defines Ortaklar as “My unforgettable Village Institute” and adds, “Village Institutes were schools of vocation and production. In addition, these youngsters had dedicated their lives to the emancipation of villages and villagers. The Institute was as busy and alive as a beehive. We were all united at heart, sharing and helping, transforming our strength into production, channeling it into our needs. We were proud of and happy about our accomplishments... Village Institutes were the secular Republic’s gift to our villages.”³⁶

Mehmet Kahvecioğlu was appointed to Ortaklar Village Institute (Fig. 6) as a mathematics teacher on 30 April 1952. Kahvecioğlu worked at Ortaklar as teacher and deputy director until 1962. Between 1962 and 1973, he served as director of Gönen Primary Level Teacher Training School. In the course of our interview with Kahvecioğlu, who was a leading name in the history of Adabelen, he informed us that the majority of the buildings had been completed by the time he arrived in Ortaklar in 1952; there were twenty-five teachers working at the Institute. Since there was no co-ed education any longer, the Institute had no female students and that students arriving from the village undertook all the chores at the Institute. During the weekend meetings, students were free to express their opinions and criticisms. The founding of Village Institutes was celebrated for the last time on 17 April 1953 with lively art and sports activities at schools, during which time news about the closing of the Village Institutes were being circulated by the Democratic Party. In the interview, Kahvecioğlu also added that certain changes had taken place in the transition from Village Institutes to Primary Level Teacher Training Schools; however, the Institute tradition was upheld with gardens, stables,

33 A.g.e., s. 170.

34 Hikmet Soydan, “Unutamadığım Köy Enstitüleri-II: Ortaklar Köy Enstitüsü”, *Yeniden İmece Dergisi*, 11, 2006, s. 96.

35 *Ibid.*, p. 170.

36 Hikmet Soydan, “Unutamadığım Köy Enstitüleri-II: Ortaklar Köy Enstitüsü”, *Yeniden İmece Dergisi*, 11, 2006, p. 96.

Şekil 6. Ortaklar Köy Enstitüsü'ndeki ahırların yakınında süt emdiren öğrenciler, 1946.

Figure 6. Students milking near the barns at Ortaklar Village Institute, 1946.

Enstitü dönemi görev tanımlamaları yerine de eğitim şefi, tarım şefi gibi tanımlamaların öne çıktığını, uygulamaların azaldığını, kültür ders saatlerinin arttığını belirtiyordu. Kahvecioğlu yine Bakanlık'tan gelen listeler doğrultusunda kütüphanedeki bazı klasiklerin toplanıp depoya kaldırıldığını, öğretmen okulu döneminde % 75 köy çocuğu, % 25 kent kökenli oranlarıyla öğrenci alınması zorunluluğunun doğduğunu ifade eder, "Enstitü döneminde canlı, sıcak, üretken, hoşgörülü, eleştiriye açık bir yaşam vardı" sözleriyle Ortaklar Köy Enstitüsü sürecini anlatır.³⁵ Köy Enstitüsü öğretmenlerinden Kızılçullu ve Hasanoğlu Yüksek Köy Enstitüsü çıkışlı Mustafa Ersoy, yapıcılık öğretmeni ve yapı sanat başı olarak Ortaklar Köy Enstitüsü öğretmenliğine Çakaloz döneminde atandıklarını ifade eder. Ortaklar'ın, demiryolu yapımı çalışanları, emekliler ve çevredeki Naipli, Balatçık, Gümüş, Tekin gibi köylerden gelenlerin oluşturduğu bir belde olduğunu ifade eden Ersoy, Köy Enstitüleri öğretim programı nıyınca Kızılçullu Köy Enstitüsü'nün 1944–1945 öğretim yılının yaz çalışmaları ve pratik uygulamalarını bir kısım öğretmen-öğrenci ve usta öğreticisi ile Ortaklar

workshops, implementations, and student internships although the school sign had changed. 17 April celebrations were replaced with 16 March festivities –the establishment of Teacher Training Schools. The changes included the singing of Teacher Training School Song instead of the Agriculture Marching Song, the renaming of administrative and teaching positions (e.g. education head vs. education chief), and the increase of classes on culture. Kahvecioğlu noted that in compliance with the lists sent by the Ministry, some of the classics in the library were collected and put in storage. It also became mandatory to recruit 75% of the student body from villages and 25% from the cities. "Life during the Ortaklar Institute period was warm, vivid, tolerant, productive, and open to criticism," he added.³⁷ Village Institute teacher, Kızılçullu Village Institute and Hasanoğlu Village Institute of Higher Learning graduate Mustafa Ersoy notes that he was appointed to Ortaklar Village Institute as building teacher and head of building-art during the Çakaloz term. Stating that Ortaklar was a township comprised of railroad workers, retirees, and locals who moved there from the neighboring villages of Naipli, Balatçık, Gümüş, and Tekin, Ersoy adds that as part of the Village Institute curriculum, Kızılçullu Village Institute executed summer studies and practice sessions of the 1944–1945 academic year with a portion of teachers-students, and master instructors from Ortaklar Village Institute. He recalls the names of Kızılçullu Village Institute teachers, employees, and masters Mümin Yağcı, İbrahim Togay, Kemal Artken, Mehmet Erbil and his wife Esma Tornak, Nihat Resne, Secahattin Gada, Hasan Tel, Hamdi Usta, Yaşar Usta, Ali Usta among them. In his assessment of Ortaklar Ersoy adds, "...We designed our water project and brought water from a source within the limits of Balatçık Village. However, I cannot forget how villagers and property owners encumbered our efforts due to the pipes running through their fields. Thanks to

³⁵ Kocabaş, *Köy Enstitülerinden İlköğretmen Okullarına Geçişte Eğitim Adanmış Bir Yaşam: Mehmet Kahvecioğlu*, Yeni Kuşak Köy Enstitüleri Derneği Yayınları, İzmir, s. 31–55.

³⁷ Kocabaş, *Köy Enstitülerinden İlköğretmen Okullarına Geçişte Eğitim Adanmış Bir Yaşam: Mehmet Kahvecioğlu*, Yeni Kuşak Köy Enstitüleri Derneği Yayınları, İzmir, pp. 31–55.

Köy Enstitüsü'nde yaptıkları ifade ederek, bu uygulamalarda Kızılçullu Köy Enstitüsü öğretmenleri, memurlar, ustalar Mümin Yağcı, İbrahim Togay, Kemal Artken, Mehmet Erbil ve eşi Esmâ Tornak, Nihat Resne, Secahattin Gada, Hasan Tel, Hamdi Usta, Yaşar Usta, Ali Usta isimlerini sıralar. Ersoy, Ortaklar değerlendirmelerine, "...Balatçık köyü hudutları içindeki bir kaynaktan su işimizi projelendirdik ve sağladık ama köylü ve bahçelerinden su borusu geçen tarla sahiplerinin çıkardıkları güçlükleri unutamam. Değerli öğretmenimiz Çakaloz'un sakin tavrı, yatıştırıcı üslubu ile bu güçlükleri aştık. Bu aşamaya gelmeden önce Naipli Deresi'nden pancar motorla bastığımız suyu kullanma suyu olarak değerlendirdik"³⁶ şeklinde devam eder. Ortaklar Köy Enstitüsü'ne 1950 yılında beden eğitimi öğretmeni olarak atanan Selami Akdal, yaklaşık yedi farklı Enstitüde usta öğreticilik yapan ve lise öğrencisi iken Kızılçullu'da halk oyunları usta öğreticisi olarak izlediği Hasan Çakı Efe'nin öğrencilere zeybek öğretmek üzere Ortaklar'a gelişini anlatır. Ortaklar'da halk oyunlarının gelişimine çok önem verdiklerini bu nedenle onun Ortaklar'a gelmesi için usta öğretici Nihat Resne ile Bergama Kozak Yaylası'ndaki Çakı Efe'nin köyüne giderek Ortaklar'a gelmeye ikna ettiklerini "...Çakı Efe iyi bir folklorcu idi. İki saatlik beden eğitimi dersinin bir kısmını halk oyunları öğretmeye ayırdım. Böylece her sınıf Bengi, Soma Zeybeki, Harmandalı, Aydın Zeybeki gibi pek çok halk oyununu ustasından öğrendi. Bu oyunların üzerine biz de başka oyunlar ekledik. Hasan Çakı Efe Ortaklar Köy Enstitüsünde üç ay kaldı. Bütün sınıflara halk oyunlarını öğretti..."³⁷ sözleriyle ifade eder.

1946 yılı sonunda Ankara'daki rüzgârların değişmesi ve Tonguç'la Yücel'in görevlerinden ayrılması ile Ortaklar Köy Enstitüsü'nde de değişiklikler başlar. 12 Aralık 1945–20 Haziran 1947 tarihleri arasında Ortaklar Köy Enstitüsü müdürlüğünü başarıyla yürüten Çakaloz görevden alınır. Sonrasında, 20 Haziran 1947–10 Ocak 1949 tarihleri arasında Arif Gönendik, 10 Ocak 1949–26 Aralık 1950 tarihleri arasında Ali Yalkın, 26

the calm manner and conciliatory approach of our esteemed teacher Çakaloz, we overcame the problems. Before getting to this stage, we used the water we pumped from Naipli Creek for drinking."³⁸ Appointed to Ortaklar Village Institute as a Physical Education teacher in 1950, Selami Akdal describes Hasan Çakı Efe, who taught *zeybek* folk dance at nearly seven different Institutes and whom he watched as a master instructor of folk dance when Akdal was a high school student from Kızılçullu. Noting that the development of folk dancing was prioritized at Ortaklar, Akdal thus visited Çakı Efe's village on the Kozak Plateau in Bergama with master teacher Nihat Resne to convince Çakı Efe to come to Ortaklar. Akdal adds, "... Çakı Efe was an accomplished folk dancer. I dedicated a portion of the two-hour physical education class to folk dancing. Hence, each class learned numerous folk dances such as Bengi, Soma Zeybek, Harmandalı, and Aydın Zeybek, from the masters. We added more dances to the ones at hand. Hasan Çakı Efe spent three months at Ortaklar Village Institute. He taught folk dances to all the classes..."³⁹

Following the political shifts in Ankara in late 1946 and the discharge of Tonguç and Yücel from office, changes began to emerge at Ortaklar Village Institute as well. Çakaloz, who successfully served as Ortaklar Village Institute director between 12 December 1945 and 20 June 1947, was relieved of duty. In the subsequent periods, the following individuals served as directors of Ortaklar Village Institute: Arif Gönendik (20 June 1947–10 January 1949), Ali Yalkın (10 January 1949–26 December 1950), Mustafa Dayıoğlu (26 December 1950–13 October 1953), and Salih Otoran (1953–1954). During the Ortaklar Primary Level Teacher Training School period, Canip Akın (1954–1958), Ramazan Oral (1958–1960), Mehmet Alptekin (1960–1963), and Kızılçullu Village Institute and Hasanoglan Village Institute of Higher Learning graduate Süleyman Adıyaman (1963–1965) served as directors of Ortaklar Primary Level Teacher Training

36 Kocabaş, *Ortaklar Köy Enstitüsü'nden*, s. 177.
37 A.g.e., 194.

38 Kocabaş, *Ortaklar Köy Enstitüsü'nden*, p. 177.
39 *Ibid.*, p. 194.

Şekil 7. Ortaklar Köy Enstitüsü müdürü Mustafa Dayıoğlu, öğretmenler ve son mezun öğrenciler, 1952.
Figure 7. Ortaklar Village Institute Director Mustafa Dayıoğlu, teachers, and the last graduates, 1952.

Aralık 1950–13 Ekim 1953 tarihleri arasında Mustafa Dayıoğlu, 1953–1954 yıllarında Salih Otoran Ortaklar Köy Enstitüsü müdürlüğünde bulunurlar. Ortaklar İlköğretmen Okulu döneminde ise 1954–1958 yılları arasında Canip Akin, 1958–1960 yılları arasında Ramazan Oral, 1960–1963 yılları arasında Mehmet Alptekin ve 1963–1965 yılları arasında Kızılçullu Köy Enstitüsü ve Hasanoğlu Yüksek Köy Enstitüsü çıkışlı Süleyman Adıyaman, Ortaklar İlköğretmen Okulu müdürlüğü yapar.³⁸ Ortaklar Köy Enstitüsü imcesinde onurla görev yapan öğretmenler (Şek. 7): Hesna Torlak (biçki-dikiş), Kemal Arkun (sanat şefi), Mümin Yağcı (ziraat), Nihat Resne (demircilik-usta öğretici), Mustafa Ersoy (iş dersleri), Kemal Soydan (müdür yardımcısı), Kemal Külahtaş (eğitim başı-beden eğitimi), Hikmet Soydan (öğretmen), Okyay Kımız (eğitim başı), Esat Türköz (atölye şefi), Orhan Demirel (tarım), Behçet Güvenç (meslek dersleri), Yaşar Ramazan (eğitim şefi-fizik), Ömer Sümer (resim) (Şek. 8), Ziya Uşaklıgil (müzik), Perihan İmece (biçki-dikiş), Yaşar Kutlular (tarım), Mehmet Sinter (iş bilgisi), Hasan Güçlü (küme başı-inşaat), Bilal Karabağ (atölye şefi), Fuat Tanrıkulu (demircilik), Süleyman Seyhan (marangozluk), Bedri Oral (sağlık), Tahir Alangu (edebiyat), Muzaffer Gürel (tarih-geografya), Müjgan Akalın (meslek dersleri), Selahattin

Şekil 8. Resim öğretmeni Ömer Sümer ve öğrenciler.
Figure 8. Painting teacher Ömer Sümer and students.

School.⁴⁰ The teachers who served honorably in the collective work of building Ortaklar Village Institute are as follows (Fig. 7): Hesna Torlak (Tailoring), Kemal Arkun (Art Chief), Mümin Yağcı (Agriculture), Nihat Resne (Ironwork-Master Instructor), Mustafa Ersoy (Vocational Classes), Kemal Soydan (Deputy Director), Kemal Külahtaş (Education Chief-Physical Education), Hikmet Soydan (Teacher), Okyay Kımız (Education Chief), Esat Türköz (Workshop Chief), Orhan Demirel (Agriculture), Behçet Güvenç (Vocational Classes), Yaşar Ramazan (Education Chief-Physics), Ömer Sümer (Painting) (Fig. 8), Ziya Uşaklıgil (Music), Perihan İmece (Tailoring), Yaşar Kutlular (Agriculture), Mehmet Sinter (Vocational Sciences), Hasan Güçlü (Group Chief-Construction), Bilal Karabağ (Studio Chief), Fuat Tanrıkulu (Ironwork), Süleyman Seyhan (Carpentry), Bedri Oral (Hygiene), Tahir Alangu (Literature), Muzaffer Gürel (History-Geography), Müjgan Akalın (Vocational Classes), Selahattin Hopor (Education Chief), Lütfi Özkan (Teacher), Mustafa Nurdoğan (Group Chief-Science), Mehmet Erbil (English), Mustafa Atakan (Agriculture).

Village Institutes gave their last graduates in 1952, in 1953, they were transformed into Teacher Training Schools with six years of education, although they did not graduate any students that year (a number

Şekil 9. Ortaklar Köy Enstitüsü halk oyunları ekipleri ve müzik toplulukları bir bayram kutlamasında.

Figure 9. Ortaklar Village Institute folk dancing teams at a holiday celebration.

Hopor (eğitim şefi), Lütfi Özkan (öğretmen), Mustafa Nurdoğan (küme başı-fen), Mehmet Erbil (İngilizce), Mustafa Atakan (tarım).

Köy Enstitüleri son olarak 1952 yılında mezun vermiş, 1953 yılında altı yıllık ilköğretmen Okullarına dönüştürülmüş, ancak o yıl mezun vermemişler, 6234 sayılı kapatılma yasası da 1954 yılında çıkmıştır. 1950–1951 öğretim yılına kadar diğer enstitüler gibi Ortaklar'da da karma eğitim, tüm kız öğrencilerin önce Kızılçullu sonra Beşikdüzü Köy Enstitüsü'ne ve Bolu Öğretmen Okulu'na aktarılmasıyla sonuçlandırılır. Ortaklar ilköğretmen Okulu'nda parasız-yatılı karma eğitim ancak 1962–1963 öğretim yılında, Öğretmen Okulu döneminden on bir yıl sonra tekrar hayata geçer. Ortaklar ilköğretmen Okulu 1974–1975 öğretim yılında Öğretmen Lisesi'ne ve 1989–1990 öğretim yılında da Anadolu Öğretmen Lisesi'ne dönüşür.

Ortaklar Köy Enstitüsü iş okulu, müzik okulu, kültür okulu, spor okulu olarak 1945–1954 yılları arasında tüm Ege'de ışık saçan (Şek. 9), toplumsal duyarlılığa sahip bir Cumhuriyet eğitimi kurumu olarak aydınlık öğretmenler yetiştirmiştir, diğer tüm Enstitüler gibi ülkenin kültürel mirasıdır. Bugün Kızılçullu ve Ortaklar Köy Enstitüleri öğrencilerinin, usta öğreticilerinin, öğretmenlerin imceciyle yapılan mekânlar yıkılmak üzeredir. Emeye saygı adına Cumhuriyetin bu “en sevgili kurumları”nın yeniden eğitim kurumu olarak de-

Şekil 10. Ortaklar İlköğretim Okulu ve Kemal Kocabaş, 1967–1968.

Figure 10. Ortaklar Primary School and Kemal Kocabaş, 1967–1968.

6234 on the closing of Village Institutes was issued in 1954. Similar to other Institutes, co-ed education ended at Ortaklar; by the 1950–1951 academic year, all female students were transferred first to Kızılçullu, then to Beşikdüzü Village Institutes, and finally to Bolu Teacher Training School. Free boarding co-ed education at Ortaklar Primary Level Teacher Training School began at Ortaklar as late as 1962–1963, eleven years after the Teacher Training School period. Ortaklar Primary Level Teacher Training School was first converted into a Teacher Training High School in the 1974–1975 academic year and into Anatolian Teacher Training High School in the 1989–1990 academic year.

As a school of vocation, music, culture and sports and a Republican educational institution with high social awareness that shed light across the entire Aegean region (Fig. 9) between 1945 and 1954, Ortaklar Village Institute trained bright teachers. Similar to all other Institutes, Ortaklar Village Institute remains a cultural heritage of Turkey. Today, the buildings constructed through the collaborative efforts of Kızılçullu and Ortaklar Village Institute students, master instructors, and teachers are about to collapse. As respect to labor, the present demands the re-improvement of the “most favorable institutions” of the Republic as abodes of education. Despite the efforts to close down Village Institutes between 1954 and 1974,

gerlendirilmeleri günümüzün temel talebidir. 1954-1974 yılları arasında Köy Enstitülerini kapatanlara rağmen öğrencisi olmaktan onur duyduğum (Şek. 10) Ortaklar İlköğretmen Okulu'nda "Köy Enstitüleri ılgarı" hep esmiştir. "Ortaklar (Adabelen) İmecesı"ne tuğla koymuş tüm müdür, öğretmen, usta öğretici ve öğrencilerin, Kızılçullu öğrencisi sevgili babam ve arkadaşlarının aziz hatıralarına saygıyla...

the "Spirit of Village Institutes" was always present at Ortaklar Primary Level Teacher Training School, of which I am a proud graduate (Fig. 10). I stand in respectful memory of all the directors, teacher, master instructors, and students who participated in the Ortaklar (Adabelen) collaborative work, as well as my dear father Kızılçullu student and his friends, who laid bricks in the "Ortaklar Collaboration"...

YÜKSEK KÖY ENSTİTÜSÜ

VILLAGE INSTITUTE OF HIGHER
LEARNING

Ali Kınacı

İlköğretim Genel Müdürü İsmail Hakkı Tonguç'un başkanlığındaki bir komisyon, Ankara'da bazı araziler (zerinde yaptığı incelemeler sonunda, Küçük Yozgat (Elmadağ) bucağına bağlı Hasanoğlu köyünü arazi, su kaynağı, ulaşım bakımından Enstitü kurmaya elverişli bulunmuş ve görüşünü 10 Nisan 1941 tarihli bir raporla Millî Eğitim Bakanlığı'na sunmuştu. Bakan Hasan-Âli Yücel "olur" verince Enstitü kuruluş çalışmaları için geçit olarak Ali Rıza Tümer görevlendirildi.

Yapılacak ilk iş, Enstitü için arazi sağlamaktır. Bakanlık, Köy İhtiyar Heyeti'nin önerdiği arazinin 600 dönümlük bir bölümünü 9.105 liraya satın aldı. Çöp atılan, ağaç bile bulunmayan bu yere "Hamurbasan" denirdi.

Enstitü için bir proje yarışması açıldı. Yarışmayı yüksek mimarlar Kemal Ahmet Arû, Orhan Safa ve Adnan Kuruyazıcı'nın birlikte hazırladıkları proje kazandı¹ ve Mıncar asıllı Usta Öğretici Teknisyen Sili Layoş tarafından uygulandı.

"Bebeler" ve Yapılar

Enstitü'nün yapıları, daha önce kurulan on dört Enstitü'den öğretmen ve usta öğreticilerin rehberliğinde gönderilen öğrencilerle eğitmen adaylarından oluşan otuz-kırk kişilik ekiplerce yapılacaktır. İlk binanın temelini, orada bulunan Kepirtepe Köy Enstitüsü öğrencileri attı. Hasanoğlu köylülerine göre, "Bu bebeler bu dev binaları yapamazlardı". Bunu söyleyenler, ön beş-yirmi gün sonra yapılar yükselince sonucu şaşkınlıkla izlediler.²

O sırada İkinci Dünya Savaşı Trakya sınırına dayanmış, boşaltılan Kepirtepe Köy Enstitüsü'nün 266 öğrencisi de (yirmi ikisi kız) on yedi öğretmenle Hasanoğlu'na gönderilmişti. Kepirtepeliler, kurulacak enstitünün bir süreliğine konuk öğrencileri oldular; derslere devam ederken kaldıkları evleri onardılar, ortak köy mallarının bakım ve işlerini de yaptılar. Kepirtepelile-

Following the studies conducted in several properties in Ankara, a commission presided by Primary Education General Director İsmail Hakkı Tonguç found Hasanoğlu Village of Küçük Yozgat (Elmadağ) Township suitable in terms of land, water sources, and transportation for establishing an Institute and presented its views to the Ministry of Education in a report dated 10 April 1941. When Minister Hasan-Âli Yücel approved the proposition, Ali Rıza Tümer was temporarily appointed for the establishment of the Institute.

The first task was to acquire the land for the Institute. The Ministry purchased 600 *dönüm*¹ of the property the Village Community Council proposed for 9,105 Turkish Lira. Used as a dumpster, this treeless area was called "Hamurbasan."

A project competition was opened for designing the Institute. The project designed collaboratively by master architects Kemal Ahmet Arû, Orhan Safa and Adnan Kuruyazıcı won the competition;² it was implemented by Master Instructor Technician Sili Layoş of Hungarian origin.

"Babies" and Buildings

The buildings of the Institute were to be constructed by teams of thirty to forty students and prospective teachers sent by teachers and master instructors from fourteen Institutes established previously. Present at the site, students of Kepirtepe Village Institute broke ground of the first building. According to villagers of Hasanoğlu, "These babies," could "not construct such gigantic buildings." Those who made this assumption watched in awe when the buildings were erected in fifteen to twenty days.³

Meanwhile, World War II was already at the Thracian border and 266 students (twenty-two of which were girls) along with seventeen teachers of the va-

1 Rıza Dönmez, "Hasanoğlu Köy Enstitüsü'nün Kısa Tarihçesi", *Köy Enstitüleri Dergisi*, 1, Maarif Vekâleti Yayını, Ankara, Ocak 1945.

2 M. Lütfi Engin, "Hasanoğlu Köy Enstitüsü Çalışmaları", *Köy Enstitüleri*, 2, Maarif Vekâleti Yayını, Ankara, 1944.

1 A land measure of approximately 920 square meters (T.N.)
2 Rıza Dönmez, "Hasanoğlu Köy Enstitüsü'nün Kısa Tarihçesi", *Köy Enstitüleri Dergisi*, 1, Maarif Vekâleti Yayını, Ankara, January 1945.
3 M. Lütfi Engin, "Hasanoğlu Köy Enstitüsü Çalışmaları", *Köy Enstitüleri*, 2, Maarif Vekâleti Yayını, Ankara, 1944

Hasanoğlan Köy Enstitüsü'nün temellerinin atıldığı arazi üzerinde ilk çalışma. Mustafa Güneri Arşivi
Primary work on the land where Hasanoğlan Village Institute was constructed. Mustafa Güneri Archives

rin ardından, dönüşümlü olarak öteki on üç Enstitüden gelen ekipler de birer bina yaptılar. Yöneticiler, ekip rehberi öğretmenler ve öğrencilerin gece ay ve lamba ışığında harç kararak çalışmalarını zor engelliyorlardı.³ 1941'de yirmi iki bina yapıldı. Hedeflenen 125 ya da 135 binadan, beş yıl içinde 63 tanesi yapılabildi.⁴ Bunların arasında yine öğrencilerin yaptığı bir açık hava tiyatrosu da vardı.

Hasanoğlan Köy Enstitüsü'ne, bölgesindeki Ankara, Çankırı ve Kırşehir'in köylerinden öğrenci alındı. İlk mezunlarını 1943'te verdi. Öğrenci sayısı ise 1945'te 1.054'tü. Enstitülerin tamamen kapatıldığı 1953–1954 öğretim yılı sonuna kadar 678 (56'sı kız), ilköğretmen

cated Kepirtepe Village Institute had been sent to Hasanoğlan. The Kepirtepe group was accommodated as guest students of the Institute to be established. As they attended classes, students restored the houses in which they lived and took care of the maintenance of the common facilities of the village. Following the Kepirtepe group, teams arriving from the other thirteen Institutes each constructed a building in rotation. The administrators could hardly stop team guidance teachers and students from mixing mortar and working at night in moonlight.⁴ Twenty-two buildings were constructed in 1941. Of the 125 or 135 projected buildings, 63 were completed in five years.⁵

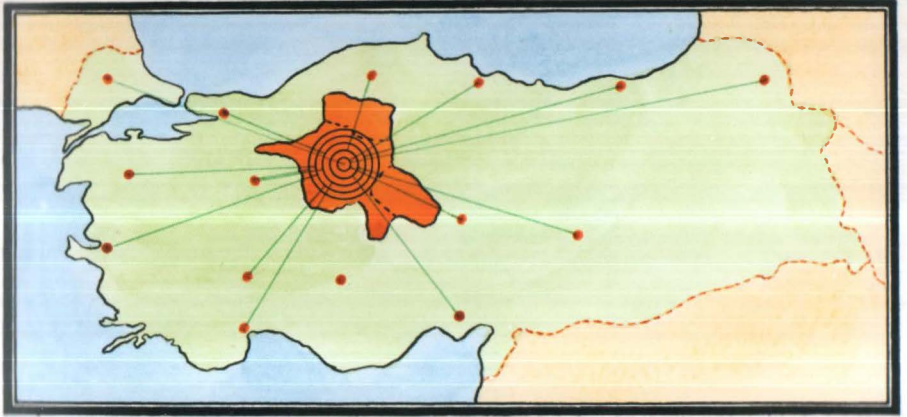
3 Mustafa Güneri, *Hasanoğlan Köy Enstitüsü Kurulurken: 1941–1951*, Tarih Vakfı Yurt Yayınları, İstanbul, 2004; Abdullah Özkucur, *Köy Enstitüleri Destanı*, Öğretmen Yayınları, Ankara, 1988.

4 Engin, "Hasanoğlan Köy Enstitüsü Çalışmaları"; Abdullah Özkucur, *Hasanoğlan Yüksek Köy Enstitüsü*, Selvi Yayınları, Ankara, 1990.

4 Mustafa Güneri, *Hasanoğlan Köy Enstitüsü Kurulurken: 1941–1951*, Tarih Vakfı Yurt Yayınları, İstanbul, 2004; Abdullah Özkucur, *Köy Enstitüleri Destanı*, Öğretmen Yayınları, Ankara, 1988.

5 Engin, "Hasanoğlan Köy Enstitüsü Çalışmaları"; Abdullah Özkucur, *Hasanoğlan Yüksek Köy Enstitüsü*, Selvi Yayınları, Ankara, 1990.

Hasanoğlan Köy Enstitüsüne Kurmaya 14 Enstitüden ekip geldi

<u>I.Gurup</u>	<u>II.Gurup</u>	<u>III.Gurup</u>	<u>IV.Gurup</u>	<u>V.Gurup</u>	<u>VI.Gurup</u>
Kepirtepe	Cılavuz	Golköy	Arıfiye	Savaştepe	Çifteler
	Akpınar	Akcabağ	Besiközü	Kızılcıllu	
	Pazarören	Özüci	Çifteler	Gönen	
			Aksu		

Hasanoğlan Köy Enstitüsü'nün inşasında görev alan diğer enstitüleri gösteren harita. İ.H. Tonguç Arşivi

Map showing the other institutes participated in the construction of Hasanoğlan Village Institute. İ.H. Tonguç Archives

okulu olduğu 1954-1976 yılları arasında da 4.010 (644'ü kız) ilköğretim öğretmeni yetiştirildi.

İnstitü toprağı öğrenciler tarafından orman ve süs bitkileriyle donatılmış, tarla ve bahçe tarımı, küçük ve büyükbaş hayvan üretimi başarıyla yapılmıştır. İlk iki yılda 4.000 fidan dikilmiştir. Mustafa Lütfi Engin'in verdiği bilgiye göre, ilk 1,5 yılda koyunlardan 145 sağlıklı kuzu elde edilmiş, çeşitli büyük ve küçükbaş hayvan üretiminin en iyi örnekleri verilmiştir. 1945'te enstitüde 430 koyun, 17 siğir, 8 at, 5 katır, 135 kümes hayvanı bulunmaktaydı.⁵

Among these, there was an amphitheater built by students.

Students of Hasanoğlan Village Institute were admitted from the regional villages of Ankara, Çankırı, and Kirşehir. The number of students was 1,054 in 1945. The school graduated its first students in 1943. By the 1953-1954 academic year, when Institutes were closed down altogether, the school had graduated 678 (56 female) students; between the years of 1954 and 1976, when it was a primary level teacher training school, 4,010 (644 female) primary school teachers were educated.

Students planted trees and decorative plants.

⁵ Engin,a.g.m..

Yönetici ve Eğitimci Kadro

Enstitü'de ilk geçici görevli Ali Rıza Tümer'di (Tablo 1). Öğretmenlerin büyük çoğunluğu yükseköğrenim görmüş, deneyimli kişilerdi. Tarım başı İzzet Palamar, yapı-sanat başı Mustafa Güneri, müzik başı Mehmet Öztekin, beden eğitimi başı Sıtkı Şanoğlu gibi öğretmen alanlarında uzmanlaşmışlardı.

Tablo 1: Hasanoğlan Köy Enstitüsü ve İlköğretmen Okulu Müdürleri⁶

Ad ve Soyadı	Göreve Başlama Tarihi	Görevden Ayırma Tarihi	Görevi
Ali Rıza TÜMER	10 Nisan 1941	02 Haziran 1941	Vekil
Mehmet TUĞRUL	02 Haziran 1941	02 Ekim 1941	Vekil
Mustafa GÜNERİ	02 Ekim 1941	04 Ocak 1942	Vekil
Mustafa Lütfü ENGİN	04 Ocak 1942	10 Temmuz 1943	Müdür
Hürrem ARMAN	10 Temmuz 1943	08 Şubat 1945	Müdür
Mehmet Rauf İNAN	08 Şubat 1945	03 Mart 1946	Müdür
Tahir ERDEM	03 Mayıs 1946	19 Ağustos 1946	Vekil
Ali Doğan TORAN	19 Ağustos 1946	26 Aralık 1946	Müdür
Fevzi ERTEM	27 Aralık 1946	17 Mart 1949	Müdür
Kemal ÜSTÜN	20 Mart 1949	27 Ağustos 1958	Müdür
Avni ÖZBENLİ	13 Ekim 1958	02 Eylül 1960	Müdür
Remzi ARİFOĞLU	02 Eylül 1960	09 Ocak 1961	Müdür
Ahmet SERTÖZ	09 Ocak 1961	19 Eylül 1961	Vekil
Nazım ESEN	19 Eylül 1961	02 Haziran 1965	Müdür
Selahattin KAYNAR	28 Ağustos 1968	27 Şubat 1973	Müdür
Fikret ÖZTÜRK	27 Şubat 1973	16 Şubat 1976	Müdür

Hasanoğlan'da "Eğitmen Kursu" da açıldı.⁷ Aralık 1942'de başlatılan "Köy Enstitülerine Öğretmen Yetiştirme Kursu"nun 1943'te "Yüksek Köy Enstitüsü"ne dönüşmesi, "Sağlık Memurluğu" bölümlerinden birinin 1944'te burada açılması, kurumun yapısını ve görevlerini genişletti. Yine burada eski ilköğretim müfettişleri, köyde eğitimle ilgili kurslardan geçirilmiş ve yapı işlerinde de çalıştırılmıştır.⁸

across the Institute property; they were successfully engaged in field and garden agriculture, as well as cattle raising. 4,000 saplings were planted in the first two years. According to Mustafa Lütfi Engin, 145 healthy lambs were born in the first 1.5 years, and the best specimens of small and large cattle were bred. In 1945, there were 430 sheep, 17 bovine animals, 8 horses, 5 mules, and 135 fowls.⁶

Administrative and Educational Staff

Ali Rıza Tümer was the first temporary director of the Institute (Table 1). The majority of the teachers were experienced college graduates. Teachers such as Agriculture Director İzzet Palamar, Building-Art Director Mustafa Güneri, Music Director Mehmet Öztekin, and Physical Education Director Sıtkı Şanoğlu were experts in their respective fields.

Table 1: Hasanoğlan Village Institute and Primary School Teacher Training School Directors and Deputy Directors⁷

Name and Surname	Starting Date	Ending Date	Position
Ali Rıza TÜMER	10 April 1941	02 June 1941	Deputy
Mehmet TUĞRUL	02 June 1941	02 October 1941	Deputy
Mustafa GÜNERİ	02 October 1941	04 January 1942	Deputy
Mustafa Lütfü ENGİN	04 January 1942	10 July 1943	Director
Hürrem ARMAN	10 July 1943	08 February 1945	Director
Mehmet Rauf İNAN	08 February 1945	03 March 1946	Director
Tahir ERDEM	03 May 1946	19 August 1946	Deputy
Ali Doğan TORAN	19 August 1946	26 December 1946	Director
Fevzi ERTEM	27 December 1946	17 Mart 1949	Director
Kemal ÜSTÜN	20 March 1949	27 August 1958	Director
Avni ÖZBENLİ	13 October 1958	02 September 1960	Director
Remzi ARİFOĞLU	02 September 1960	09 January 1961	Director
Ahmet SERTÖZ	09 January 1961	19 September 1961	Deputy
Nazım ESEN	19 September 1961	02 June 1965	Director
Selahattin KAYNAR	28 August 1968	27 February 1973	Director
Fikret ÖZTÜRK	27 February 1973	16 February 1976	Director

An "Instructor Course" was also opened in Hasanoğlan.⁸ Initiated in December 1942, the trans-

6 Hasanoğlan Atatürk Anadolu Öğretmen Lisesi Arşivi.
7 Bahattin Uyar, *Tonguç'un Eğitimcileri*, Öğretmen Yayınları, İstanbul, 2000.
8 Dönmez, a.g.m.; Cesarettin Ateş, "Hasanoğlan'dan Haberler", *Köy Enstitüleri Dergisi*, 1/3, Maarif Vekâleti Yayını, Ankara, Temmuz 1945.

6 Engin, "Hasanoğlan Köy Enstitüsü Çalışmaları".
7 Hasanoğlan Atatürk Anadolu Teacher Training School Archives.
8 Bahattin Uyar, *Tonguç'un Eğitimcileri*, Öğretmen Yayınları,

Hasanoğlu Köy Enstitüsü'nün kuruluş günleri: İlk çadırlar ve ilk yapılar. Mustafa Güneri Arşivi
Early days of Hasanoğlu Village Institute: Initial tents and buildings. Mustafa Güneri Archives

"Hasanoğlu Köy Enstitüsü Uygulama Okulu", ülke ölçeğinde örnek olacak biçimde planlanmıştır.⁹

Yüksek Köy Enstitüsü'nün Açılması

Yüksek Köy Enstitüsü sürecinin ilk adımı, 1942'de Çifteler ve Kızılçullu Köy Enstitülerini bitiren ilk öğrencilerin (103 kişi), diplomaları verilmeyerek, Hasanoğlu Köy Enstitüsü'nde açılan "Köy Enstitülerine Öğretmen Yetiştirme Kursu"na alınmalarıyla atıldı. Tonguç'un hazırladığı, 19 Eylül 1942 tarih ve 6/2323 sayılı, Talim ve Terbiye Kurulu'na gönderilen bir yazıda, sayıları on sekiz olan Enstitülerde öğrenci sayısı 12 000'e çıktığı halde yeterli sayı ve nitelikte öğret-

formation of "Teacher Training Course for Village Institutes" into "Village Institute of Higher Learning" in 1943, as well as the opening of one of the "Health Official" departments here in 1944 broadened the structure and scope of the institution. Former primary education inspectors were also sent to the courses and worked in construction here.⁹

"Hasanoğlu Village Institute Practice School" was designed to set an example on a national level.¹⁰

İstanbul, 2000.

9 Dönmez, "Hasanoğlu Köy Enstitüsü'nün Köşe Taahhüdü"; Cesarettin Ateş, "Hasanoğlu'dan Haberler", *Köy Enstitüler Dergisi*, 1/3, Maarif Vekâleti Yayını, Ankara, July 1945.

10 *İlköğretim*, 189–191, 15 October 1945

9 *İlköğretim*, 189–191, 15 Ekim 1945.

men bulunamadığı, erkek öğretmenlerin savaşın dayattığı zorunluluklar nedeniyle sık sık askere çağrıldığı belirtilmişti. Köy Enstitülerinde çalışacak öğretmenlerin, branşları ne olursa olsun, "Köy Enstitüleri muhiti gibi tabiat unsurlarının bol olduğu, tabiat ve sosyal hayatla ilgili hadiselerin geniş ölçüde ve bütün çıplaklığıyla vukua geldiği, köy sosyal hayatı ile iş hayatının en sert çizgileriyle görüldüğü bir muhit içinde, realitelerle temas ede ede yetiştirilmeleri,... ruh ve bedence enstitülerdeki öğretmenlik hayatının her türlü ağırlıklarına dayanabilecek durumda bulunmaları, enstitülerdeki iş hayatını seven ve bu işlere saygı gösteren insanlar haline gelmiş olmaları şarttır" deniliyordu. İlk açılan iki Köy Enstitüsünü o yıl bitirecek olan 103 öğrenci bu niteliği taşıyorlardı. Açılacak kurslarda "Köy Enstitüsü Öğretmeni" olarak yetiştirilebilirlerdi. Kursun öğretim elemanları, Ankara'daki fakülte ve yüksekokullardan "ek görevli" olarak sağlanacak, bu yolla yeterli eleman bulunamazsa yurtdışından da uzman çağrılacaktı. Kursiyerler ayrıca branşlarına göre Milli Eğitim, Tarım, Sağlık bakanlıklarına bağlı kuruluşlarda gözlem, uygulama ve staj yapacaklardı.¹⁰

Talim ve Terbiye Kurulu ise, 19 Ekim 1942 tarih ve 327 sayılı kararında; kursların sekiz branşta yapılmasını, iki aşamalı olmasını, ilk aşamanın 4 + 4 = 8 ay, ikinci aşamanın 6 + 6 = 12 ay, toplam 20 ay olmasını öngörmüştür. Kurul, ilk aşamayı geçenlerin "yardımcı", ikinci aşamayı bitirenlerin "asıl" öğretmen olarak Enstitülerde atanmalarını uygun buluyordu.

Kuruluş

"Köy Enstitülerine Öğretmen Yetiştirme Kursu" 1 Aralık 1942'de başlamıştır. Abdullah Özkucur'un anlattığına göre, kursa çağrılan öğrencilere Eylül 1942'de diploma verilmemiş, önce kendi Enstitülerinde çeşitli işlerle uğraşmışlar, daha sonra Müdür M. Rauf İnan'ın duyurusuyla "diplomalarını Hasanoğlu Köy Enstitüsü'nde almak üzere" kursa gönderilmişlerdir. Bu gecikme; atama ve aylık almayı, ailelerinden bağımsız ol-

The Opening of the Village Institute of Higher Learning

The first step towards the Village Institute of Higher Learning process was taken when the first students (103 in total) graduating from Çifteler and Kızılçullu Village Institutes in 1942 were not given their diplomas, but sent to "Teacher Training Course for Village Institutes" opened at Hasanoğlu Village Institute instead. In memorandum number 6/2323 dated 19 September 1942 Tonguç wrote and sent to the Board of Education and Discipline, it was stated that although the number of students increased to 12,000 in eighteen Institutes, qualified teachers were few in number and that male teachers were often drafted into the military due to the problems posed by the War. It was further added that their specializations notwithstanding, teachers working at Village Institutes had to "be raised in touch with the realities of a setting, where elements of nature are abound, social and natural events occur starkly on a large scale, and the social and business life of the village transpires in the most evident manner... In terms of physical and emotional strength, they must also withstand the challenges of teaching at Village Institutes and should thus evolve into people that enjoy and respect the work the Institutes entail." The 103 students to graduate from the first two Village Institutes were equipped with such qualifications. They could be trained as "Village Institute Teachers" at the newly established courses. The instructors of the course would be provided as "additional staff" from the faculties and colleges in Ankara; in case of need, specialists would be invited from abroad as well. Furthermore, depending on their areas of specialization, course attendees would do internships at institutions affiliated with the Ministries of National Education, Agriculture, and Health.¹¹

In its decision number 327 dated 19 October 1942, the Board of Education and Discipline, on the other

10 Köy Enstitüleri ile İlgili Yönetmelik ve Resmi Yazılar, Köy Enstitüleri ve Çağdaş Eğitim Vakfı Yayınları, Ankara, 2004, s. 172-174.

11 Köy Enstitüleri ile İlgili Yönetmelik ve Resmi Yazılar, Köy Enstitüleri ve Çağdaş Eğitim Vakfı Yayınları, Ankara, 2004, pp. 172-174.

Hasanoğlu Köy Enstitüsü'nde sıva yapan öğrenciler.

111. Tonguç Arşivi

Students plastering a wall at the Hasanoğlu Village Institute.

111. Tonguç Archives

mayı, köylere gidip öğrendiklerini uygulamayı bekleyen mezunları hayli tedirgin etmiştir. Onları, yüklerini hafifletmek isteyen aileleri de dört gözle beklemektedir.¹¹

Ancak, altı aylık kurs, Temmuz 1943'te, öğrenim süresi üç yıl olan "Yüksek Köy Enstitüsü"ne dönüşür. Karara tepki ve direnişler olur. Genel müdürlük, isteyenlerin köylere öğretmen olarak gidebileceğini duyur-

hand, stipulated that the courses be offered in eight different areas of specialization and be completed in two stages. The first stage would be 4 + 4 = 8 months and the second stage would be 6 + 6 = 12 months, totaling 20 months. The Board conceded that the students passing the first and second stages should be appointed to Institutes as "assistant" and "full" teachers, respectively.

The Early Days

"The Course for Training Village Institute Teachers" was launched on 1 December 1942. According to Abdullah Özkucur, students invited to the course were not given the diplomas they should have received in September of 1942. Instead, they were first engaged in various activities in their own Institutes and, upon Director M. Rauf İnan's announcement, were later sent to the course "to receive their diplomas from Hasanoğlu Village Institute." This delay considerably worried graduates who expected to be assigned and receive salaries, be independent of their families, and go to villages to practice what they had learned. Hoping to unburden their economic situation, their families also anticipated the same outcome.¹²

However, the six-month course was transformed into a three-year "Village Institute of Higher Learning" in July 1943. There was reaction and resistance against the decision. The General Directorate announced that those who wished could go to villages as teachers. Eighteen students of the thirty-three arriving from Çifteler and thirty-three of the seventy arriving from Kızılçullu, in other words fifty in total, accepted to attend the newly-opened Institute of Higher Learning.¹³

Departments and Objectives

According to the "By-laws of the Village Institutes of Higher Learning" that went into effect in 1943 (A 16), the Village Institute of Higher Learning included eight departments:

11 Özkucur, *Köy Enstitüleri Destanı*, s. 157–158.

12 Özkucur, *Köy Enstitüleri Destanı*, pp. 157–158.

13 Özkucur, *Hasanoğlu*, pp. 54–68.

zur. Çiftler'den gelen otuz üç kişiden on sekizi, Kızılçullu'dan gelen yetmiş kişiden otuz üçü, toplam elli bir kişi yeni açılan yüksek kısma devam etmeyi kabul eder.¹²

Kollar ve Amaç

1943'te yürürlüğe giren "Yüksek Köy Enstitüsü Yönetmeliği"ne göre (m. 16), Enstitü'nün sekiz kolu (bölümü) vardı:

1. Güzel Sanatlar Kolu (kız ve erkekler için); 2. Yapıcılık Kolu (erkekler için); 3. Maden İşleri Kolu (erkekler için); 4. Hayvan Bakımı Kolu (erkekler için); 5. Kümes Hayvancılığı Kolu (kızlar için); 6. Tarla ve Bahçe Ziraatı Kolu (erkekler için); 7. Ziraat İşletme Ekonomisi Kolu (kız ve erkekler için); 8. Köy Ev ve El Sanatları Kolu (kızlar için).

Enstitü'nün köyde eğitim araştırmalarına merkez (enstitü) olması da amaçlanıyordu. Tonguç'un, "Bugünkü üniversite ile olmaz. Yüksek Köy Enstitüsü ile biz geleceğin üniversitesini hazırlıyoruz" sözleri, kurumun geleceğine yönelik yeni işlev ve bölüm beklentilerinin olduğunu da ayrıca ortaya koyuyor.¹³

Yüksek Köy Enstitüsü'nün yasal dayanağı bulunmadığı eleştirisi çok yapılmıştır. Bunu anlamak için önce, 17 Nisan 1940 tarih ve 3803 sayılı Köy Enstitüleri Kanunu'nun 17. maddesine bakmak gerekir:

"Köy enstitülerine aşağıda adları yazılı müesseselerden mezun olanlar öğretmen tayin edilirler: 1) Yüksekokullar ve üniversite fakülteleri mezunları, 2) Gazi Terbiye Enstitüsü mezunları, 3) [İlk]öğretmen okulu mezunları, 4) Ticaret lisesi ve orta ziraat okulları mezunları, 5) Erkek sanat okulları ve kız enstitüleri mezunları, 6) Köy enstitüsü mezunları, 7) İnşaat usta okulları mezunları, 8) Bunlardan başka her türlü teknik ve mesleki okullar mezunları. Bu enstitülerde müteahhas işçiler yevmiye veya aylık ücretle usta öğretici olarak çalıştırılacaktır."

İlk ikisi dışındaki kaynaklar yüksek dereceli olmadığı gibi, bazıları ortaokul düzeyindedir. Usta öğreticiler

1. Department of Fine Arts (co-ed); 2. Department of Building (boys only); 3. Department of Mining Affairs (boys only); 4. Department of Animal Husbandry (boys only); 5. Department of Poultry (girls only); 6. Department of Field and Garden Agriculture (boys only); 7. Department of Economics of Agricultural Management (co-ed); 8. Department of Village Home Economics and Handcrafts (girls only).

The institution was designated as a center (institute) for educational research at villages. The following words of Tonguç reveal the expectations for future functions and departments of the institution: "The current university is insufficient. We are designing the university of the future with the Village Institute of Higher Learning."¹⁴

The Village Institute of Higher Learning was often criticized for not having any legal basis. In order to understand this, one must look at Article 17 of Law number 3803 on Village Institutes, dated 17 April 1940.

"Graduates of following institutions listed below can be appointed to Village Institutes: 1) Graduates of colleges and university faculties; 2) Graduates of Gazi Institute of Education; 3) Graduates of [Primary Level] Teacher Training Schools, 4) Graduates of Vocational High Schools and Agriculture Middle Schools; 5) Graduates of arts schools for boys and institutes for girls; 6) Graduates of Village Institutes, 7) Graduates of construction master schools; 8) Graduates of all other technical/vocational schools. As such, they will be employed as professional/specialist workers will be employed on daily wages or a monthly salary as master instructors at these Institutes."

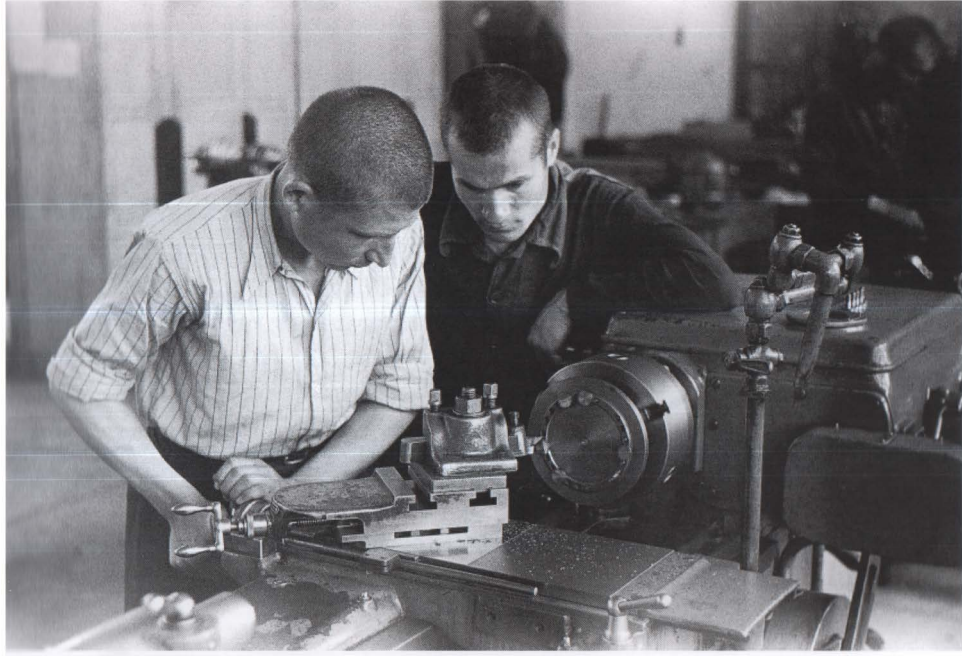
Except the first two, none of the schools were institutions of higher learning; in fact, some were at middle-school level. Master instructors were not even required to have an education.

229 (37%) of the 620 teachers working at Institutes in September of 1946 had college degrees. Approximately 120 (20%) of these were graduates of Village

12 Özkucur, *Hasanoğlu*, s. 54–58.

13 Engin Tonguç, *Bir Eğitim Devrimcisi: İsmail Hakkı Tonguç*, Yeni Kuşak Köy Enstitüleri Derneği Yayınları, İzmir, 2007, s. 358.

14 Engin Tonguç, *Bir Eğitim Devrimcisi: İsmail Hakkı Tonguç*, Yeni Kuşak Köy Enstitüleri Derneği Yayınları, İzmir, 2007, p. 358.

Hasanoğlu Köy Enstitüsü'nde demircilik işliğindeki torna tezgâhi başında öğrenciler. Mustafa Güneri Arşivi
Students over a lathe machine at the ironworking workshop at Hasanoğlu Village Institute. Mustafa Güneri Archives

İçin öğrenim görmüş olma zorunluluğu bile getirilmemiştir.

1946'nın Eylülü'nde Enstitülerde çalışan 620 öğretmenenden 229'u (% 37) yükseköğrenim görmüştür ki, bunların da yaklaşık 120'si (% 20) 1945 ve 1946'daki Yüksek Köy Enstitüsü mezunlarıdır. Yani, 1945–1946 Öğretim yılına kadar enstitülerde öğretmen olarak çalışanlardan yükseköğrenim görenlerin sayısı en çok 110'dur (yaklaşık % 18).¹⁴ Köy Enstitülerine, 1946 sonuna kadar atanan otuz bir müdürden altısının yükseköğrenim diploması yoktur.¹⁵

Institute for Higher Learning in 1945 and 1946. In other words, the number of teachers with college degrees working at the Institutes until the 1945–46 academic year was 110 at most (nearly 18%).¹⁵ Of the thirty-one directors appointed to Villages Institutes until the end of 1946, six did not have college degrees.¹⁶

In reality, the issue was not a question of faculty members with diplomas. They were rather expected to understand the cause and acquire the necessary

14 İ. Hakkı Tonguç, *Eğitim Yolu ile Canlandırılacak Köy*, Remz Kitabevi, İstanbul, 1947, s. 602–603.

15 Niyazi Altunya, *Köy Enstitüsü Sistemi: Toplu Bakış*, Cumhuriyet

15 İ. Hakkı Tonguç, *Eğitim Yolu ile Canlandırılacak Köy*, Remz Kitabevi, İstanbul, 1947, pp. 602–603.

16 Niyazi Altunya, *Köy Enstitüsü Sistemi: Toplu Bakış*, Cumhuriyet Kitap Yayınları, İstanbul, 2010, p. 94

Gerçekle, sorun diplomalı eleman sorunu değildi. Atanacakların, davayı kavramış, gereklili b e c e r i v e d e n e - y i m i k a z a n m ı ş o l m a l a r ı y d ı . T o n g u ç ' a g ö r e , k ö y e g ö n d e - r i l e c e k e l e m a n k ö y d e n a l ı n m a l ı , " i d e o l o j i v e p s i k o l o j i b a k ı m ı n d a n C u m h u r i y e t i n k a b u l e t t i ğ i o r t a k d e ğ e r l e r i b e n i m s e m i ş o l m a l ı " , " k ö y h a y a t ı n ı n b ü t ü n k ı s ı m l a r ı i l e i ç t e n a l a k a d a r o l a b i l e c e k b i r h a y a t ı n i ç i n d e y e t i ş t i r i l - m e l i " , " o v a z i f e y i y a p a b i l e c e ğ i t e c r ü b e i l e a n l a ş ı l m ı ş k i m s e l e r " o l m a l ı d ı r .¹⁶ Y a p ı l a n i ş l e r i d e ğ e r l e n d i r e c e k d e n e t i m e l e m a n l a r ı i s e , a m i r l e r i n i n e m r i y l e " K e l l e g e t i r - m e y e m e m u r e d i l m i ş m ü f e t t i ş l e r " o l m a m a l ı d ı r .¹⁷

Yönetmeliğin 2. maddesine göre Yüksek Köy Enstitüsü'nün amaçları, Köy Enstitülerine öğretmen yetiştirmek; Enstitü mezunlarının çalıştıkları köy bölgeleri için gezici öğretmen, gezici başöğretmen ve bölge ilköğretim müfettişi yetiştirmek; Enstitülerde çalışan öğretmenleri hizmet içinde yetiştirmek; köyler, köy okulları ve Köy Enstitüleri ile ilgili yapılacak araştırmalar için merkez olmak, bu konularda araştırma yapmak ve sonuçları yayınlamak; Yüksek Köy Enstitüsü'nde görev yapan öğretmen ve öğretim elemanlarına ders kitaplarını iki yıl içinde yazdırmaktır.¹⁸

Öğrenci

Yönetmeliğe göre, "Yüksek Köy Enstitüsü'ne, Köy Enstitüsü mezunlarından seçilenler kabul olunur" (m. 4). "Yüksek Enstitüleri öğretmen kurulları, Bakanlıktan Yüksek Köy Enstitüsü'ne kabul edilmek üzere bildirilen talebe sayısını en az iki misli talebeyi namzet olarak seçer ve Yüksek Köy Enstitüsü Müdürlüğü'ne bildirir." (m. 5) Adaylarda şu nitelikler aranmaktadır: "a) İstekli ve yükseköğrenimi takip edecek yetenekte olmak; b) Köy Enstitüsü hayatı içinde ve öğretmenlikte [ara vererek gelenler için] köy ülksünü gerçekleştirme bakımından üstün başarısı görülmek; c) Fiilen köy ilköğretim kurumlarında üç yıl başarılı görev yapmış olmak" (m. 6).

skills and experience. According to Tonguç, the employees to be sent to the villages had to be recruited from the villages, "should embrace the common values accepted by the Republic in terms of ideology and psychology," "should be raised in a setting in which they could sincerely attend to all aspects of village life," and "should be individuals whose capabilities are proven by experience."¹⁷ Those who would supervise their work, on the other hand ought not be "inspectors assigned to bring heads on a plate" upon the orders of their superiors.¹⁸

Per Article 2 of the By-Laws, the objectives of the Village Institute of Higher Learning were as follows: to educate teachers for Village Institutes; to train traveling headmasters and regional primary school inspectors for village districts where Institute graduates work; to train Institute teachers on the job; to become a center for research on villages, village schools, and Village Institutes; to conduct research in these fields and publish the results; to have teachers and staff working at the Village Institute of Higher Learning write school books within two years.¹⁹

Students

According to the By-Laws, "selected Village Institute graduates are admitted to the Village Institute of Higher Learning" (A. 4). "Village Institute Teacher Boards select at least twice as many candidates as those who will be admitted to the Village Institute of Higher Learning and present the candidates to the Directorate of Village Institute of Higher Learning." (A. 5) Candidates should possess the following qualifications: "a) Be eager and able to pursue a college-level education; b) Have outstanding achievement in realizing the village ideal in teaching and Village Institute life [does not apply to those who resume their schooling after teaching elsewhere]; c) Work successfully for three years in primary level village institutions." (A. 6)

Kıtap Yayınları, İstanbul, 2010, s. 94.

16 İ. Hakkı Tonguç, *İlköğretim Kavramı*, Remzi Kitabevi, İstanbul, 1946, s. 306–311.

17 Tonguç, a.g.e., s. 640.

18 *Tebliğler Dergisi*, 228, 24.7.1943.

17 İ. Hakkı Tonguç, *İlköğretim Kavramı*, Remzi Kitabevi, İstanbul, 1946, pp. 306–311.

18 Tonguç, *Eğitim Yolu*, p. 640.

19 *Tebliğler Dergisi*, 228, 24.7.1943.

Hasanoğlu Köy Enstitüsü'nde fizik laboratuvarı. Mustafa Güneri Arşivi
Physics lab at Hasanoglan Village Institute. Mustafa Güneri Archives

Aday gösterilenler iki aşamalı bir sınava gireceklerdi. İlk sınav, tüm kollar için eleme amaçlı yazılı (kompozisyon) sınavıdır. Başarılı olanlar, koluna göre kuramsal ve uygulamalı sınavdan geçirilir (m. 8). Birinci öğretim yılı sonunda kol değiştirilebilir. Bu yöndeki yazılı istek, öğrencinin gireceği ve ayrılacağı bölümlerin öğretmen kurullarınca sonuçlandırılır (m. 9). İkinci yıl sonunda kol öğretmenleri kurullarınca Köy Enstitüsü öğretmenleri olamayacağı kanısına varılanlar, kurumla ilişkisi kesilip köy öğretmenliğine gönderilir (m. 10).

Yüksek Köy Enstitüsü'ne 1942–1947 yılları arasında toplam 374 öğrenci alınmış, 1947'ye kadar bunlardan 213'ü mezun olmuş, 27 Aralık 1947'de kurum kapatılınca 158 öğrenci başka kurumlara nakledilmiş, üç öğrenci de ölmüştür (Tablo 2).

The candidates were required to take a two-stage examination. The first was a written (composition) exam required for all departments. The one who passed took the theoretical and applied test based on their departments (A. 8). The department could be changed at the end of the first academic year. The written request to change departments was evaluated by the teacher boards of the departments the student would leave and enter (A. 9). If teacher boards of concerned departments decided that a student was not qualified to become a Village Institute teacher, his/her affiliation with the institution was ended and s/he was appointed as a village teacher (A. 10).

A total of 374 students were admitted to the Village Institute of Higher Learning between 1942 and 1947. By 1947, 213 of these students had graduated.

Tablo 1: Yüksek Köy Enstitüsü mezunları (bölüm, yıl, cinsiyet, toplam)¹⁹

Sıra	Kol (Bölüm)	1944-45			1945-46			1946-47			Toplam		
		K	E	T	K	E	T	K	E	T	K	E	T
1	Güzel Sanatlar Kolu	-	7	7	-	12	12	2	15	17	2	34	36
2	Yapıcılık Kolu	-	7	7	-	5	5	-	21	21	-	33	33
3	Maden İşleri Kolu	-	5	5	-	6	6	-	11	11	-	22	22
4	Hayvan Bakımı Kolu	-	3	3	-	5	5	-	11	11	-	19	19
5	Tarla-Bahçe Ziraatı Kolu	-	7	7	-	10	10	-	15	15	-	32	32
6	Ziraat İşletme Ekonomisi Kolu	-	13	13	-	26	26	-	11	11	-	50	50
7	Kümes Hayvancılığı Kolu	-	-	-	2	-	2	3	-	3	5	-	5
8	Köy Ev ve El Sanatları Kolu	-	-	-	-	-	8	-	8	8	-	8	8
9	Kolsuz Dönem (1946-47'de tek kola dönüştürüldü)	-	-	-	-	-	3	5	8	3	5	8	8
TOPLAM		-	42	42	-	64	66	16	89	105	18	195	213

Yüksek Köy Enstitüsü Öğretmenleri

Tonguç'un 19 Eylül 1942 tarihli yazısında, "Köy Enstitüsü Öğretmenliği Kursu" için gerekli öğretmen ve öğretim elemanı sağlanacak kaynaklar da belirtilmiştir. Buna göre, Ankara'daki Yüksek Ziraat Enstitüsü, Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi, Gazi Eğitim Enstitüsü gibi kurumların öğretim elemanları ders vermek için çağrılacaktı. Tarım Bakanlığı Fidanlık, Tohum İslah İstasyonu, Haşarat Enstitüsü, Meteoroloji Genel Müdürlüğü gibi kurumlarda açılacak kurslar izlenerek, buralardaki uzman ve usta öğreticilerden; Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı'na bağlı enstitü ve kuruluşlardan; Milli Eğitim Bakanlığı'nca açılacak, alanla ilgili kurs ve seminerlerden yararlanılacaktı. "Mühassısları memleketimizde hiç bulunmayan veya pek az olan ders gruplarını öğretmenlikleri için ecnebi memleketlerden, mesela Macaristan'dan mühassıs hocalar (ziraat sanatları bunlardan biridir)..." getirilecekti. Yüksek Köy

When the institution was closed on 27 December 1947, 158 students were transferred to other institutions and three students passed away (Table 2).

Table 2: Village Institute of Higher Learning graduates (department, year, gender, total)²⁰

Department	1944-45			1945-46			1946-47			TOTAL		
	F	M	T	F	M	T	F	M	T	F	M	T
1 Fine Arts	-	7	7	-	12	12	2	15	17	2	34	36
2 Building	-	7	7	-	5	5	-	21	21	-	33	33
3 Mining Affairs	-	5	5	-	6	6	-	11	11	-	22	22
4 Animal Husbandry	-	3	3	-	5	5	-	11	11	-	19	19
5 Field-Garden Agriculture	-	7	7	-	10	10	-	15	15	-	32	32
6 Economics of Agricultural Management	-	13	13	-	26	26	-	11	11	-	50	50
7 Poultry	-	-	-	2	-	2	3	-	3	5	-	5
8 Village Home Economics and Handicrafts	-	-	-	-	-	8	-	8	8	-	8	8
9 Non-Departmental period (transformed a single department in 1946-47)	-	-	-	-	-	3	5	8	3	5	8	8
TOTAL	-	42	42	-	64	66	16	89	105	18	195	213

Teachers of the Village Institute of Higher Learning

Tonguç's memorandum dated 19 September 1942 also indicates the sources that would provide the necessary teachers and staff for the "Village Institute Teacher Course." Accordingly, faculty members from the Agricultural Institute of Higher Learning, Faculty of Letters, and Gazi Education Institute in Ankara would also be summoned to teach. Courses at the Ministry of Agriculture's institutions of Tree Nursery, Seed Breeding Station, Institute of Vermin, and the General Directorate of Meteorology would be followed to recruit specialists and master instructors. In addition, the program would also benefit from institutes and institutions affiliated with the Ministry of Public Health and

¹⁹ Hasanoğlu Atatürk Anadolu Öğretmen Lisesi Arşivi.

²⁰ Hasanoğlu Atatürk Anatolian Teacher Training School Archives.

Hasanoğlu Köy Enstitüsü'nde demircilik işliğı. İ.H. Tonguç Arşivi
Ironworking workshop at Hasanoğlu Village Institute. İ.H. Tonguç Archives

Enstitüsü'nün kadrolu öğretim elemanı çok az olmuştur. 1946'ya kadar saptanabilen kadrolu elemanlar; Dr. İbrahim Yasa, Mimar Mualla Eyüboğlu ve dokuz "yardımcı öğretmen"dir (asistan). Aynı çatı altındaki Enstitü'nün müdür ve öğretmenlerinden de derse girenler olmuştur. En çok öğretim elemanı çağrılan yükseköğretim kurumları; Yüksek Ziraat Enstitüsü, Gazi Eğitim Enstitüsü, Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi ve Ankara Devlet Konservatuvarı'dır. Talim ve Terbiye Kurulu ile Tercüme Bürosu üye ve elemanlarından bazıları, İsmail Hakkı Tonguç ve yardımcısı Hamdi Keskin de öğretim elemanı olarak görev alanlar arasındadır. Çağ-

Welfare, as well as related courses and seminars to be organized by the Ministry of National Education. "Teachers specialized in certain fields will be brought from foreign countries, such as Hungary, to teach the courses, whose specialists are either few or non-existent in our country (the art of agriculture is one such example)..."

The permanent staff at the Village Institute of Higher Learning was few in number. The staffed faculty members we could identify until 1946 include Dr. İbrahim Yasa, Architect Mualla Eyüboğlu and nine "assistant teachers." Many directors and teachers of the

rılı öğretimin elemanlarının çoğu, dersin özelliği gereği kendi kurumlarında eğitim vermişler, öğrenciler dersleri onların bulunduğu yere giderek izlemişlerdir. Yüksek Köy Enstitüsü öğretmenlerinin kendi mezunlarından yetiştirilmesi hedeflendiğinden, dokuz mezun, "yardımcı öğretmen" unvanıyla bir tür asistan olarak çalıştırılmıştır.

Programlar, Eğitim ve Öğretim

Yüksek Köy Enstitüsü'nün öğretim süresi en az üç ders yıldırdı. Her yıl, dörder aylık ikişer yarıyla (sömestr) ayrılmıştır. Öğrenciler, her ders yılı sonunda, branşları ile ilgili kurumlarda iki ay staj görürler. Öğrenci, stajdan sonra iki ay izinli sayılır (m. 3).

Okutulacak ortak derslerle kol (bölüm) branş dersleri "Yönetmelik" ile saptanmıştır (m. 17–26). Eğitim-öğretim; kuramsal ve uygulamalı dersler, gezi ve incelemeler, proje ve deneyler, staj ve tezlerden oluşur. Öğretim, Köy Enstitülerinde olduğu gibi, ağırlıklı öğrenci etkinliğine dayanır, "iş okulu" anlayışına göre yaptırarak yaşatarak yürütülür.

Her öğrenci beşinci yarıyılın ilk iki ayı içinde kol öğretmenlerinin seçtiği konuda bireysel bir araştırma ve pratik bir çalışma yapar:

"Talebe verilen konuları şahsi çalışmalarla son sömestri bitimi tarihine kadar hazırlayarak ilgili öğretmene teslim eder. Son sömestriyi takip eden staj sonunda öğrenci, beşinci sömestrden itibaren devam eden derslerle denemesinden ve pratik iş ödevinden ilgili öğretmenlerce bir kanaat yoklamasına tabi tutulur. Bunlarda başarı göstererek bütün derslerden, denemeden ve pratik çalışmadan en az 'orta' derecede not alanlara Yüksek Köy Enstitüsü diploması verilir. Denemenin (tezin) yayına elverişli olması şarttır." (m. 12)

Ancak Sirer döneminde kollar kaldırılınca tek tip programa geçilmiş, dersler de ona göre yeniden belirlenmiştir.²⁰

Institute under the same roof have taught classes. The institutions of higher learning from which the highest number of faculty members were invited include The Higher Institute of Agriculture, Gazi Education Institute, Faculty of Letters, and Ankara State Conservatory. Some of the members and staff of the Board of Education and Discipline, and the Translation Bureau, as well as İsmail Hakkı Tonguç and his assistant Hamdi Keskinkin are among visiting faculty members. The majority of faculty members invited from various other institutions offered classes at their own institutions rather than going to Hasanoğlu because the program of certain classes required being taught at the original location. Therefore, students went to these institutions to attend such classes. As the objective of the Village Institute of Higher Learning was to train its own graduates as teachers, nine graduates were employed as "assistant teachers."

Programs, Education, Training

The minimum duration of study at the Village Institute of Higher Learning was three academic years. Each year was divided to two semesters of four months. At the end of each academic year, students were required to do internships at institutions affiliated with their departments. After the internship, the student was considered on leave for two months (A. 3).

Common courses and major (departmental) courses were identified in the "By-Laws" (A. 17–26). Education comprised of theoretical and applied courses, excursions and research, projects and experiments, internships and theses. Similar to Village Institutes, education was mostly based on student activity and was conducted through experience, in line with the notion of "Practice School."

In the first two months of the fifty semester, each student was required to do research and practice implementation of a subject assigned by departmental teachers.

"The student completes his/her individual work on the assigned subjects before the end of the final semester and presents it to his/her teacher. At the end of the internship

Hasanoglan Köy Enstitüsü'nün açık hava tiyatrosunun inşasında çalışan öğrenciler. İ.H. Tonguç Arşivi
Students working at the construction of the amphitheater at Hasanoglan Village Institute. İ.H. Tonguç Archives

Toplumsal, Kültürel ve Sanatsal Etkinlikler

Eğitim; toplumsal, kültürel ve sanatsal etkinliklerle iç içe yürütülüyordu. Öğrenci yönetime katılma, günlük haftalık nöbetler yanında etkinliklerde de ön planda idi; tüm işlerde sorumluluk yükleniyor, küçüklere rehberlik ediyor, gerektiğinde onların derslerine giriyor, yardımcı oluyordu.²¹

Köy Enstitüleri Dergisi, Yüksek Köy Enstitüsü'nde öğretmen Sabahattin Eyüboğlu'nun rehberliğinde öğrenciler tarafından hazırlanıyordu.²² Her sayısı 20 bin adet basılan dergide, öğrencilerin çevirilerinin yanı sıra yazı, şiir, inceleme, tez ve Enstitülerden haberler de yayınlanıyordu.

21 Özkucur.a.g.e.; Ali Yılmaz, *İlk Köy Enstitüsü*, Gökem Yayınları, İstanbul, 1998.

22 Mehmet Başaran, "Köy Enstitüleri Dergisi", *Köy Enstitüleri Dergisi I-VIII, 1945-1947*, tıpkıbasım, Köy Enstitüleri ve Çoğdaş Eğitim Vakfı Yayınları, Ankara, 2005, s. VIII-XII.

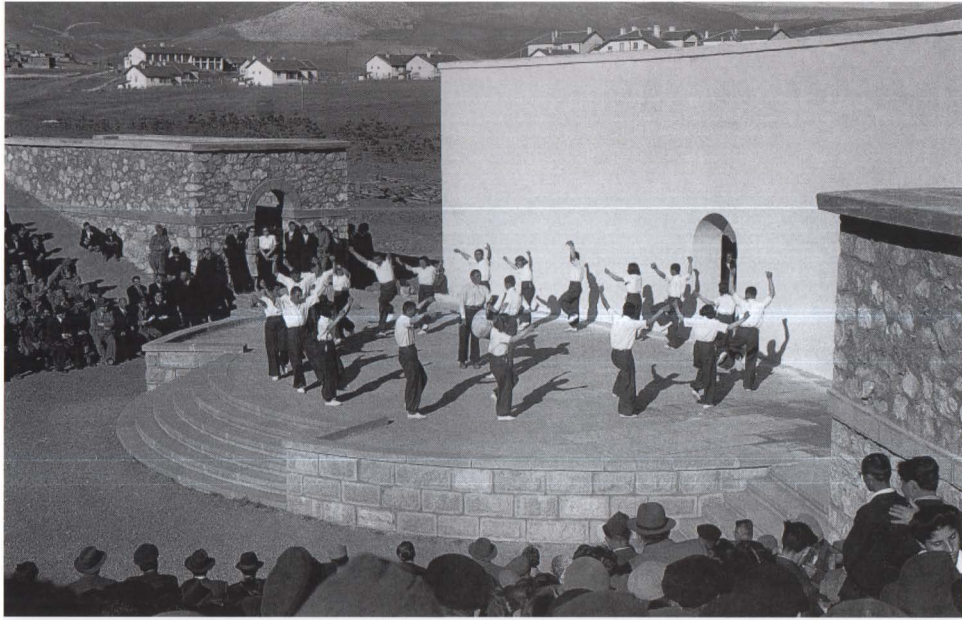
following the final semester, the student is given a final grade based on a teacher review of his/her coursework and practical implementation homework from the fifth semester onwards. Students who receive at least a 'C' (Adequate/Satisfactory) from all classes and practical exercises are given a Village Institute of Higher Learning diploma. The final thesis must be fit for publication." (A. 12)

However, when the departments were dissolved during Minister Sircar's term, a single program was implemented and the courses were restructured accordingly.²¹

Social, Cultural, and Artistic Activities

Education was run together with social, cultural, and artistic activities. Apart from participating in the administration and taking daily and weekly shifts, student

21 *Tebliğler Dergisi*, 432, 5.5, 1947

Hasanoğlan Köy Enstitüsü açık hava tiyatrosunda milli oyunları sergileyen öğrenciler. Mustafa Güneri Arşivi
Students perform folk dance at Hasanoğlan Village Institute's amphitheater. Mustafa Güneri Archives

Öğrenciler, okudukları bazı kitapları tüm yüksek ve orta kısım öğrenci topluluğuna tanıtmak, konferans verme gibi etkinlikleri büyük bir sorumluluk duygusu ve zevkle yapıyorlardı. Açık hava tiyatrosunda sahnelenen oyunlar, konserler ve eğlencilerle de örnek eğitim, sanat ve kültür çalışmaları sergilemişlerdir.²³

Tonguç, Yüksek Köy Enstitüsü öğrencileri ve öğretmen elemanları ile diğer uzmanların birlikte sorumluluk üstlendikleri önemli bir projeyi yürürlüğe koymuştu: "İş Eğitimi İlkelerine Göre Pedagoji Sözlüğü" hazırlama. Bu sözlüğün hazırlanan maddelerinde Yüksek Köy Enstitüsü öğrencilerinin büyük katkıları vardır. Ha-

were at the forefront of activities. They assumed responsibility in all tasks; they guided younger students, attended their classes when needed and assisted them.²²

Köy Enstitüleri Dergisi (Journal of Village Institutes) was issued by students under the guidance of Village Institute of Higher Learning teacher Sabahattin Eyüboğlu.²³ With a circulation of 20 thousand, the journal included texts translated by students, as well as essays, poems, research, theses, and news from the Institutes.

22 Özkucur, *Hasanoğlan*; Ali Yılmaz, *İlk Köy Enstitüsü*. Görkem Yayınları, İstanbul, 1998

23 Mehmet Başaran, "Köy Enstitüleri Dergisi", *Köy Enstitüleri Dergisi I-VIII, 1945-1947*, facsimile, Köy Enstitüleri ve Çağdaş Eğitim Vakfı Yayınları, Ankara, 2005, pp. VIII-XII.

23 Tahsin Konur, "Köy Enstitülerinde Tiyatro Eğitimi", *Kuruluşunun 50. Yılında Köy Enstitüleri*, Eğitim-Der Yayınları, Ankara, 1990, s. 259-270.

Arılanları bazı maddeler, *Köy Enstitüleri Dergisi*'nde yayınlanmıştır.

Yüksek Köy Enstitüsü'nün Yönetimi

Yönetmelikte, "Ankara'da Hasanoğlu Köy Enstitüsü'nde Yüksek Köy Enstitüsü kurulmuştur" denilerek (m. 1), Yüksek Köy Enstitüsü'nün, Enstitü ile aynı çatı ve yönetim altında yer aldığı belirtilmiştir. Ancak, madde, Yüksek Köy Enstitüsü'nün ayrı bir kuruluş olduğunu da vurgular. Yönetimi, Enstitü'nün Sağlık Memurluğu Kolu'nun, Eğitim Kursu'nun yönetimleri ile gerçekleştirilmiştir. "Hasanoğlu Köy Enstitüsü'nün müdürü, Yüksek Köy Enstitüsü'nün [de] müdürüdür. Bu sıfatla Yüksek Köy Enstitüsü'nün, yönetim işleri ile ilgili işlerinden kanun ve talimatnamelere göre mesulüdür" (m. 35) ve "Hasanoğlu Köy Enstitüsü'nün memurları, Yüksek Köy Enstitüsü'nün yönetim işlerini yapmakla mükelleftir" (m. 36) denilerek, yönetimde birlik dile getirilmiştir. Ancak, öğretmenler kurulu, eğitimin şefliği, kol (bölüm) başları (başkanlıkları) gibi birim ve organlar ayrıdır. Az sayıda öğretmen, her iki Enstitü'nün de öğretmenidir. Enstitü öğretmen ve yöneticilerinin bazıları, Yüksek Köy Enstitüsü kol başkanlıklarını da yürütmüşlerdir.

Yüksek Köy Enstitüsü, "Köy Enstitüsü Öğretmenliği Kursu" adıyla, Hasanoğlu Köy Enstitüsü Müdürü Mustafa Lütfi Engin'in döneminde açılmıştır. Tonguç, yönetiminde bazı aksamalar görmüş olmalı ki daha deneyimli olan Beşikdüzü Köy Enstitüsü Müdürü Hürrem Arman'ı müdürlüğe getirmiştir. Tonguç, Arman'a büyük güvenine karşın, 1,5 yıl sonra yerine Çifteler Köy Enstitüsü Müdürü M. Rauf İnan'ı getirmiş, Arman'ı da "eğitim başı" yapmıştır. Arman'ın bu değişikliğe kırıldığı, ancak büyük saygı duyduğu hocası Tonguç'a karşı kıymadığı anlaşılıyor.²⁴

Yönetim Kurulu

Tonguç, Yüksek Köy Enstitüsü yönetim yapısını, onun akademik işlevlerini de dikkate alarak geliştirmek istiyordu. 1 Eylül 1946 tarih ve 6/15440/1709 sa-

ğlamıştı. Öğretmenler organizasyon, such as introducing some of the books they read to the entire school body or giving conferences, with a great sense of responsibility and pleasure. The plays, concerts, and other performances staged on the amphitheater demonstrated exemplary works of education, art, and culture.²⁴

Tonguç had implemented an important project that Village Institute of Higher Learning students, faculty members, and other specialists undertook in collaboration: The preparation of the "Dictionary of Pedagogy According to the Principles of Work Education." Village Institute of Higher Learning students made significant contributions towards the entries in the dictionary. Some of these entries were published in *Köy Enstitüleri Dergisi*.

The Administration of Village Institute of Higher Learning

Article 1 of the By-Laws states, "The Village Institute of Higher Learning is founded at the Hasanoğlu Village Institute in Ankara," noting that it was under the same roof and administration as the Institute. However, the same article also emphasizes that the Village Institute of Higher Learning is a separate institution. Its administration is combined with the administrations of the Institute, the Department of Public Health Service, and Instructor Course. The following articles define this administrative system: "The director of Hasanoğlu Village is [also] the director of the Village Institute of Higher Learning. With this title, he is responsible for the administration and financial affairs of the Village Institute of Higher Learning per laws and regulations" (A. 35) and "Hasanoğlu Village Institute officers are obliged to perform the administrative duties of the Village Institute of Higher Learning" (A. 36). However, the Village Institute of Higher Learning also had separate units and administrative bodies such as a teacher's board, chief of education,

²⁴ Hürrem Arman, *Piramidin Tabanı*, 2, Gözlem Matbaası, İstanbul, 1990, s. 149-151.

²⁴ Tahsin Konur, "Köy Enstitülerinde Tiyatro Eğitimi Kuruluşunun 50. Yılında Köy Enstitüleri, Eğitim Der. Yayınları, Ankara, 1990, pp. 259-270.

yılı "Bakanlık Oluru" ile "Yüksek Köy Enstitüsü Yönetim Kurulu" oluşturulmasını sağlamıştır. Hasanoğlu Köy Enstitüsü müdürü, Kurulun da başkanıdır. Kurulun görevleri arasında, Yüksek Köy Enstitüsü Yönetmeliği'nin uygulanması ile ilgili kararlar almak; bütçe taslağını hazırlamak; Yüksek Köy Enstitüsü ile diğer Köy Enstitüleri arasında eğitim ve öğretim bakımından gerekli ilişkileri kurmak; Enstitülerin öğretim ve eğitim işlerini inceleyerek sonuçlarını Bakanlık yoluyla ilgili Enstitülere iletmek; Enstitülerin çalışmalarında görülen olumlu ve özgün örnekleri diğer Enstitülere yaymak; Enstitü yönetimlerinin, eğitim ve öğretim işlerini düzenleyici önlemler almalarına yardımcı olmak; Enstitülerde çağdaş eğitim yaklaşımı açısından görüş ortaklığı sağlamak; 4274 sayılı Köy Okulları ve Enstitüleri Teşkilat Kanunu'na göre, köyde eğitim açısından gereken işlerin gerçekleşmesi için önlemler almak; bu amaçla ilgililere gerekli rehberliği yapmak, gelişmeler ve sorunlar hakkında Bakanlığa rapor vermek; Köy Enstitülerini ve okullarını ilgilendiren yönetmelik taslaklarını hazırlamak vardır.

Ancak, Reşat Şemseddin Sırer Milli Eğitim Bakanı olunca, Yönetim Kurulu hiç toplanamadan tarihe karıştı. Bu demokratik yönetim yapısı, erken doğmuş bir çocuktur.

Yüksek Köy Enstitüsü'nün Kapatılması

1946'ya gelindiğinde genel siyasetteki değişiklikler eğitim kurumlarına da yansdı. Topun ağzındaki kurumlar Enstitülerdi. Tonguç'un söyleyişiyle, "Enstitülerin kalbi ve beyni" olan Yüksek Köy Enstitüsü ilk hedefti. 1946'dan sonra siyaset adamları, en çok kurumun içinden muhbir öğrencilerden gelen şikâyetleri kullandılar.²⁵

Bakan Sırer, 1946'da topladığı 3. Milli Eğitim Şurası'na yeni bir proje getirmişti: İlk ve ortaokullar birleştirilecek, bu okullara sınıf öğretmeni yetiştirmek üzere, ilköğretmen okulları ve Köy Enstitüleri kapatılıp

ve department heads. A limited number of teachers taught at both Institutes. Some of the teachers and administrators of the Institute also assumed the role of department heads at the Village Institute of Higher Learning.

The Village Institute of Higher Learning was initially opened under the name "Village Institute Teacher Course" during the term of Hasanoğlu Village Institute Director Mustafa Lütfi Engin. Tonguç must have noticed some problems with the administration, as he convinced Beşikdüzü Village Institute Director Hürrem Arman to replace Engin. Despite his great confidence in Arman, a year and a half later Tonguç once again convinced him to leave this post and replaced him with Çifteler Village Institute Director M. Rauf İnan and made Arman the "Chief of Education". It appears that Arman resented this change but did not object to his teacher Tonguç, for whom he had great respect.²⁵

The Administrative Board

Tonguç strived to develop the administrative structure of the Village Institute of Higher Learning by taking into account its academic functions. With the "Ministerial Consent" number 6/15440/1709 and dated 1.9.1946, he created the "Administrative Board of Village Institute of Higher Learning." Hasanoğlu Village Institute Director also served as the chairman of the Board. The missions of the Board included the following: taking decisions about the implementation of the Village Institute for Higher Learning By-Laws; preparing draft budgets; establishing the necessary ties of education between the Village Institute of Higher Learning and other Village Institutes; reviewing the educational affairs of the Institutes and report the results to relative Institutes through the Ministry; passing the positive and original examples observed in certain Institutes onto others; helping Institute administrations take decisions towards organizing their educational affairs; bringing Institutes to reach a con-

25 Mehmet Başaran, *Devrimci Eğitim: Köy Enstitüleri*, Papirüs Yayınları, İstanbul, 1999, s. 64–65; Doğan Çağlar, "Yüksek Köy Enstitüsü'nün Kapatılışı ve Sonrası", *Yeniden İmece*, 20, Eylül 2008.

25 Hürrem Arman, *Piramidin Tabanı*, 2, Gözlem Matbaası, İstanbul, 1990, pp. 149–151.

İki yıllık yükseköğrenim veren "Öğretmen Enstitüleri" açılacaktı. Bu okulların yüksek sınıflarına iş ve tarım gibi alanlarda ders verecek "Beceri Öğretmenleri", teknik öğretmen okullarında açılacak özel sınıflarda yetiştirilecekti. Müfettiş ve yönetici yetiştirmek için "Yönetken Akademisi" açılacaktı. Yüksek Köy Enstitüsü'ne de gerek kalmayacaktı!

Şûra'da, ilgili komisyonun raporunda şunlara yer verilmişti:

"Köy Enstitülerinin [genel] bilgi dersleri öğretmenleri (üniversite, Yüksek Öğretmen Okulu ve eğitim enstitülerinden) mezunlarından seçilmelidir... Köy Enstitülerinin kadın ve erkek sanat dersleri öğretmenlerinin yetiştirilmesi için kız ve Erkek Teknik Öğretmen Okulunda (okullarında) 3 yıllık öğrenim veren 'özel bir şube' açılması ve bu şubeye Köy Enstitüsü mezunlarından öğrenci alınması uygun görülmüştür. Köy enstitüleri tarım dersleri öğretmenlerinin de aynı usul dahilinde Tarım Bakanlığı'nın ilgili okullarında yetiştirilmeleri isabetli bir tedbir olarak mütalaa edilmiştir."²⁶

Oysa, Köy Enstitülerine, kız ve erkek teknik yüksek öğretmen okulları ile Yüksek Ziraat Enstitüsü mezunlarından bir tek bile öğretmen gelmemiştir.

Şûra'da Tonguç da konuşma yapmıştır. Ona göre, sorunun nicel ve nitel iki boyutu vardı: Yüksek Köy Enstitüsü sadece Köy Enstitüsü öğretmeni değil; sayıları 4.000'e ulaşacak "köy bölge okulları"na da öğretmen, yönetici, müfettiş de yetiştiriyordu. İstenilen nitelikte öğretmen yetiştirecek başka kurum da yoktu. "Köyde çalışma işi sadece bilgi ve hünerle halledilebilir bir mesele" de değildi. Onun için "Köylerde duracak insanı nasıl bir muhit içinde yetiştirirsek oralarda (köylerde) tutabiliriz?" sorusu iyi yanıtlanmalıydı.

"Köyde çalışacak insanların... köy şartlarına yakın şartları taşıyan yerlerde yetiştirilmesi gerekir. Ta ki, onlar bu güç hayat şartlarını bizzat çalışarak ve yaşayarak aldıkları itibatlarla yenebilsinler... Öğretmenin yetiştirildiği çevre ile yetişme şekli bu sebepten önemlidir. Mesleki

sensus on their approach to modern education; taking measures to help execute educational activities needed in villages per Law number 4274 on the Organization of Village Schools and Institutes; offering guidance to concerned parties in this matter; reporting to the Ministry about developments and problems; and preparing draft regulations concerning Village Institutes and schools.

However, once Reşat Şemsettin Sirer was appointed Minister of National Education, the Board was dissolved before it could ever convene. This democratic administrative structure was prematurely born.

The Closing of the Village Institute of Higher Learning

By 1946, changes in the country's politics were reflected on educational institutions. The Institutes were in the firing line. As the "Heart and Brain of the Institutes" in Tonguç's words, the Village Institute of Higher Learning was the first target. After 1946, politicians primarily took advantage of the complaints made by student informers within the institutions.²⁶

In the Third Council of National Education he convened in 1946, Minister Sirer introduced a new project: Primary and secondary schools would be merged; in order to train homeroom teachers for these schools, primary level teacher training schools and Village Institutes would be closed and be replaced by "Education Institutes," which would offer a "junior college" degree of two years. "Skills Teachers" for the advanced business and agriculture classes of these schools would be trained in the special classes to be opened at technical teacher schools. An "Administrator Academy" would be opened to train inspectors and administrations. There would thus be no need for a Village Institute of Higher Learning!

The report of the concerned commission at the Council included the following:

26 Mehmet Başaran, *Devrimci Eğitim: Köy Enstitüleri*, Papirüs Yayınları, İstanbul, 1999, pp. 64-65; Doğan Çağlar, "Yüksek Köy Enstitüsü'nün Kapatılışı ve Sonrası", *Yeniden İncele*, 20, September 2008

27 M.E.B. Üçüncü Millî Şûrası, 2-10 Aralık 1946, M.E.B. Yayını, Ankara, 1946, s. 98-104.

Tedrisata [Teknik Öğretim Müsteşarlığı'na] bağlı müesseseler [öğretmen okulları] bunları yapabilecekler mi?" "Tarım Bakanlığı şimdiye kadar... açtığı müesseselerde köye gidip oturan, köyde müspet iş yapan eleman yetiştirememiştir... Tarımsal amaçla işletilen müesseselerden [okullardan] çıkıp da herhangi bir köye yerleşen, bir çiftlik kuran veya bir köy aile işletmesini hakikaten modern vasıtalarla teşhiz ederek modern bir işletme haline getiren kimse memleketimizde hemen hemen hiç yok denecek kadar azdır..."²⁷

Sonuç değişmeyecekti. Bakanlık, Yüksek Köy Enstitüsü'ne alınacak öğrenci sayısını azalttı. Üniversiteden gelen öğretim elemanları ile öğretmenlerin görevlerine son verdi. Yerlerine, çoğu Köy Enstitüsü, Yüksek Köy Enstitüsü sistemlerini bilmeyen, hatta bazıları Enstitülere karşı olan lise öğretmenleri atandı.²⁸

Sirer döneminde çıkarılan yeni yönetmelik, sekiz kolu (bölümü) kaldırıp Yüksek Köy Enstitüsü'nü bir tür süresi uzatılmış Köy Enstitüsüne dönüştürmüştü. İlköğretim genel müdürleri Yunus Kâzım Köni, Doç. Feriuh Sanır, üç yıllık Yüksek Köy Enstitüsü'nü, "Yükseköğretim" saymayarak mezunlarını ilkököl öğretmeni olarak atamışlardır.

Süreç hızlı işlemiştir. Hasanoğlu Köy Enstitüsü Müdürlüğü'ne yazılan 27 Kasım 1947 tarih ve 6/28696 sayılı yazı ile bildirilen "Yüksek Kısım görülen lüzum üzerine Müdürlük Encümeni'nin aynı günlü kararı" ile kapatıldı. Öğrenciler Bakanlığa bağlı diğer yüksekokullara dağıtıldı, o güne kadar gördükleri öğrenim yok sayılarak tümü gittikleri kurumların birinci sınıflarından başlatıldı. Dağıtım çok dramatik olmuş, öğrenciler bir günde gönderilmiş,²⁹ bir kısmı da, durumu protesto ederek köylere öğretmen olarak gitmişti. Yüksek Köy Enstitüsü'nün, Köy Enstitülerine öğretmen olarak atanmış 1945–1946 mezunları da askerlik hizmeti sırasında çavuş çıkartılmış, sonra onlar da ilkököl öğretmeni olarak dağıtılmıştır.

"Teachers of [general] studies at the Village Institutes should be selected among the graduates of Teacher Training Colleges and education institutes (...) It has been decided that in order to train male and female art teachers for Village Institutes, a 'special unit' of three years will be opened at the Technical Teacher College(s) for Boys and Girls. Graduates of Village Institutes will be recruited for this 'unit.' Similarly, the training of agriculture teachers at schools under the auspices of the Ministry of Agriculture is considered the right decision."²⁷

Yet, not a single graduate of Technical Teacher College for Boys and Girls or Agriculture Institute of Higher Learning applied to work as teachers at Village Institutes.

Tonguç also delivered a speech at the Council. According to him, the problem was both qualitative and quantitative. The Village Institute of Higher Learning not only trained Village Institute teachers, but teachers, administrators, and inspectors for "Regional Village Schools," which would reach 4,000 in number. There was no other institution to train teachers with the required qualifications. "Working at the village could not simply be handled by knowledge and skill." Therefore, the question that demanded a well-thought answer was as follows: "In what kind of an environment should we train these people, so that they will not only go back to the villages, but also stay there?"

"The people who will work in villages (...) must be educated in areas that have similar conditions to villages. Such that they can overcome these difficult conditions with the experience they gain from work and life. (...) This is why the environment and method of educating the teacher is important. Can institutions (teacher training schools) affiliated with Vocational Schooling [Undersecretariat of Technical Education] achieve this objective?" "So far, in the institutions it has opened, the Ministry of Education (...) has not trained any personnel that lives or does constructive work in villages... There is hardly anyone in our country that graduated

27 A.g.e., s. 170–174.

28 Galip Akın, "Yüksek Köy Enstitüsü'nün Kapatılması", *Yeniden İmece*, 20, Eylül 2008.

29 A.g.e.; Çağlar, a.g.m..

27 Ministry of National Education, Third National Council, 2–10 December 1946, M.E.B. Yayını, Ankara, 1946, pp. 98–104.

Yüksek Köy Enstitüsü'nün Katkıları

Yüksek Köy Enstitüsü'nün ömrü kısa olmuş, üç dönem mezun verebilmiştir. Buna karşın eğitim, kültür ve siyasal tarihimizde kalıcı izler bırakmıştır. Yoksul, yetenekli köy çocuklarına yükseköğrenim olanağı sağlanmış, bilimsel, demokratik, aktif, insanı merkez alan yeni bir eğitim anlayışı getirilmiştir. Birçok yazar, sanatçı ve düşün adamı yetiştirilip, köy çocuklarına toplumsal, kültürel ve siyasal yaşama katılma olanağı sağlanmıştır. Öğrencilerine bilimsel araştırma bilinci ve becerisi kazandırarak köy ve tarım alanlarında araştırmalar başlatılmıştır. Mezun ettiği 213 gençle eğitime, özellikle köyde eğitime yeni tip elemanlar kazandırılmış, öncelikle Köy Enstitülerine, kendi içinden yeni bir tip öğretmen vermiştir.

from institutions (schools) of agriculture and settled in a village, established a farm, or modernized a village family establishment by actually using modern means...

²⁸

The outcome remained the same. The Ministry decreased the number of students to be admitted to the Village Institute of Higher Learning and discharged the instructors and teachers coming from the universities. High school teachers who were unfamiliar with or even against the system of the Village Institute of Higher Learning were appointed in their stead.²⁹

The new By-Laws put into effect during Minster Sırer's term dissolved the eight departments and transformed the Village Institute of Higher Learning into a kind of extended Village Institute. Primary Education General Directors Yunus Kâzım Köni and Assoc. Prof. Ferruh Sanır did not consider the three-year Village Institute of Higher Learning as "college" and appointed its graduates as primary school teachers.

The process worked fast. With the memorandum number 6/28696 dated 27 November 1947 written to the Directorate of Hasanoğlu Village Institute, The Institute of Higher Learning was closed "as deemed necessary with the same-day decision of the Council of Directors." Students were sent to other colleges affiliated with the Ministry; the education they had received so far was not taken into account and they were admitted as first-year students at their new institutions. The distribution was quite dramatic; students were sent off in a day.³⁰ Some protested the situation and left for villages to work as teachers. Village Institute of Higher Learning 1945–1946 graduates appointed as teachers to Village Institutes were drafted as sergeants during military service and were later appointed as primary school teachers.

²⁸ *Ibid.*, pp. 170–174

²⁹ Galip Akın, "Küçük Köy Enstitüsü'nün Kapatılması", *Yeniden İncele*, 20, September 2008.

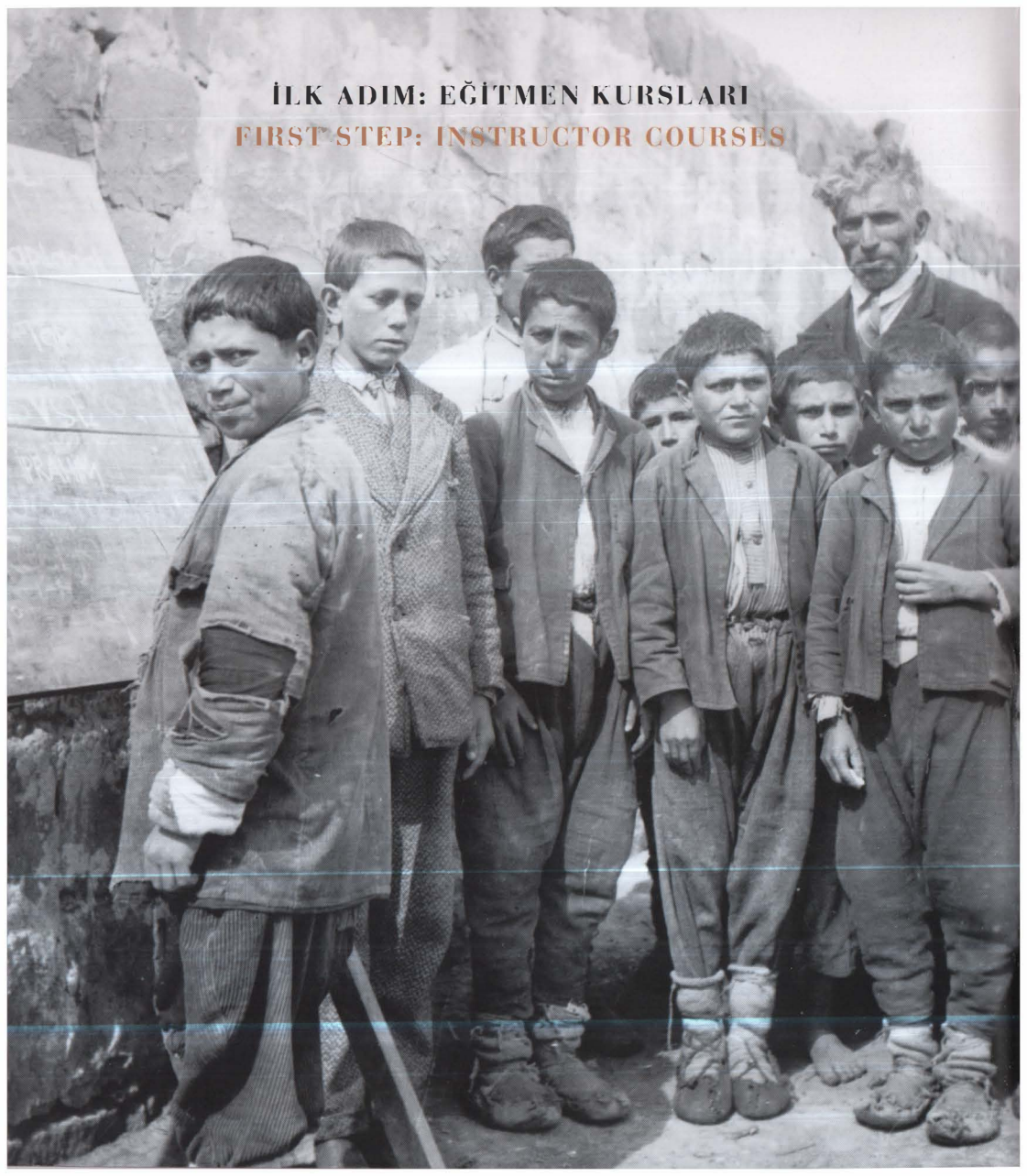
³⁰ *Ibid.*, Çağlar, "Yüksek Köy Enstitüsü'nün Kapatılışı".

Contributions of the Village Institute of Higher Learning

The Village Institute of Higher Learning was short lived; it was only able to graduate students for three terms. Nevertheless, the institution had a lasting impact on the educational, cultural, and political history of Turkey. The Institute introduced a concept of education that put the scientific, democratic, active individual at the heart of the mission. The school educated countless writers, artists, and intellectuals and provided village children with the opportunity of participating in social, cultural, and political life. In addition, the school gave its students the awareness and skills of scientific research and initiated studies on villages and agriculture. With its 213 graduates, the Village Institute of Higher Learning gave a fresh breed of educators to village education in particular and primarily introduced to Village Institutes the new kind of teacher model it generated.

KATALOG
CATALOGUE

İLK ADIM: EĞİTMEN KURSLARI
FIRST STEP: INSTRUCTOR COURSES

1

Eskişehir Mahmudiye Eğitmen Kursu öğrencileri.
İ.H. Tonguç Belgeliği

Students of Eskişehir Mahmudiye Instructor Course
İ.H. Tonguç Archives

2

Eskişehir Çifteler Eğitmen Kursu'nda bir grup eğitmen.
İ.H. Tonguç Belgeliği

A group of instructors at Eskişehir Çifteler Instructor Course.

İ.H. Tonguç Archives

3

Eskişehir Mahmudiye Eğitim Kursu'nda yapıcılık dersi.
İ.H. Tonguç Belgeliği

A building lesson at Eskişehir Mahmudiye Instructor
Course.
İ.H. Tonguç Archives

4

Eskişehir Hamidiye Eğitim Kursu'nda duvar sıvası
yapan eğitimciler.
İ.H. Tonguç Belgeliği

Instructors plastering a wall at Eskişehir Hamidiye
Instructor Course.
İ.H. Tonguç Archives

5

Göl Köy Eğitim Kursu'nda imece usulü kiremit taşıyor.
İ.H. Tonguç Belgeliği

Carrying bricks "collectively" at Göl Village Instructor Course.
İ.H. Tonguç Archives

6

Eskişehir Mahmudiye Eğitim Kursu öğrencileri derste.
İ.H. Tonguç Belgeliği

Students in class at Eskişehir Mahmudiye Instructor
Course.
İ.H. Tonguç Archives

7

Eskişehir Mahmudiye Eğitmen Kursu'nda açık hava
dersi.
İ.H. Tonguç Belgeliği

An outdoor lesson at Eskişehir Mahmudiye Instructor
Course.
İ.H. Tonguç Archives

8

Eskişehir Hamidiye Eğitmen Kursu'nda açık hava dersi.
İ.H. Tonguç Belgeliği

An outdoor lesson at Eskişehir Hamidiye Instructor
Course.
İ.H. Tonguç Archives

9

Çifteler Eğitimci Kursu'nda coğrafya dersi.
İ.H. Tonguç Belgeliği

Geography lesson at Çifteler Instructor Course
İ.H. Tonguç Archives

10

Eskişehir Mahmudiye Eğitim Kursu'nda marangoz
işliği.
İ.H. Tonguç Belgeliği

The carpentry workshop at Eskişehir Mahmudiye
Instructor Course.
İ.H. Tonguç Archives

11

Eğitmen adayları marangoz işliğinde.
İ.H. Tonguç Belgeliği

Prospective instructors at the carpentry workshop
I.H. Tonguç Archives

12

Eğitmen adayları ahşap kitap çantalarını boyarken.
İ.H. Tonguç Belgeliği

Prospective instructors painting wooden book bags.
İ.H. Tonguç Archives

13

İğitmen adayları tekerlek yapım ve tamirini öğreniyor.
İ.H. Tonguç Belgeliği

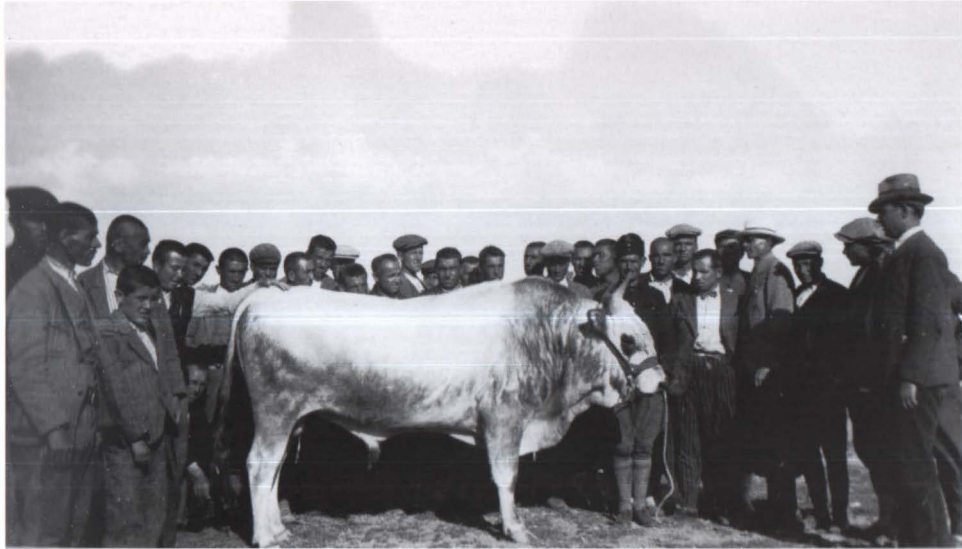
Prospective instructors learning how to build and repair
a wheel.
İ.H. Tonguç Archives

14

Çifteler Eğitim Kursu'nda traktörle tarla sürmeyi
öğrenen eğitimci adayları.
İ.H. Tonguç Belgeliği

Prospective instructors learning how to plough the field
with a tractor.
İ.H. Tonguç Archives

15

Çifteler Eğitim Kursu'nda hayvancılık dersi.
İ.H. Tonguç Belgeliği

Animal husbandry lesson at Çifteler Instructor Course.
İ.H. Tonguç Archives

16

Eskişehir Hamidiye Eğitim Kursu'nda ziraat dersi.
İ.H. Tonguç Belgeliği

Agriculture lesson at Eskişehir Hamidiye Instructor
Course.

İ.H. Tonguç Archives

17

Eskişehir Mahmudiye Eğitim Kursu öğrencileri bir kır
gezisinde.
İ.H. Tonguç Belgeliği

Students of Eskişehir Mahmudiye Instructor Course
during a countryside excursion
İ.H. Tonguç Archives

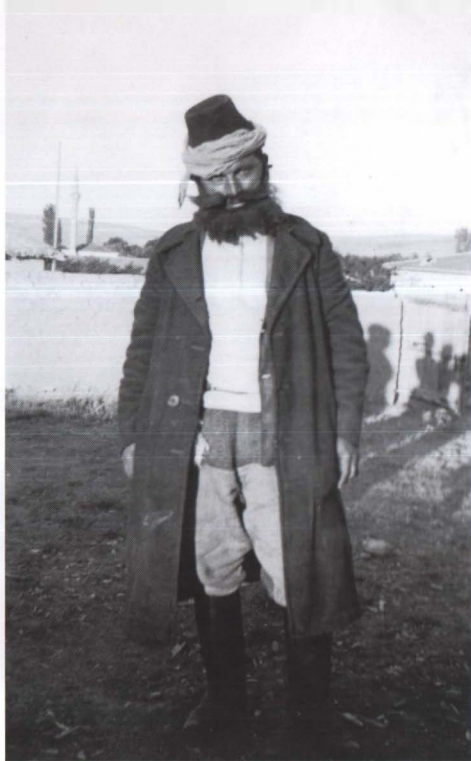
18

Eskişehir Mahmudiye Köy Eğitim Kursu öğrencilerinin
düzenlediği bir tiyatro gösterisi.
İ.H. Tonguç Belgeliği

A theater performance by students of Eskişehir
Mahmudiye Village Instructor Course.
İ.H. Tonguç Archives

a

b

19a-b

Eskişehir Mahmudiye Eğitmen Kursu öğrencilerinin
vergilediği bir tiyatro oyununda Kuvayı Milliye (a) ve
mürteci hoca (b).
İ.H. Tonguç Belgeligi

A member of the National Forces (*Kuvayı Milliye*) (a) and
a reactionary *hodja* (b) in the play staged by students of
Eskişehir Mahmudiye Instructor Courses
İ.H. Tonguç Archives

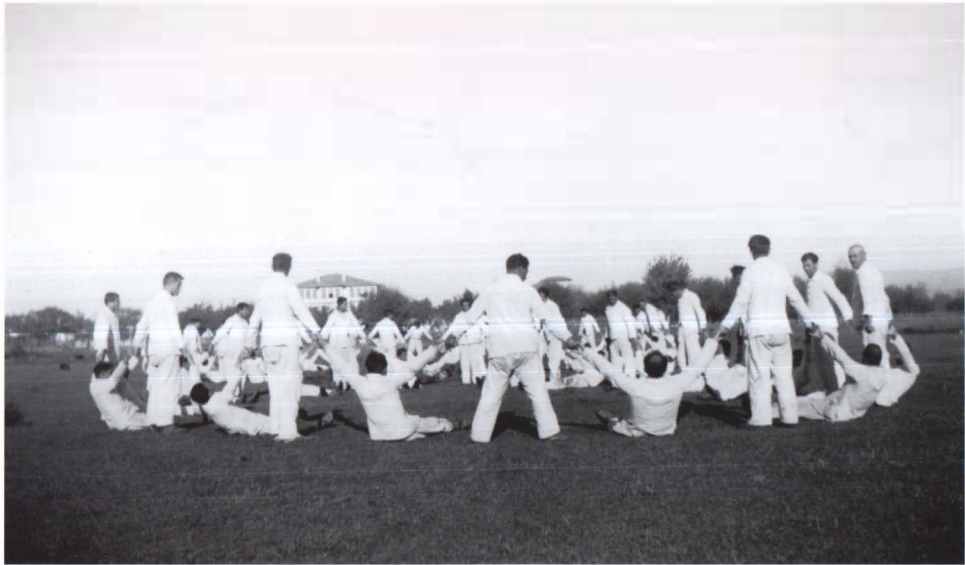

21

Göl Köy Eğitmen Kursu'nda güreşen eğitmen adayları.
İ.H. Tonguç Belgeliği

Prospective instructors wrestling at Göl Village
Instructor Course
İ.H. Tonguç Archives

Göl Köy Eğitim Kursu'nda sabah sporu.
İ.H. Tonguç Belgesi

Morning exercise at Göl Village Instructor Course.
İ.H. Tonguç Archives

23

Göl Köy Eğitmen Kursu'nda eğitmen adayları.
İ.H. Tonguç Belgeliği

Prospective instructors at Göl Village Instructor Course.
İ.H. Tonguç Archives

24

Kepirtepe Eğitmen Kursu'nda eđitmenlerin uygulama
dersi.
İ.H. Tonguç Belgeliği

Applied course for instructors at Kepirtepe Instructor
Course.
İ.H. Tonguç Archives

a

b

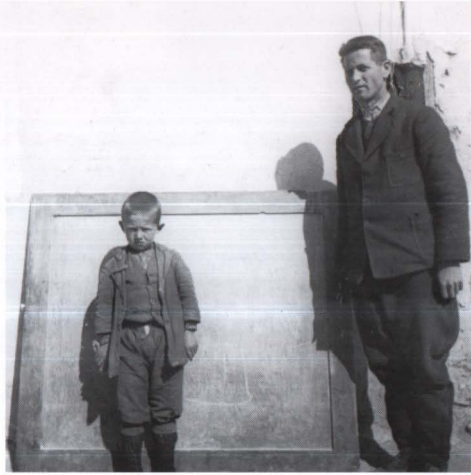
25 a-b

Köye gönderilen eğitmenler ve öğrencileri.
İ.H. Tonguç Belgeliği

Instructors sent to villages with their students.
İ.H. Tonguç Archives

a

b

26 a-b

Köye gönderilen eğitimci ve öğrencileri.
İ.H. Tonguç Belgeliği

An instructor sent to a village with his students.
İ.H. Tonguç Archives

27

Köy eğitmeni ve öğrencileri.
İ.H. Tonguç Belgeliği

A village instructor with his students.
İ.H. Tonguç Archives

28

Köyde ders veren eğitmen.
İ.H. Tonguç Belgeliği

An instructor teaching in the village.
İ.H. Tonguç Archives

29

Köyde ders veren eğitmen.
İ.H. Tonguç Belgeliği

An instructor teaching in the village
İ.H. Tonguç Archives

30

Açık havada ders yapan eğitmen.
İ.H. Tonguç Belgeliği

An instructor teaching outdoors.
İ.H. Tonguç Archives

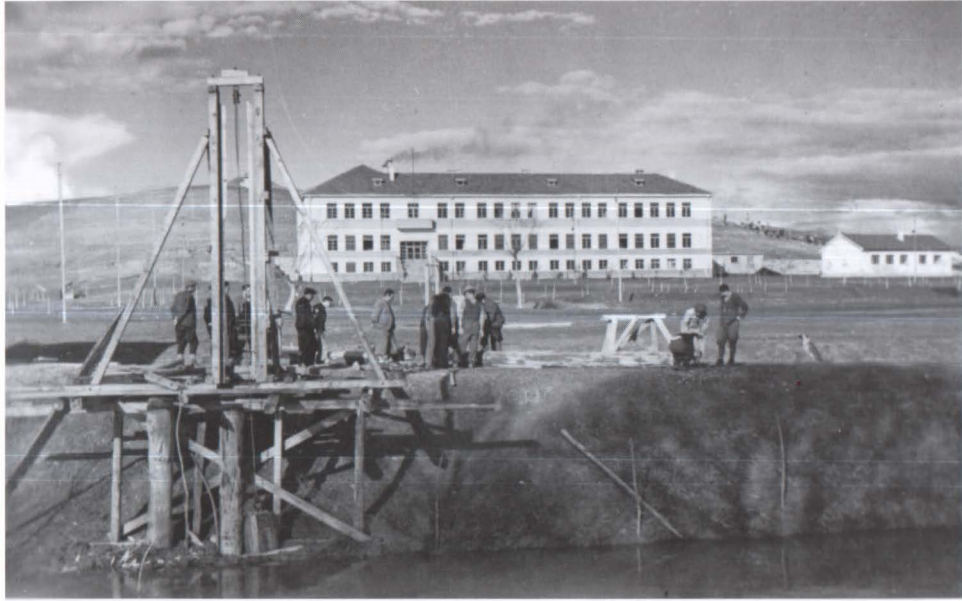
31

Köy çocuklarıyla jimnastik dersi.
İ.H. Tonguç Belgeliği

Gymnastics class with village children
İ.H. Tonguç Archives

KÖY ENSTİTÜLERİNDE GÜNDELİK HAYAT
DAILY LIFE AT VILLAGE INSTITUTES

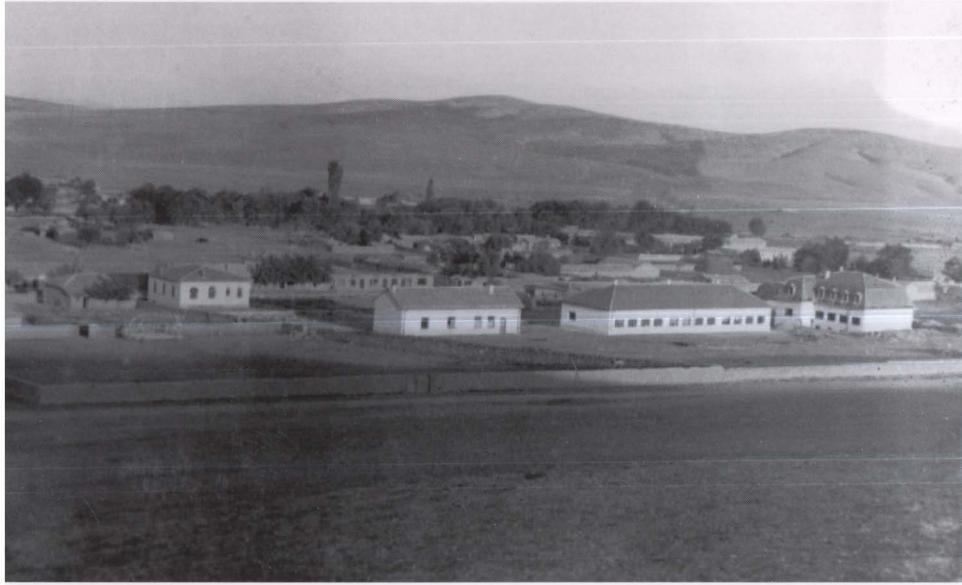

32

Çifteler Köy Enstitüsü'nün Seydi Suyu'ndan görünüşü.
İ.H. Tonguç Belgeliği

View of Çifteler Village Institute from Seydi Creek
İ.H. Tonguç Archives

33

Çifteler Köy Enstitüsü'nün Mahmudiye bölümünün
genel görünümü.
İ.H. Tonguç Belgeliği

General view of the Mahmudiye section of Çifteler
Village Institute.
İ.H. Tonguç Archives

34

Çifteler Köy Enstitüsü'nün Arupai tarzda yapılarından
biri.
İ.H. Tonguç Belgeliği

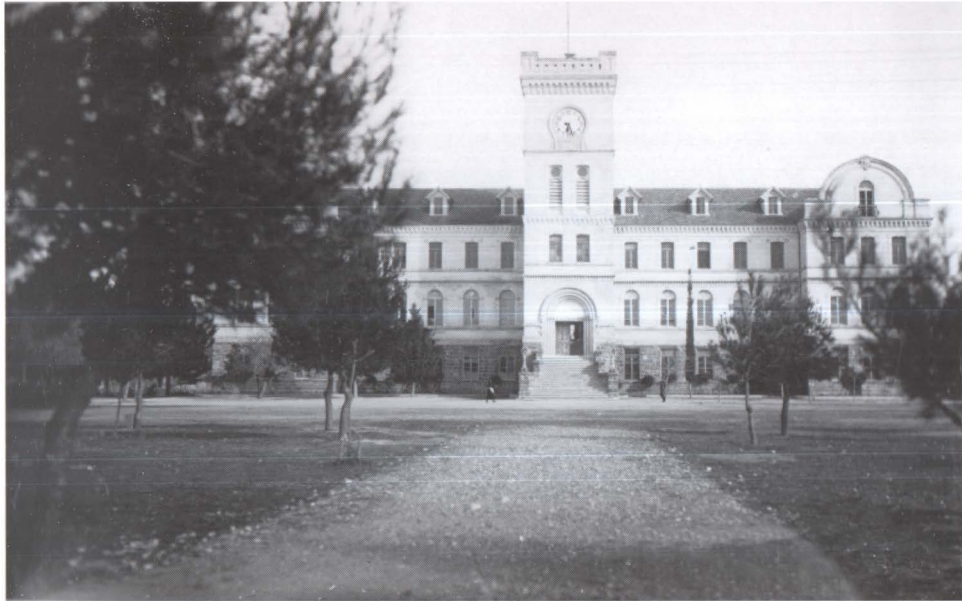
One of the European-style buildings of Çifteler Village
Institute.
İ.H. Tonguç Archives

35

Çifteler Köy Enstitüsü'nün Hamidiye bölümünün genel
görünümü.
İ.H. Tonguç Belgeliği

General view of the Hamidiye section of Çifteler Village
Institute.
İ.H. Tonguç Archives

36

Kızılçullu Köy Enstitüsü ana binası. Eski Amerikan Koleji.
İ.H. Tonguç Belgeliği

Main building of Kızılçullu Village Institute the former
American College.
İ.H. Tonguç Archives

37

Akpınar Köy Enstitüsü giriş kapısı.
İ.H. Tonguç Belgeliği

Entrance door of Akpınar Village Institute.
İ.H. Tonguç Archives

38

Akpınar Köy Enstitüsü'nün genel görünümü.
İ.H. Tonguç Belgeliği

General view of Akpınar Village Institute.
İ.H. Tonguç Archives

40

Akpınar Köy Enstitüsü Yönetim Binası.
İ.H. Tonguç Belgeliği

Administrative Building of Akpınar Village Institute,
İ.H. Tonguç Archives

41

Akpınar Köy Enstitüsü derslikleri.
İ.H. Tonguç Belgeliği

Classrooms of Akpınar Village Institute.
I.H. Tonguç Archives

42

Aksu Köy Enstitüsü'nün genel görünümü.
İ.H. Tonguç Belgeliği

General view of Aksu Village Institute
İ.H. Tonguç Archives

43

Aksu Köy Enstitüsü'ne giden yol.
İ.H. Tonguç Belgeliği

The road leading to Aksu Village Institute.
İ.H. Tonguç Archives

44

Beşikdüzü Köy Enstitüsü hizmet binaları.
İ.H. Tonguç Belgeliği

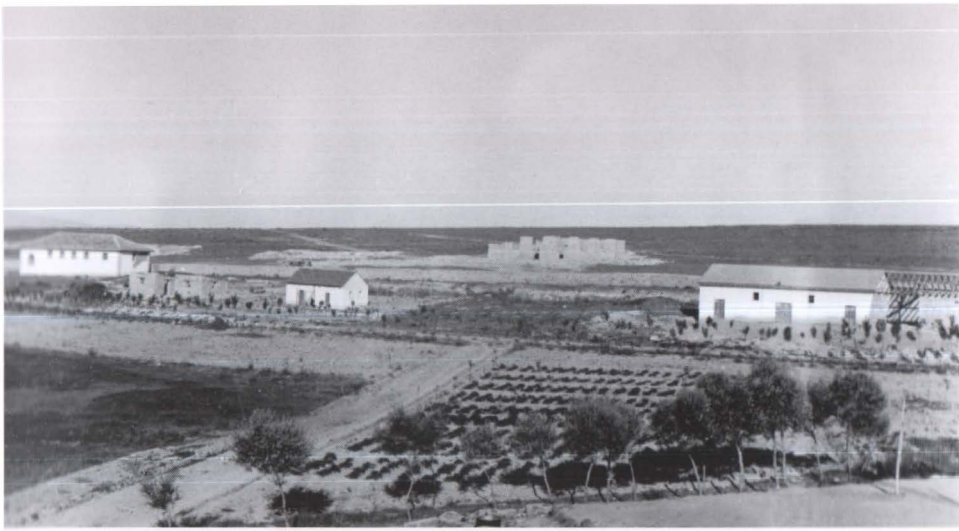
Service buildings of Beşikdüzü Village Institute
İ.H. Tonguç Archives

45

Pazarören Köy Enstitüsü'nün genel görünümü.
İ.H. Tonguç Belgeliği

General view of Pazarören Village Institute.
İ.H. Tonguç Archives

47

Pazarören Köy Enstitüsü ziraat alanları ve hizmet
binaları.
İ.H. Tonguç Belgeliği

Agricultural areas and service buildings of Pazarören
Village Institute.
İ.H. Tonguç Archives

49

İvriz Köy Enstitüsü'nün genel görünümü.
İ.H. Tonguç Belgeliği

General view of İvriz Village Institute.
İ.H. Tonguç Archives

50

İvris Köy Enstitüsü derslikleri.
İ.H. Tonguç Belgeği

Classrooms of Ivris Village Institute
İ.H. Tonguç Archives

51

Göl Köy Enstitüsü derslikleri.
İ.H. Tonguç Belgeliği

Classrooms Göl Village Institute.
İ.H. Tonguç Archives

52

Göl Köy Enstitüsü'nün içinden geçen ağaçlıklı yol ve bir
hizmet işliği.
İ.H. Tonguç Belgeliği

The tree-lined road passing through Göl Village
Institute and a service workshop
İ.H. Tonguç Archives

53

Arifiye Köy Enstitüsü ana binası.
İ.H. Tonguç Belgeliği

The main building of Arifiye Village Institute .
İ.H. Tonguç Archives

54

Arifiye Köy Enstitüsü'nde sel baskını.

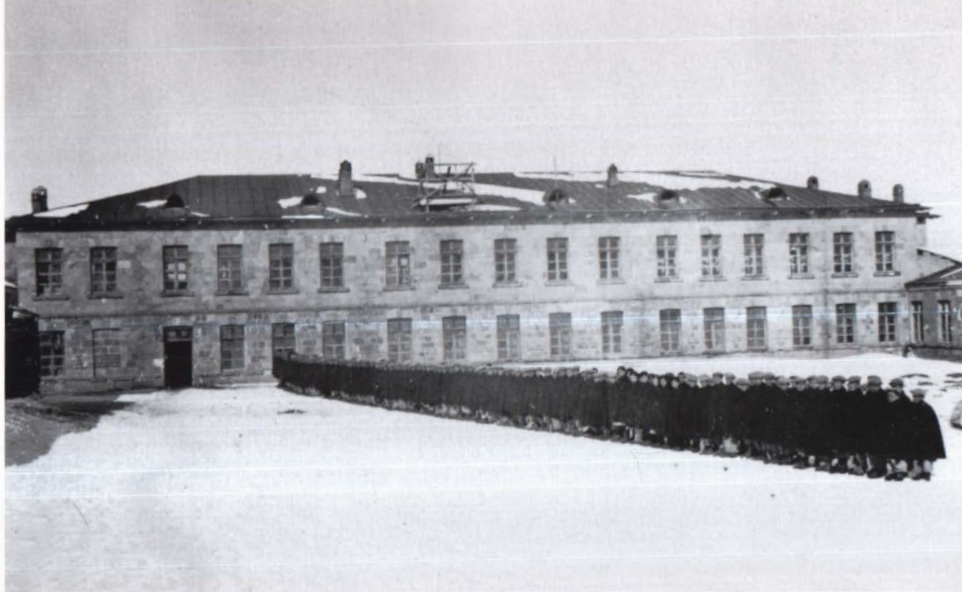
17 Şubat 1944

İ.H. Tonguç Belgeliği

Flood at Arifiye Village Institute

17 February 1944

İ.H. Tonguç Archives

55

Cilavuz Köy Enstitüsü'nde sabah yoklaması.

1941

İ.H. Tonguç Belgeliği

Morning roll call at Cilavuz Village Institute.

1941

İ.H. Tonguç Archives

56

Akpınar Köy Enstitüsü'nde kız öğrencilerin yatakhanesi.

İ.H. Tonguç Belgeliği

Girls' dormitory at Akpınar Village Institute

İ.H. Tonguç Archives

57

Akpınar Köy Enstitüsü'nde öğrenci yatakhanesi.
İ.H. Tonguç Belgeliği

A student dorm at Akpınar Village Institute.
İ.H. Tonguç Archives

58

Akpınar Köy Enstitüsü reviri.
İ.H. Tonguç Belgeliği

The infirmary of Akpınar Village Institute
İ.H. Tonguç Archives

59

Hasanoğlan Köy Enstitüsü reviri.
Mustafa Güneri Arşivi

The infirmary of Hasanoğlan Village Institute.
Mustafa Güneri Archives

60

Akpınar Köy Enstitüsü mutfağı.
İ.H. Tonguç Belgeliği

Kitchen of Akpınar Village Institute.
İ.H. Tonguç Archives

61

Akpınar Köy Enstitüsü yemekhanesi.
İ.H. Tonguç Belgeliği

The refectory of Akpınar Village Institute.
İ.H. Tonguç Archives

62

Hasanoğlan Köy Enstitüsü tabelasını eğitmen ve öğrenciler bozkırın ortasına yerleştiriyor.

1941

Mustafa Güneri Arşivi

An instructor and students are erecting the Hasanoğlan Village Institute sign in the middle of the steppe.

1941

Mustafa Güneri Archives

63

Hasanoğlu, bozkır ortasındaki Enstitü.
İ.H. Tonguç Belgeliği

Hasanoğlu, the Institute in the middle of the steppe
İ.H. Tonguç Archives

65

Aileler çocuklarını Hasanoğlan'a getiriyorlar.
Mustafa Güneri Arşivi

Families brining their children to Hasanoğlan.
Mustafa Güneri Archives

67

Âşık Veysel, Kepirtepe Köy Enstitüsü'nde. Arka sırada soldan üçüncü, Enstitü öğretmenlerinden Cavit Orhan Tütengil.

Cavit Orhan Tütengil Arşivi

Âşık Veysel at Kenirtepe Village Institute. Third from the left in the back row is Institute teacher Cavit Orhan Tütengil.

Cavit Orhan Tütengil Archives

68

Sabahattin Eyüboğlu Hasanoğlu Köy Enstitüsü'nde.
İ.H. Tonguç Belgeliği

Sabahattin Eyüboğlu at Hasanoğlu Village Institute
İ.H. Tonguç Archives

69

İsmet İnönü, Hasan-Âli Yücel ve İsmail Hakkı Tonguç,
Hasanoğlu Köy Enstitüsü'nü ziyaretleri sırasında bir kız
öğrenciyi dinlerken.
Mustafa Güneri Arşivi

İsmet İnönü, Hasan-Âli Yücel and İsmail Hakkı Tonguç
listening to a female student during their visit to
Hasanoğlu Village Institute.
Mustafa Güneri Archives

70

İsmet İnönü, Hasanoğlan Köy Enstitüsü'nde bir öğrenciyle ilgileniyor. Arkada Mevhibe İnönü. Mustafa Güneri Arşivi

İsmet İnönü paying attention to a student at Hasanoğlan Village Institute with Mevhibe İnönü in the back.
Mustafa Güneri Archives

71

İsmet İnönü ve İsmail Hakkı Tonguç'un Kızılçullu Köy
Enstitüsü'nü ziyaretleri.
İ.H. Tonguç Belgeliği

İsmet İnönü and İsmail Hakkı Tonguç's visit to Kızılçullu
Village Institute.
İ.H. Tonguç Archives

73

Hasan-Âli Yücel ve İsmail Hakkı Tonguç, Beşikdüzü Köy
Enstitüsü'nü ziyaretlerinde Müdür Osman Ülkümen'le.
İ.H. Tonguç Belgeliği

Hasan Âli Yücel and İsmail Hakkı Tonguç with Director
Osman Ülkümen during their visit to Beşikdüzü Village
Institute.
İ.H. Tonguç Archives

74

Hasan-Âli Yücel Beşikdüzü Köy Enstitüsü'nde bir öğrenciyle konuşurken. Yanında Enstitü Müdürü Osman Ülkümen.
İ.H. Tonguç Belgeliği

Hasan-Âli Yücel talking to a student at Beşikdüzü Village Institute with Institute Director Osman Ülkümen standing next to him.
İ.H. Tonguç Archives

75

Akçadağ Köy Enstitüsü Müdürü Şerif Tekben
öğrencileriyle.
Günnur Ormanlar Arşivi

Akçadağ Village Institute Director Şerif Tekben with his
students.
Günnur Ormanlar Archives

76

Akçadağ Köy Enstitüsü Müdürü Şerif Tekben ilk
mezuniyet töreninde konuşurken.
Günnur Ormanlar Arşivi

Akçadağ Village Institute Director Şerif Tekben speaking
at the first graduation ceremony
Günnur Ormanlar Archives

77

Savaştepe Köy Enstitüsü Müdürü Sıtkı Akkay
öğrencileriyle birlikte.
İ.H. Tonguç Belgeliği

Savaştepe Village Institute Director Sıtkı Akkay with his
students.
İ.H. Tonguç Archives

78

Kızılçullu Köy Enstitüsü'nde coğrafya dersi.
İ.H. Tonguç Belgeliği

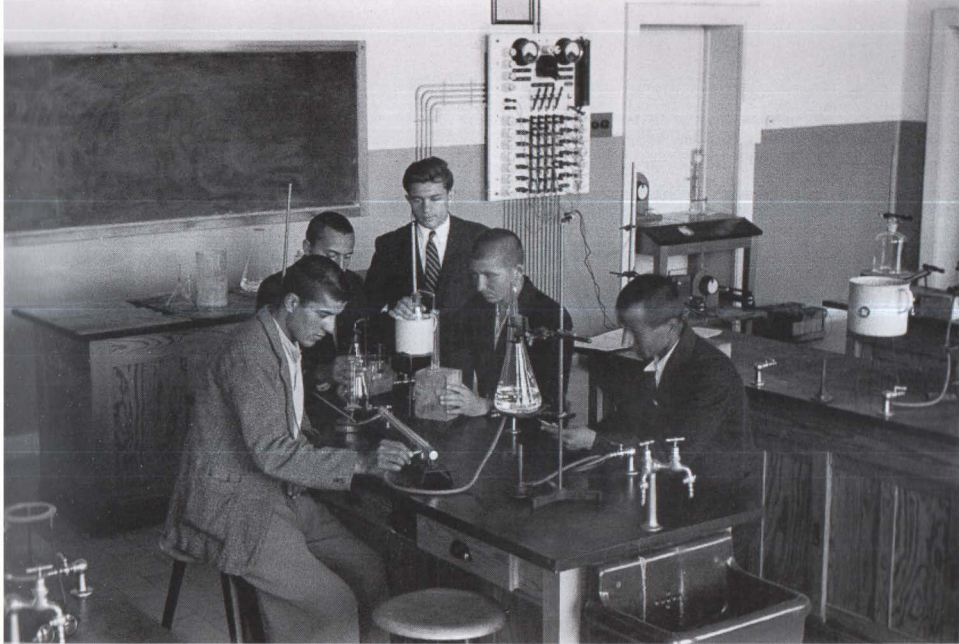
A geography lesson at Kızılçullu Village Institute
İ.H. Tonguç Archives

79

Hasanoğlan Köy Enstitüsü'nde fizik dersi.
Mustafa Güneri Arşivi

A physics lesson at Hasanoğlan Village Institute.
Mustafa Güneri Archives

80

Hasanoğlu Köy Enstitüsü kimya laboratuvarında
öğrenciler.
Mustafa Güneri Arşivi

Students in the chemistry lab of Hasanoğlu Village
Institute.
Mustafa Güneri Archives

82

Gönen Köy Enstitüsü'nde Fakir Baykurt arkadaşlarıyla
(sağdan üçüncü).
2 Kasım 1947
İ.H. Tonguç Belgeliği

Fakir Baykurt (third from the right) with his friends at
Gönen Village Institute.
2 November 1947
İ.H. Tonguç Archives

83

Mahmut Makal İvriz Köy Enstitüsü'nde arkadaşlarıyla.
İ.H. Tonguç Belgeliği

Mahmut Makal with his friends at İvriz Village Institute.
İ.H. Tonguç Archives

84

Köy Enstitülü yazarlar, Mehmet Başaran,
Mahmut Makal, Talip Apaydın, Fakir Baykurt,
Yaşar Kemal ile birlikte.
İ.H. Tonguç Belgeliği

Village Institute-graduate writers Mehmet Başaran,
Mahmut Makal, Talip Apaydın, and Fakir Baykurt
with Yaşar Kemal.
İ.H. Tonguç Archives

86

Arıfiye Köy Enstitüsü'nde bisiklet kullanmayı öğrenen
bir kız öğrenci.
İ.H. Tonguç Belgeliği

A female student learning how to ride a bicycle at
Arıfiye Village Institute.
İ.H. Tonguç Archives

87

Kızılçullu Köy Enstitüsü'nde motosiklete binen bir
öğrenci.
İ.H. Tonguç Belgeliği

A student riding a motorcycle at Kızılçullu Village
Institute.
İ.H. Tonguç Archives

88

Cılavuz Köy Enstitüsü'nde kayakçılar.

1941

İ.H. Tonguç Belgeliği

Skiers at Cılavuz Village Institute

1941

İ.H. Tonguç Archives

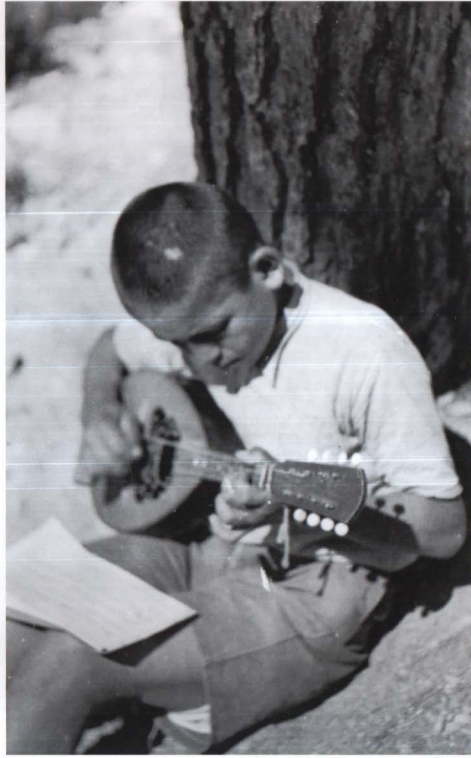
90

Köy Enstitülerinde yaygın olarak öğretilen mandolini
çalan bir kız öğrenci.
İ.H. Tonguç Belgeliği

A female student playing the mandolin, a commonly
taught instrument at Village Institutes
İ.H. Tonguç Archives

a

b

91 a-b

Cura (a) ve mandolin (b) çalan öğrenciler.
İ.H. Tonguç Belgeliği

Students playing the *cura* (a) and the mandolin (b).
İ.H. Tonguç Archives

a

b

92 a-b

Mandolin (a) ve keman (b) çalan öğrenciler.
İ.H. Tonguç Belgeliği

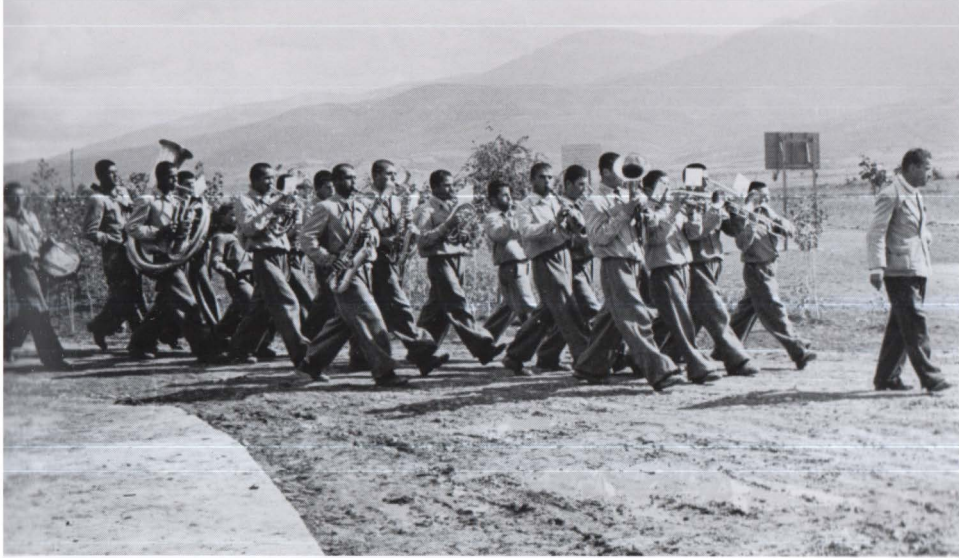
Students playing the mandolin (a) and the violin (b)
İ.H. Tonguç Archives

93

Hasanoğlu Köy Enstitüsü'nde boş zamanlarını
değerlendiren kız öğrenciler.
Mustafa Güneri Arşivi

Female students engaged in recreational activities
at Hasanoğlu Village Institute.
Mustafa Güneri Archives

94

Akpınar Köy Enstitüsü bandosu.
İ.H. Tonguç Belgeliği

Akpınar Village Institute band
İ.H. Tonguç Archives

96

Hasanoğlu Köy Enstitüsü'nde folklor gösterisi.
Mustafa Güneri Arşivi

A folk dancing performance at Hasanoğlu Village
Institute.
Mustafa Güneri Archives

97

Kara önlüklü eğitime dönüş: Amerikalı Eğitimci
Kate Wafford Kızılçullu Köy Enstitüsü'nde.
1951
İ.H. Tonguç Belgeliği

Back to the black school uniform: American educator
Kate Wafford at Kızılçullu Village Institute.
1951
I.H. Tonguç Archives

YAŞANMIŞ BİR TARİHTEN GERİYE KALANLAR
REMAINS OF A LIVED HISTORY

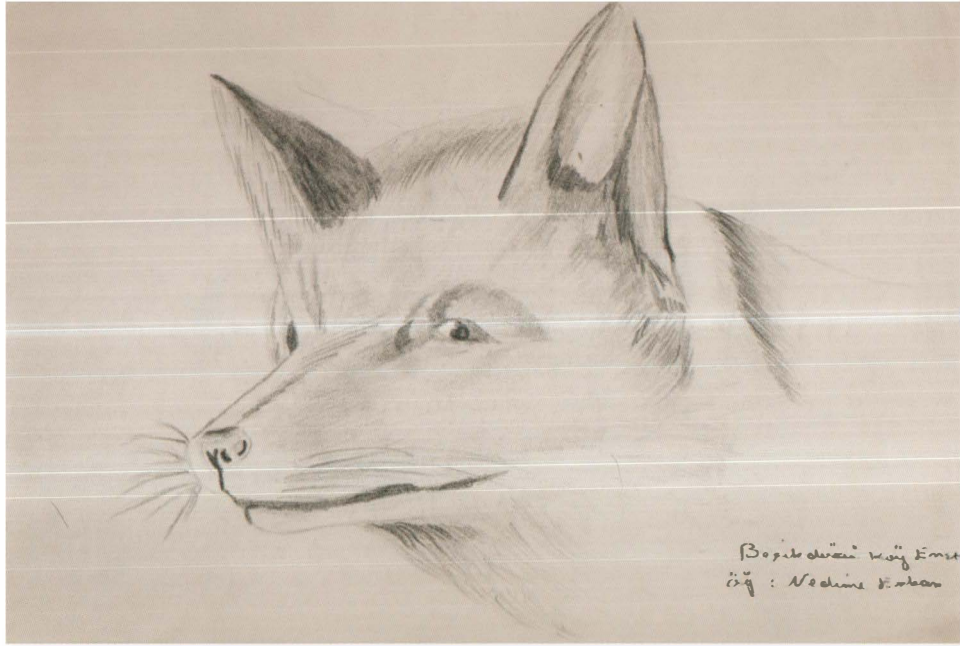

98

Beşikdüzü Köy Enstitüsü öğrencisi Nedime Erkan'a ait
bir resim ödevi.
Kâğıt üzerine mürekkep
18 x 26 cm.
İ. H. Tonguç Belgeliği

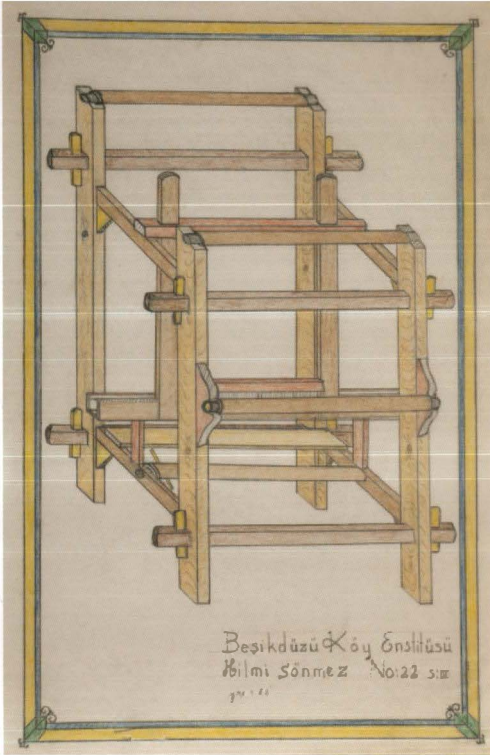
Art homework by Beşikdüzü Village Institute student
Nedime Erkan.
Ink on paper
18 x 26 cm
İ. H. Tonguç Archives

99

Beşköy'deki Köy Enstitüsü öğrencisi Nedime Erkan'a ait
bir resim ödevi.
Kâğıt üzerine kara kalem
18 x 26 cm.
İ. H. Tonguç Belgeliği

Art homework by Beşköy'deki Village Institute student
Nedime Erkan
Pencil on paper
18 x 26 cm
İ. H. Tonguç Archives

100

Beşikdüzü Köy Enstitüsü 3. sınıf öğrencisi
Hilmi Sönmez'e ait teknik çizim.
Kâğıt üzerine kuruboya
32,5 x 21 cm.
İ. H. Tonguç Belgeliği

Technical drawing by Beşikdüzü Village Institute
3rd-year student Hilmi Sönmez
Dry paint on paper
32.5 x 21 cm
İ. H. Tonguç Archives

101

Beşikdüzü Köy Enstitüsü öğrencisi Nurettin Genç'in
resim ve desen çalışması.
31 Aralık 1941
Kâğıt üzerine kuruboya
21 x 32 cm.
İ. H. Tonguç Belgeliği

Painting and drawing work by Beşikdüzü Village
Institute student Nurettin Genç.
31 December 1941
Dry paint on paper
21 x 32 cm
İ. H. Tonguç Archives

102

Düzici Köy Enstitüsü öğrencisi Rahim Taş'ın resim ödevi.

Renkli kâğıt üzerine suluboya

30 x 45 cm.

İ. H. Tonguç Belgeliği

Art homework by Düzici Village Institute student

Rahim Taş

Watercolor on colored paper

30 x 45 cm

İ. H. Tonguç Archives

103

Düzici Köy Enstitüsü öğrencisi Hakkı Kutlu'nun
resim ödevi.
Renkli kâğıt üzerine suluboya
20,5 x 30,5 cm.
İ. H. Tonguç Belgeliği

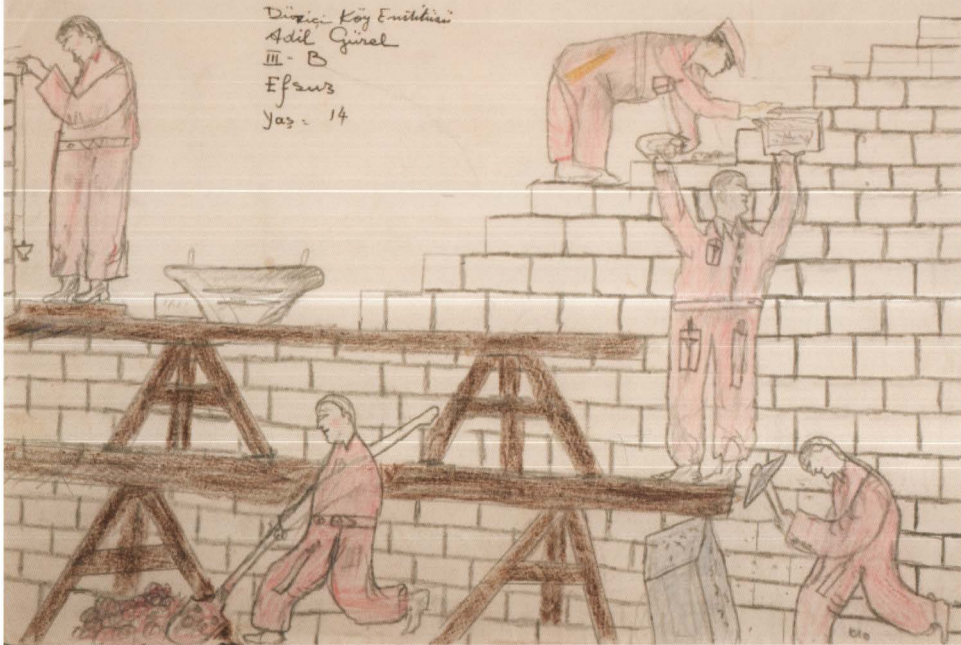
Art homework by Düzici Village Institute student
Hakkı Kutlu.
Watercolor on colored paper
20.5 x 30.5 cm
İ. H. Tonguç Archives

104

Düzici Köy Enstitüsü öğrencisi Yusuf Öktem'in
resim ödevi.
Kâğıt üzerine kalem
18 x 26,5 cm.
İ. H. Tonguç Belgeliği

Art homework by Düzici Village Institute student
Yusuf Öktem
Pencil on paper
18 x 26.5 cm
İ. H. Tonguç Archives

105

Düziçi Köy Enstitüsü öğrencisi Adil Güral'ın resim ödevi.
Kâğıt üzerine kuruboya
18,5 x 27 cm.
İ. H. Tonguç Belgeliği

Art homework by Düziçi Village Institute student
Adil Güral.
Dry paint on paper
18.5 x 27 cm
İ. H. Tonguç Archives

a

b

107 a-b

Konya İvriz Köy Enstitüsü'nden İbrahim Şimşek (a),
Trabzon Beşikdüzü Köy Enstitüsü'nden Hamza Soydaş'a
(b) ait rozetler.

(a) 2,5 cm.; çap: 1,5 cm.

(b) 5 cm.; çap: 1,5 cm.

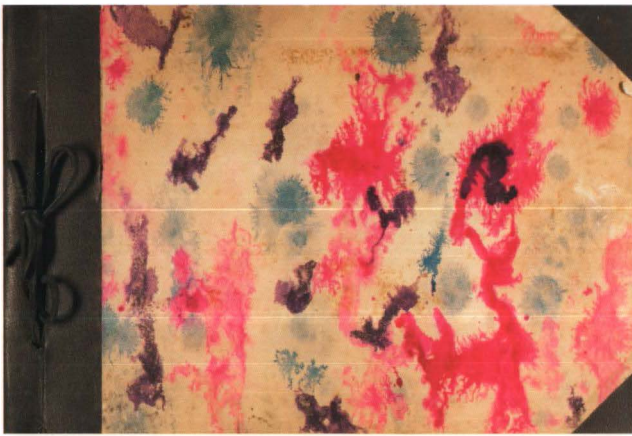
KAVEG

Rosettes of İbrahim Şimşek (a) of Konya İvriz Village
Institute and Hamza Soydaş (b) of Trabzon Beşikdüzü
Village Institute.

(a) 2.5 cm; diameter: 1.5 cm

(b) 5 cm; diameter: 1.5 cm

KAVEG

108

Akpınar Köy Enstitüsü öğrencilerinin yaptığı fotoğraf
albümü.
1944-1946
24 x 33 cm.
Haldun Cezayirlioğlu Arşivi

Photograph album designed by students of Akpınar
Village Institute
1944-1946
24 x 33 cm
Haldun Cezayirlioğlu Archives

109

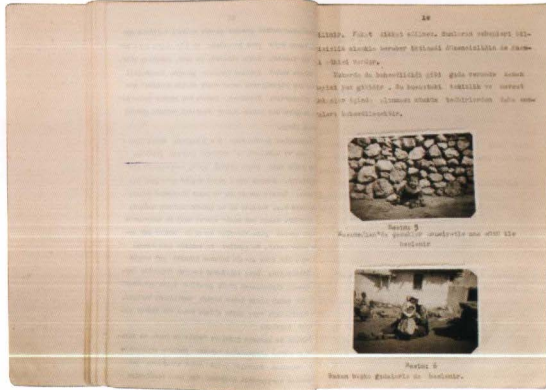
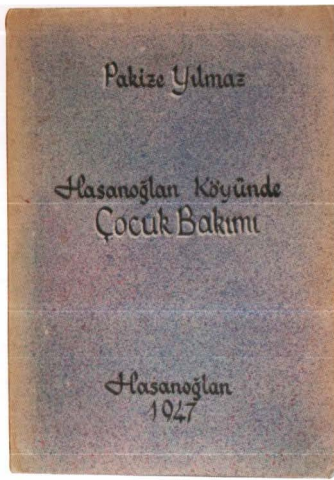
Cavit Orhan Tütengil'in Aksu Köy Enstitüsü öğrencilerine yaptırdığı sosyoloji ödevleri.

23,5 x 15 cm.

Cavit Orhan Tütengil Arşivi

Sociology homework Cavit Orhan Aksu Village Institute students. 23.5 x 15 cm

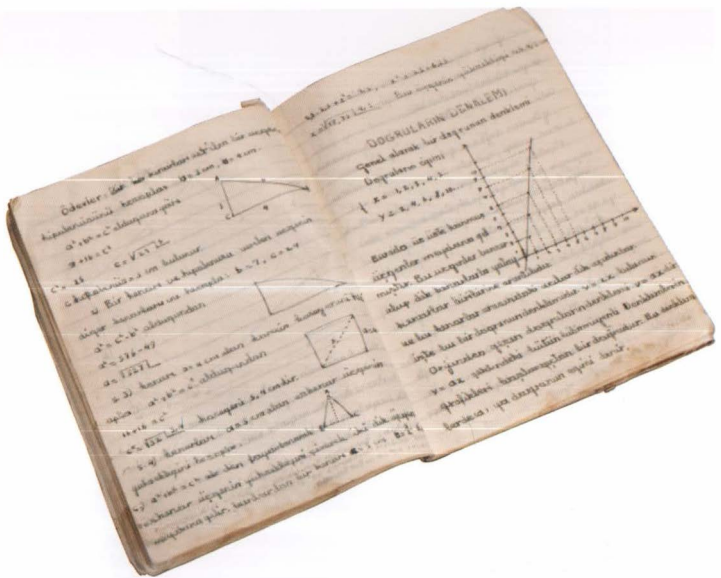
Cavit Orhan Tütengil Archives

110

Pakize (Yılmaz) Türkoğlu'nun Hasanoğlan Yüksek Köy
Enstitüsü bitirme tezi.
1947
25,5 x 18 cm. cm.
Pakize Türkoğlu Arşivi

Pakize (Yılmaz) Türkoğlu's graduation thesis from
Hasanoğlan Village Institute of Higher Learning.
1947
25.5 x 18 cm
Pakize Türkoğlu Archives

Akçadağ Köy Enstitüsü'nden Mehmet Kadem'a ait
geometri defteri.
19,5 x 14,5 cm.
KAVEG

Geometry notebook of Akçadağ Village Insti-
tudent Mehmet Kadem.
19.5 x 14.5 cm
KAVEG

Географиянын негизги пункттери

Норвегиядагы иң биік тоолор аралындагы иң биік дөңсөө
 буу дөңсөөсү - Скандинавия дөңсөөсү. Скандинавия
 дөңсөөсү Скандинавия жана Скандинавия дөңсөөсү. Скандинавия
 дөңсөөсү Скандинавия дөңсөөсү. Скандинавия дөңсөөсү
 Скандинавия дөңсөөсү. Скандинавия дөңсөөсү. Скандинавия
 дөңсөөсү. Скандинавия дөңсөөсү. Скандинавия дөңсөөсү.
 Скандинавия дөңсөөсү. Скандинавия дөңсөөсү. Скандинавия
 дөңсөөсү. Скандинавия дөңсөөсү. Скандинавия дөңсөөсү.
 Скандинавия дөңсөөсү. Скандинавия дөңсөөсү. Скандинавия
 дөңсөөсү. Скандинавия дөңсөөсү. Скандинавия дөңсөөсү.

Edebiyat

Gitarada gırtajınıs gibi gırt caddelerde idi
izletisi bu varda

(Şifai mahfoca (kırma dıyırma)

Arıni cıptılma (Cifteler ipi)

Bu caddelerde bu ibi izletisi bu varda Bütün
mekbi cıptılma ipi arıni jeda edilebi Bu
cıptılma arıni cıptılma cıptılma gırtılma
Bütün cıptılma kırı gırtılma kırıma gırtılma
Bütün cıptılma kırı gırtılma kırıma gırtılma
Bütün cıptılma kırı gırtılma kırıma gırtılma

Bütün cıptılma kırı gırtılma kırıma gırtılma
Bütün cıptılma kırı gırtılma kırıma gırtılma
Bütün cıptılma kırı gırtılma kırıma gırtılma
Bütün cıptılma kırı gırtılma kırıma gırtılma

Bütün cıptılma kırı gırtılma kırıma gırtılma
Bütün cıptılma kırı gırtılma kırıma gırtılma
Bütün cıptılma kırı gırtılma kırıma gırtılma
Bütün cıptılma kırı gırtılma kırıma gırtılma

Bütün cıptılma kırı gırtılma kırıma gırtılma

Bütün cıptılma kırı gırtılma kırıma gırtılma

Bütün cıptılma kırı gırtılma kırıma gırtılma

Bütün cıptılma kırı gırtılma kırıma gırtılma

Bütün cıptılma kırı gırtılma kırıma gırtılma

Tasadda gırtılma kırıma gırtılma
Bütün cıptılma kırı gırtılma kırıma gırtılma
Bütün cıptılma kırı gırtılma kırıma gırtılma
Bütün cıptılma kırı gırtılma kırıma gırtılma

Bütün cıptılma kırı gırtılma kırıma gırtılma
Bütün cıptılma kırı gırtılma kırıma gırtılma
Bütün cıptılma kırı gırtılma kırıma gırtılma
Bütün cıptılma kırı gırtılma kırıma gırtılma

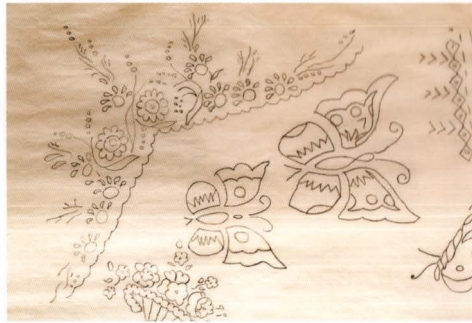
(Şifai mahfoca)

Bütün cıptılma kırı gırtılma kırıma gırtılma
Bütün cıptılma kırı gırtılma kırıma gırtılma
Bütün cıptılma kırı gırtılma kırıma gırtılma
Bütün cıptılma kırı gırtılma kırıma gırtılma

Bütün cıptılma kırı gırtılma kırıma gırtılma
Bütün cıptılma kırı gırtılma kırıma gırtılma
Bütün cıptılma kırı gırtılma kırıma gırtılma
Bütün cıptılma kırı gırtılma kırıma gırtılma

Bütün cıptılma kırı gırtılma kırıma gırtılma
Bütün cıptılma kırı gırtılma kırıma gırtılma
Bütün cıptılma kırı gırtılma kırıma gırtılma
Bütün cıptılma kırı gırtılma kırıma gırtılma

Bütün cıptılma kırı gırtılma kırıma gırtılma

114

Hasanoğlu Yüksek Köy Enstitüsü öğrencisi
Fatma Yalçın'a ait eliş defteri.

1947

35,5 x 50,5 cm.

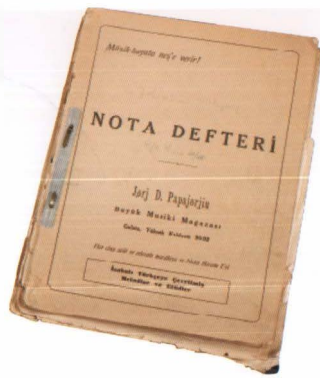
KAVEG

Hasanoğlu Village Institute of Higher Learning student
Fatma Yalçın's notebook for handicrafts

1947

35.5 x 50.5 cm

KAVEG

115

Arifiye Köy Enstitüsü koro üyesi Halime Akyol'a ait
nota defteri.
31,5 x 25 cm.
KAVEG

Music notebook of Arifiye Village Institute choir
member Halime Akyol.
31,5 x 25 cm
KAVEG

116

Kepirtepe Köy Enstitüsü müzik öğretmeni Fahrettin Razi Kethüdaoğlu'nun 1943-1948 yılları arasında müzik derslerinde kullandığı keman.

Keman: 60 x 21 cm.

Yay: 74 x 3 cm.

Gürkan Kethüdaoğlu Arşivi

The violin Kepirtepe Village Institute music teacher Fahrettin Razi Kethüdaoğlu used in music classes between 1943-1948

Violin: 60 x 21 cm

Bow: 74 x 3 cm

Gürkan Kethüdaoğlu Archives

117

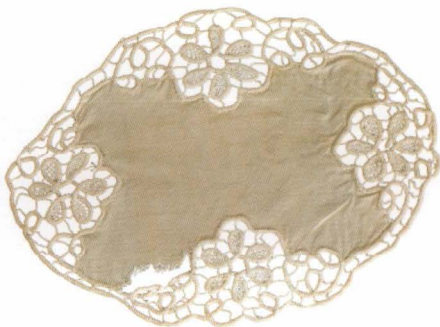
Kepirtepe Köy Enstitüsü öğrencisi Sevim (Önal)
Kethüdaoğlu'nun 1941-1945 yılları arasında kullandığı
mandolin.
62 x 21 cm.

Gürkan Kethüdaoğlu Arşivi

The mandolin Kepirtepe Village Institute student
Sevim (Önal) Kethüdaoğlu used between 1941-1945
62 x 21 cm.
Gürkan Kethüdaoğlu Archives

a

b

118 a-b

Aksu Köy Enstitüsü öğrencisi Pakize (Yılmaz)
Türkoğlu'nun yaptığı dantel örtüler.

(a) 27 x 27 cm.

(b) 23,5 x 17 cm.

Pakize Türkoğlu Arşivi

Lace coffee-tablecloths crocheted by Aksu Village
Institute student Pakize (Yılmaz) Türkoğlu

(a) 27 x 27 cm

(b) 23.5 x 17 cm

Pakize Türkoğlu Archives

a

b

119 a-b

Aksu Köy Enstitüsü öğrencisi
Pakize (Yılmaz) Türkoğlu'nun dikiği bebek elbisesi.
(a) 40 x 41 cm.
(b) 28 x 60 cm.
Pakize Türkoğlu Arşivi

A baby outfit sewn by Aksu Village Institute student
Pakize (Yılmaz) Türkoğlu.
(a) 40 x 41 cm
(b) 28 x 60 cm
Pakize Türkoğlu Archives

120

Aksu Köy Enstitüsü'nde üretilmiş dokuma örnekleri.
Huriye Üçgül Arşivi

Fabric samples manufactured at Aksu Village Institute
Huriye Üçgül Archives

121

Kepirtepe Köy Enstitüsü Öğrencisi Hüseyin Yalçın'a ait
düztaban (ahşap rende).

1945

24 x 11 x 3 cm.

KAVEG

Badger plane of Kepirtepe Village Institute student
Hüseyin Yalçın.

1945

24 x 11 x 3 cm

KAVEG

122

Gönen Köy Enstitüsü öğrencisi Fatma Dicle'ye ait ahşap

bavul.

1944

35 x 50 x 13,5 cm.

KAVEG

Wooden suitcase of Gönen Village Institute student

Fatma Dicle.

1944

35 x 50 x 13.5 cm

KAVEG

123

Pamukpınar Köy Enstitüsü öğrencisi Mehmet Gülbağ'ın
marangoz işliğinde yaptığı ahşap bavul.
1945

37,5 x 62 x 19 cm.
Mehmet Gülbağ Arşivi

Wooden suitcase Pamukpınar Village Institute student
Mehmet Gulbağ made at the carpentry workshop.
1945
37.5 x 62 x 19 cm
Mehmet Gülbağ Archives

291

(4)
Hizmet Durumu

1. Anne babası adı nedir?	Ökmen
2. Anne babası nerede doğuldu?	
3. Kaç yaşta ve evde, ne iş yapıyor?	70, (1)
4. Öğrenim durumu nedir (okul, ilköğretim ve orta ve lise)?	Yok
5. Tutarlı bir şekilde çalışıyor mu?	

Kısmiye
1. 12/12/1912

Kısmiye
12/12/1912

Kısmiye
12/12/1912

Y. C.
Beşikdüzü KÖY ENSTİTÜSÜ

(1)
Sicil Fişi

1912 — 1913

Kısmiye No. 12/12/1912

Kısmiye No. 12/12/1912

Kısmiye No. 12/12/1912

Kısmiye No. 12/12/1912

ÖĞRENMİ DURUMU

1. Hangi sınıfta okuyor?	Okumak için Okul
2. Okulda öğrenim durumu nedir (okul, ilköğretim, orta ve lise)?	1912-1913 Okulunda öğrenim yapıyor. Okulda öğrenim yapıyor. Okulda öğrenim yapıyor. Okulda öğrenim yapıyor.
3. Okulda öğrenim durumu nedir (okul, ilköğretim, orta ve lise)?	Okulda öğrenim yapıyor. Okulda öğrenim yapıyor. Okulda öğrenim yapıyor. Okulda öğrenim yapıyor.
4. Okulda öğrenim durumu nedir (okul, ilköğretim, orta ve lise)?	Okulda öğrenim yapıyor. Okulda öğrenim yapıyor. Okulda öğrenim yapıyor. Okulda öğrenim yapıyor.
5. Okulda öğrenim durumu nedir (okul, ilköğretim, orta ve lise)?	Okulda öğrenim yapıyor. Okulda öğrenim yapıyor. Okulda öğrenim yapıyor. Okulda öğrenim yapıyor.
6. Okulda öğrenim durumu nedir (okul, ilköğretim, orta ve lise)?	Okulda öğrenim yapıyor. Okulda öğrenim yapıyor. Okulda öğrenim yapıyor. Okulda öğrenim yapıyor.

126

Beşikdüzü Köy Enstitüsü öğrencisi Kebire Alpak'a ait
sicil fişi.
29,5 x 42 cm.
Haldun Cezayirlioglu Arşivi

Data sheet of Beşikdüzü Village Institute student
Kebire Alpak.
29,5 x 42 cm
Haldun Cezayirlioglu Archives

Köy Enstitüsü Diploması

No: 275

Adı soyadı numarası: Kebire Alpak 220
Babasının adı: Abdullah
Doğduğu yer ve yıl: pazarcı 929
Enstitüye girdiği tarih: 2.3.1942
Öğrencinin sanatı: Okuma
Mecburi hizmet müddeti: 20 yıl

Beşikdüzü Köy Enstitüsü öğretmen
kolunu 1948 yılında bitiren yukarıda
hişyesi yolu öğrencisi bu diplomayı
almağa hak kazanmıştır. 1.7.1948

Milli Eğ

Memuru
ula gelidiri

Enstitü Müdürü
A. Gökmen
B. Güngör
Milli Eğ. Bakanlığı

Türkçe	5	beş
Öğretmenlik h.	5	beş
Tarih	8	sekiz
Matematik	5	beş
Fizik	5	beş
Tabiat 0.5. B.	8	sekiz
Yabancı dil	5	beş
Resim iş	5	beş
Müzik	6	altı
Okulculuk	5	beş
Ev idaresi	7	yedi
Ziş. EK Koop.	5	beş
Ziraat ders sa	5	beş
Teknik ders sa	7	yedi

128

Beşikdüzü Köy Enstitüsü öğrencisi Kebire Alpak'a ait
diploma sureti.
1 Temmuz 1948
16,5 x 27 cm.
Haldun Cezayirlioğlu Arşivi

Diploma copy of Beşikdüzü Village Institute student
Kebire Alpak
1 July 1948
16.5 x 27 cm
Haldun Cezayirlioğlu Archives

129

Hasanoğlu Yüksek Köy Enstitüsü öğrencisi
Pakize (Yılmaz) Türkoğlu'na ait diploma.

1947

40,5 x 28 cm.

Pakize Türkoğlu Arşivi

Diploma of Hasanoğlu Village Institute of Higher
Learning student Pakize (Yılmaz) Türkoğlu.

1947

40,5 x 28 cm.

Pakize Türkoğlu Archives

133

Köy Enstitülerinin kuruluş yıldönümü anısı için
dokunmuş halı.
Günnur Ormanlar Arşivi

Carpet woven in commemoration of the establishment
anniversary of Village Institutes.
Günnur Ormanlar Archives

134

İvriz Köy Enstitüsü'nde öğrenciler tarafından üretilmiş
İKE damgalı tuğla parçası.
Ekrem Işın Arşivi

Brick fragment marked IKE (İvriz Village Institute)
manufactured by students at İvriz Village Institute.
Ekrem Işın Archives

1929—1930
DERS SENESİ

MUALLİM YILLIĞI

— İKİNCİ SENE —

Türk Maarif Cemiyeti tarafından
her sene çıkarılır.

Tertip edenler:

FAİK REŞİT
Ml. V. Nefriyat
Müdürü

İSMAIL HAKKI
Ml. V. Mektep Müzesi
Müdürü

İSTANBUL
DEVLET MATEBAASI
1929

T Ü R K
MAARİF CEMİYETİ
NEŞRİYATİ

KERSCHENSTEINER

I. HAKKI
Mf. V. Mekt. Müzesi MÜDÜRLÜĞÜ

MUALLİM AHMET HALİT KİTAPHANESİ
1933

KİTAP YAZANLAR KOOPERATİFİ

Nesriyatından

Berl :

No. 3

İş ve Meslek Terbiyesi

(Bir Taslak)

I. HAKKI

MF. V. Maklep Mûzesi Mûdürü

ve

Genel Terbiye Enstitüsü muallimlerinden

ANKARA

1933

ALMANYA MAARİFİ

Reşat Şemsettin

İ. Hakkı

DEVLET MATBAASI, İSTANBUL, 1934

T. C.
KÜLTÜR BAKANLIĞI
İLKOKUL ÖĞRETMEN KILAVUZLARI
No. 8

KÖYDE EĞİTİM

İ. HAKKI TONGUÇ

1 9 3 8
İSTANBUL
DEVLET BASİMEVİ

I. HAKKI TONGUÇ

**CANLANDIRILACAK
K Ö Y**

İSTANBUL
REMZİ KİTAP EVİ
93, Ankara Caddesi, 93
1 9 3 9

İsmail Hakkı TONGUÇ

İLK Öğretim KAVRAMI

REMZİ KİTABEVİ—İSTANBUL

Pestalozzi Cocuklar Köyü

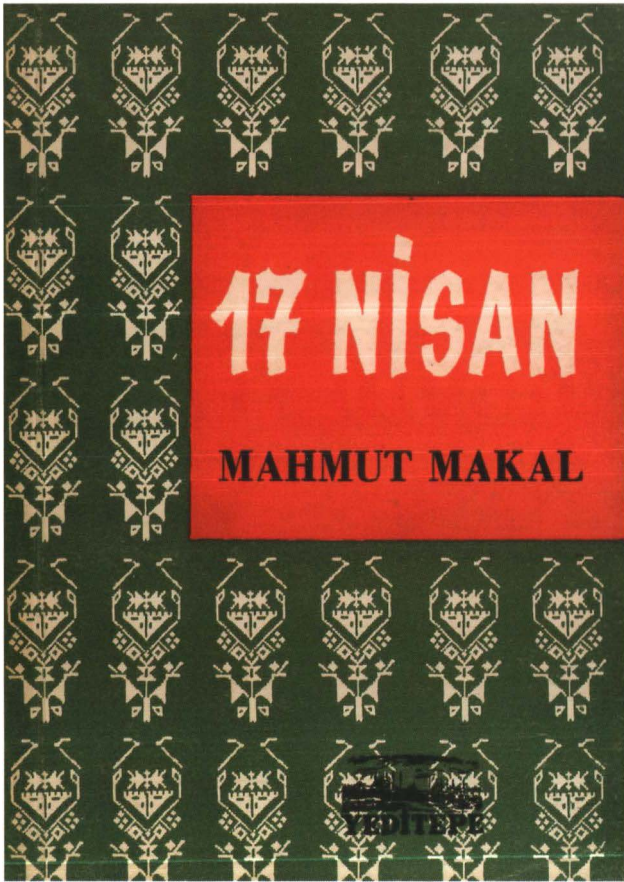
I. HAKKI TONGUÇ

MAHMUT MAKAL

BİZİM KÖY

KÖY ÖĞRETMENİNİN NOTLARI

VARLIK YAYINLARI

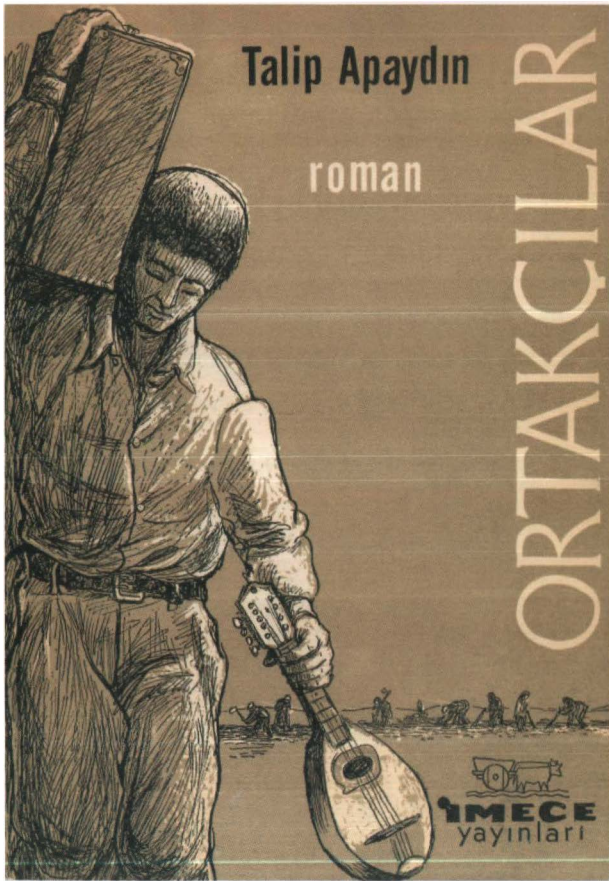

TALİP APAYDIN

SARI TRAKTÖR

roman

VARLIK YAYINLARI

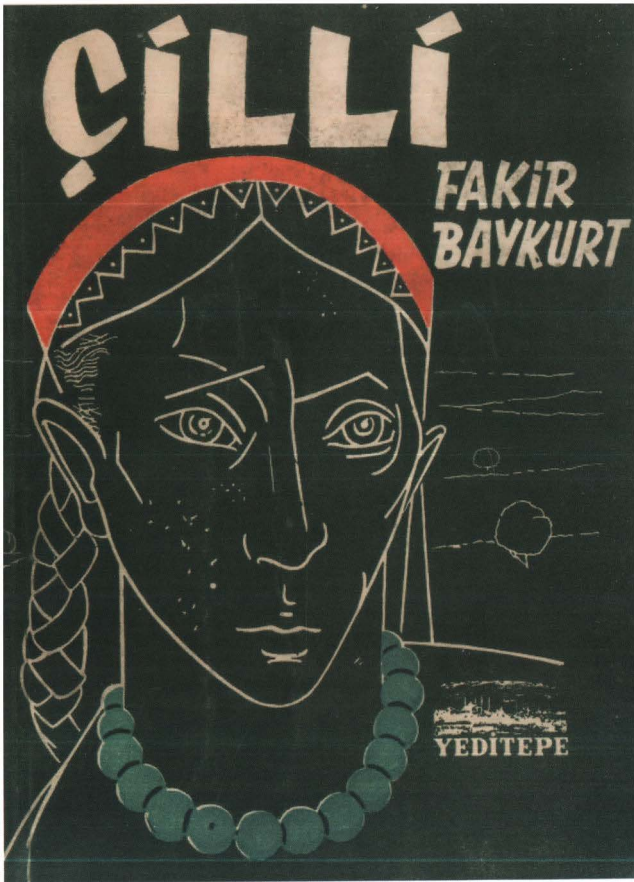

TALİP APAYDIN

Bozkırda GÜNLER

VARLIK YAYINLARI

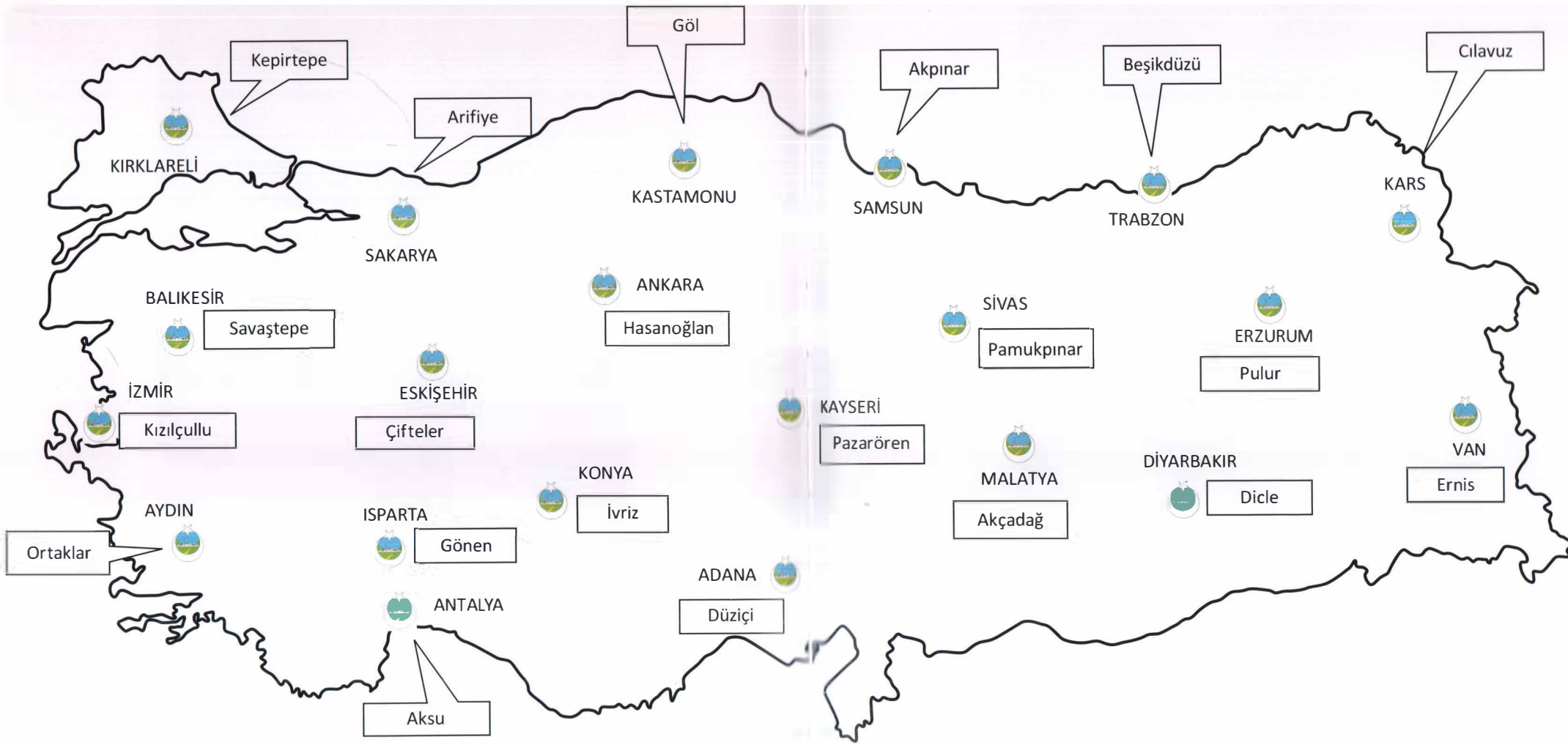

ONUNCU KÖY

FAKİR BAYKURT

RAHİFİ ALI ADEVI

SUNAVE İNAN
KIRAÇ VAKFI

